

PEILIN TAKANA

**PEILIN
TAKANA**

**ELOKUVAN
HISTORIA(A)
1874–2020**

LAAJAKUVA

Toimittanut Mikko Lamberg

Taitto & tekninen toteutus Jaakko Kuitunen

Tekstit kirjoittivat Jouni Heinonen (JH), Mikko Lamberg (ML), Jaakko Kuitunen (JK), Jyri Majuri (JM), Miikka Mononen (MM), Joonatan Nikkinen (JNi), Joonas Nykänen (JNy), Tuomas Porttila (TP)

Tekijät omistavat tekstiensä oikeudet

Peilin takana: elokuvan historia(a) 1874–2020

ISBN: 9798620319367

Laajakuva 2020

Laajakuva.com

SISÄLLYSLUETTELO

Johdannoksi: kaanoneista ja kaaoksesta.....	11
Lukuohje.....	14
Elokuvasanakirja.....	15
Polkuja elokuvaan.....	17
Elokuvan historia(a).....	22
1874–1899.....	22
1878.....	22
1889.....	23
1892.....	23
1895.....	24
1896.....	25
1900–1909.....	28
1902.....	28
1903.....	29
1905.....	30
1908.....	31
1909.....	31
1910–1919.....	33
1911.....	33
1912.....	34
1913.....	35
1914.....	35
1915.....	36
1916.....	37
1917.....	37
1918.....	38
1919.....	39
1920–1929.....	42
1921.....	44
1922.....	46
1923.....	46

1924.....	47
1925.....	49
1926.....	51
1927.....	54
1928.....	56
1929.....	60
1930–1939.....	66
1931.....	67
1932.....	70
1933.....	75
1934.....	81
1935.....	85
1936.....	85
1937.....	88
1938.....	90
1939.....	91
1940–1949.....	94
1941.....	97
1942.....	99
1943.....	101
1944.....	105
1945.....	107
1946.....	112
1947.....	117
1948.....	118
1949.....	119
1950–1959.....	125
1951.....	127
1952.....	128
1953.....	131
1954.....	134
1955.....	135
1956.....	143
1957.....	146
1958.....	150

1959.....	156
1960–1969.....	160
1961.....	164
1962.....	166
1963.....	171
1964.....	175
1965.....	180
1966.....	184
1967.....	191
1968.....	197
1969.....	208
1970–1979.....	217
1971.....	227
1972.....	235
1973.....	244
1974.....	257
1975.....	268
1976.....	278
1977.....	285
1978.....	294
1979.....	301
1980–1989.....	307
1981.....	314
1982.....	328
1983.....	333
1984.....	339
1985.....	347
1986.....	358
1987.....	367
1988.....	378
1989.....	385
1990–1999.....	393
1991.....	398
1992.....	404
1993.....	411

1994.....	421
1995.....	427
1996.....	435
1997.....	441
1998.....	449
1999.....	456
2000–2009.....	462
2001.....	468
2002.....	472
2003.....	475
2004.....	482
2005.....	487
2006.....	490
2007.....	495
2008.....	502
2009.....	510
2010–2019.....	517
2011.....	522
2012.....	527
2013.....	532
2014.....	544
2015.....	553
2016.....	561
2017.....	565
2018.....	568
2019.....	573
2020.....	577
Teoshakemisto aakkosjärjestyksessä.....	578
Laajakuvasta ja tekijöistä.....	602

JOHDANNOKSI: KAANONEISTA JA KAAOKSESTA

Tässä kirjassa on pääosin kysymys elokuvahistorian varjokaanonista.

Kulttuurin saralla kaanonin käsitteellä tarkoitetaan käsitystä arvovaltaisina ja merkittävänä pidetyistä taideteoksista. Näitä teoksia opetetaan kouluissa. Niistä ja niiden tekijöistä kirjoitetaan akateemista tutkimusta ja esseistiikkaa, ja ne juhlivat vuodesta toiseen alan ammattilaisten kesken järjestetyissä maailman parhaiden taideteosten äänestyksissä.

Elokuvan saralla tunnetuin esimerkki kaanonista on vuodesta 1952 saakka kerran vuosikymmenessä järjestetty Sight & Sound -lehden maailman parhaiden elokuvien äänestys, johon osallistuu sadoittain vaikutusvaltaisimpia elokuvaohjaajia ja -kriitikkoja ympäri maailmaa.

Kaanoneihin vaikuttaa kuuluvan jähmeys ja muutosten hitaus. Sight & Soundin äänestyksissä Orson Wellesin ohjama Citizen Kane (1941) oli maailman paras elokuva viidellä vuosikymmenellä ennen antautumista Alfred Hitchcockin Vertigolle (1958) vuonna 2012. Jää nähtäväksi pitääkö Vertigo paikkansa vielä vuonna 2022.

Varjo- tai parakaanonilla tarkoitetaan vaihtoehtoisia näkemystä, uutta ehdotusta iänikuisten klassikkojen rinnalle.

Varjokaanonit syntyvät usein akateemisten piirien ulkopuolella, yleisöstä tai pienistä vastarintaisista ryhmistä.

Varjokaanon voi koostua niin valtaa pitävien hylkäämistä populaariviihteen suosikeista kuin eliitin ylenkatsomista taidesuuntauksista. Elokuvan saralla varjokaanon voi esimerkiksi ottaa kaanonin paremmin huomioon vähemmistöjen aseman joko tekijöinä tai kuvauksen kohteina tai korostaa yleisesti hyväksytystä mausta poikkeavia esteettisiä arvoja.

Peilin takana -teokseen on koottu yli 1 000 elokuvaa, jotka pyrkivät pääosin tarjoamaan elokuvan historiasta toisenlaisen näkemyksen.

Yli 1 000 elokuvaa tarkoittaa, että kyseessä on myös listakirja suosittujen 1 001 [lisää taidemuoto tähän] jotka sinun täytyy kokea ennen kuolemaasi -tyylisten kirjasarjojen tapaan.

Listaaminen on aina kanonisointia tai vastakanonisointia. Kun taideteoksia aletaan listata, erityisesti kirjamuodossa, sillä halutaan lähes aina kertoa jokin jalustalle nostettava »totuus».

Listaamista onkin syystä kritisoitu. Lista on keino välttää analyysi ja keskustelu. Kun listaa esimerkiksi elokuvia ja lukee muiden tekemiä listoja, se on pois elokuvien katsomiseen, niistä kirjoittamiseen ja niiden sisällöstä keskustelemiseen käytettävältä ajalta.

Tätäkin kirjaa voi syyttää sokeudesta monia elokuvan muotoja kohtaan. 1 000

ei lopulta ole paljoa näin rikkaan taide-muodon tapauksessa.

Puolustukseksi voimme sanoa, että lähtökohtamme oli yksinkertaisesti »kirjoita mistä huvittaa». Jos teksti syntyi ja todettiin kelvoksi, se pääsi osaksi kirjaa.

Ei pidä luulla väärin, että olisimme tehneet asian jotenkin poikkeuksellisen lepsusti, sillä pidimme jatkuvasti kirjaa prosessista: montako dokumenttia on joukossa, entä montako animaatiota...

Olemalla prosessin suhteen avoimia haluamme enemmän korostaa, kuinka kaikki listakirjat syntyvät pohjimmiltaan samalla tavalla.

Vaikka mielipide olisi kuinka ammattimainen ja perusteltu, loppujen lopuksi kyse on pikkumaisuuksista. Kaikki kaanonit ovat syntyneet suppeasta näkökulmasta ja monet teokset jääneet huomiotta irrationaalisten päätösten vuoksi. Niin se käy.

Jokaisella meistä on sokeat pisteemme. Varjokaanoneja luodaan siksi, että yhden pikkumaisuuden rinnalle voidaan nostaa toinen ja näin ehkä hieman avartaa käsitystä siitä, mitä taide voi olla.

Siksi mitään liiallista suunnitelmallisuutta tai kaikenkattavuutta ei ole edes lähdetty yrittämään, vaikka sovimme kirjoittajien kesken muutamia yhteisiä ja hyvin ympäröityjä suuntaviivoja.

Ohjeista tärkein oli »ei aina samaa kuin kaikissa muissa kirjoissa». Tämä ohje oli mukana silkan lukuelämyksen parantamiseksi. Teoksellamme ei tekisi sitäkään vähää, jos se sisältäisi kaikki

amat elokuvat kuin Sight & Soundin top 100 tai IMDb-sivuston parhaiden elokuvien lista.

Edellisistä syistä johtuen tämä ei ole vain »hyviä» elokuvia listaava kirja, vaikka sellaisia joukossa on ja jokainen valinnoista on mielestämme oleellista katsottavaa. Valintamme ovat kohdistuneet teoksiin, jotka kertovat mielestämme jotain tekoajastaan ja taiteenlajin kehityksestä. Samalta ohjaajalta on harvemmin valikoitunut mukaan enemmän kuin yksi tai kaksi elokuvaa. Poikkeuksia on muutamia.

Elokuvahistoriasta tuttuja ohjaajaniämiä on mukana, mutta monilta heistä on valittu vähemmän tunnettuja elokuvia. Myös aivan kaikista kaanonelokuvista ei ole luovuttu vaan ne pilkistävät välistä, nyt tosin normaalista poikkeavassa asemassa eli tekemässä listaa oudommaksi yksinäisinä majakoina. Näihin elokuviin on yritetty teksteissä löytää vaihtoehtoisia näkemyksiä.

Teoksen muotoutuessa vapaasti siinä on tullut selkeimmin esiin animaation, eksploitaation ja kokeellisen elokuvan tunnettuja ja vähemmän tunnettuja merkkiteoksia. Joitain pornoelokuvia ja erikoisempia tapauksia, kuten John F. Kennedyn salamurhan todistava Zaprunder Film (1963), on myös mukana.

Edellisiin kategorioihin kuuluvat elokuvat eivät yleensä parhaiden elokuvien äänestyksissä juhli.

Peilin takana on monen vastaavan kirjan tavoin länsikeskeinen. Myös naispuolisia ohjaajia on vähänlaisesti, mahdollisesti kuitenkin enemmän kuin useissa muissa kaanonteoksissa. Naispuolisten ohjaajien vähäisyys selittyy myös historiallisilla seikoilla, ja heidän määränsä lisääntyy kirjan loppua kohden.

Ei voi kiistää sitä, että tällaisen teoksen kirjoittaminen on nykyään silkkaa hulluutta. Internet on täynnä erilaisia, myös vaihtoehtoelokuva sisältäviä elokuvalistoja, joista monet ovat pidempiä kuin nyt kokoamamme. Jotkut suosittu sivustot ovat omistautuneet yksinomaan elokuvalistojen tekemiselle. Erilaisten listojen julkaisusta on tullut samalla uusi klikkijournalismin alalaji.

Kiinnostus juuri leffalistojen tekemistä kohtaan kielii harrastuksen helppouden lisäksi siitä, että elokuva on ollut pop-musiikin rinnalla 1900-luvun hallitseva taide. Viime vuosikymmeninä videopelit ja televisiosarjat ovat yrittäneet viedä valtikan, ja elokuvan katoamista marginaaliin on erilaisissa ennusteissa povattu jo vuosikymmenten ajan.

Elokuvan estetiikka on passiivista videopelien koukuttavaan toiminnallisuuden verrattuna. TV-sarjat taas addikoivat ihmisiä ääreelleen elokuvia paremmin erityisesti suoratoistopalveluiden yleistyttyä. YouTuben ja TikTokin kaltaiset palvelut tuottavat kaikenlaista liikkuvaa kuvaa, joka usein ylittää suosiossa perinteiseksi mielletyn median.

Silti elokuvafestivaalit eivät ole kadonneet minnekään. Elokuvateattereissa kävijöiden määrä on esimerkiksi Yhdysvalloissa viime vuosina hiukan laskenut mutta ei millään tavalla mitattuna romahtanut.

Suomessa elokuvateattereissa istujien määrä on kaikissa ikäryhmissä viime vuosina vain noussut, vaikka televisiosta elokuvia katsotaan vähemmän. Tämä kehitys saattaa kieliä siitä, että elokuvasta on tullut taas korostetummin elämysteollisuutta. Alalla meneekin maailmanlaajuisesti rahallisesti paremmin kuin koskaan.

Kaiken tarjonnan keskellä kirjamme on pisara valtameressä. Toisaalta, mitä muutakaan sitä kirjoittaisi, kuin jo ilmeystyessään anakronistisen, paksun nivas-kan elokuvista, joista ainakin muutamaa on lähes mahdotonta nähdä?

Allekirjoittanut on toimittanut teoksen ja Jaakko Kuitunen taittanut. Kiitokset kuuluvat kirjoittajille ja taittajalle sekä Suvi Heinolle oikolukuavusta.

Turussa 29.2.2020

Mikko Lamberg

LUKUOHJE

Joonas Nykänen (JNy)
Tuomas Porttilla (TP)

Kirjan järjestys on kronologinen. Kerromme jokaisen tekstin alussa teoksesta suomalaisen nimen, alkuperäisen nimen, ohjaajan, tekomaan ja vuoden.

Jos suomalaista nimeä ei ole ollut saatavilla, käytämme tunnetuinta englanninkielistä nimeä, koska Englanti on maailmankieli ja haluamme helpottaa verkkohakua. Jos englanninkielistä nimeä ei ole, käytämme alkuperäistä nimeä.

Teoksen lopusta löytyy ensisijaisten nimien mukainen hakemisto.

Joidenkin elokuvien alkuperäiset julkaisuvuodet voivat lähteistä riippuen heittää. Olemme pyrkineet mahdollisimman suureen tarkkuuteen teosten sijoittamisessa ajallisesti.

Teoksen alusta löytyy muutamia erilaisten teemojen mukaan järjestettyjä polkuja, joita pitkin teosta voi vaihtoehtoisesti lukea. Lopusta löytyy hakemiston lisäksi kirjoittajien tiedot.

Jokaisen elokuvatekstin lopusta löytyy lyhenteen muodossa kirjoittaja. Teoksen ovat kirjoittaneet

Jouni Heinonen (JH)

Jaakko Kuitunen (JK)

Mikko Lamberg (ML)

Jyri Majuri (JM)

Miikka Mononen (MM)

Joonatan Nikkinen (JNi)

ELOKUVASANAKIRJA

Anime Japanilaista animaatiota.

Arthouse Yhdysvalloissa ulkomaisia elokuvia ja suurten studioiden ulkopuolisia kotimaisia elokuvia on esitetty vuosikymmenien ajan niin sanotuissa arthouse-teattereissa. Nimitys on vakiintunut tarkoittamaan valtavirran ulkopuolella olevaa taiteellista elokuvaa.

Avantgarde Sananmukaisesti etujoukko, käytetään kokeilevasta, usein perinteisiä kerronnan lakeja välttävästä taiteesta. Elokvataiteessa avantgarde, kokeellinen elokuva, on usein riskittänyt animaation ja dokumenttien kanssa.

B-elokuva Alun perin B-elokuvalla tarkoitettiin Hollywoodissa isommalla rahalla tehtyjen A-elokuvien perään elokuvateattereissa esitettäväksi tehtyjä halvempia tuotantoja. Tapa oli voimissaan 1930- ja 1940-luvuilla. Arkkikielessä ilmaisulla tarkoitetaan useimmiten halpaa ja usein mutta ei aina laadultaan heikompaa elokuvateosta.

Cinéma vérité 1960-luvulla syntynyt suosittu dokumenttielokuvan alalaji, jossa kameran rooli on tarkkaileva ja sen läsnäolo huomioidaan kohtauksissa. Teokset ovat luonteeltaan usein improvisatorisia.

Eksplöitaatio Halvalla tehtyä elokuvaa, joka mainostaa itseään yleensä jol-

lain shokeeraavalla aiheella. Alalajeja ovat muun muassa Yhdysvaltain mustalle kansanosalle suunnattu blaxploitaatio, eroottinen seksplöitaatio ja Australian kulttuuriin sidottu ozploitaatio. Myös spagettiwesternin ja kungfun kaltaiset liukuhihnatuotetut genre-elokuvat lasketaan usein eksplöitaatioksi.

Ekspressionistinen elokuva Saksalaisen mykkäelokuvan suuntaus 1920-luvulla, joka korosti estetiikassaan jyrkkää kontrastia valon ja varjon välillä. On vaikuttanut estetiikaltaan esimerkiksi yhdysvaltalaiseen film noir -elokuvaan.

Grindhouse Yhdysvaltalainen nimitys teatterille, joka näyttää pääasiassa halpaa eksplöitaatiota.

Film noir Tiivistunnelmaista ja pessimististä, yleensä yhdysvaltalaista elokuvaa, jonka kulta-aika oli 1940-luvulla. Useimmat klassiset film noirit ovat mustavalkoisia rikoselokuvia. Genre otti vaikutteita niin saksalaisesta ekspressionismista kuin 1930-luvun ranskalaisesta elokuvasta. Genren myöhempiä perillisiä kutsutaan neo noir -elokuviksi.

Flix Nimitys Suomessa ennen vuoden 1987 videosen suurilakia julkaistuille videonauhaille.

Giallo Italialaista, erityisesti 1960–70-luvuilla suosittua tyyliä trillerielokuvaa. Nimi tulee italialaisten dekkari-pokkarien tunnusomaisesta keltaisesta väristä.

Hammer Film Productions Brittiläinen elokuvastudio, joka tuli tunnetuksi lukuisista 1950–70-luvuilla tehdyistä tunnelmallisista kauhuelokuvista.

Indie Independent-tuotanto eli suurten elokuvastudioiden ulkopuolella tehtyä elokuvaa. Suomalaista indietä kutsutaan findieksi.

Kalkkuna Elokuva joka on niin huono, että se on jo hyvä – tai ainakin miustettava.

Kuvasuhte Suhde elokuvan vaaka- ja pystysuoran kuva-alan välillä eli mitasuhte, jolla elokuva on tarkoitettu katsottavaksi. Yleisiä kuvasuhteita ovat 1.33:1, 1.85:1 ja 2.35:1.

Mise-en-scène Termi tarkoittaa kaikkea kuvassa näkyvää lavastuksesta näyttelijöiden sijaintiin eli kuvan asetelmaa.

Mokumentti Dokumentiksi tekeytyvä fiktioelokuva.

Mondo Shokkisisältöön keskittyvä dokumenttielokuva, joka saattaa sisältää lavastettuja kohtauksia. Nimi tulee genren pioneerialokuvasta *Mondo Cane* – kova maailma (1962).

Shaw Brothers Hongkongissa vuodesta 1958 asti vaikuttanut merkittävä elokuvayhtiö, jonka maailmanlaajuisesti huomattavimpana saavutuksena pidetään lukuisia 1960- ja 1970-lukujen lähitaisteluelokuvia. Shaw Brothersin hallussa oli pitkään maailman suurin yksityisomisteinen elokuvastudio.

Skarvi: Kohta elokuvassa, jossa kaksi otosta on liitetty leikkaustekniikalla yhteen.

Slasher Murhaajan ja uhrien väliseen kissa & hiiri -leikkiin keskittyvä kauhuelokuvan alalaji. Genren alkuteoksina pidetään *Black Christmasia* (1974) ja *Halloweenia* (1978).

Stop motion Pikkuhiljaa esineitä tai materiaalia liikuttamalla ja muutokset yksitellen kuvaamalla luotua animaatiota. Esimerkiksi nukke- ja muoviluvaha-animaatiot ovat stop motion -animaatiota.

Uusi aalto Pääosin Ranskasta 1950-luvun lopussa liikkeelle lähtenyt tapa tehdä uutta elokuvaa, jossa studiojärjestelmän ulkopuolelta tulleet nuoret ohjaajat kyseenalaistivat siihenastisen elokuvataiteen muutokielen ja narratiivit. Aalto hiipui Ranskassa 1960-luvun jälkeen, mutta jätti merkittävän jäljen elokuvahistoriaan. Ranskan jälkeen myös monissa maissa maissa koettiin omat uudet aaltonsa.

POLKUJA ELOKUVIIN

Aivopesupolku Life and Passion of Christ, The (1903) → Narcotic (1933) → Ruumiisi on sinun (1945) → Duck and Cover (1952) → Keisarin leipuri (1952) → Tappava totuus (1981) → Rocky IV (1985) → Pahan kehä (1988) → Experiment, The (2001) → Room 237 (2012) (TP)

Animepolku Namakura gatana (1917) → Mermaid (1964) → Cleopatra (1970) → Erämaan kutsu (1981) → Angel's Egg (1985) → Wings of Honneamise (1987) → Eilisen kuiskaus (1991) → Muumipeikko ja pyrstötähti (1992) → Beluga (2012) → Tuuli nousee (2013) (ML)

Avaruus Matka kuuhan (1902) → Trip to Jupiter, A (1909) → Kohti avaruutta (1957) → Apinoiden planeetta (1968) → Avaruusmatka (1970) → Heavy Metal (1981) → Wings of Honneamise (1987) → Starship Troopers (1997) → Gattaca (1997) → Guardians of the Galaxy (2014) (JH)

Coming-Of-Age Tyttöjä murrosiässä (1958) → Anne Frankin päiväkirja (1959) → Birds, Orphans and Fools (1969) → Hyväilyksi kosketus (1970) → Walkabout – erämaan vangit (1971) → Korppi sylissä (1976) → Sudet tulevat (1984) → Taivaalliset Olennot (1994) → Fucking Åmål (1998) → Clip (2012) (JH)

Diktaattorintie Education for Death: The Making of the Nazi (1943) → The Search for the Evil One (1967) → Punainen naiskomppania (1970) → Musta gestapo (1975) → Cerro Cora (1978) → Amin – mielipuoli diktaattori (1981) → Sieg Heil Suomi (1994) → Last King of Scotland, The (2006) → Pyhän kirjan varjo (2007) → Liberation Day (2016) (TP)

Eläinpolku Kadonnut maailma (1925) → Murders in the Zoo (1933) → Viidakon poika (1942) → Ihmemaailman salaisuudet (1955) → Sssskobra (1973) → Jaws of Satan (1981) → Rats – Night of Terror (1984) → Link (1986) → Anaconda (1997) → Slappy – vallaton veijari (1998) (TP)

Elävien kuolleiden polku Experiments in the Revival of Organisms (1940) → Atomiaivoiset olennot (1955) → Elävien kuolleiden yö (1968) → Tombs of the Blind Dead (1972) → Zombie Holocaust (1980) → Ravissement de Frank N. Stein, Le (1982) → Demons (1985) → Elävien kuolleiden paluu (1985) → Re-Animator (1985) → Shaun of the Dead (2004) (ML)

Epäkorrekti Electrocuting an Elephant (1903) → Watermelon Patch, The (1905) → Captain Grogg Among Other Strange Creatures (1920) → Education for Death: The Making of the Nazi (1943) → Hitler Lives (1945) → Matka mustien maanosaan (1952) → Pekka ja Pätkä neekereinä (1960) → Boys Beware (1961) → Tämä on Aa-

sia (1976) → Gayniggers from Outer Space (1992) (JH)

Eurooppalainen animaatio Pauvre Pierrot (1892) → Un drame chez les fan-toches (1908) → L'idée (1932) → Une nuit sur le mont chauve (1933) → Seven Ravens, The (1937) → Allegro non Troppo (1976) → Minne tuuli kuljettaa (1986) → Ali and the Sorcerer (1987) → Felidae (1994) → Secret of Kells (2009) (JH)

Hedelmällinen Fée aux Choux, Le (1896) → Rosalie (1966) → Kondorin veri (1969) → Ju dou – kielletty rakkaus (1990) → Passion (1990) → Baby of Macon, The (1993) → Little Otik (2000) → Shora (2003) → Inside (2007) → Juno (2007) (MM)

Hullu-Suomi Pekka ja Pätkä neekereinä (1960) → Pohjan tähteet (1969) → Herra Huu - jestapa jepulis – penikat sipuliks (1973) → Sensuela (1973) → Aulis Sallinen nylkee ahvenen (1984) → Hei kliffaa Hei! (1985) → Makkarakalakeitto, sano tympee Huttunen (1988) → Yksinteoin (1990) → Kaksipäisen kotkan varjossa (2005) → Jos rakastat (2010) (TP)

Hullujenpolku Frankenstein (1910) → Kadonneiden sielujen saari (1932) → Näkymätön mies (1933) → Tri Cyclopsin salaisuus (1940) → Frankenstein vangitsi sielun (1967) → Doctor Jekyll and the Werewolf → Re-Animator (1985) (TP)

Jatkoja Kissaihmisten kirous (1944) → Rocherfortin tytöt (1967) → Superar-

go and the Faceless Giants (1968) → Väkivallan vihollinen 3 (1985) → Rocky IV (1985) → Demons 5: The Devil's Vein (1989) → Kärpänen II (1989) → Nekromantik 2 (1991) → Batman – paluu (1992) → Citizen Toxie: The Toxic Avenger IV (2000) (JK)

Kaupunki Fall of Babylon, The (1919) → Bagdadin varas (1924) → Berliini: Suurkaupungin sinfonia (1927) → Ihmisiä sunnuntaina (1930) → Lahti (1957) → Christiane F. – Tyttö metroasemalta (1981) → Illasta aamuun (1985) → Fucking Åmål (1998) → Last Belle, The (2011) → Dilili à Paris (2018) (JH)

LGBTQ Nukke (1919) → Runoilijan veri (1930) → The Song of Love (1950) → Glen or Glenda (1953) → Tyttöjä murrosiässä (1958) → Je, tu, il, elle (1974) → Sodom (1989) → Fucking Åmål (1998) → Mysterious Skin (2004) → Tropical Malady (2004) (ML)

Luontopolku Carrot Caterpillar, The (1911) → Moana (1926) → Chang: A Drama of the Wilderness (1927) → Hiljainen maailma (1956) → Valkea pohjola (1958) → Ilmapalloseikkailu (1960) → Elävä meri (1964) → Dersu Uzala (1975) → Mysteries of the Unseen World (2013) → Sademetsän tarina (2013) (JH)

Lähi-itä House is Black, The (1963) → Bint El-Hares (1968) → Deathless Devil, The (1973) → Still Life (1974) → Rampage (1986) → Cyclist, The (1987) → Serpent's Tale, The (1994)

→ Omena (1997) → Return to the Land of Wonders (2004) → Wadjda (2012) (JH)

Murhaajanpolku Murders in the Zoo (1933) → Psyko (1960) → Verenpu-nainen kauhu (1975) → Yön kuningas (1980) → Henry Lee Lucas - sarja-murhaaja (1986) → Man Bites Dog - Ammatti: tappaja (1992) → Amerikan psyko (2000) → Memories of Murder (2003) → It Is Fine! Everything Is Fi-ne. (2007) → Kirjeitä sarjamurhaajal-le (2010) (TP)

Naamiot Fantômas (1913) → Black Mass (1928) → Meshes of the After-noon (1943) → Superman and the Mole Men (1951) → Batman: The Mo-vie (1966) → Uhrijuhla (1973) → Bat-man – paluu (1992) → Spawn (1997) → Eyes Wide Shut (1999) → Loputon Gehennan liekki (2011) (JH)

Noir-ish Seitsemäs uhri (1943) → Kier-totie (1945) → Nainen järvessä (1946) → Painajaiskuja (1947) → Laittomat (1964) → Tapaus Wilson (1966) → Videodrome (1983) → Lost Highway (1997) → The Headless Wo-man (2008) → Dragged Across Concre-te (2018) (JK)

Oseania Moana (1926) → Kaleidosco-pe (1935) → Walkabout - erämaan vangit (1971) → Kovaa peliä Havaijil-la (1987) → Ghosts... of the Civil Dead (1988) → Magic Portal (1989) → Celia (1989) → Bad Boy Bubby (1993) → Taivaalliset olennot (1994) → Unohdetut kuvat (1995) (JH)

Paholaispolku Helvetti (1911) → Faust (1926) → Mark Of The Devil (1970) → Seytan (1974) → Satan's Blood (1978) → Jaws Of Satan (1981) → Pimeyden Valtias (1987) → Faust (2000) → Antichrist (2009) (TP)

Paskapolku Congorilla (1932) → Glen or Glenda (1953) → Search for the Evil One, The (1967) → Three Giant Men (1973) → Downtown, die Nackt-he Puppe Underwelt (1976) → Rats - Night of Terror (1984) → Demon Cop (1990) → Howling VII (1995) → Dan-gerous Men (2005) → Jos rakastat (2010) (TP)

Peruskaanon Chaplinin poika (1921) → Laiva-Kalle Nuorempi (1928) → Mies ja elokuvakamera (1929) → M - kau-punki etsii murhaajaa (1931) → L'Atalante (1934) → Ihmemaa Oz (1939) → Räsynukke (1955) → Hiro-shima, rakastettuni (1959) → Peili (1975) → Ilmestyskirja. Nyt. (1979) (JK)

Pohjoismaat Ajomies (1921) → Besæt-telse (1944) → Line (1961) → Yksisil-mäinen (1973) → Simson & Salli (1984) → Sórdóma Reykjavik (1992) → Insomnia (1997) → Satan Rides the Media (1998) → Juhlat (1998) → Bath House (2014) (JH)

Ruoka ja juoma The Watermelon Patch (1905) → Keisarin leipuri (1952) → Limonadi joe (1964) → Hunger (1974) → Aulis Sallinen nylkee ahvenen (1984) → Ja sitten syödään (1985) → Suklaakyyttä (1986) → Ebola Synd-

rome (1996) → Nälkä (2008) → Vodka Factory (2010) (ML)

Sadut Bluebeard (1901) → Blue Bird, The (1918) → Ihmemaa Oz (1939) → Thumbelina (1954) → Sinbadin uudet seikkailut (1958) → Aladdinin taikalamppu (1966) → Curious Alice (1968) → Tuhat ja yksi yötä (1974) → Oz - Ihmeiden maailma (1985) → Le dernier chaperon rouge (1996) (JH)

Shokumentit Experiments in the Revival of Organisms (1940) → Satanis: The Devil's Mass (1970) → Tämä on Aasia (1976) → Tappava totuus (1981) → Faces of Death IV (1990) → Hated: GG Allin & the Murder Junkies (1993) → Sieg Heil Suomi (1994) → Beyond the Mat (1999) → Reindeerspotting - pako joulumaasta (2010) → Loputon Gehennan liekki (2011) (TP)

Slaavi-animaatio Osvetnik (1958) → Krokodil Gena (1969) → Nalle Puh ja huolen päivä (1972) → Siili sumussa (1975) → Kalansilmä (1980) → Marriage (1987) → Linn (1988) → 9½ minutes (1993) → Strings (1996) → Hippopotamy (2014) (JH)

Sotahelvetti Pelastusvene (1944) → Kuolemaantuomittu on Karannut (1956) → Miehet ilman toivoa (1966) → Neitsytarmeija (1973) → Ilmesytyskirja.Nyt (1979) → Tule ja katso (1985) → Tuntematon sotilas (1985) → Iskujoukko (1987) → Vihan maa (1998) → Rambo (2008) (TP)

Sotien ja vainojen dokumenttipolku

Ikuinen juutalainen (1940) → Raportti hymyilevästä miehestä (1966) → Sian vuosi (1968) → Suru ja sääli (1969) → Shoah (1985) → The Emperor's Naked Army Marches On (1987) → Vichyn silmä (1993) → Mr. Death: The Rise and Fall of Fred A. Leuchter, Jr. (1999) → Munkki lietsoo vihaa (2017) → They Shall Not Grow Old (2018) (ML)

Suomi Noidan kirot (1927) → Houkutuslintu (1946) → Hei, rillumarei! (1954) → Vihreä leski (1968) → Sensuela (1973) → Jäniksen vuosi (1977) → Hei kliffaa hei! (1985) → Makkarakalakeittoa, sano tympee Huttunen (1988) → Levottomat (2000) → Revenge of the Earthquake, The (2012) (JH)

Taiteilijapolku Thomas Bernhard – Drei Tage (1970) → Amadeus (1984) → Aulis Sallinen nylkee ahvenen (1984) → The Charles Bukowski Tapes (1987) → Hated: GG Allin & The Murder Junkies (1993) → Crumb (1994) → Ed wood (1994) → Inside Llewyn Davis (2013) → Unten ja hulluuden valtakunta (2013) → Arvo Pärt – Even If I Lose Everything (2015) (ML)

Trikki Execution of Mary Stuart, The (1895) → Matka kuuhun (1902) → Kameramiehen kosto (1912) → Kadonnut maailma (1925) → Näkymätön mies (1933) → Hunger (1974) → Magic Portal (1989) → Jurassic Park (1993) → Mysteries of the Unseen

World (2013) → They Shall Not Grow Old (2018) (JH)

Tšekki-animaatio Adventures of a Ubiquitous Fellow, The (1936) → Revolt of Toys, The (1946) → Vieterimies ja SS (1946) → Keisarin satakieli (1949) → Kybermummo (1962) → Sinbad merenkulkija (1974) → Velhon oppipoika (1978) → Myyrä ja uni (1984) → Pillipiipari (1986) → Flora (1989) (JH)

Tuhma Free Ride, A (1915) → La fessée á l'écoles (1925) → Eveready Harton in Buried Treasure (1929) → Loma paratiisissa (1961) → Rakkauten kieli 2. osa (1970) → Syvä kurkku (1972) → Up! (1976) → La Blue Girl: Revenge of the Sex Demon King (1995) → XXX SFW (2008) → Serbian Film, A (2010) (JH)

Ulvovapolku The Curse of the Werewolf (1961) → Doctor Jekyll and the Werewolf (1972) → Wolfgang (1975) → Ihmissusi Lontoossa (1981) → Sudet tulevat (1984) → Howling VII (1995) (TP)

Urheilu Sallie Gardner at a Gallop (1878) → Varietee (1925) → Alppien salaisuus (1926) → Zaroffin koirat (1932) → Viimeinen isku (1949) → Jane Fonda's Workout (1982) → CKY2K (2000) → King of Kong: A Fistful of Quarters, The (2007) → Nuoralakävelijä (2008) → Wrestler - painija, The (2008) (JH)

Yhdysvaltalainen animaatio Sinking of Lusitania, The (1918) → Alice's Wild

West Show (1924) → Boop-oop-a-doop (1932) → Popeye the Sailor meets Sindbad the Sailor (1936) → Dumbo (1941) → Fritz - kova kolli (1972) → Heavy Metal (1981) → Why, Charlie Brown, why? (1990) → Meaning of Life, The (2005) → Inside Out - mielen sopukoissa (2015) (JH)

Vampyyripolku Drácula (1931) → Le vampire (1945) → Dracula on nousut haudastaan (1968) → Dracula, paholaisen lähettiläs (1970) → Valerie and Her Week of Wonders (1970) → Leptirica (1973) → Nosferatu - yön valtiast (1979) → Doctor vampire (1990) → Hämärästä aamunkoittoon (1996) → Kiss of the Damned (2012) (ML)

Vigilante Musta Legioona (1937) → Django - kostaja (1966) → Koston enkeli (1981) → Mad Foxes (1981) → Luokka 1984 (1982) → Commando (1985) → Väkivallan vihollinen 3 (1985) → Rampage (1986) → Stabilizer, The - kostaja (1986) → Savage (2009) (TP)

Ydintuho Apinoiden planeetta (1968) → Maailma vuonna 2022 (1973) → Codename Rush (1983) → Kersantti W - nykyajan Mad Max (1983) → Pako Bronxista (1983) → America 3000 (1986) → Asi kabadayı (1986) → Class of 1999 (1990) → Last Border, The - viimeisellä rajalla (1993) → Waterworld (1995) (TP)

1960

CLOUD-CAPPED STAR, THE (»MEGHE DHAKA TARA». OHJAUS RITWIK GHATAK. INTIA: 1960) • Nuori nainen Nita (erinomainen Supriya Choudhury) uhraa sekä avioliittonsa että opiskelunsa kannustaakseen hahattelevaa taiteilijaveljeään menestykseen. Taustalla on Bengalín kahtia repeytymisen syvä trauma, jota ei alleviivata. Tapahtumat sijoituvat pakolaisleiriin Kalkutan ulkopuolella. Perheen isä menettää uskonsa ihmisyyteen ja ajautuu itsekeskeisessä ahdingossaan jättämään perheensä pulaan. Sisko Gita puukottaa sankaritarta selkään ja menee naimisiin Nitasta kiinnostuneen miehen kanssa.

Ohjaaja Ritwik Ghatak oli kommunisti ja hänen näkemyksensä juuriltaan revitystä keskiluokasta on ilahduttavan epäsentimentaalinen. Köyhyyteen ajautuneet nokkivat ennen kaikkea toisiaan. Arvokkuudesta on yritettävä pitää kiinni epätoivon edessä. Nita on kasvatuksesta ja naiseudestaan joutu-
tuen helppo uhri, joka annetaan muiden puolesta, ja elokuvan loppu vihjaa, että sama onneton tie toistuu, jos jokin ei muutu. Vain duunariveli Shankar (Anil Chatterjee) välittää, mutta se on liian vähän. The Cloud-Capped Star on erityisesti näyttelijätyöltään valitettavan epätasainen mutta energialtaan ja tekniseltä toteutukseltaan niin suvereeni, että heikkoudet antaa anteeksi. Huomionar-

voisia ovat myös elokuvan erikoiset äänieditointi ja -miksaus, jotka ottavat abstrakteja vapauksia. (ML)

DENTS DU SINGE, LES (OHJAUS RENÉ LALOUX. RANSKA: 1960) • René Laloux'n animaatioelokuvien olennaisin elementti ei ole animaatio. Tärkeintä ovat kuvitukset ja metaforat, olivat ne nerojen tai hullujen kynästä – Laloux toimi välikätenä niin mielisairaalapotilaille kuin surrealisteille. Hän totesi tunnetusti: »Mitä me tarvitsemme, on skitsofreenista elokuvaa.» Psykiatrisella klinikalla työskentely mahdollisti Laloux'lle arvaamattoman ulkopuolistaiteen synnyn maalauksista tarinankerrontaan ja lopulta lyhyiden elokuvien pariin.

Ensimmäinen kokeilu filmille tapahtui vuonna 1957. Laloux antoi potilaiden toteuttaa itseään varjoteatterin avulla. Kolme vuotta myöhemmin valmistui pala-animaatio Les Dents du Singe: tarina hampaita varastavasta hammaslääkäristä ja taikuriapinasta. Skenaario tuskin olisi käynyt Laloux'lla itsellään mielessä. Juuri sitä hän halusi. Samaa voi jokainen vanhempi kokeilla työskentelemällä pienten lastensa kanssa.

Surrealistikuvittaja Roland Topor ihastui tähän erikoiseen elokuvaan, ja he ryhtyivät Laloux'n kanssa yhteistyöhön. He tekivät kaksi runollista lyhytelokuvaa, Les Temps morts (1964) ja Les Escargots (1965), joiden tärkein elementti ovat Toporin monumentaaliset kuvitukset. Laloux'n ja Toporin viimeinen yhteistyö Villi planeetta (1973) on animaatioelokuvan suurimpia klassikoita. Silti, Laloux on sanonut Les Dents du Singen olleen uransa antoisin kokemus, jotain, mihin

mikään elokuva lahjakkaiden taiteilijoiden kanssa ei yltänyt. (JH)

ILMAPALLOSEIKKAILU (»LE VOYAGE EN BALLON». OHJAUS ALBERT LAMORISSE. RANSKA: 1960) • Albert Lamorissen teoksista tunnetaan Ranskan ulkopuolella lähinnä Punainen ilmapallo (1956), eli tarina pojasta ja ilmapallosta Pariisiin kaduilla. Kyseessä on harvoja suuremman yleisön tuntemia lyhytelokuvia ja siihen vaikuttaavat televisioesitykset ja koululaisnäytökset, joita muut Lamorisset eivät ole saaneet. Juonellisesti elokuva on melko merkityksetön. Synopsis on käsitelty jo elokuvan nimessä. Niin on myös Ilmapalloseikkailun kohdalla. Henkinen jatko valjastaa pidempään elokuvaan isomman pallon.

Ilmapalloseikkailussa pieni poika matkustaa kuumailmapallolla halki Ranskan. Seikkailu koostuu suurkaupungin kattojen, maaseudun ja käymättömien maiden tutkailusta, hieman puolidokumentaarisesta luontoelokuvan hengessä. Kaupungin kuvaus ylälmoista on vanhentunut, sillä tänä päivänä voi avata Google Earthin ja aloittaa oman seikkailunsa miljoonakaupungin yllä, tai katsoa droneilla valmiiksi seikkailuja teräväpiirtomatkoja. Pariisi sentään on maailman tunnetuimpia paikkoja.

Yleiskuvat urbaanimaisemista ja miljoonia kertoja nähdyt ikoniset kohteet eivät onneksi dominoi elokuvaa. Vuoristot, rantaviivat ja tasangot kaukana sivistyksestä on kuvattu ajatuksella. Niiden raamitukseen ja eläinten sijoitteluun on käytetty ajatusta enemmän kuin Pariisiin kattoja filmatessa. Juonellista merkitystä on yhtä paljon kuin Punaisella Il-

mapallolla, eikä enempää tarvitse teoksen jäädäkseen pysyvästi mieleen. (JH)

NAINEN NOUSEE PORTAITA (»ONNA GA K Aidan wo Agaru Toki». OHJAUS MIKIO NARUSE. JAPANI: 1960) • Nainen nousee portaita -elokuvan lopussa Keiko (Hideko Takamine) on tismalleen samassa pisteessä kuin tarinan alussa, kaikki hänen suunnitelmansa ovat menneet päin helvettiä. Elämällä ei ole mitään tarkoitusta mutta ei ole kuolemallakaan. Hienostunut resignaatio jää Keikolle ainoaksi valinnaksi maailman tappioita vastaan. Maailma kuvottaa häntä, eikä hän näe syytä uskoa, että asennemuutos auttaisi.

Narusen ihmiset elävät hyvän ja pahan tuolla puolen ollen kaikki osallisena sosiaaliin tilanteisiin. Kukaan – edes sivustaseuraaja – ei jää ilman vastuuta vapautensa teoista. Tästä huolimatta Naruse näyttää paineiden tiivistymisen seurauksia: kiristystä, uhkailua, juopumusta, itsemurhaa, epätoivoa, täyttymätöntä kaipuuta ja surullista rakkautta. Millaista muuta rakkaus voisi-kaan maailmassa olla kuin surullista, onnetonta ja traagista?

Naruse kuvaa vain yhtä asiaa eli ihmisiä, jotka ovat luoneet itselleen helvetin eläkkeeseen siinä. Tai, kuten rikkaiden tapauksessa, laittaakseen toiset (köyhät) desadelaisesti rämpimään siellä. Naruse vie kaiken: perheen, lapset, talouden ja lopulta mielenterveyden. Ihminen on tuomittu siitä hyvästä, että hän syntyi. Kaiken muun hän saa valita muttei ikuista tuomiotaan. Vangittuna elämään, joka on yhtä kuin umpikuja, josta vapautuakseen itsemurhakin osoittautuisi vain

hataraksi yritykseksi. Tämä on Narusen elokuvien pohjimmainen pessimistin viisaus.

Narusen tyypistäminen pelkästään pessimistiksi ja materialistiksi olisi silti lyhytnäköistä. Keikon Sisyfoksen kamppailussa on sankarillinen ja idealistinen aspektinsa. Vastoinkäymiset eivät saa murrettua hänen säädylisyyttään, joten lopulta hän on moraalinen voittaja. Ulkoista menestystä ei tule, eikä hän tee salatulla moraalillaan yhtään mitään, ei ainakaan mitään muuta kuin vangitse sillä itseään syvemmin tähän elämään. Sisyfoksen on jatkettava työtään. (JNy)

PEKKA JA PÄTKÄ NEEKEREINÄ (OHJAUS AARNE TARKAS. SUOMI: 1960) • 2010-luvulla kaiketikin kiristyneen pakolaistilanteen vuoksi »klassikoksi» on löydetty Pekka ja Pätkä neekereinä, elokuvasarjan viimeinen osa. Tällä tarkoitan sitä, että joidenkin ihmisten harrastus näyttää olevan elokuvan nimen jankkaaminen rituaalina, jolla »ulko-suomalaista» sakkia yritetään toivottaa totemipaalun väärälle puolelle.

Juonen lähtökohtana on se, että tietokone (konejumala) valitsee Pekalle (Esa Pakarinen) ja Pätkälle (Masa Niemi) ammatiksi »neekerin». Tämä ei kuitenkaan tarkoita tummaihoista afrikkalaista – toisin kuin sellaista esittämään lähtevät Pekka ja Pätkä aluksi luulevat – vaan »lehtineekeriä», joka oli aikansa slangitermi painomusteen sotkemalle journalistille.

Taiteellisesti elokuva kierrättää yhtäältä Suomessa vieraan mutta Yhdysvalloissa rotusorrosta syntyneen (ja normalisoituneen) minstrel show -teatterin konventioita, toisaalta Charles Chaplinin Nykyajan (1936)

modernin amerikkalaisen tuotantotalouden kritiikkiä. Suomalaiselle kulttuurille minstrel show on yhtä vieras kuin japanilainen kabuki-teatteri, mutta näyttää täälläkin naurattavan kenkälankilla sotkettu Masa Niemi tanssimassa jatsia. Hulluilla on halvat hovit. (JK)

PELON KASVOT (»PEEPING TOM». OHJAUS: MICHAEL POWELL. YHDYSVALLAT: 1960) • Mark Lewis (Karlheinz Böhm, sentimentaalista Sissi-elokuvista tuttu näyttelijä) on elävä kineruumis, jonka on tallennettava kaikki silmän pysyessä alati painuneena kameran kuvareikään. Kadunmiehet ja prostituoitujen asiakkaat eivät ole järin innoissaan siitä, että jälleen on tapahtunut murha, joka on kuin jäljitelmää viiltäjä-Jackin toimista. Tällä kertaa punaiseen huopaan peitetty prostituoitu kuljetetaan suoraan kalmistoon.

Mark, tallentaja ja murhaaja, ei hae seksiä asiakkailtaan, vaan äärimmäistä tunnetta, jolla palauttaa lapsuutensa traumat takaisin kohdilleen. Kun kadunmies kysyy, mihin lehteen hän tekee töitä, hän vastaa pohdinnan jälkeen, Observeriin, sillä on lopulta pummi kalmalle, kuoleman etsijä. Kaikki tallentaminen on Lewisille sukeltamista lapsuutensa traumaattisiin kokemuksiin, jo nyt unholaan painuneen kadonneen ajan metsästystä, sadomasokististen leikkien havittelua. Miksi hän sitten käyttää kuolemaa, nimenomaan murhaa palauttaakseen mieleensä jälleen sen, mitä hänen isänsä teki hänelle?

Mark, »isänsä narsismin erityinen tuote», tappaa penetroiden kameralaitteistoonsa kiinnitetyllä piikillä vain nähdäkseen, miltä kuolema näyttää. Powellista, 1930-luvun tyylisestä herrasmiehestä, oli muodostunut nyt Emeric Pressburgerista erottuaan 1960-

luvun ihmismielen painajaismaisiin labyrintheihin kamerasilmänsä osoittava vanha mies, jonka viimeinen mestariteos Peeping Tom oli.

Muistumana Punaisten kenkien (1948) loistokaudesta tässä elokuvassa – joka konkreettisesti katkaisi Powellin elokuvauran, sillä loukkaukset ja iskut, joita hänen elokuva vastaanottajissa herätti, olivat voimiltaan sellaisia, ettei hän koskaan päässyt niiden yli – Vivian (Moira Shearer) esittää joutsentanssin Markin kameran edessä. Voyeurismi, skoptofilia, jopa nekrofilian ensiasteet elävät kirkkaasti Powellin parhaimpiin lukeutuvassa työssä sulassa sovussa sadomasokististen teemojen kanssa. (JNy)

PSYKO (»PSYCHO». OHJAUS ALFRED HITCHCOCK. YHDYSVALLAT: 1960) • Psyko laittaa heti alkuun muutaman rappion merkitsijän, ja elokuvan ketteryys jatkuu loppuun saakka. Keskellä päivää ollaan hotellihuoneessa, jonne sukelletaan kadulta ikkunan läpi kuin tirkistelijän perspektiivistä. Kiinteistövälitysfirman sihteeri Marion Crane (Janet Leigh) makoilee sängyllä poikaystävänsä kanssa. Hän alkaa olla epätoivoinen: jo 27-vuotias naimaton nainen, jonka poikaystävä, velkainen rautakauppias, ei voi vielä pariin vuoteen perustaa hänen kanssaan perhettä.

Marion päättää hankkia itselleen aviomiehen, perheen ja onnellisen loppuelämän ryöstämällä työpaikkansa, mikä kääntää pääläelleen film noirin sukupuoliroolit. Pakomatalla eli tiivistetyssä road movie -osudessa maantiepoliisi jahtaa Marionia kuin tietäen, että hänellä on hansikaslokerikossa 40 000 dollaria rahaa. Poliisi perässä on to-

deksi tullut aivokummitus, mikä oli yksi Hitchcockin suurimmista tosielämän painajaisista. Juuri häntä Marion pakenee uudella autollaan sateiseen yöhön ja eksyy Norman Batesin motelliin, mistä alkaa kauhuelokuvana ja jonkinlaisena proto-slasherina parhaiten tunnetun Psykon varsinainen kauhuosuuus. Kun Marion kuolee keskellä elokuvaa, alkaa taas salapoliisijuttu, joka päättyy luennoivaan mielisairaalaratinaan, kun Bates todetaan skitsofreeniseksi murhaajaksi.

Robert Blochin alkuperäinen romaani (1959), jota inspiroi ihmissyöjä ja sarjamurhaaja Ed Geinin tapaus, on armoton yllättävällä tavalla. Sen lähtökohtana on, että 27-vuotias naimaton nainen kokee olevansa pian ikäloppu, minkä vuoksi hän tekee rikoksen vauhdittaakseen avioitumistaan, minkä seurauksena hän päätyy kalmona suohon autonsa takakontissa... Romanissa hän sentään kuolee onnellisena. Ennen kuin Bates äitinsä mekossa leikkaa Marionin pään irti motelliin suihkussa, Marion pyörähtelee alastomana peilin edessä. Hän tuumaa 27-vuotiaan (!!!) kehonsa olevan ikäistään tiukempi. Hänellä on vielä ihmisarvoa! Stripausta seinään tehdystä reiästä vakoileva Bates on samaa mieltä. Impotenttia sikaa (filmatisoinnin Anthony Perkins on fyysisesti hänen täydellinen vastakohtansa) piiskaavat murhatyöhön tavoittamattoman »huoran» rinnat, takapuoli ja alapää eli »se», joka Batesin monologin mukaan vakoileekin häntä. (JK)

1961

BOYS BEWARE (OHJAUS SID DAVIS. YHDYSVALLAT: 1961) • Vanhat opetusfilmit ovat mainioita. Parhaita ovat koomisesti vanhentuneet, ja ennen kaikkea radikaalisti misinformatiiviset pätkät. Opetusfilmien kulta-aika sijoittuu fiftareilta kasariin asti. Yhdysvaltalaiset, brittiläiset ja suomalaiset opetusfilmit toimivat hieman eri syistä ja aiheet vaihtelevat kulttuurien välillä, mutta klassisia aiheita jokaisessa ovat naisten käyttäytymismallit, deittailukulttuuri ja huumevalistus.

Edison Electric Institutun tuottama kodinelektroniikan buffausfilmi, puolituntinen *Young Man's Fancy* (1952) kertoo Judysta, jonka äiti opastaa häntä tekemään kotitöitä, kuten naisen kuuluukin. *Judy on fiftaripissis*, joka haluaa tehdä vaikutuksen veljensä esittelemään insinööriin. Tarkoituksellista huumoria edustaa nuorisokuvaus; jokaisessa kohtauksessa *Judy* iskee sanan nuorisoslangia, jota hänen äitinsä kummaksuu. Nykyään huumori kukkii aikalaiskuvauksessa.

Sid Davis tuotti 1961 kaksi samankaltaista, aivan erilaista, opetusfilmiä. *Girls Beware* kertoo varoittavia esimerkkejä siitä kuinka nuorten tyttöjen on varottava tuntemattomia vanhempia miehiä. *Boys Beware* kertoo varoittavia esimerkkejä siitä, kuinka nuorten poikien on varottava tuntemattomia vanhempia miehiä. Mielenkiintoisuus jälkimmäisessä piilee aikansa antihomopropagandassa. Filmi esittää homoseksuaalin olevan

poikkeuksetta nuorukaisia narraava pedofiiliraiskaaja.

Opetusfilmin aikansa eläneeseen ajatusmaailmaan on nykyään asennoituttava kuin naisen paikan määritteleviin kodinkonebuffeihin. Ilmestyessään elokuvaa ehdotettiin yhdysvaltalaiskoulujen opetusmateriaaliksi, mutta 2015 missourilaisopettaja sai jopa syytteen esitettyään filmin luokalleen. Ratkiriemukainta Sid Davis -antia *Boys Beware* ohella edustaa myöhemmän kuusikymmenluvun ajankohtaisvalistus »LSD» – *Trip or Trap!* (1967) (JH)

CURSE OF THE WEREWOLF, THE (OHJAUS TERENCE FISHER. ISO-BRITANNIA: 1961) • Inhoan symboliikan vääntämistä helpposelkosisista elokuvista, mutten voi olla rinnastamatta *The Curse of the Werewolfia* vertauskuvaksi köyhää polkevasta rikkaasta ja vääryyden synnyttämistä seurauksista, jolloin alkuperäinen uhri päättyy lopulta maksumiehiksi. Hyytävimpiä hetkiä ei koeta lopussa ihmissuden lyhyessä mellastuksessa, tämä päätös kun jättää hyvän tragedian tavoin lähinnä surullisen olon. Filmin suurin irvistys vääntyy sadistisen linnanherran alistaessa nälkäistä kulkuria ja lukitessa ukon syyttä tyrmään mätänemään. Siinä missä vallalla herkutteleva isorikas on jo alkujaan peto, muokkaa vuosien eristys sellaisen myös heikosta resupekasta. Lopulta kumpikin näistä ihmisistä esittäytyy sekä filmin fyysisenä että psyykkisenä hirviönä.

Jos kulkuri on linnanherran pahuuden eläimeksi muokkaama uhri, on sitä myös tämän sellissä raiskaamasta naisesta jouluyönä syntyvä poika. Tehokkaimpien hukkaleffojen tavoin hänestä muodostuu suurin mart-

tyyri, sympatian kohde tekemistään veritöistä huolimatta. Hänen tietää juoksevan väijämätöntä amokia kohti kellotornissa tapahtuvaa huipennusta. Tätä voidaan verrata muun muassa amerikkalaiseen yhteiskuntaan, jossa kurjiin oloihin ja ihmisarvottomaan elämään kilpailuhengen nimissä poljetut ihmiset suljetaan epätoivoisiin tekoihin ajaututtuaan loppuiäkseen vankilalaitokseksi nimitetyn eläintarhan koppiin.

Fisher jättää kaiken hifistelyn sikseen ja keskittää voimansa rikkaan tunnelman luomiseen. Campahtavaa ihmishuttua ei kaikeksi onneksi näytetä ennen loppua tai erikoistehosteilla mässäillä, nuo kun eivät ole mitään Ihmissusi Lontoossa (1981) -tasoa. Kauneimmat visuaaliset tekijät löytyvät pimeässä yössä joulukirkkoon valuvista kyläläisistä, kastetilaisuudessa kuvatusta kirkosta ja putkan ikkunasta hohkaavasta auringonlaskusta. (JNi)

LINE (OHJAUS NILS-REINHARDT CHRISTENSEN. NORJA: 1961) • Ollessani vuosia sitten työkomennuksella Norjassa käytin vapaa-aikaani vuorilla samoilun ja Fantoftin saunakirkolla käppäilyä lisäksi norjalaiseen elokuvahistoriaan tutustuen. Ostin kirjakaupasta kirjan 100 norske filmer du må se (2008), kävin katsomassa elokuvateatterissa paikallista tarjontaa ja pläräsin uskomattoman komeassa ja uljaassa Bergenin 1800-luvulla rakennetussa kirjastossa Norske klassikere-osastoa. Kaikki tämä välttävää ruotsinkielentaitoani hyödyntäen. Joitain huomionarvoisia esimerkkejä tästä kokemuksesta jäi, kuten Line.

Line on kansainvälisesti käypä nuorisokuvaus, joka käsittelee nuoren miehen elämän

suunnattomuutta ja ajankulun merkitystä. Nuorukainen, Jacob (Torolv Maurstad), on ollut merillä paossa todellisuutta. Samalla hän on kirjoittanut romaanin etsien vastausta toivottomuuteen. Teennäistä itsevarmuutta puhkuva teos ei anna apua. Afrikka ja Aasia on nähty, mutta mies palaa etsimään vastauksia kotiseuduiltaan Norjasta. Uusi vuosikymmen kuohuu, mutta mikään ei tunnu muuttuneelta. Paitsi hurmaava platina-blondi Line (Margarete Robsahm), josta on tullut kaupungin kaunein nainen.

Maailma on avautunut miehelle, turhaan. Linelle maailma on vielä kysymysmerkki, vaikka työpaikallaan lentokentän luukulla se on lähellä. Myös tämä teos on ollut avoin maailmalle ja antaa yhdysvaltalaisen aikalaiselokuvien vaikutteiden imeytyä itseensä. Maaseuturomantiikkaan aiemmin nojannut norjalainen moderni elokuva himmentää valoja ja antaa jazzin soida. Moralisoivien aikalaiskuvauksien keskellä Line on piristävän tyylikästä nuorisokulttuurin ja nuorison turhautumisen kuvausta, jota elokuvissa on sittemmin käsitelty lukemattomia kertoja. (JH)

LOMA PARATIISISSA (»NAKED AS NATURE INTENDED»). OHJAUS GEORGE HARRISON MARKS. ISO-BRITANNIA: 1961) • George Harrison Marks kuvasi 1950-luvun Sohossa lyhyitä 8-millisiä nakufilmejä, joita myytiin tiskin alta. Hänen päätähtensä, glamourmalli Pamela Green, on jäänyt historiaan esiinnyttyään puolialasti Pelon kasvoissa (1960). Pamela Green oli myös Marksin ensimmäisen pitkän elokuvan tähti.

Eroottinen alastomuus ei ollut sallittua, mutta Marks halusi määrätietoisesti tehdä pitkän nakuiluelokuvan, jonka kaikki kaupun-

gin pervot voisivat sitten Sohon yöhön mennä katsomaan. Hän käytti porsaanreikästä nudismi-aihetta – Yhdysvalloissa oli jo tehty dokumenttielokuvia aiheesta: nudismin historiaa käsittelevä *This Naked Age* (1932), ja *Elysia, Valley of the Nude* (1933), reportaasi nudistileiristä. Marks sai luvan kuvata pitkässä elokuvassaan alastomuutta, kunhan se tapahtuu tiukasti nudistileirin sisällä, dokumenttaarisesti.

Marks hyväksikäytti lupaansa surutta ja sai tehtyä haluamansa eroottisen elokuvan, läpinäkyvän pseudo-reportaasin varjolla. Alastomuus saa odottaa viimeiseen kymmeneen minuuttiin asti, mutta se on elokuvan vähiten mielenkiintoinen jakso. Härnäilevä, umpisovinistinen kehyskertomus kertojaäänineen on elokuvan parasta antia – tarina siitä kuinka nuoret naiset tahoillaan päätyvät nudistileirille, tavaten matkan varrella toistuvasti Stuart Samuelin esittämiä hahmoja eri rooleissa, on aikansa viihdyttävintä ja hämmentävintä komediaa. (JH)

RANSKALAINEN PÄIVÄKIRJA (»CHRONIQUE D'UN ÉTÉ». OHJAUS JEAN ROUCH & EDGAR MORIN. RANSKA: 1961) • 1960-luvun alussa keventyneet filmausvälineet alkoivat mahdollistaa studion ulkopuolisen kuvauksen. Kamera pääsi nyt kaduille ja huoneistoihin, käytäviin ja kahviloihin, mahtui paikkoihin, joihin se ei ollut ennen mahtunut. Käsi-varakuvaus mahdollisti uudenlaisen elokuvan teon. Nyt voitiin myös äänittää suoraan. Arkipäivän runous, tavallisten ihmisten ajatukset tallentuivat Jean Rouchin työryhmän kameraan. Hän oli palannut Afrikan viidakkosta mukanaan loistava Hullut mestarit (1955), jota Jean-Luc Godard piti Ranskan

uuden aallon ensimmäisenä työnä. Nyt hän oli kuvaava toisenlaista viidakkoa, suurkaupungin.

Henkilöitä ovat keskitysleirin uhri, afrikkalaiset maahanmuuttajat, Renault'n tehtaalta irtisanottu mies, missi, ohjaaja itse, entinen prostituoitu, opiskelijoita. Kustakin heistä saadaan tietää sitä sun tätä. Mitään hirveän mielenkiintoista ei kuitenkaan tapahdu. Oli kenties parempi, että totuuselokuvasta vähitellen luovuttiin, ja Werner Herzog ynnä muut ovat vieneet dokumenttielokuvaa aivan toiseen suuntaan.

Joskus tulee sanottua enemmän, kun pysyy hiljaa. Miksi juuri näiden ihmisten elämän pitäisi kiinnostaa katsojaa? Tämän filmillisen sillisalaatin, joka kyseenalaistaa perustavanlaatuiset varmuudet, merkittävin vahvuus on ainoastaan autenttisuus. Se, että kamera pääsee todella katutasolle duunarien, prostituoitujen ja opiskelijoiden maailmaan. He eivät ole järin mielenkiintoisia, mutta toisaalta vain harva meistä on. (JNy)

1962

HARAKIRI (»SEPPUKU». OHJAUS MASAKI KOBAYASHI. JAPANI: 1962) • Harakiri on malliesimerkki 1960-luvun vasemmistolaisesti värityneestä japanilaisesta elokuvasta, joka poseeraa suosittujen jidai-geki-draamojen kaavussa, mutta sisältää oman kritiikkinsä. Jyrkän pasifistinen ja jäykkä konservatiivisia tapoja kritisoinut Masaki

Kobayashi saavuttaa tässä uransa huippukohdan.

Tarina sijoittuu Edoon eli nykyiseen Tokioon 1600-luvun alussa. Vaeltavilla ronineilla on tapana kerjätä almuja uhkaamalla tehdä itsemurha klaanien mailla. Kyllästyttyään tapaan Iin klaani pakottaa jälleen yhden almujenkerjääjän, Motomen (Akira Ishihama), surmaamaan itsensä bambumiekalla. Nuori mies kuolee nöyryyttävästi ja kivuliaasti.

Jonkin aikaa myöhemmin saapuu toinen ronin, Hanshirō (Tatsuya Nakadai), joka vaa-tii myös saada tehdä itsemurhan. Raivostunut daimyon lakeija Saitō (Rentarō Mikuni) yrittää puhua Hanshirōn ympäri. Hanshirō alkaa solvata bushidoa, samuraiden kunnia-koodia ja askel askeleelta osoittaa Iin klaanin oman tekopyhyiden, vaikka he ovat valmiita vaatimaan ehdotonta koodin noudattamista köyhiltä ja epätoivoisilta ronineilta. Selviää Hanshirōn olevan Motomen appiukko. Nuoren miehen kuolema on käynnistänyt tuhoisan ketjureaktion.

1930-luvulta asti elokuvia tehneen Yoshio Miyajiman mustavalkokuvaus on häkellyttävän komeaa. Tatsuya Nakadai tekee uransa hienoimpiin kuuluvan työn kustamaan tullessa soturina, joka nöyryyttää ja häpäisee värintekijöitä oveluudellaan ja rohkeudellaan. Huomattavaa on ohjaaja Kobayashin oman elämän näkyminen teoksessa; toisessa maailmansodassa palvelleena hän hylkäsi ylennykset voidakseen palvella muiden sotilaiden, omiensa joukossa. (ML)

I HATE BUT LOVE (»NIKUI AN-CHIKUSHŌ»). OHJAUS KOREYOSHI KURAHARA. JAPANI: 1962) ● Koreyoshi Kurahara oli yksi japanilaisen uuden aallon esiin nostamista Nikkat-

su noir -rikosfilmien konkareista, joka seurasi uutta elokuvaa niin huvittunein kuin arvostavin silmin. Hänen teoksissaan kapinalliset kävivät sisäistä ja usein ekstaattista kamppailua. Niistä tunnetuin on luultavasti Black Sun (1964), joka kertoo mustan yhdysvaltalaisen sotilaan ja jazzista innostuneen japanilaisen tyhjäntoimittajan välisestä omittuisesta ystävytydestä.

I Hate But Love on yksi Kuraharan hienoimmista saavutuksista. Aikansa supertähti Yūjirō Ishihara esittää pop-ikoni Daisaku Kitaa (eli pohjimmiltaan itseään), joka päättää hylätä glamourin toimittaakseen kurjuudessa eläville syrjäseuduille jeepin. Julkisuustempun vanavedessä seuraa Kiitan pakkomielleisesti rakastunut manageri Noriko Sakakita (Ruriko Asaoka), joka on valmis antamaan mielitietylle itsensä kaikin tavoin paitsi fyysisesti. Lavein siveltimenvedoin luodut hahmot tempoilevat itsekkyyden ja lojaaliuden, teeskentelyn ja aitouden raivoisan epämääräisessä välimaastossa, rajalla joka ei ole eriteltävissä sanoin.

Elokuvan erityisen luonteen popin ja art-housen sekasotkuna tiivistää Chuck Stephens: »Seuraten Preston Sturgesin Naurua kahleiden talossa (1942) ja Elia Kazanin Kasvoja väkijoukossa (1957), Kurahara loi yhden suosituimmista ja jossain mielessä omituisimmista teoksistaan: tiedostavan mutta ei koskaan täysin satiirisen showbisnesrakkaustarinan, joka liikkuu edestakaisin romanttisten tapaamisten ja satunnaisen hakaamisen välillä, läpi itsemurhayritysten ja pakko-oksentamisen, pitkin näennäisesti paskaisia vuorenrinteitä ja päin avoimen taivaan alla käytyjä, Stonehengestä muistuttavien innostuneiden katsojien puoliympyröi-

den piirittämiä kärsimysnäytelmiä päätyen viimeiseen, huohottavaan, läpihikiseen kliimaksiin taivaalla.» (ML)

JEANNE D'ARC (»PROCÈS DE JEANNE D'ARC». OHJAUS ROBERT BRESSON. RANSKA: 1962) • Robert Bresson piti Carl Theodor Dreyerin näkemystä Ranskan tunnetuimman pyhimyksen viimeisistä päivistä, Jeanne d'Arcin kärsimystä (1928), lapsellisena ja omaansa parempana. Olen taipuvainen ajattelemaan samoin. Dreyerin versio Orleansin neitsyen kohtalosta on tarpeettoman melodramaattinen ja visuaalisessa kikkailussaan luotaantyöntävä. Elokuvan tekninen taitavuus tekee siitä cinefiilien parissa pyhän lehmän. Mielestäni valtavien lavasteiden rakentaminen lukuisia kasvolähikuvia varten on aivan liian konseptuaalista, Taiteilua isolla teellä, ja koen, että Dreyer syntyi todellisena elokuvantekijänä vasta hänen siirryttyään äänielokuvan pariin.

Huomattavasti useampi kuva Bressonin näkemyksestä on jäänyt mieleen, vaikka teos ei ohjaajalle tyypillisesti kuvaa paljon muuta kuin ihmisten jalkoja, käsiä, muuttamattomuudessaan hauraita kasvonilmeitä ankeissa ja pienissä lavasteissa. Jeannen viimeiset päivät ovat koruttomia ja itseään toistavia eikä hänen kuulustelijoidensa otteissa näy paljon ymmärrystä, jos ei intohimoakaan. Siksi Bressonin teos on lopullinen ja tyhjentävä. Marttyyrikuolema tuntuu mestarin jatkuvasti enemmän pelkistyvän esteettisen ilmaisun takia mystiseltä, tiivistelmältä hänen väitetystä »jansenilaisesta ateismistaan», joka on tosin terminä uskonnottomien arthouse-elokuvien ystävien lohduttamiseksi keksittyä roskaa: Bresson oli

uskonnollinen elokuvantekijä, ja Jeanne D'Arc on tästä oppikirjaesimerkki. (ML)

KYBERMUMMO (»KYBERNETICKÁ BABIČKA». OHJAUS JIŘÍ TRNKA. TŠEKKOSLOVAKIA: 1962) • Jiří Trnka teki reilun vuosikymmenen aikana kaikki kuusi pitkää animaatioelokuvaansa, joissa ohjasi valtavia määriä itse tehtyjä nukkeja. Aikaansaavuudessa auttoi molempikäisyys eli kyky maalata (ja kiskoa samppanjaa) kaksin käsin. Pitkien elokuvien jälkeen oli luvassa loppuhuipennus. Nuket, lavasteet ja tarinankerronta vain paranivat viimeisiin puolituntiin.

Viimeiseksi jäänyt Käsi (1965) on tunnustettu yleisesti mestariteokseksi, joka kommunistisessa Tšekkoslovakiassa kiellettiin heti ilmestyttyään. Julkipoliittista uran päätöstä edelsivät Decamerone-tulkinta Arkkienkeli Gabriel ja hupakko (1964) sekä tie-teissaarna Kybermummo. Jälkimmäinen on aikaansa edellä oleva kritiikki lasten huoltajuuden korvaamisesta tekoälyllä.

Elokuva alkaa mummon nauttiessa ajastaan lapsenlapsensa kanssa futuristisissa maisemissa. Vanhus saa droonitse viestin ja lähtee viemään lasta muka parempaan seuraan robottihoitolaan. Siellä esitetty viihde ja luetut sadut saattavat käsitellä mitä tahansa tappamisesta lähtien. Tekoäly on suoraan verrattavissa älypuheliimiin ja tabletteihin, joiden äärellä lapset voivat altistua mille tahansa paitsi oman mummon lämpimälle hoivalle.

Hoivatilan seinälle on projisoitu valtava Suojelusenkeli-taulu, joka turvaa myös lukemattomia suomalaiskoteja. Se ei edusta elokuvassa pelkästään kodin turvaa, vaan kysyy onko ihmiskunta siirtymässä kristinus-

kosta teknologiauskoon. Matkalla hoitolaan kukaan muu kuin oikea mummo ei valvo tytön matkaa rikkonaisen sillan yli. Trnka käsitteli samaa aihetta jo Keisarin satakielessä (1948): autenttista ei voi korvata. (JH)

MAMMA ROMA (OHJAUS PIER PAOLO PASOLINI. ITALIA: 1962) • Elokuvan alkaessa Mamma Romaa (Anna Magnani) solvataan häissä. Typeriin kysymyksiin hän laukoo viisaita vastauksia. Elokuva loppuu siihen kuinka Roman poika Ettore (Ettore Garofolo) sanoo: »En kestä enää, miksi he tekevät minulle näin?»

Enää kysymys ei ole luonnaamioista vaan oikeasta persoonasta, joka pyrkii elättämään villin lapsensa Rooman viheliäisillä kaduilla. Syöpä on sosiaalinen yhteisö. Siihen Mamma Roman poika ristiinnaulitaan ketteillä, jotka sitovat hänet rakennuksen kellarin mankelihuoneen mankelimasiinaan. Esoteerinen kamera-ajo kääntää pojan ylösalaisin, ja kaikki tuntemattomat ovet avautuvat. Mieleltään murrettu Magnani huutaa poikansa nimeä: »Ettore! Ettore!» Isku vastaa heroinipiikitystä.

Magnanin enigmaattinen, hyperbolinen, vulkaaninen persoonallisuus näyttää levittäytyvän jokaiseen tunnettuun suuntaan ja ylittävän pelkällä naurulla sellaisia rajoja, joita ei ole vielä piirretty. Ilonainen tarjoaa teini-ikäiselle pojalleen esikuvan kuolematomasta sielusta, jonka ruumiillistunutta olomuotoa eivät voi pikkuporvarilliset kahleet sitoa. Tässä sekavassa maailmassa tärkeintä Mamma Romalle on hänen poikansa ja toisin päin. Magnani on elävä toteemipaalu. Hän ei ollut käyttänyt päivääkään Goethen

lukemiseen, mutta ymmärsi Faustin lähtökohdat vaistomaisella tavalla.

»Tehkää monta lasta, kuten Jakob. Jumalan siunausta koko elämälle. Rakastakaa toisianne yhtä paljon kuin minun kodissani on rakkautta», Magnani julistaa, ja »toivottavasti niin täyttyy maa lapsista», kuten Guillaume Apollinainen Hirveässä Hospodarissa (1907). (JNy)

MI AMIGO ÁNGEL (OHJAUS SAMI KAFATI. HONDURAS: 1962) • Honduras on kansainvälisen kokaiinivälityksen väliasema ja siellä tehdään eniten murhia kaikista sotaa käymättömistä maista. Ontuvaa lain ja järjestyksen pitoa hyväksikäytetään surutta. Kolumbiassa viljelty huume lähetetään väkivaltaisesta ja korruptoituneesta maasta ympäri maailman. Jonkin verran muut elokuvakulttuurit ovat harrastaneet eksploraatiota Hondurasin maaperällä, pääosin sademetsien tarjoaman rämeen ja eläinkannan sekä juuri huumesodan ja rikollisuuden vuoksi.

Elokuvakulttuurin historia 1900-luvun Hondurasissa tiivistyy kuitenkin pitkälti yhteen mieheen, Sami Kafatiin. Hän kuvasi läpi 1970-luvun dokumenttielokuvia maansa tilasta. Materiaali Kafatin ainoaan pitkään fiktioelokuvaan No hay tierra sin dueño (2003) oli kuvattu jo vuonna 1984, mutta jälkituotannossa meni lähes kaksi vuosikymmentä ja elokuva julkaistiin kauan ohjaajan kuoleman jälkeen.

Huomionarvoisin Kafatin töistä on hänen ja koko Hondurasin ensimmäinen elokuva, kokeellinen, neorealismivaikutteinen Mi Amigo Ángel, puolilituntinen annos köyhyyttä, päihderiippuvuutta, uskontoa ja hyväksikäyttöä. Vaikeista aiheistaan huolimatta elokuva

esittää hondurasilaiset jokapäiväistä elämää ja taistelua käyvinä ihmisinä – syrjäseuduilla melankolisen latinokitaroinnin ja kaupungissa maailmaa valloittavan rock and rollin säestyksellä. Kuvaus ei parhaina hetkinään jää italialaisten esikuvien varjoon, ja lainatulla tyylillä elokuva tarjoaa ainutlaatuisen kurkistuksen kulttuuriseen ajanjaksoon. (JH)

OIKEUSJUTTU (»THE TRIAL«. OHJAUS ORSON WELLES. RANSKA, ITALIA & SAKSA: 1962) • Orson Welles piti sovitustaan Franz Kafkan Oikeusjutusta henkilökohtaisimpana työnään. Rahaongelmien vuoksi elokuva kuvattiin pitkin Eurooppaa ikään kuin siinä sivussa. Louhitut kuvalaatat on juotettu yhteen unenomaisella logiikalla Wellesin itsensä dubatessa useimmat näyttelijät, jotka eivät puhuneet englantia äidinkielenään. Liikkeen vuoksi miljööt ovat tilkkutäkkiä. Moderni arkkitehtuuri kerrostalotorneineen ja varastomaisine lofteineen vuorottelee vanhasta maailmasta henkivän myyttisen aineksen kanssa, kuten Jules Vernen aikaisen pariisilaisen juna-aseman.

Jokamies K. (Anthony Perkins) herää maailmaan, jossa häntä pidetään syyllisenä, kirjaimellisesti: miehen herätessä etsiväkaksikko on jo asunnossa. Rikosta ei kuitenkaan koskaan kerrota, vaikka syytöstä vasaroidaan sisään. Ollaan kasvatusten byrokratian mielivallan kanssa. Kovasti se oli esillä 20. vuosisadan maailmanpalojen kättilöimissä totalitarismeissa, mutta jo aiemmin Kafkan aikana kysymyksissä yksilön oikeuksista ja enemmistön vallasta. Tarinan K. on aina pitänyt itseään syyllisenä, mutta itsesyytöksi lienee ihmisenä olemisen ahdistusta. Syyllisyydentunne ei palaudu juonen tapahtumiin

taikka kumpua niistä; epäily on linssi. Vika on näkijässä, Oikeusjutun kohdalla Kafkan. Hänen suosimansa musta huumori vain lisää painajaisen jännitettä. Se ei anna kahleista vapautumisen tunnetta, jota huumorilta odotetaan.

Welles on päivittänyt Oikeusjuttua kahdella tapaa. Lankkujen raoista katsovien lasten silmät ovat kuin valokuvasta keskitysleiriltä. Lopussa ilmassa leijaillee kuin atomipommin sienipilvi. Molemmat ovat mekaanisen masatuhon ikoneita ja samalla aikakautensa: »Vuosisatamme, kahdeskymmenes, kuin tauotta palvelustaan suorittava teloituskomppania», Imre Kertész on kirjoittanut. Oikeusjuttu on yhtä pimentoon jäävien tahojen välistävetojen, harhautusten ja häiriöiden ristitulitusta. (JK)

TUHON ENKELI (»EL ÁNGEL EXTERMINADOR«. OHJAUS LUIS BUÑUEL. MEKSIKO: 1962) • Illallisvieraat, jotka ovat saapuneet rakennukseen kaksi kertaa, eivät jostain syystä enää pääse sieltä ulos. Kun on kerran astunut sisään johonkin, ei sieltä enää koskaan pääse pois. On lopullisesti puhtaassa vapaudessa tehdyn valintansa vanki.

Ennen kuin illallisvieraat saapuvat rakennukseen, kokki ja palvelijat laittavat takit päälle ja livistävät pakoon. Näin alkaa Tuhon enkeli, Luis Buñuelin 19. Meksikossa tehty elokuva, ja kenties tämän kauden paras. Sen oli tarkoitus jäädä hänen viimeiseksi elokuvakseen.

Joukko täynnä itseään olevia idiootteja, jotka eivät koskaan kyseenalaista omia tekojaan, on vangittuna huoneeseen. Tarkastelemme heitä nähdäksemme, kuinka heidät »riisutaan paljaksi», kuinka he kohtaavat

viimein pyhän hulluuden ja ihmisen raadollisuuden. Kekszikö asekeräilijä Luis Buñuel tässä elokuvassa vahingossa Big Brotherin ja muiden reality-ohjelmien kaavan? Yhtä kaikki, pian katsoja vakuuttuu siitä, että on tekemisissä todellisten kadotettujen kanssa.

Ihmiset ovat kaikkina aikoina joutuneet suvaitsemaan toisiaan, mutta tässä elokuvassa se käy mahdottomaksi. Kulttuurillisen ihmisen vaeputun takaa paljastuu freudilaisesti eläimellinen, kadehtiva ja tiettyyn pisteeseen asti ärsytettyä täysin järjetön olento. Tilanne on sietämätön. Välillä se muistuttaa unta. Kenties valvellaolokin on yksi unen tiloista, josta heräämme vasta silloin kun kuolemme. (JNy)

VIOLENT LIFE (»UNA VITA VIOLENTA»). OHJAUS PAOLO HEUSCH & BRUNELLO RONDÌ. ITALIA & RANSKA: 1962) • Pier Paolo Pasolinin kirjan *Una vita violenta* (1959) pohjalta Paolo Heuschin ja Brunello Rondin tekemä elokuva kertoo nuorista vetelehtijöistä, jotka eläen Rooman köyhimmillä kaduilla toisen maailmansodan ehtopuolella päättävät tuhata elämänsä autojen varasteluun, alkoholiin, tupakkaan, lyhyisiin seksisuhteisiin ja musiikkiin. Eläen päivä kerrallaan he ottavat ilon irti kaduista vähät välittämättä moraalista tai soveliaisuussäännöistä.

Violent Life ei ole Pasolinin ohjaama työ, mutta siinä näkyvät neorealismien perinnön lisäksi ohjaajaa kiinnostaneet aiheet. Filmi voisi olla jatkoa Pasolinin *debyyttille*, *Pummille* (1961). Turha on kysyä, olisiko teos nousut »runollisemmaksi», jos Pasolini olisi ollut ohjaajan puikoissa. Heuschin ja Rondin työ oli kuitenkin intohimoista ja jälki häiritsevän upeaa.

Italian poliittinen kahtiajako näkyy henkilöissä. Yksi kantaa Mussolinin kuvaa rintataskussaan nuorten *body builder* -kuvien joukossa ja ihailee suurta johtajaa. Toisessa *Il Duce* herättää kohtauksen kaltaisia vihanpurkauksia. Veljesdualismi ilmenee siinä, kuinka ryhmät jakautuvat erilleen ravintoloissa ja kuinka he pukeutuvat, syövät, puhuvat ja tappavat aikaansa.

»Katso kaikkea mitä Mussolini sanoi tekevänsä ja sitten päätti tehdä sen», nuori Lello (Angelo Maria Santiamantini) vastaa antifasisteille. Myöhemmin he yrittävät ostaa punaviinillä hänen sielunsa. »Asiat olivat paljon paremmalla tolalla ennen kuin tulitte mukaan!» heille vastataan. Pasolinilla oli Marxista, de Sadesta ja Jeesuksesta käsitys joka tiivistyi elokuvan runoudeksi, mutta lähimmäs ominta aluettaan hän pääsi kuvaamalla sitä, jonka kaikkein eniten tunsivat sydämessään: nuoruutta. Louis Mallen tapaan Pasolini tiesi moralisoimatta, että nuoruus voi olla myös väkevien erehdyksien ja syvien harharetkien aikaa. (JNy)

1963

APINAKUNINGAS (»DA NAO TIAN GONG»). OHJAUS WAN LAI-MING. KIINA: 1963) • *Apinakuningas* on Wan-veljesten tuottama kiinalainen suuranimaatio 1960-luvulta. Se perustuu lukuisat kerrat elokuvina varioituun ja Wu Cheng'enin kirjoittamaan merkkiteokseen *Matka länteen* (n. 1592). Kirjaa

ovat ohjaajista versioineet niin Stephen Chow kuin Tsai Ming-Liang.

Tarkalleen ottaen tämä elokuva perustuu kirjan ensimmäisiin lukuihin, joissa esitellään tarinan ikoninen päähenkilö Sun Wukong eli apinakuningas. Sun Wukong rikkoo aseensa ja varastaa uuden lohikäärmeeltä, joka kantelee taivaan jadekeisarille. Keisari päättää opettaa apinalle hyviä käytöstapoja kutsumalla hänet hovinsa tallimestariksi. Kädelliskuningas haistattaa jadekeisarille pitkät, hakkaa kaikki ja nöyryyttää taivasta.

Estetiikaltaan kauniin elokuvan aihe on varmasti saanut puhemies Mao Zedongin pulleat pikku kätöset taputtamaan yhteen. Taivaan keisarillinen hovi taolaisine jumalineen kaikkineen ja jopa itse Laotse saavat kärsiä, kun kansanmies Sun Wukong pistää tuulemaan. Maon ajan kommunistisessa politiikassa sensuroiduilla vanhoilla arvoilla pyyhitään apinan peräpeiliä.

Sun Wukong on epätavanomainen päähenkilö, koska hän on täysi kokovartalokyrpä. Filmi vihjaakin, että apinakuningas ei ole hyvä hahmo reippaudestaan, omatoimisuudesta ja kapinallisuudesta huolimatta. Elokuvan lopuksi taivaasta ovat jäljellä enää rumat rauniot ja kaikki jumalat, filosofit ja kauniit keijukaiset on hädätetty sieltä pois.

Apinaa kutsutaan elokuvan aikana muutamankin kerran demoniksi, ja sitä hän on myös alkuperäisteoksessa, kunnes joutuu tekemään parannuksen. Tämä filmistä puuttuu. Pian elokuvan yhtenäisen version julkaisun jälkeen käynnistyi kulttuurivallankumous, joka tuhosi manner-Kiinan elokuva-teollisuuden vuosiksi eteenpäin päättäen myös Wan-veljesten urat animaation parissa. (ML)

HOUSE IS BLACK, THE (»KHANEH SIAH AST»). OHJAUS FOROUGH FARROKHZAD. IRAN: 1963) • »Kiitän sinua, Jumala, luomisestani...» Ollaan leprasiirtolassa ja visuaalisesti 1960-lukulaisen modernismin pisteessä, jossa kiinnostavat leikkaukset asettavat vastakkain kuvia ja ääniä radikaalin kollaasimaisesti. Teos on tärkeä iranilaisen elokuvan kehityksen kannalta. Ajan modernismille epätyypillisesti filmi ei tyhjene estetiikkaan. Siitä pitää huolen aihe. Ihmiset opiskelevat, syövät, käyvät testeissä, kuntoilevat ja ruokoilevat. Lapset pelaavat jalkapalloa. Joistain ei huomaa heillä sairautta olevankaan. Toisten kasvot solujen tuhoutuminen on tehnyt valuvan savimassan näköisiksi. Kliininen miesääni selittää: spitaali on parannettavissa oleva tauti.

Muutamaa vuotta myöhemmin auto-onnettomuudessa kuollut runoilija Forough Farrokhzad, teoksen ohjaaja, lausuu ääniraidalla säkeitään, jotka ovat miesäänänen selostuksen kanssa yhtä suuressa kontrastissa kuin tieteellinen johtopäätös elämästä ja elämisen todellisuus kokemuksena. Elokuvan nimi paljastuu lauseeksi, jonka lepra sairastava poika kirjoittaa luokkahuoneen liitutaalulle, kun opettaja pyytää häntä kirjoittamaan lauseen, jossa mainitaan sana »talo».

Maailman helpoimmassa humanistisessa teesissä meitä pyydetään suhtautumaan sairaisiin kuin he olisivat »vain ihmisiä». Ikään kuin se olisi suuri uhraus ja haaste. Rankempi ja monimutkaisempi ajatus on ymmärtää leprasiirtolan todellisuus; eristyminen, yhdenlainen ihmisyyt erillään toisenlaisesta. The House Is Black ei onneksi sano, että ihmiset elävät samanlaista elämää sairaudes-

taan huolimatta. Ihmiset sairastavat elämästä huolimatta. (ML)

KORPPIKORTTELI (»KVARTERET KORPEN». OHJAUS: BO WIDERBERG. RUOTSI: 1963) ● Siinä missä Ingmar Bergmania syytettiin siitä, ettei hän ollut muka sosiaalisesta todellisuudesta kiinnostunut, Bo Widerberg palkittiin kiitoksilla, sillä hän oli tehnyt elokuvan, joka paljasti köyhän todellisuuden.

Korppikorttelin keskiössä on kirjailijaksi aikova nuori Anders (Thommy Berggren), jonka tuurijuoppo isä (Keve Hjelm) näkee ratkaisun kriisiin kuin kriisiin löytyvän juomalla päänsä sammuksiin. Eletään vuotta 1936 Etelä-Ruotsissa, jolloin ja ajan tuulissa voi kuulla sekä sosiaalidemokraattien poliittisen voiton että kansallissosialistien pahamaisen nousun. Siitä alussa radiosta kuuluva Hitlerin pauhaava ääni antaa viitteitä.

Widerberg on halunnut asettaa toisessa elokuvassaan kameransa ruohonjuuritasolle ja kuvata köyhän korttelin arkea pelkäämättä sanoa totuutta luokkayhteiskunnasta. Jo kritiikeissään hän kaipasi muutosta ruotsalaiseen elokuvaan. Hän löi elokuvallaan todellakin niin likelle köyhien todellisuutta, että hänen elokuvansa äänestettiin vuonna 1995 Nöjesguiden-lehden asiantuntijaaänestyksessä kaikkien aikojen parhaaksi ruotsalaiseksi elokuvaksi. Vaikka se olisi liioittelua, on elokuvassa omat hetkensä ja tulee se palvelleksi varmasti Italian neorealismista innoitusta ammentaneena totuudennälkää sekä visuaalista silmää. Sen verran kauniisti Jan Lindestömin kamera taltioi karunkin todellisuuden.

Lopulta keskushenkilölle Andersille jää elämässä kaksi vaihtoehtoa. Hän voi joko

jäädä köyhään kortteliin tai lähteä sieltä. Elokuva ei kuitenkaan näytä toivoa siitä, että hän voisi kavuta sosiaalisessa portaikossa askeleen ylöspäin. Se jättää lopun avoimeksi. Elämä, joka ihmiselle on annettu, saattaa antaa hetken iloja yhtä hyvin kuin se niitä myöhemmin pystyy pettämään. (JNy)

MATANGO (OHJAUS ISHIRÔ HONDA. JAPANI: 1963) ● Ishirô Honda tunnetaan katastrofielokuvistaan, joissa Hiroshiman pommitusten jälkeisessä Japanissa valtavat hirmuliskot ja muut hirviöt tuhoavat suuria metropoleja. Hondan elokuvat ovat pääosin todella viihdyttäviä. Pienoismallitaidetta, hahmode-signia ja ihastuttavaa kömpelyyttä katsellessa tulee väkisin hyvä mieli.

Synkkä ja psykedeelinen Matango on poikkeus Hondan tuotannossa. Matangon kuvaus kuulostaa malliesimerkiltä roskaelokuvasta, aivan kuten samana vuonna ilmestyneen Alfred Hitchcockin Linnut. Silti molemmat ovat laadukkaita esimerkkejä selittämättömän uhan ympärillä toimivista ihmisistä ja odottamattoman ympäristön psykologisista vaikutuksista käyttäytymiseen.

Matango on klaustrofobinen tutkielma hedonistiseurueen haaksirikosta saarelle, jonka hirviö ei ole yksittäin ihmistä suurempi, mutta kokonaisuutena se vallitsee joka puolella. Hirviö on sienikasvusto eri muodoissaan. Kaikki saarella ja autoituneella laivalla on erilaisen sienien peitossa homesienestä sienirihmaston, tatin kokoisesta huumesienestä ihmisen kokoihin falloksiin.

Kun syötävä saarella on vähissä, alkaa houkutelulla paikallinen erikoisuus: huumaava ja herkullinen sieni, joka koukuttaa ensipuraisusta ja muuttaa lopulta syöjänsä ihmis-

sieneksi. Elokuva tarkkailee ihmisen käyttäytymistä, toisen ihmisen kunnioitusta ja huomioimista, sekä houkutusten vastustelua ääriolosuhteissa. Kun ei ole varmuutta tilanteen muuttumisesta, osa kokee viidakon lakien pätevän. Perimmäinen filosofia on sama kuin joissain vampyyri- tai zombi-aiheissa: onko parempi jäädä taistelemaan epätoivoisesti vai mukautua tilanteeseen, olla sieni? (JH)

SHOKKIKÄYTÄVÄ (»SHOCK CORRIDOR». OHJAUS: SAMUEL FULLER. YHDYSVALLAT: 1963) ● Jalossa luonteessa mikään ei herätä yhtä paljon vihaa kuin pelkuruus ja sen alhainen käytyri, raukkamaisuus. Toimittaja, Johnny Barrett (Peter Breck) soluttautuu mielisairaalaan paljastaakseen tapahtuneen murhan. Motiivina on Pulitzerin palkinto. 17-vuotiaana rikosreportterina aloittanut Samuel Fuller on omimmillaan journalismiaiheisessa elokuvassa, jossa selväjärkisyys ja hulluus lyövät käsiään yhteen, kun niin sanotusti viattomasta reportterista tulee vähitellen jahtaamansa asia, sekapäinen murhaaja, joka alkaa unissa nähdä siskoaan (Constance Towers), joka esiintyy Johnnyn korvaa ärsyttävänä naisystävänä.

Mielisairaalassa on muun muassa atomipommia kehitellyt ydinfyysikko, joka on selvästi Aspergerin oireryhmästä kärsivä hulluksi itsensä teeskennellyt tuhertaja; mieli- puolinen oopperalaulaja; tummaihoisen Ku Klux Klanin hippaan piiloutuva mies; lännen jätkä, joka luulee olevansa etelävaltioiden kenraali ja nerokas psykiatri, jonka tehtäväksi tulee ironisesti kouluttaa Johnny Barrettiä hullu. Freudin, Jungin ja Beethovenin pyhä kolmiyhteys katsoo, kuinka Johnny

laskeutuu vähä vähältä porvarillisista ristiriidoista katalapsian syövereihin.

Sananvapautta ja paljastuksia tavoittelevat enää vain saastan ja ilkeämielisten juurujen levittäjät, moraalia peräänkuuluttava yhteiskuntamme moraalittomin aines, lehtimies. Lopulta hänestä on tullut täydellinen friikki, ääniä kuuleva räyhäävä jätkä. Ja vaikka hän on voittanut kaiken sen, jonka takia lähti ylipäänsä mielisairaalaan, selvittänyt murhan, jota luultiin selvittämättömäksi, kylvyssään hydroterapiaa saavana hänestä on tullut sairas, joka sitoo vapaaehtoisesti itsensä pakkopaitaan. Satiiri, jossa nyrkki iskeytyy nyrkin heiluttajaan itseensä, iskee lopulta kuin sähköshokki ydinluuhun. (JNy)

WAGONER, THE (»BOROM SARRET». OHJAUS OUSMANE SEMBÉNE. SENEGAL: 1963)

● Tämä senegalilainen lyhytelokuva on tietävästi ensimmäinen mustan afrikkalaisen ohjaama sellainen. Ousmane Sembéne toimii ohjauksen ohella niin käsikirjoittajana kuin kertojaääninä varsin surullisessa tarinassa, jossa köyhä mies ajaa Dakarin kaupungissa hevoskärryllään, yrittäen tienata erittäin hidastempoisen Crazy Taxin (1999) tapaan taskurahaa perheensä elättämiseksi yksittäisillä matkustajilla. Hän ei kuitenkaan koskaan pyydä rahaa, vaan kokee olonsa petetyksi ja katkeroituneeksi aina, kun ei saa maksua palveluistaan. Matkustajien syytään se on, vaikka heidän mukanaan olisi vasta kuollut lapsi. Lopulta hän joutuu kyyditsemään rikkaan miehen ranskalaiseen kortteliin, jossa poliisit välittömästi sättivät häntä ja vievät kärryn. Hevonen talutetaan kotiin, rahaa ei tullut. Onneksi vaimo sanoo menevänsä tienaamaan rahaa jättäen paris-

kunnan itkevän vauvan miehen syliin. Implikaatio siitä, miten nainen sen aikoo tehdä, on ilmiselvä.

Borom Sarretin ansiot ovat paitsi vanhemmalle afrikkalaiselle elokuvalle epätyypillisen komeassa kuvauksessa myös siinä, että itsenäinen Senegal esitetään varsin karussa valossa. Se ei kolonialismin jälkimainingeissa ole kovin hyvä paikka asua, ainakaan jos ei satu olemaan henkilö, joka on päässyt joskus nauttimaan valloituksen hedelmistä. Modernin maailman arkkitehtuurista muistuttavien uusien kerrostalojen tuomitseminen vankilaksi tuntuisi kliseeltä monessa muussa kontekstissa, mutta katkeroituneen, silti ihmisten anteliaisuuteen luottavan vaunukuskin kautta kuultuna siinä on jotain todelliseksi ja raastavampaa kuin samalla vuosikymmenellä jonkin aurinkolaseja käyttävän ja ranskalaisessa kahvilassa tupakkaa polttavan beat-runoilijan suusta. (MM)

ZAPRUDER FILM (ABRAHAM ZAPRUDER. YHDYSVALLAT: 1963) • Yksityishenkilö Abraham Zapruderin 26,6 sekuntia pitkä kotifilmi lienee maailmanhistorian analysoiduin dokumenttielokuva. 22.11.1963 Yhdysvaltain presidentti John F. Kennedy matkaa autosaattueensa kanssa Dallasin Dealey Plazalla, kun Lee Harvey Oswaldin lähettämät surmanluodit löytävät kohteensa. Johnin pää räjähtää riekaleiksi, vaimo Jackie pyrkii hädissään karkuun kohti salaisen palvelun miehiä. Poliisin pidättämä Lee vuorostaan salamurhataan ennen kuin hänet ehditään oikeudessa tuomita.

Yhdysvaltain rakastetun »aatelisen» salamurhan selvänä tallennuksena filmi on kuin musteläikkätesti. Elokuva »levitettiin» Life-

lehdessä julkaisemalla sen 486:sta freimistä kolmisenkymmentä, mutta itse moneyshot sensuroitiin. Aikoinaan koomikko Lenny Bruce irvaili, kuinka Jackie hinasi perseensä limusiinin penkiltä ylös, koska hän halusi ottaa hatkat eikä yrittää kehollaan suojella miestänsä luotisateelta, niin kuin oli korrektempaa esittää. Toiset näkevät oudoista kulumista osuvia luoteja, jotka eivät voineet lähteä pelkästään Oswaldin kivääristä; toiset taas kumoavat useamman ampujan hypoteesin – salaliittoteorian – samalla filmillä, joka on ne kättilöinyt.

Elokuva on muutenkin varsinainen historioiden leikkauspiste. Venäläinen emigrantti Abraham Zapruder kuvaa maailman melkein ydinsotaan syösseen naistenmiehen poliittisen salamurhan kevyellä filmikameralla, aiemmin sotareporttereiden työkalulla, jolaiset alkoivat demokratisoida elokuvantekoa toisen maailmansodan jälkeen. Miehiä on aina ollut oikeassa paikassa oikeaan aikaan, mutta harvemmin teknologiaa. (JK)

1964

CHERBOURGIN SATEENVARJOT (»LES PARAPLUIES DE CHERBOURG». OHJAUS JACQUES DEMY. RANSKA: 1964) • Genevièven rooli on Catherine Deneuveen uran tärkein. Hän oli näytellyt ennen Cherbourgin sateenvarjoja muutamissa elokuvissa, joista huomionarvoisin on Roger Vadimin Hyve ja pahe (1962). Elokuva-alalle Deneuve joutui vahingossa. Hänen siskonsa Françoise Dorléac

halusi tähdeksi, ja Deneuve suostui vain tämän tueksi erääseen elokuvaan. Vielä usean roolinsa jälkeen Deneuve ei ollut varma haluaako jatkaa näyttelemistä. Siskokset näyttelivät paljon samojen ohjaajien elokuvissa, yhdessä ja erikseen, kunnes Dorléac kuoli melko tuntemattomana ja aivan liian nuorena. Deneuvesta sen sijaan tuli yksi elokuva-historian rakastetuimmista ranskattarista.

Cherbourgjin sateenvarjojen toista (ja ensimmäistä vakavaa) katselukertaani voi pitää jonkinlaisena valaistumisena. Kulutin tuossa iässä paljon synkkiä ja äärimmäisiä elokuvia. Cherbourgjin sateenvarjot oli pyssäyttävä kokemus. Kaiken extremen keskellä ranskalainen romanttinen elokuva tuntui voimakkaammalta ja raskaammalta kuin armoittomien gore. Se on musikaali eikä edes perinteinen musikaali pop-up-numeroineen vaan kauttaaltaan laulettu (eli oikeammin ooppera). Michel Legrandin haikeita säveliä on edelleen vaikea kuunnella ilman kylmiä väreitä. Kaikki värit on sommiteltu totaaliin harmoniaan – Catherine Deneuve vaaleassa asussaan vaaleaa seinää vasten ja Nino Castelnuovo tummissaan tummia pintoja vasten, hailakoista pastellisävyyistä mitä kirjavimpiin väri variaatioihin. Melankolian aistii auteur-elokuvan kaikista osa-alueista. Junakohtaus ja etenkin lopun kohtaus huoltoasemalla ovat säilyneet kymmenien katselukertojen jälkeen äärimmäisinä. (JH)

ELÄVÄ MERI (»LE MONDE SANS SOLEIL»). OHJAUS JACQUES-YVES COUSTEAU. RANSKA: 1964) • Jacques-Yves Cousteau ohjasi Elävän meren vajaa vuosikymmen Hiljaisen maailman jälkeen. Eräänlaisessa temaattisessa ja terävöityneessä jatko-osassa ol-

laan meren sisässä ja meren pohjalla. Tätä elämää tutkivat miehet ovat kuin astronautit avaruudessa. He ovat ihmiskehille kestävässä ympäristössä rakentamiensa sukellusveneiden ja vedenalaisten tukikoh- tien ja sukelluspukujen armoilla.

»Vedenalaisessa kylässä», joka mahdollistaa merenpohjan turvallisen tutkimisen, he viettävätkin melkein normaalia elämää. Arki- sen ruokapöydän äärellä itse herra Cousteau piirtää vihkoon tilannetta avaavan piirroksen, kartan siitä, missä he ovat ja missä he tulevat olemaan. Tämä on hyvä esimerkki dokumentin elokuvallisesta tyylistä ja toisaalta sen humoristis-eettisistä vedoista. Eihän tämä esitys ole suunnattu pöydän miehille vaan katsojalle, miehet jo tietävät kaiken mitä siinä sanotaan, toteaa kertoja, kun Cousteau poistuu ja miehet jatkavat tupakointia ja viinin litkimistä.

Dokumentissa ei astuta kertaakaan maan kuivalle kamaralle. Jalka koskettaa vain merenpohjaa tai ihmisen sinne rakentamien tutkimustilojen lattiaita. Heti ensisekunneilla katsoja pudotetaan ovelasti tutkijan asemaan. Tälle näytetään kaikki lopputuotetta – dokumentin kauniita kuvia – edeltävä raskas valmistelu. On huolehdittava happivaran- noista, ruokahuollosta, sukelluslaitteiden kunnosta, painetasoista. Ellei meressä riittäisi ihmeteltävää, pakokauhuksi kehittyvä ahdistus iskisi; dokumentin alkuperäinen nimi kertookin maailmasta ilman aurinkoa. Elämä on rikasta ja uskomatonta kaikkialla, paljastuu. (JK)

ILJITSHIN VARTIO (»MNE DVADTSAT LET»). OHJAUS MARLEN HUTSIJEV. NEUVOSTOLIITTO: 1964) • Iljitshin vartio kertoo Neu-

vostoliiton »isättömästä sukupolvesta» eli tekoaikanaan parikymppisistä nuorista, joiden isät ovat kaatuneet sodassa. Nuoret ovat aikuisuuden kynnyksellä, mutta harppaus nuoruuden riennoista vastuulliseen perhe-elämään on yhtä vaikeaa ja turvaton kuin nykyisinkin. Elokuvan henkilöt eivät itse ole kokeneet sotaa, mutta sen vaikutukset nousevat aina välillä esille aiheuttaen lisää epävarmuutta.

Nuorista aikuisista kertovana elokuvana Iljitshin vartio pärjää hyvin. Lapsuuden kaverit pitävät yhtä, vaikka kiinnostuksen kohteet ja poliittiset mielipiteet erkanevat toisistaan jatkuvasti. Välillä päähenkilöt eivät itsekään tiedä, miksi he roikkuvat toisissaan, mutta samalla he tiedostavat tottumuksista luopumisen pelottavuuden. Elokuva yhdistelee erinomaisesti hyvin tehtyä keskusteluvetoista tarinankuljetusta ja melankolista ja masentavaa yksin kulkemista ja itsensä etsimistä. Epävarmoja tulevaisuudennäkymiä kuvastetaan myös esimerkiksi ihastuksen kohteena olevan lipunmyyjätytön vaihtumisella automaattiin. Parikymppisten venäläisnuorten toivo paremmasta kulminoituu rakkaudenkaipuuseen ja isänmaallisuuteen. Usko johonkin itseään suurempaan on erittäin ymmärrettävä tapa etsiä elämälleen tarkoitusta kaiken muun peittäessä. (JM)

KWAIDAN – KAUHUN KASVOT (»KAIDAN»). OHJAUS MASAKI KOBAYASHI. JAPANI: 1964) • Kauhulla on useammat kasvot Masaki Kobayashin ohjaamassa episodielokuvassa, Kwaidan – kauhun kasvot. Neljästä irrallisesta tarinasta koostettu kokonaisuus on hyvin kasaan kursittu, tarinoihinsa usko- ja tyylikäs elokuva. Edes sen kolmetunti-

nen kesto ei nouse kynnykseksi nauttia sen pelottavista kummitushetkidä.

Hiukan hidastempoinen ensimmäinen tarina on toimiva kuvaus siitä, kuinka mies kylästyy vaimoonsa ja lähtee etsimään onnea muualta. Uuden vaimon löydyttyä mies huomaa vanhan suolan janottavan ja edelleen rakastavansa vaimoan, erityisesti tämän uskomattoman kauniita hiuksia. Episodissa ollaan vahvasti tukkakauhun juurilla. Loppuratkaisu on toteutettu pilke silmäkulmassa. Suosikikseni tarinoista on muodostunut toinen segmentti, jossa mystinen jäänainen tappaa matkamiehen, mutta jättää tämän ystävänsä eloon sillä ehdolla, ettei tämä kerro tapahtuneesta kenellekään. Tarinassa on hyytävää vanhanajan kauhun tuntua, joka saa ainakin allekirjoittaneen niskavillat nousemaan pystyyn.

Kahden paremman tarinan jälkeen elokuva haukkaa hiukan happea, ja pysähtyy pidemmän kolmannen osan kanssa kuluttamaan aikaa. Kolmas tarina on mitaltaan pisin ja kerronnaltaan hitain. Sen katsominen vaatii eniten keskittymistä, jotta sen logiikka aukeaa. Viimeiseksi säästetty tarina on paluu nopeampaan kerrontaa ja ytimekäs lopetus pitkälle antologialle. Kaiken kaikkiaan Kwaidan on yksi parhaista, ellei jopa paras episodielokuva, jonka olen koskaan nähnyt. Jokainen osa toimii mainiosti omana yksilönään, mutta ne nivoutuvat kivuttomasti myös kokoillan elokuvaksi. (TP)

LAITOMAT (»BANDE À PART». OHJAUS JEAN-LUC GODARD. RANSKA: 1964) • Laittomia pidetään Jean-Luc Godardin elokuvista lähestyttävimpänä. Maine on asiallinen. Itsetietoinen keikkafilmi ja nuorisoelokuva

on kepeä kuin leikki, mutta loppujen lopuksi se on yhtä vankkumaton kuin Godardin »vakavammat» poliittiset työt. Alkupään Godardia leimaa amerikkalaisuus. Tässäkin hahmot ja tyyliratkaisut palvovat Hollywoodia, yhtä kapitalismin konehuoneen moottoreista. Suhde oli kuitenkin aina hataralla pohjalta ja kehittyi avoimen vihamieliseksi.

Juonessa kaksi laitapuolen kulkijaa hokuttelee naiivin Odilen (Anna Karina) seuraansa. Odile asuu tätinsä luona. Tädin miesystävä on varakas. Roistot haluavat putsata tämän kartanon. Alussa Odile on pelkkä väline, lopussa rakkauden kohde. Valtaosa kestosta seuraa kolmikön lörvailua. Näissä ohjaajan maneerit kukkivat. Englannin tunti on nimien pudottelun pallopelinä thomashardyineen ja tselioteineen. Kahvilassa koetaan Godardin suhteellisuusteoria: elokuvan ääniraita mykistyy vajaan minuutiksi, kun jengi on ensiksi väitellyt minuutin hiljaisuuden tilannekohtaisesta kestosta. »Hiljainen minuutti voi olla hyvin pitkä», todetaan, ja niinhän se tietenkin on, kun se esitetään keskellä äänielokuvaa. Seuraavaksi kolmikko tappaa aikaa juoksemalla läpi Louvren. Koska aiempi maailmanennätys on amerikkalaisen hallussa, tuntuu tämä sivalukselta. Taiteen runsaudensarvi on jo pelkistynyt turistiryssäksi, nyt se on juoksurata.

Elokuvan tapahtumia jaksottava kertojaääni (Godard itse) on tunnelmanluoja, joka vääristelee mittasuhteita ja muuntaa tunteilat kuumeisiksi. Se on film noiria, elokuvan osaksi varioimaa tyylilajia. Sen myötä banaali matka metrotunneliinkin muuttuu esimerkiksi »laskeutumiseksi maan keskipeeseen». Lopussa taas ollaan muun muas-

sa westernin kaksintaistelun sisällä, kun miehet riitelevät rahasta ja naisesta. (JK)

LIMONADI JOE (»LIMONÁDOVÝ JOE ANEB KOŇSKÁ OPERA». OHJAUS OLDRICH LIPSKÝ. TŠEKKOSLOVAKIA: 1964) • Musikaalisatiiri yhdysvaltalaisesta kapitalismista on samalla rakkauskirje western-elokuvalle ja sen konventioille, toisin sanoen jopa itäblokin laajuudessaan ja tasokkuudessaan merkittävien elokuvallisten saavutusten parhaimmistoa. Tarinan nimihenkilö on virvotusjuomajätti Kokalokan perillinen, joka saapuu syrjäiseen aavikkokaupunkiin, jossa juodaan vain viskiä. Pian Limonadi Joe onkin yhdistänyt voimansa paikallisen raittiusliikkeen Goodmanin perheen kanssa mustiin pukeutuvaa Doug Badmania ja tämän veljeä Hogofogoa vastaan. Elokuvan viskiä juova kaupunki vastaa Itä-Eurooppaa, joka joutuu lännen vaikutusten alaisuuteen.

Limonadi Joe perustuu Jiří Brdečkan 1940-luvulla luomaan hahmoon, jonka oli aluksi tarkoitus parodioida pulp-kirjallisuutta. Innoittajana olivat myös saksalaisen Karl Mayn suosittu poikakirjat. Pilkan kohteeksi joutuu jokainen westernien klisee vuorollaan, mutta ohjaaja Lipský ei tarkoittanut elokuvaansa lännen myytin ivaksi vaan piikiksi tarinat omaan käyttöönsä valjastavia rahajättejä vastaan. Samalla elokuvassa on havaittavissa alateksti, jossa kärki osuu myös kommunistisen järjestelmään lännestä luomiin karikatyyreihin: Limonadi Joe vetää niin läskiksi, että se laittaa katsojansa kyseenalaistamaan elokuvan sanoman.

Parasta on kuitenkin, että filmi on aivan hillittömän hauska, ainakin jokaisen poliittisesta historiasta tai lännenelokuvista kiin-

nostuneen näkökulmasta. Huumori on satiirin lisäksi yhdistelmä nonsenseä, slapstickiä ja elokuvatekniikkaa hyödyntävää tilannekomiikkaa, jotka seuraavat toisiaan konekivääritulella. Jokainen ruutu on täytetty gageilla. (ML)

MATTEUKSEN EVANKELIUMI (»IL VANGELO SECONDO MATTEO». OHJAUS PIER PAOLO PASOLINI. ITALIA: 1964) • Roger Ebertin mukaan Pasolini oli »marxisti, ateisti ja homoseksuaali» ja kaikki tiesivät tämän, kun paavi Johannes XXIII kutsui tämän illalliselle puhumaan ei-katolisista taiteilijoista. Kaikki kadut olivat ruuhkasta pysähtyneet, sillä paavi liikkui kaupungissa. Pasolini odoteli hotellihuoneessa.

Pasolini löysi huoneestaan Raamatun ja luki kaikki evankeliumit valiten Matteuksen. Kristuksen näyttelijäksi hän valitsi Enrique Irazoquin, espanjalaisen taloustieteen opiskelijan, joka ilmestyi puhumaan Pasolinille tämän töistä. Irazoqui ei ollut koskaan näytellyt aiemmin.

Marxismi haastoi Pasolinin uskonnollisen luottamuksen ja antoi hänelle välineet ratkaista käytännön dilemma. Pasolinin gramscilainen käsitys Marxista tarjosi hänen päälleen sateenvarjon, jonka alla jotkut humanistiset ja katolilaiset periaatteet suojautuivat hänelle rakkaaksi perustaksi. Ohjaaja painiskeli kamerallaan marxismia ja katolilaisen kristillisyyden välillä. Matteuksen evankeliumissa asetettiin nämä kaksi ideologiaa elämään aina ja iankaikkisesti ristiriidassa keskenään.

Peter von Baghille Matteuksen evankeliumi oli »todellisuuden energian kunnianpailutus» ja »yritys jatkaa historiallista neo-

realismia». Ideana Pasolinilla oli tuoda Matteus Kristuksineen sen aikaiseen Italiaan ja luoda samalla elokuvanäky 2000 vuotta vanhasta tapahtumasta. Moderni ja ikaikainen fuusioituivat tavalla, jossa »Kristus ei ole enää tullut maailmaan tuomaan rauhaa, vaan miekan». Tätä tapaa nähdä evankeliumi Paul Verhoeven koetti jälleen korostaa Roberto Copissa (1987). (JNy)

MERMAID (»NINGYO». OHJAUS OSAMU TEZUKA. JAPANI: 1964) • Betty Boopin leikkisästä tyylistä inspiroituneena Osamu Tezuka loi pohjan anime- ja mangaestetiikalle Astro Boy -nimisellä hahmolla, ensin mangana vuodesta 1952 alkaen, ja sittemmin TV-sarjalla (1963–66), jota voi pitää anime-elokuvan alkuräjähdyksenä. Ehkei ollut Tezukan mielessä luoda yhtä aikamme suurimmista ilmiöistä, eikä hänen 1964 valmistuneella lyhytelokuvallaan ole yhtymäkohtia animeperinteeseen.

Kuten Astro Boyssa, myöskään Ningyossa tyyli ei ole varsinaisen omaperäinen, sillä sekin pohjaa länsimaiseen, 1950-luvun moderniin piirrostyylisiin, erehdyttävästi esimerkiksi jugoslavalaisen Zagrebin animaatio-koulukunnan tyyliin.

Päähenkilön vanhemmilla on japanilaisia piirteitä, mutta muuten lyhytelokuva on itse asiassa melko ajatonta ja paikatonta yhteiskuntakritiikkiä. Eräässä tekstilaatassa todetaan päähenkilön asuvan maassa, jossa vapaa ajattelu ei ole sallittua. On kyse nuoruuden mielikuvituksen suuruudesta, ehkä yksinäisyydestä, jonka pauloissa elokuvan poika kuvittelee itselleen onnellisia aikoja lätäköstä löytyneen merenneidon kanssa. Muut näkevät vain tavallisen sintin ja yrittävät kurittaa

pojan mielikuvituksen juoksun kuolleeksi kellopeliappelsiinimaisin keinoin. (JH)

ONLY ON MONDAYS (»GETSUYŌBI NO YUKA». OHJAUS KŌ NAKAHIRA. JAPANI: 1964) • Mariko Kagan esittämä Yuka on nuori nainen, joka viettää päivänsä paikallista laivanvarustamoä pyörittävän sugar dadyn kanssa. Isukiksi kutsuttu vanhempi mies maksaa naisen elämän ja haluaa vastineeksi vain tämän aikaa. Iltaisin Yuka käy bailaamassa klubeilla ja lähtee oikeastaan kenen tahansa matkaan. Tämän hän tekee siksi, että kokee naisen tehtävän olevan miesten miellyttäminen seksuaalisesti. Suukkoja hän ei kuitenkaan jakele – onhan hän kiltti tyttö.

Alkuun Only on Mondays saattaa tuntua sovinitiselta ja naisia halventavalta. Yuka on karikatyyrisen yliampuva hupakkohahmo, joka kikattaa miesten lähentelyille. Alta paljastuu kuitenkin ihmisraunio, joka on tällainen juuri siksi, että miehisessä maailmassa ja patriarkaalisessa kulttuurissa kauniin naisen tehtävä on olla vapaata riistaa oleva objekti. Ristiriitoja syntyy nimenomaan miesten suhtautumisessa Yukaan – kaikki haluavat häneltä seksiä, mutta kaikki myös paheksuvat häntä, koska hän ei ole kunniallista vaimomateriaalia. Miesten silmissä on hienoa, että seksiä saa helposti, mutta samanaikaisesti kevytkenkäisen bimbon pitäisi olla omistettavaa näyttely- ja kauppatavaraa. Kun Yuka haluaa jotain ihan itseään varten, on hänen palveluitaan käyttävien elämä pillalla. Tapaaminen muualla kuin sängyssä on noloa eikä hupiesineellä saisi olla toiveita tai unelmia. Ilahduttavasti elokuva ei alleviivaa sanomaansa, vaan vaatii myös katsojaa tajuamaan tilanteen raadollisuuden. (JM)

PANTTILAINAAJA (»THE PAWNBROKER». OHJAUS SIDNEY LUMET. YHDYSVALLAT: 1964) • Panttilainaja, Sidney Lumetin paras elokuva Dog Day Afternoonin ja Serpicon lisäksi, kertoo miehestä, jolla on timanttia kovempi sydän. Nazerman (Rod Steiger) elää arkipäivät keskellä »tuomittujen kiusankappaleiden tavara- ja rahanvaihtoliikettä». Hän on oleellisin osa yhteisöä, jossa toimii.

Elokuvasta tuli vertauskuva Lyndon B. Johnsonin ja Nixonin aikana kärsineille, kuolleille »hiljaiselle enemmistölle.» Kaikki tietävät niistä kasoista hiuksia ja koruja, joita löytyi Westerborkin tai Auschwitzin kaasukammioista; kaikki tiesivät tuhansista kynsistä, joita roikkui tiiliseinillä ja niiden kynsien päissä katkenneista sormista. Elokuvan tarinassa Nazermanin perheestä ei ole selvinnyt kukaan muu kuin hän itse, mutta hänen rakkautensa kuoli keskitysleireillä.

Ainesosat, joista Panttilainaja rakentuu, voivat näyttää aluksi pieniltä, mutta niissä elää silkkaa kauhua. Erittäin yksinäinen mies, jonka ainoat kontaktit ihmisiin liikkuvat tavaroiden ja rahan välityksellä – nimetty vaeltavan juutalaisen mukaan – hylkää jopa ainoan rakkauden, joka hänelle Brooklynin arjessa suodaan. Lopulta New Yorkin kadut muuttuvat keskitysleireiksi. Nazerman on tuonut Euroopasta muistojensa lisäksi painajaisen. (JNy)

1965

ENSIMMÄINEN OPETTAJA (»PERVYI UTSHI-TEL». OHJAUS ANDREI MIHALKOV-KON-TSHALOVSKI. NEUVOSTOLIITTO: 1965) ● Sorron ilmiöitä kuvataan ymmärrettävästi – kovinkin kulttuurien puolustaja tajunee jotain olevan pielessä, kun kylän rikkain mies ostaa nuoren tytön, vie tämän väkisin kohtansa ja raiskaa kauppatavaransa. Kirgiansian muslimiyhteisöön kohdistuva kritiikki jatkuu opettajan pelastettua fliikan miliisin avulla ja vangittua porvarin. Kylään palaavan neidon vastaanotto ei ole lempeä, vaan tämä ollaan vanhojen perinteiden tahraamisen vuoksi liki repimässä palasiksi: eräs kohtauksista, joissa elokuva esittää sosialismin tasa-arvoa kannattavana ratkaisuna.

Välistä vaivaannuttavan tyrkyttävästä propagandastaan huolimatta leffa ei sorru Hollywood-ratkaisuihin, joissa voittamaton sankari pieksee yksin väärauskoiset. Paitsi opettaja myös kylän vahvin proletaari saavat turpiinsa porvarilta. Vastapuolta ei voiteta yksin vaan tahdon ja järjestäytyneiden toverien avulla, tässä tapauksessa neuvostomielisten toteuttaessa aseiden oikeuden. Samalla opettaja paasaa lapsille sosialismista ja korostaa, kuinka tiedon tuominen köyhille ja vallankumouksen hengen levittäminen vapauttavat heidät herrojen ikeestä.

Kaikki kulminoituu lopulta kylän palvelomaan, sukupolvien ikäiseen poppeliin, joka on kaunis, mutta seudun ainoana puuna katselukäytössä hyödytön: iso kasvi palvelisi yhteisöä paremmin koulun materiaalina. Viimeisessä kohtauksessa jäärapäiset ihmiset liittoutuvat lopulta opettajan kanssa ja auttavat tätä kaatamaan puun sekä siirtymään uuteen aikakauteen – arvostaako enemmän kehitystä kuin luontoa ja pitääkö karua mut-

ta perustarpeet täyttävää ympäristöä esteetiikkaa tärkeämpänä on tietenkin jo aivan toinen kysymys. (JNi)

GIULIETTA JA VIETTELYKSET (»GIULIETTA DEGLI SPIRITI». OHJAUS FEDERICO FELLINI. ITALIA & RANSKA: 1965) ● Sirkusmaista loistoa hehkuva psykologinen fantasia käsittelee pariskunnan post-romanttista aikaa. Ohjaajan vaimo Giulietta Masina esittää Giuliettaa, iältään noin kymmenisen vuotta klassikkoelokuva Tien (1954) Gelsominaa vanhempaa naista. Tuttavat vihjailevat, että Giulietta voisi panostaa itseensä pitääkseen viisitoista vuotta kestäneen avioliittonsa virikkeellisenä. Pian Giulietta havahtuu olevansa ehkä myöhässä: hän epäilee miehensä viettävän aikaa nuoren rakastajattarensa kanssa ja alkaa läpikäydä seksuaalisuuden houreita ja menneisyyttään.

On mahdotonta olla ajattelematta elokuvan vihjailevan ohjaajan ja vaimonsa rakkauselämästä. Federico Fellini kuitenkin kiisti esimerkiksi Marcello Mastroiannin olevan hänen alter egonsa: »Siinä tapauksessa myös Giulietta Masina, Anita Ekberg ja kaikki hahmoni, myös Fellinin Laivan (1983) sarvikuonot ovat alter egoja.» Otaksutaan hänen siis puhuvan totta, tai kiertävän ovelasti kysymyksen ja tunnustavan sarvikuonojen esittävän häntä.

Nino Rotan maaginen tunnusmusiikki viimeistelee todellisuuden rajamailla kahlavan maailman, jonka värikylläinen estetiikka on harmoninen yhdistelmä taiteellisia tyyli-suuntia. Ei uskoisi, että naisten uskomattomat päähineet ja vaatekappaleet olisivat olleet vain alkusoittoa Fellinin Roomassa (1972) nähtävälle muotinäytökselle.

Päällimmäinen kerros elokuvasta kertoo avioliiton kriisistä ja parisuhdetoiminnan ongelmista. Väittäisin elokuvan silti sisältävän vahvan sanoman. Elämä voi voittaa. Muistojen kätköistä löytyy tarina viisitoistakesäisenä oman henkensä riistäneestä työstä, joka koki epäonnea rakkaudessa – vaihtoehtona on hypätä pettymyksestä seuraavaan. (JH)

INHO (»REPULSION». OHJAUS ROMAN POLAŃSKI. ISO-BRITANNIA: 1965) • Catherine Deneuve ja Roman Polański tapasivat Cherbourgin sateenvarjojen (1964) kuvauksissa. Heidän yhteisessä elokuvassaan väri-loisto vaihtuu kerrostaloasunnon ahdistavaan mustavalkoisuuteen, jossa pelko ja seksuaalinen arkuus koituvat nuoren naisen kohtaloksi. Psykologinen kauhufantasia seuraa Carolin (Deneuve) virginitifobista mielen rapistumista shokeeraavin kuvallisin keinoin.

Hempeän vaaleisiin pukeutuvan Carolin räväkämpi sisko on ulospäinsuuntautunut seurusteleva nuori nainen. Carol painaa hämmentyneenä päätään alemmas, kun raksamiehet kadulla huutelevat perään ja syö kyntensä ja sormensa verille. Ajatukset eivät pysy kasassa edes työpäivän ajan, ja seinät kotona tuntuvat rakoilevan. Pelko aikuis-ten maailmaa kohtaa ajaa hänet linnoittautumaan siskosten vuokratäppään. Jänispaisti jää pöydälle karpäsiä keräämään, ja ahdistelevat kourat tulevan seinistä läpi, kun rakastavaiset ovat lähteneet lomalle.

Puolan ghetot kokeneella Polańskilla on fiksaatio suljettuihin tiloihin, oli jo ennen hänen vaimoonsa ja syntymättömään lapseensa kohdistunutta rituaalimurhaa tai alaikäiseen sekaantumisesta seurannutta vainoa.

Monissa hänen elokuvissaan jokin ulkopuolinen yrittää tunkeutua syrjäytyneiden hahmojen pyhättöön, joskaan ei yhtä läpitukevasti kuin Inhossa. Chico Hamiltonin säveltämät teemat Carolille kuulostavat toisinaan Disney-prinsessojen haikailulta. Houreisten kuvitelmiä kädet takertuvat häneen kuin puunoksat Lumikkiin. Uhkaava käsitys kii-maisista miehistä pirstoo hänen kuvitelman-sa unelmien prinssistä ja miehistä ylipää-tään. Ovesta voi poistua, mutta pään sisältä ei ole pakotietä. (JH)

MENNEITTEN SUKUPOLVIEN VARJOT (»TINI ZABUTYKH PREDKIV». OHJAUS SERGEI PARADŽANOV. NEUVOSTOLIITTO: 1965) • Läpi uransa vähemmistöryhmien elämää elokuvillaan kuvanneen Sergei Paradžanovin painajaismaisella vimmallalla kuvattu Menneitten sukupolvien varjot on oodi kulttuurin häilyvyydelle. Ihminen on toki kuoleva olento, mutta niin on lopulta kaikki myös kaikki ihmisen luoma. Yhden yhteisön kadotessa ajan tai muutosvoiman pyörteisiin heidän kulttuurinsa elää ihmiskunnan mittakaavassa mittättömän hetken sen todistaneiden ja heidän jälkeläistensä muistoissa, mutta jokaisen suvussa tapahtuvan kuoleman myötä katoaa myös pala tätä kulttuuria. Jokainen kulttuuri tekee siis kuolemaa syntymästään lähtien. Elokuvan teesi on julma, mutta tosi. Kulttuurin tarkoitushan on kollektiivisesti antaa meille mahdollisuus jättää jotain jälkeemme, emmekä ole parempaa keinoa vielä keksineet.

Tämä kaikki sanotaan Ukrainan hutsuleiden kautta. Seuraamme erityisesti Ivan-nimistä nuorta miestä (Ivan Mikolaitšuk). Karpaattien vuoristolla hän rakastuu isänsä

murhaajan tyttäreeseen. Hutsuleiden elämä kuvataan Paradžanovin tämän jälkeiselle uralle ominaisesti rikkaille, iskevillä väreillä, mutta usein suorastaan ahdistavien, zulawskimaisen iholle tunkevien kamerakulmien lävitse. Arjesta tehdään vaihtelevasti fantasiaa ja painajaista. Tapahtumat sanovat kulttuurista sen rajoittuneen olemassaolon ohella muutakin. Ihmisten ollessa ihmisiä jokaisen kulttuurin tarinat tulevat muistuttamaan toisten kulttuurien vastaavia. Edes nämä kaukaisessa vuoristossa asuvat hahmot eivät välttä kreikkalaisten tragedioiden esittämiä sudenkuoppia. Kävelemme kaikki lopulta varjoissa, jotka menneet sukupolvet yllemme langettivat. (MM)

RHINOCEROS (OHJAUS JAN LENICA. LÄNSISAKSA: 1965) ● Jan Lenican taide on haastavaa, mutta helpoiten siihen pääsee sisään Eugène Ionescon näytelmään perustuvan Rhinocerosin kautta. Keskushenkilönä on tavallinen mies, joka ei ole aktiivinen politiikassa, kulttuurissa, materialismissa, filosofiassa tai missään syvällisen keskustelun arvoisessa sosiaalisessa kanssakäymisessä. Hän tykkää rypätä ja ihmetellä muiden menoa kaikessa rauhassa. Pian kaikki ympärillä pätevät ja mielipiteitään rehvakkaasti esittelevät muuttuvat sarvikuonoiksi.

Rhinocerosin kuvakerronta ja äkkiväärä hahmoanimointi kantavat elokuvan viihdyttävänä ja asiapitoisena, vaikka Lenican animaatiohahmot ovat sinänsä pääpiirteisiä. He jäävät mystisiksi kuoriksi aivan kuten Lenican julistetateessa. He ovat väline. Rhinoceros on aina ajankohtainen satiiri massakäyttäytymisestä ja ihmisten ohjailusta. Lehdestä luettu tuputetaan vieruskaverille ky-

seenalaistamatta ja opetettu kaanon tai teessa on ainoa sallittu. Toisaalla meikkaileva bimosihteeri yrittää vastata puhelimeen onnistumatta laittaa sitä korvalleen. Keskushahmo ei ole muiden kanssa mukavuusalueellaan, ja hänen humalatilansa kuvaus on lopulta ainoa onnellinen hetki koko elokuvassa. (JH)

VÄREITÄ (OHJAUS ILMARI SARKI. SUOMI: 1965) ● Suomen ainoana nakuiluelokuvana mainostettu Väreitä lunastaa lupauksensa hyvin kiistanalaisesti. Elokuvasta kertoo paljolti se, miksei tämä »nudistiraina» onnistunut saamaan liiemmäti katsojia: elokuva on lapsille sallittu. Tätä luokitusta ei tarvitse ihmeemmin pohtia itse leffan edetessä. Kamera kuvaa suomalaista rantamaisemaa, rauhallinen kertojanääni lausuu taustalla seesteistä runoa ja siinä missä Jesús Francon pornoiluiden kohdalla turhautunut katsoja huutaa ensimmäisen vartin jälkeen: »Vetäkää jo ne kledjut ylle!», Väreissä kauniista misuista ei nopeasti ohi välähtäviä nakuiluita ihmeempiä nähdä.

Vaikka elokuva lunastaa nimikkopuolensa niin sanotun taiteellisen aspektinsa tehokkeina käyttämiensä, veden pinnasta heijastuvien väreilyidensä puolesta, on filmi kahden kelan ja 40 minuutin kestossaan käsittämättömän tylsä. Heikosti maskeerattu merenneito kumppaneineen kokee jonkinlaisen evoluutioriitin, ja he nousevat kuohujen keskeltä vailla pyrstöjä pyllyt loistaen ilman sen suurempaa selitystä. Ehkä mielenkiintoisin ja kultturellein puoli koetaan parrakkaan ukon tuijottaessa vakavana tyhjyyteen, nuoren, kauniin naisen tapittaessa haaveilevin

silmin peijoonia. Tällaista tämä tuntuu olevan.

Oikeastaan Väreitä on erittäin osuva eksploitaatiofilkka: jos haluat millään asteikolla kuumempaa menoa, katso joku muu kotimainen tekele ja anna tämän painua unholaan. Jopa suomalaisissa saunadokumenteissa on enemmän vipinää Harrivirran erotiikkaan nähden. Toisaalta jonkinlaisena, hie-man teennäisenä, negatiiveja visuaalisena tehokeinonaan hyödyntävänä taidelyhärinä tätä outolintua voisi eräänlaisena esimerkkinä suositella: miksi tämän maan elokuvateollisuudessa tehdään viihteen saralla lähes aina kaikki väärin? (JNi)

1966

ALADDININ TAIKALAMPPU (»VOLSHEBNAJA LAMPA ALADINA». OHJAUS BORIS RYTSAREV. NEUVOSTOLIITTO: 1966) • Tuhannen ja yhden yön tarinoista tunnetuin lienee satu Aladdinista ja tämän taikalampusta, jonka tunnettuutta oman sukupolveni kersoilte edesauttoi Disneyn vuoden 1992 animaatio-sovitus. Aihe oli luonnollisesti tätä ennen herännyt eläväksi kuviksi monen monituiset kerrat, muiden muassa Lotte Reinigerin silhuettilyhärinä ja Bud Spencerin tähdittämänä slapstick-komediana. Neuvostoliitossa tarina oli tarkoitus filmata Aleksandr Andrijevskin johtamana 1938 stalinismin parhaina kulta-aikoina, mutta syystä tai toisesta projekti tungettiin naftaliiniin, josta se kaivettiin jälleen esille 28 vuoden kuluttua. Vekkulina

yksityiskohtana Magribietsin rooliin jo 1930-luvulla pohdittu Andrei Fajt kiinnitettiin samaan osaan myös Boris Rytsarevin vuoden 1966 tulkinnessa.

Suojasään päättänyt Neuvosto-Aladdin on kurioositeetti, mutta kaikkea muuta kuin hauska elokuva. Perseilykomedian keinoin kerrottu ja sipilämäisen huonosti näyteltä stoori on kieltämättä hienosti lavastettu, mutta sisällöltään pitkälti huutamista, käsien heiluttamista, tyhänauramista ja turhaa paskanjauhantaa. Erikoistehosteet kuvanpunaisen ja orjuuden kahleensa lopulta irti riuhtaisevan lampunhengen ilmestymisineen ovat sympaattista laatu-campia, mutta näitä nähdään auttamattoman vähän. Runsailla taiteellisilla vapauksilla merkkailun käsiksen huumori masentaa kahta kohtausta lukuun ottamatta, joista ensimmäisessä paha taikuri loitsitaan neljäksi maailman ääriin juoksevaksi ukoksi ja toisessa tarjotaan leffan ainoa musikaalinumero.

Pastellinsävyiset värit sentään ovat kauniita ja itämainen taika välittyy Krimin maisemista ja studiolavasteista kuin laadukkaan satukirjan kuvituksesta. Poliittinen tiedostavuus esitetään edellä mainitun hengen kapi-noinnin ohella Aladdinin tuttavallisella käytöksellä sulttaanin edessä ja jälkimmäisen lähettämällä talonpoikaistöihin. Lopuksi vuohipukki puskee pahista hanuriin. (JNi)

BALTHAZAR (»AU HASARD BALTHAZAR». OHJAUS ROBERT BRESSON. RANSKA & RUOTSI: 1966) • Balthazar on unohtumattoman surullinen tarina aasista, joka kantaa marttyyriin viittaa eläimenä ihmisten maailmassa. Sympaattinen varsa saa inhimillisyttä ainoastaan hänet perheeseen ruikut-

taneelta pikkutyöltä. Isommaksi kasvetuaan kärryjen eteen valjastettua pitkäkorvaa hakataan, potkitaan ja solvataan. Sama alemmuuden osoittaminen ja pahoinpitely jatkuu läpi aasin elämän eikä pelkästään työn äärellä: eläintä käytetään sumeilematta kohteena ihmisen koko tunneskaalan purkamiseksi surusta vihaan. Juhta on helposti nähtävissä eräänlaisena Jeesus-hahmona. Se kuolee ihmisten syntien puolesta, on viaton ja pakotettu raahaamaan läpi elämänsä muiden taakat hallitsijan istuessa kuorman päällä juomaansa kulautellen ja keppiään viuhuttaen. Se ei saa kiitosta, ainoastaan lisää vihaa niskaansa.

Symbolista on tietysti myös aasin kulkema Golgatan marssi ihmiskunnan synnit – kalteuksien himo ja näiden ansaitsemisen mahdollistavat riisto ja rikos – selässään, kunnes hämärähemmojen pötkiessä pakoon heittää henkensä kylkeensä osuneeseen luotiin. Juhta menehtyy valkoisten lampaiden keskelle ja ettei mikään jäisi epäselväksi, eräs nainen kutsuu eläintä pyhäksi. Tässä hän ei ole väärässä: jumalankuvien ja taivaallisten kirjoitusten palvomisen sijaan ihmisen pitäisi viimein osoittaa kunnioituksensa ja alemmuutensa niille, joita ilman ei ikinä olisi päässyt asemaan, jossa voi kutsua itseään luomakunnan kruunuksi.

Vaikka melkoisen osan filmistä vievät tytön seksuaalisuuden kuvaaminen ja niin naista kuin luontoa sortavien miesten toimien esittely, eivätkä nekään turhaa täytettä ole, koin tämän välisyyden pahimmillaan jopa puuduttavana. Silti mielestäni ohjaajan hienoin leffa, kauniilla musiikeilla säestettyä. (JNi)

BATMAN: THE MOVIE (OHJAUS LESLIE H. MARTINSON. YHDYSVALLAT: 1966) ● Nostalgia kultaa muistoja. Yksi näistä muistoista on Adam Westin tähdittämä Batman-televisiosarja (1966–68). Katselin taukoamatta isän nauhoittamaa videokasettia, jossa Batman on joutua Kissanaisen tiikerin ruuaksi. Siitä alkoi aina tähän päivään saakka kestänyt fanitus dynaamisen duon viittasankaria kohtaan. Kaljamahaisen Batmanin ja liian tiukoissa kalsareissa pomppineen Robinin seikkailu tulee aina olemaan lepakon kokoinen paikka sydämessäni, vaikka se on hyvin kaukana alkuperäisen sarjakuvan synkästä tunnelmasta. Tarina sisältääkin kaikkea sellaista, josta pieni poika voi innostua ja jolle aikuinen mies voi nauraa.

Nykypäivänä enemmän camp-huumorilla toimivan kuin vakavasti otettavan Batman: The Movien ikimuistoiset tilanteet – kuten Christopher Nolanin kopioima pommikohaus ja legendaariseksi kohonnut kuminen hai – ovat jääneet pysyvästi mieleen. Överiksi vedetyn kokonaisuuden kruunaa superrikollisten neljän koplana, jossa mukana ovat kaikki TV-sarjan legendaariset hahmot viikkästä Jokerista vinksahaneeseen Arvuuttajaan ja raakkuvasta Pingviinistä maukuvaan Kissanaiseen. (TP)

BLACK GIRL (»LA NOIRE DE...»). OHJAUS OUSMANE SEMBÈNE. SENEGAL & RANSKA: 1966) ● Black Girl on luultavasti ensimmäinen mustan ohjaajan tekemä pitkä elokuva Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa. Nuori senegalilainen nainen haluaa paremman elämän toivossa muuttaa Ranskaan. Toive toteutuu hänen ryhtyessä ylempää keski-

luokkaa olevan valkoisen perheen lastenhoidtajaksi.

Käytännössä työsopimus tarkoittaa uudenlaista orjuutta. Siirtomaavallan ajat ovat ohitse, mutta voimasuhteet eivät ole muuttuneet mihinkään. Naiivi tyttö imuroi lattiota, nyt vain hieno uusi mekko päällä ja korkokengät jaloissaan. Lopulta tämäkin kielellään. Unelman romahdettua hän veistää ranteensa auki pariskunnan kylpyammeessa.

Isäntäperheen mies palaa tuomaan tytön tavaroita takaisin tämän kotikylään, mutta saa vastaansa vain tytön vihaisen äidin ja pienen pojan, jonka kasvot ovat kadonneet perinnenaamion taakse. Kuva on kuin henkinen jatko-osa nigerialaisen Chinua Acheben romaanille *Kaikki hajoaa* (1958): eurooppalaisen kulttuurin myötä Senegaliin on jäänyt jäljelle vain aavemainen toiseus, joka on syntynyt vuosituhantisten kulttuurien lyömisestä kerralla pirstaleiksi ja kapitalismin kulluttavasta haposta. Ranskalainen perhe pitää Afrikasta keräämiään esineitä kodissaan esillä mystifioidun eksotiikan huumassa. Perinteistä tulee kitsiä ja pelkkiä kuolleita esineitä, muistomerkkejä kulttuurista jonka esineiden keräilijöiden kulttuuri on tuhonnut, kuten Alain Resnais'n ja Chris Markerin dokumentissa *Patsaatkin kuolevat* (1953). Jos afrikkalaisten taakkana on joutua uudestaan ja uudestaan uhriksi, kenties valkoisen kulttuurin taakkana on viimein tajuta oma vastuunsa ei vain historiassa vaan edelleen ja kohdata se osana jatkuvaa todellisuutta. (ML)

CUL-DE-SAC – UMPIKUJA (»CUL-DE-SAC»).
OHJAUS ROMAN POLAŃSKI. ISO-BRITAN-

NIA: 1966) • Samuel Beckettin näytelmässä *Huomenna hän tulee* (1949) kaksi miestä odottaa herra Godot'n saapumista. Hän ei kuitenkaan koskaan saavu... eikä edes Beckett osannut sanoa, mitä pohjimmiltaan odotettiin ja miksi. Roman Polańskin kolmatta elokuvaa pidetään löyhänä sovituksena Beckettin absurdista näytelmästä, mutta teemoiltaan se oli jo hänelle vintagea. Paljaimmillaan esitetään manipulointi, joka on osa miehen ja naisen välistä suhdetta.

Juonessa kaksi haavoittunutta gangsteria eksyy erään avioparin syrjäiselle saarelle, linnamaiseen kartanoon. Gangstereista isokokoisempi Richard murtautuu taloon, soittaa apujoukkoja ja repii puhelinjohdot. Katelbach-nimisen roiston, tarinan »Godot'n», odotus alkaa. Aviopari, George ja hänen vaimonsa Teresa, päätyvät panttivangeiksi. Kyse ei ole Tukholma-syndroomasta, kun Teresa pian hakeutuu Richardin seuraan, vaan nössöksi koodatun aviomiehen provosoinnista. Teresa tahtoo, että George todistaisi miehisyytensä kukistamalla ronskin rikollisen. Katelbach ei hänkään saavu huomenna. Beckettilläisesti tarina alkaa tilanteesta, jossa keskeinen käänne on jo tapahtunut. Gangsterit saapuvat lähtöruutuun itsensä valmiiksi teloneina. Ääriviivat on annettu, muttei niitäkään ole viivoittimella vedetty.

Intiimiyden ja eristyneisyyden teema rikoutuu hetkeksi, kun saarelle tekee yllätysvisiitin seurue Georgen ystäviä. Heillä on ajatuksenaan narsistinen tirkistely ja ilkkuminen Georgen uudelle vaimolle, »ranskalaiselle lutkalle». Hauskimmillaan elokuva on tässä. Uhmakas Teresa pudottaa heitä vankeina pitävän gangsterin hetkeksi palvelijan asemaan. Lopussa taas nöyrästä rillipäises-

tä Georgesta on piiskattu esiin tappaja englantilaisella syrjäseudulla aivan niin kuin Sam Peckinpahin Olkikoirissa (1971) joitain vuosia myöhemmin. (JK)

DJANGO – KOSTAJA (»DJANGO»). OHJAUS SERGIO CORBUCCI. ITALIA & ESPANJA: 1966) • Spagettiwesternien aikakaudella on yksi hahmo ylitse muiden: Django, tuo lännen nopein pyssysankari. Hän kantaa mukanaan hauta-arkkia, jonka sisältö on eräällä tapaa elokuvan MacGuffin. Sisältö paljastetaan toki hyvissä ajoin, mutta voi veljet! Kyseessä on mahtava kohtaus. Paukuttelen nyt asioiden edelle, koska juonesta lienee hyvä mainita, että Yhdysvaltain sisällissota on päättynyt ja yksinäinen vaeltaja saapuu pienen mutaiseen kylään. Ensin hän on pelastanut huoran pahamaineisen majuri Jacksonin ruoskinnalta.

Tarinassa voi nähdä löyhiä liitoksia Akira Kurosawan Yojimbo – onnensoturiin (1961), joka on ollut hyvä esikuva monille westerneille. Tälläkin kertaa kylään saapuva salaperäinen antisankari on omaa etuaan tavoitteleva ja rahaa ajatteleva henkilö. Franco Neron silmistä kumpuaa pohjaton karisma, joka kannattelee muutoin hyvin yksiulotteista kokonaisuutta nostaen sen samalla ikimuistoiseksi ja ainoaksi oikeaksi Djangoksi. Ohjaaja ja käsikirjoittaja Sergio Corbuccin näkemykset sisältävät myös ajatuksia ksenofobiasta, joita voi nykypäivänäkin vielä nähdä Yhdysvaltain poliittisissa linjauksissa.

Teknisesti hyvin halpa filmi muistetaan erityisesti legendaariseksi muodostuneesta tunnuskappaleestaan ja muista Luis Bacalovin tekemistä musiikeista. Osa katsojista on voinut löytää alkuperäisen Djangon vasta

Quentin Tarantinon löyhän uusintaversioon jälkeen. Tarantinon elokuvan suurin ansio onkin saada katsojat kiinnostumaan Corbuccin pätkästä. (TP)

MIEHET ILMAN TOIVOA (»SZEGÉNYLEGÉNYEK»). OHJAUS MIKLÓS JANCÓS. UNKARI: 1966) • Kotimaansa kassaluukuilla menestynyt elokuva seuraa vuoden 1848 Unkarin kansannousun jälkeen vangittujen miesten kohtaloita. Kyse on valtavasta aiheesta, kansakunnan sieluntilasta. Itävalta murskasi kapinan vain saatuaan venäläisiltä apua ja hallitsi Unkaria pitkään julmalla poikkeustilalla. Elokuvasssa valtaeliitti etsii edelleen kuumeisesti sissijohtaja Sándor Rószaa, joka jatkaa taistelua 20 vuotta epäonnistuneen kapinan jälkeen. Joukko miehiä, joista yhden epäillään olevan Rósza, on vangittu linnakkeeseen. Metodeina ovat kidutus ja houkuttelu petokseen. Avaruus on loukku. Vankila sijaitsee aavalla pustalla, joten jalkaisin pakeneminen on käytännössä mahdotonta. 2.35:1-kuvasuhde korostaa maiseman valtavuutta ja vankilan seinien asettamia rajoja.

Jancsón pitkät kamera-ajot ovat vaikuttaneet maanmies Béla Tarriin. Kamera seuraa yhtä miestä tai tapahtumasarjaa kerrallaan, mutta kukaan ei nouse varsinaiseksi päähenkilöksi. Pitkään kameran seuraama henkilö saattaa äkkiä kuolla, ja kamera kiinnostuu taas uudesta kohteesta. Katsoja on yhtä epätietoinen ihmisten todellisista henkilöillisyyksistä kuin muutkin ja huolimatta ottojen pituudesta ja elokuvan kuvauksen kauneudesta, ahdistus on jatkuva seuralainen. (ML)

NUNNA (»LA RELIGIEUSE«. OHJAUS JACQUES RIVETTE. RANSKA: 1966) • James Monaco on kirjoittanut The New Wave -kirjassaan Jacques Rivetten Nunnasta: »Rytmi on [...] tyypillisesti hidas, mutta sen vastapainoksi työlääät lavasteet rakentavat osaltaan traagista päätöstä.»

Nunna on elokuva naisesta, jonka kaikki oikeudet on karsittu, ja jonka vapauden tilalle on annettu osa uskovien yhteisöstä; Rivetten elokuvan hermeettinen soljuminen on kuin lääkintää kaikkiin tuntuuihin ja tuntemattomiin sielun sairauksiin sikäli jos sielua on olemassa. Denis Diderot'n tekstiä noudatetaan uskollisen rajamailla. Elokuva alkaa kunnianosoituksella Diderot'ille ja loppuu onnettomasti sitaattiin. Onnea on vain vähän. Tätä kuvaa sekä tapahtumien sijoittuminen sisätiloihin että äänien vahva rooli sortosysteemissä.

Ahdistus, johon Anna Karinan esittämä nunna henkisesti kahlitaan, ei tunnu katsojaan asti, sillä elokuvan ruskeat sävyt, kamera-ajot, sommitelmat ja puvustus ovat niin kauniita, että mielentila pysyy virkeänä filmiunen viedessä 1960-luvun läpi 1780-luvulle. Tuskissaan Karina vierittää vain yhden kyynelen poskelleen ja pystyy vain tuolla ai-noalla kyyneleellä ilmaisemaan enemmän kuin ziljoona termiä.

Väkivalta, johon protagonistista kahlitaan, ei ole enää pelkästään verbaalista. Jeanne D'Arc -pastissista tehtiin jälleen sydäntä murskaavaa taidetta. Nunnayhteisön solvaus perustuu paljolti eri asteisiin elekoodeihin ja vihjailuihin, ja päätty lopulta silkaksi nöyryyttämiseksi ja oikeuksien karsinnaksi. Elokuvan sukulaissieluiksi voisi nimetä helposti yli tusinan pyhimysfilmejä: Nunna ja pahalai-

set (1960), Jeanne D'Arc (1962), Keräilijätär (1967)... Rivette pyyhkii ne helposti laudalta. (JNy)

RAPORTTI HYMYILEVÄSTÄ MIEHESTÄ (»DER LACHENDE MANN – BEKENNTNISSE EINES MÖRDERS«. OHJAUS WALTER HEYNOWSKI & GERHARD SCHEUMANN. ITÄ-SAKSA: 1966) • Läntisen liittotasavallan edustajina esiintyneiden itäsaksalaisten Walter Heynowskin ja Gerhard Scheumannin ohjaama, ulkoasultaan askeettisesti toteutettu haastatteludokumentti istuttaa kameran eteen pahamaineisen palkkasoturi Siegfried Müllerin. Hänet tunnetaan Afrikassa toteuttamiensa raakuuksien myötä liikanimellä Kongo-Müller. Sankan tupakansavun keskellä ystävällisesti hymyilevän miehen mieliala ei kyselytuokion edetessä muutu, vaikka juttujen aiheet vaihtuisivat Pernod'n kuluessa hyvinkin kolkoiksi.

Dokkarin suurin vahvuus on sen katsojassa herättävä hyvin ristiriitainen tunnelataus. Iloinen, rautaristillä varustetussa asetakissa silmät sädehtien naurava tappaja antaa itsestään todella sympaattisen kuvan ja tämän olemuksesta voisikin lähinnä päätellä, jotta siinäpä vasta miellyttävä mies. Väliin leikataan kongolaisilta vapaustaistelijoilta saatua karua kieltään puhuvaa ääninauhaa ja videokuvaa, josta ei pääkalloja tai kadulla makaavia ruumiita puutu. Samaan aikaan kuulemme Müllerin näkökulman itsestään vapaan maailman puolesta kamppailevana idealistina. Myös mondo-ohjaaja ja tunnettu fasisti Gualtiero Jacopetti – jonka samana vuonna ilmestyneessä Hyvästi Afrika -filmissä Müller oli mukana hyytävissä mer-

keissä – ehtii aiheeksi keskustelun edetessä.

Paitsi pysäyttävänä, jopa misantropialle otollista kasvualustaa tarjoavana kuvauksena ihmisen kasvojen ja sydämen välillä valitsevasta valheellisuudesta, toimii elokuva myös pohdiskeluna maailmaa johtavan teko-pyhytyden todellisesta linjasta. Toisen maailmansodan aikaisen Saksan armeijassa palvelleen natsiupseerin pojan pystyessä sota-vankeuden jälkeen jatkamaan uraansa mustassa maanosassa vanhan kunnan kolonialismin ja antikommunismien hengessä voi vain miettiä, mikä kaikki liittoutuneiden suorittaman ihmiskunnan pelastamisen jälkeen niin hienosti kuin virallisesti annetaan ymmärtää. (JNi)

ROSALIE (OHJAUS WALERIAN BOROWCZYK. RANSKA: 1966) • Walerian Borowczyk tunnetaan abstrakteista animaatioista, eroottisista elokuvista ja ronskista huumorista. Rosalie on jotain aivan muuta. Puolalaisuuteen liitettävät aiheet ja tyylit ovat poissa, tilalla on ranskalaiset vaikutteet ja ohjaajan vakavin elokuva sitten *The Game of Angelsin* (1964). Alustuksessa kerrotaan nuoren piian tulleen tahtomattaan raskaaksi, synnyttäneen salaa, tappaneen ja haudanneen lapsensa. Kamera ajaa hiljalleen läpi todistusaineiston, kuten verisen murhavälineen, multaisen lapion ja matoja kuhisevien kapaloitten. Itkuinen nainen valkoisissaan ja pää alaspäin esitetään katsojalle. Hän alkaa kertoa, kuinka kaikki tapahtui.

Naisen elämän yksinäisyyden keskelle on saapunut mies, jonka kanssa hän jakaa useamman viikon elämästään. Tarinan edetessä väläytellään oivaltavasti kuvia todis-

tusaineistosta ja miehen valokuvasta. Romanttinen rakkaustarina ja sen surullinen seuraus kulkevat raadollisesti käsi kädessä. Nainen kertoo katsojalle yksityiskohtaisesti, mitä ajatteli ja kuinka tappoi kaksi juuri synnyttämäänsä lasta. Hän anoo armoa. Hän kysyy, olisiko mitenkään voinut elättää kahta lasta 10 frangin kuukausipalkalla. Katsoja tietää, että ei olisi. (JH)

SWORD OF DOOM, THE (»DAI-BOSATSU TÔGE«). OHJAUS KIHACHI OKAMOTO. JAPANI: 1966) • Dai-bosatsun sola on Kaizan Nakazaton buddhalainen faabeli ja 41-osaisena Japanin toiseksi pisin yhtämittainen romaanisarja. Tarina on versioitu monesti, mutta vasta neljäs kerta on jäänyt elokuvahistoriaan. Tatsuya Nakadai on Ryunosuke Tsukue, äärimmäisen taitava samurai, joka tappaa ihmisiä näennäisesti ilman syytä. Kuten päähenkilö Ittô Ogami Lone Wolf and Cub -sarjakuvassa (1970–76), hän olisi kykeneväinen tappamaan vaikka Buddhan, jos Buddha tulisi vastaan. Normaalisti tämä olisi metafora todellisen Buddha-luonnon löytymiselle, mutta toisin kuin Ogami, Ryunosuke ei ole maskuliinisen cooliuden kulminoituma. Hänen tuijottavat silmänsä paljastavat pään sairauden. Ihanteet sinkoilevat eri suuntiin epämääräisistä syistä ahdistuneen psykoopaatin tuhotessa tieltään kaiken. Hänen peräänsä lähtee hyvin eri syistä motivoituneita samuraita.

Elokuvan päätös on syystä kuuluisa. Ryunosuke näkee tappamiensa ihmisten aaveiden käyvän kimppuunsa. Hallusinaatiot sekoittuvat todellisuuteen, ja hän taistelee loputtomina aaltoina päin käyviä, usein vain varjoina näkyviä miekkamiehiä vastaan pa-

periseinäisessä labyrintissa. Tarkoitus oli tehdä tarinasta trilogia, kuten sitä edeltäneistä kahdesta versioinnista (1957 ja 1960), jotka ovat laadullisesti huomattavasti heikompia; uskollisempia alkuperäisteokselle mutta elokuvallisesti kaikkea muuta kuin omaperäisiä. On hienoa, ettei jatko-osia koskaan tullut. Lukuisat ilmaan jäävät juonenkäänneet kadottavat kaikki merkityksensä filmin päättyessä pysäytyskuvaan väkivalan loputtomaan kierteeseen jääneen ja viimein tuskan ulottuvuudet löytäneen Ryunosuken kasvoista. Näin saavutaan buddhalaisen todellisuuskäsityksen ytimeen. Jos ymmärtää maailmasta irtaantumisen väärin, voi luoda itselleen rajattoman piinan tässä ja nyt, maan päällä. (ML)

TAPAUUS WILSON (»SECONDS». OHJAUS JOHN FRANKENHEIMER. YHDYSVALLAT: 1966) • John Frankenheimeria pelotti sodanjälkeisessä Amerikassa harrastettu (pikku)porvarillinen itsepetos, joka palautui konsensusuhenkeen ja konformismiin. Siinä piilee romaanifilmatisointi Tapaus Wilsonin genesis. Amerikkalainen WASPien mielenlaatu – F. Scott Fitzgeraldia mukailleen – jättää usein väliin näytelmän »toisen näytöksen»: he elävät, mutta he eivät oikeasti elä, siis kamppaile ja opi, kasva, vaan sortuvat helpoihin valintoihin. Mitä on kolmas näytös ilman kunnollista toista? Ei yhtikäs mitään. Elokuvassa ongelmaa saapuu paikkaamaan esoteerinen klinikka ja uusi teknologia. Tylsistynyt, keski-ikäistynyt ja ylemmän keskiluokan lähiöihminen voi ostaa uuden elämän valekuolemalla ja kokovartalokirurgialla. Elämä alkaa viisikymppisenä!

Nyt kun virtuaalitodellisuus on yleistymässä ja uhkaa antaa käyttäjälle keinon paeta elämän muotoisesta vankilasta räätelöityyn lumetodellisuuteen, elokuvan esittämä haaste on entistä ajankohtaisempi. Miten ahdistunut ihminen, joka ei tunne itseään mutta joka on kipsiveistoksena tekojensa summa, voi pelastaa itsensä itseltään vain päättämällä paeta ja aloittaa kaiken alusta? Tapaus Wilson on rankkaa, puhdistavaa, silkkihan-sikkaat riisuvaa sci-fiä, kuin Michel Houellebecqia ilman nauruja. Inhimillisen elämän ikuisuusaiheen tutkimukselta ei voisi muuta odottaa. (JK)

TUHATKAUNOKIT (»SEDMIKRÁSKY». OHJAUS VĚRA CHYTILOVÁ. TŠEKKOSLOVAKIA: 1966) • Iäkkäänä elokuvaauransa aloittanut Věra Chytilová oli sisäisessä maailmassaan hakoteillä, viilteli ja yritti tappaa itsensä. Eksistentiaaliset kysymykset siirtyivät kankaalle suodattamatta ja kompromissitta. Chytilován elämä ja elokuvat tiivistyvät parhaiten kahteen kysymykseen: »Onko millään mitään väliä?» ja »Olenko onnellinen?» Kumpatkin esitetään toistuvasti Chytilován tunnetuimmassa elokuvassa Tuhatkaunokit.

Tuhatkaunokit toimii edelleen elokuvan naisduon, Marien (Jitka Cerhová) ja Marien (Ivana Karbanová), ansiosta. Kuvaukseltaan, leikkaukseltaan ja äänityöskentelyltään elokuva on hyvin kokeellinen. Ilman Marieita se olisi kuitenkin vain kokeellinen elokuva muiden joukossa. On hauska verrata Tuhatkaunokkien provokatiivisia tyttöjä esimerkiksi Brigitte Bardot'n miettoon rajojen rikkomiseen Jean-Luc Godardin Keskipäivän Aaveessa (1963). Tuo hieno pariisitarhan imee maitoa suoraan tölkistä! Tuhatkaunokit alkaa

Marieiden pötköttäessä turhautumistaan toisen kaivaessa nenäänsä.

Jollain tavalla Tuhatkaunokit on hyvinkin teatraalinen mutta ei ajalleen tyypillisesti. Se on lähempänä perinteistä tšekkiläistä nukketeatteria. Tytöt ovat sätkynukkeja keskellä merkityksetöntä elämää, mutta eivät suinkaan sellaisia sätkynukkeja, kuten naisroolit tuolloin yleensä.

Jopa Chytilován arvostajat halusivat häneltä vain lisää Tuhatkaunokkien kaltaisia elokuvia, mutta sellaisia hän ei enää tehnyt, eikä omaehtoisena elokuvantekijänä saanut ansaitsemaansa arvostusta. Hän koki, että 2001 saatu elämäntyöpalkintokin oli vain hienovarainen vihje, että eiköhän se olisi jo siinä, Věra, kasvata tai ala pikkuhiljaa kasvava päivänkakkaroita. (JH)

VARASTETTU ILMALAIVA (»UKRADENÁ VZDUCHOLOD»). OHJAUS KAREL ZEMAN. TŠEKKOSLOVAKIA: 1966) • Espanjalais-japanilainen piirrossarja Matka maailman ympäri 80 päivässä (1983) on erinomainen kokonaisuus ajalta, jolloin televisiotarjonta keskittyi vielä yleissivistämään lapsia. Uskollisempia käännöksiä Jules Vernen tyyllille ovat silti Karel Zemanin näytelmäelokuvat, joiden tyylistä tasaisesti kolmannes on näytelmää, kolmannes trikkitaidetta (jota ilman Terry Gilliamin Monty Python -animaatioita ei olisi) ja kolmannes jugend-designilla maustettua Gustave Dorén kuvitusmaailmaa. Doré saattaa olla monille, kuten itselleni, ensisijaisesti tuttu vanhoista Biblia-kuvituksista, mutta tässä tapauksessa vaikutteet tulevat taiteilijan Verne-kuvituksista.

Karel Zeman aloitti uransa nukkeanimaatioilla ja lopetti piirros- ja leikeanimaatioihin.

Väliin mahtui kuusi pitkää näytelmäelokuvaa. Ihmemailman salaisuudet (1955) ja Salaisuuksien saari (1958) kuuluvat tšekki-television liki vuotuisen ohjelmistoon, mutta esimerkiksi Varastettu ilmalaiva ylistää Zemanin steam punk -henkistä maailmaa ja 1800-lukulaista estetiikkaa vieläkin runsaammin.

Eräs suosikkipaikkojani Prahassa on ruutulattioin ja samettiverhoihin tyyliteltyssä Světozorissa vanhan tšekkiläisen julistetaiteen ja kirsikkaoluen äärellä. Varastetussa ilma-laivassa Světozor ei ole vielä tunnelmallinen elokuvateatteri vaan oikeastikin aikoinaan olemassa ollut lehtitalo, joka dokumentoi aikansa modernia kehitystä ja tässä tapauksessa varastetun ilmalaivan tapausta. Vaikka poikajoukon seikkailut on hienosti esitetty siinä missä mikä tahansa tarina, Zemanin elokuvissa on aina ensisijaisesti kyse tyylistä, joka on monella tapaa edelleen ylittämätöntä. (JH)

1967

DRAGON INN (»LONG MEN KEZHAN»). OHJAUS KING HU. TAIWAN & HONGKONG: 1967) • Vuoristokapakka. Rosvojoukko viettää bakkanaaleja mässäillen nuudeleita ja hörppien likööriä. Pahat miehet ovat vallanneet kapakan. He yrittävät myrkyttää matkalaisia peittääkseen suuren demonisen juonen. He aikovat murhata kaksi poliittisesti tärkeää sisarusta. Ennen heitä huudeille kävelee veijarimaisesti hymyilevä vuoristosos-

turi, joka odotellessaan mestariaan äkkää jonkin olevan vinossa. Älykkyydellään, nokkeluudellaan, reflekseillään ja tikarinheitto- taidollaan hän päihittää hurjan bandiittijoukon...

Hyvisten ja pahisten välinen kuilu kapeenee. Lopussa eunukkikeisaria vastaan käyty taistelu muuttuu hieman epärealistiseksi: viisi yhtä eunukkikeisaria vastaan. Hänen pallit- tomuudestaan heitetään armotonta läppää. Viimein hyvisten joukko keksii idean juosta nopeasti keisarin ympärillä ja sekoittaa näin tämän suuntavaiston. Niinpä he päihittävät hänet.

Levolliset, usvaiset vuorimaisemat odotta- vat taustalla, kun huikeat ja koreografial- taan musikaaliset, kiinalaista oopperaa imitoivat lähitaistelukohtaukset tapahtuvat yksi toistensa perään. Tasankoiset viljely- maat saavat vastakohdikseen usvaiset vale- sypressien ja mäntyjen täyttämät vuorimai- semat. Vaikka toimintaa esiintyy paljon, fil- mistä ei muodostu niin kutsutusti hidasta toimintaelokuvaa. Sen sijaan se ammentaa täyttä kekseliästä tykitystä tyylikkäistä tais- telukohtauksista. Mikä hyvänsä sen hetki on peruuttamaton, kaunis. (JNy)

FRANKENSTEIN VANGITSI SIELUN (»FRAN- KENSTEIN CREATED WOMAN». OHJAUS TE- RENCE FISHER. ISO-BRITANNIA: 1967) ● Hammerin Frankenstein-sarjan neljännessä elokuvassa Peter Cushingin esittämä tohtori herättää henkiin itsemurhan tehneen Chris- tinan (Susan Denberg). Tyttö tappaa sulha- sensa surmanneet dandyt ja sitten itsensä. Siinä se.

Tämä filmi on sitä tyyppiä, jota kriitikko voisi virallisen hyvän maun mukaisesti kut-

sua esteettisesti epäkypsäksi, halvaksi, ty- peräksi B-elokuvaksi. Kaikki siinä tapahtuva on naurettavaa ja epäuskottavaa. Sen juo- nenkäänteissä ei ole edes sisäistä järkeä eikä siinä ole kliimaksia. Tarinassa oleva kostoteema ei tuo minkäänlaista tyydytystä tai täyttymystä. Veritekoja ei paljoa näytetä, ja nilkkiporukan ilkein pääjehukin tapetaan ensimmäisenä (kuvaruudun ulkopuolella!) eikä nautinnolliseksi viimeistelyksi. Loppu- tekstien tullessa ruudulle tohtori Franken- stein kävelee hitaasti metsään, koska Chris- tina tappaa itsensä välittämättä tohtorin vastalauseista tuon taivaallista: elämä on epäonnistumisten sarja. Joku voisi sanoa samaa tästä elokuvasta. Silti se tuntuu mes- tarilliselta.

Frankenstein vangitsi sielun on tyyppiesi- merkki tavoittamattomuuden elokuvasta, keskeneräisyyden estetiikasta: Taideteok- sessa ei ole sen enempää keskenään pa- remmin yhteen sopivia palasia, kultaista leikkausta, kuin vähemmän yhteen sopivia, kaaosta. On vain kulttuurisia tottumuksia. Elokuvataide kuvineen ja vastakuvineen kaikkineen on tästä todiste, jos mikä. Sen teeskentely on avointa. Useimmat elokuvat eivät pysty peittämään skarvejaan, miksaus- taan, tehosteitaan. Kaikki palat on hakattu toisiinsa väkivaltaisesti vasaroiden. Vain katsojan tottumus saa kokonaisuudet toimi- maan.

Tavoittamattomassa on kyse välinpitämät- tömyydestä syntyvästä yhteismitattomuus- desta, sanamongerruksen positiivisimmassa mielessä. Se on kuin rakastunut pariskunta, joka ei välitä erilaisuuksistaan. Silti kaikki toimii, ja lopulta myös ympäristö normalisoi- tuu tähän esteettisesti epäsointuisalta tun-

tuvaan tilaan, koska todellisuudessa ei ole eikä voi olla yhtä ainoaa esteettistä ihannetta. Tässä yhteismitattomuudessa itse sana »yhteismitattomuus» – tai esteettinen »so-pimattomuus» – paljastuu teeskentelyksi. Kauneutta hallitsee sattuma. (ML)

KING KONG – JÄTTILÄISHIRVIÖ (»KINGU KONGU NO GYAKUSHŪ». OHJAUS ISHIRŌ HONDA. JAPANI & YHDYSVALLAT: 1967) ● Tohon toinen ja lisenssin umpeutumisen myötä myös viimeinen animaatiisarjaan pohjautuva King Kong -filmatisointi hyödyn-tää sitä sympatiaa, jota yleisö Empire State Buildingin huipulle kiivennyttä jättiläisapinaa kohtaan vuonna 1933 tunsii. Tässä versiossa Kong on siis hyvisten puolella saaden vas-taansa tiedemiehen ja tämän teräksisen ro-bottigorillan, jota vastaan lopputaistelu pu-naista Eiffelin tornia muistuttavan Tokyo To-werin ympärillä tapahtuu.

Vaikka karvakostyymiin kätkeytyneen Ha-ruo Nakajiman ja metallinhoitoisemman Yū Sekitan rymyämiset pahvikaupungeista ja pienoismallilailaivoista nousevien pölypilvien keskellä ovat lavastuksellisesti vaikuttavia, campein anti koetaan erikoistehosteiden ja maskeerauksen parissa. Oli kyse sitten pa-radoksaalisuudesta tai originellin efektivel-ho Willis H. O'Brienin virtuoosimaisuudesta, mulkosilmäinen, savikasvoinen turkkilo ja erityisesti tehosteet Kongin ja ihmisten koh-datessa saavat alkuperäisen elokuvan 34 vuoden takaisen stop motion -toteutuksen näyttämään entistä huikeammalta. Häiritse-vin ontumakohta ilmenee eritoten sankaritar Linda Millerin ympärillä blue screenin jäljiltä nähtävinä sinisinä ääriivoina.

Hyväntahtoinen nauru ei lankea elokuvan osaksi pelkästään teknisten yksityiskohtien puolesta. Dialogi on paikoitellen hervotonta Millerin huutaessa englantia ymmärtävälle Kongille asuvansa apinan terrorisoimassa laivassa, joka olisi siis syytä jättää rauhaan. Mukaan pakollisena toimintakohtauksena otettu flaidis dinosaurusten kanssa on sekin hervotonta dinon vedellessä Kongia turpaan visuaalisesti hämmentävillä hyppypotkuilla. Mahtipontisen huumoriton musiikki tekee vakavalle otteelle oikeutta. Leffassa vierail-laan myös pohjoisnavalla. Lopussa peltipa-viaanin kukistuttua Kong lähtee kroolaa-maan jälleen kohti Pääkallosaarta surevien ihmisten tuumaaman »Hän taisi saada tar-peekseen siitä, mitä kutsumme sivistykses-si» -aforismin saattelemana. (JNi)

KINOAUTOMAT (»ČLOVĚK A JEHO DUMDŮM». OHJAUS RADÚZ CINCERA, JÁN ROHÁČ & VLADIMÍR SVITÁČEK. TŠEKKOSLO-VAKIA: 1967) ● Historian ensimmäinen in-teraktiivinen elokuva sai ensi-iltansa Mont-realinn maailmannäyttelyssä 1967. Kome-diassa naapurin neiti tulee puolipukeisena ukkomiehen ovelle kysymään pääsisikö si-sälle. Käänte on, että katsojat saavat päät-tää, mitä tapahtuu. Elokuvan esittämiseen tarvittiin kustomoitu teatterisali, jonka istui-miin asennettiin vihreä ja punainen nappi. Valintakohdissa enemmistö valitsi elokuvan kulun (maailmannäyttelyn yleisö suosi mo-raalin vastaisia vaihtoehtoja).

Elokuva tunnetaan nimellä Kinoautomat, mutta se on itse asiassa keksinnön nimi, ei elokuvan. One Man and His Housena esitetty elokuva oli maailmannäyttelyssä menestys ja Yhdysvalloissa haluttiin ostaa patentti.

Toiseen maailmanaikaan tai toisessa poliittisessa järjestelmässä meillä voisi olla koko historian sivu täynnä varhaista interaktiivista elokuvaa, mutta Tšekkoslovakiassa painettiin punaista nappia. Valtio omisti oikeudet keksintöön, eikä tehnyt sillä mitään.

Kotimaassaan elokuvaa esitettiin prahalaisessa Kino Světozorissa vuonna 1971, kunnes valtio asetti elokuvan pannaan, kuten niin monet kunnianhimoiset elokuvat. Vuosikymmeniä myöhemmin ohjaajan tytär Alena Činčerová otti asiakseen palauttaa elokuvan nähtäville. Kinoautomatia esitettiin uudestaan, jälleen Kino Světozorissa, vuonna 2007. Seuraavana vuonna julkaistiin DVD.

Torpatun edelläkävijän sijaan hypertekstikirjallisuus ja videopelit ovat jalostaneet interaktiivista fiktiota kaikki nämä vuosikymmenet, kun Kinoautomat oli pölyttymässä. Nykyään rajapyykki kaukosäätimellä ohjattavan elokuvan *Black Mirror: Bandersnatch* (2018) ja peliohjaimella ohjattavien *Quantic Dreamin* videopelien välillä on likimain olematon. (JH)

LASKEVA AURINKO (»JOI-UCHI: HAIRYO TSUMA SHIMATSU»). OHJAUS MASAKI KOBAYASHI. JAPANI: 1967) • Laskeva aurinko on vastalause ihmiselämän polkemiselle kyseenalaisen kunnian ja jonkun toisen kehittämien sääntöjen kumarruksen vuoksi, ankaran kurinalaisen japanilaisyeiteuskunnan ummehtuneesta ilmatilasta kaikuva huuto vapaudelle. Se kertoo muutamasta näennäisesti vapautetusta vangista, jotka kyllästyvät olemaan isompien tahojen pelinappuloita ja käyvät vastoin kaikkia eettisiä arvojaan epätoivoiseen sotaan yhteiskuntaa vastaan. Tässä kamppailussa toivoa ei näy, oikeus

voita tai auktoriteetteja pysty tuhoamaan – lakosi miekkasi edessä sitten miten kuinka monta kaltaistasi sätky nukkea hyvänsä.

Elokuvan tarina on aidosti koskettava. Sen hahmoihin ei ole vaikea päästä sisälle ja näitä kohtaan voi teoksen edetessä kokea aitoja tunteita, niin surua kuin vihaa. Toshirō Mifune on roolissaan jälleen kerran mahtava, hän ei vain näyttele vaan lähestulkoon on esittämänsä samurai, niin uskottavasti esimerkiksi miehen kasvojen ilmeet tämän mielialoja ilmaisevat.

Mustavalkoisuus toimii leffassa hyvin, kuin myös muutamat valaistuksessa käytetyt efektit. Leikkaus on mallikelpoista, lavastus sekä puvustus samoin. Musiikkia ei paljoa ole, mutta se vähä on sitten sitäkin laadukkaampaa. Taistelukohtaukset on nekin jätetty vähemmälle, mutta lumoavaa katseltavaahan nuo erinäiset miekkojen kalisteluhetket tarjoutuessaan ovat. (JNi)

PALAA, PALAA! (»HORI, MÁ PANENKO»). OHJAUS MILOŠ FORMAN. TŠEKKOSLOVAKIA: 1967) • Pikkukaupungissa järjestetään vuosittaiset vapaapalokunnan juhlat, joihin kuuluvat tällä kertaa myös arvonta ja missikisat. Palokuntalaisia esittävät erään kaupungin oikeat palomiehet. Jäykät ja hupsuttelevat vanhat herrat eivät kuitenkaan onnistu pitämään juhlakansaa kurissa. Missikisoihin ei löydetä tarpeeksi osallistujia, ukkoja juotetaan humalaan ja arvontapalkinnot katoavat mystisesti pöydistä. Luonnollisesti iltaan kuuluu myös tulipalo. Ironisesti elokuva on kuvattu yhdessä »kulttuuripalateista», jotka olivat neuvostojärjestelmän perustamia seuraintaloja, joiden tarkoitus oli kannustaa kansalaisia tervehenkisiin tapahtumiin ja es-

tää heitä osallistumasta paheelliseen toimintaan kuten ryyppäämiseen.

Miloš Formanin kommunistista järjestelmää suorimmin kritisoinut ja samalla paras elokuva on viimeinen, jonka ohjaaja teki tšekkoslovakiassa ennen vain hieman myöhemmin tapahtunutta Prahan kevättä ja neuvostotankkeja Euroopan hulluna vuonna 1968. Forman pakeni maasta, kuuluisan tarinan mukaan humaaniutta osoittaneen rajavartijan hyvän sydämen myötäavustuksella. Neuvostoliitto kielsi Palaa, palaa! -elokuvan ikuisiksi ajoiksi. Filmi on ääneen naurattavan hilpeä musta komedia, joka tiivistää Formanin parhaat puolet elokuvantekijänä, jotka hän valitettavasti lähes unohti Yhdysvaltoihin saapuessaan lukuun ottamatta hänen parasta yhdysvaltalaista elokuvaansa Taking off – otetaan hatkat (1971). Näitä erityispiirteitä ovat amatöörinäyttelijöiden oivaltava käyttö, viipyilevä huumori ja puolidokumentaarinen kuvaus, joka tuo katsojan lähelle tapahtumia. (ML)

PEPPERMINT FRAPPÉ (OHJAUS CARLOS SAURA. ESPANJA: 1967) • Sauran elokuvassa keski-ikäinen lääkäri rupeaa rakentamaan alaisestaan, hoitajasta, omille perversioilleen sopivaa roolimallia, joka vastaa hänen halujensa sumeaa maalitaulua – kuin James Stewart hätääntyneenä kähmiessään Kim Novakia Vertigossa (1958). Hän pakottaa naisen treenaamaan, ottamaan suihkuja, liimaamaan tekoriipset, punaamaan huulet, pukeutumaan vaatteisiin, jotka itse tahtoo nähdä, ja on jopa vertigomaiseen tapaan ehdottamassa tälle brunetelle blondin peruukia. Miehellä on päässyt todellisuus karuun, iso pyörä heilahtanut hieman liikaa ja

harhat ottaneet vallan, sillä hän on oikeasti rakastunut parhaan ystävänsä vaimoon.

Miehen avuttomasta katseesta muodostuu elokuvalle toistuva motiivi. Hän näyttää kulkevan jatkuvassa tarvetilassa pystymättä ilmaisemaan tai täyttämään sitä koskaan. Toisin sanoen tämä päähän pölkkyllä lyödyn näköinen mies on pelkkä halujensa idioottimainen orja...

Elokuva on hyvin tarkkanäköinen kuvaus siitä, miten intohimon orjuuttama ihminen voi toimia täysin vastoin yhteiskunnallisen asemansa odottamia normeja ja kuinka absurdisti ihminen saattaa käyttäytyä mustasukkaisuuden ikeessä. Se on Buñuelin Elin (1953) ja Tämän intohimon hämärän kohteen (1977) pikkuveli. Jotain näiden elokuvien loistavuudesta on myös siihen tarttunut. (JNy)

ROCHEFORTIN TYTÖT (»LES DEMOISELLES DE ROCHEFORT»). OHJAUS JACQUES DEMY. RANSKA: 1967) • Ilo ja väri ovat Jacques Demyn musikaalien parasta antia, vaikka Cherbourgin sateenvarjot sekoittikin pakkaa tragedialla. Rochefortin tytöissä nämä kaksi elementtiä ovat poikkeuksellisen vahvasti esillä kameran seurattessa pikkukaupungin laulupitoista arkea. Kommelluksia sattuu, ihmiset rakastuvat, ihmiset eroavat. Kirvesmurhaajakin tulee leikkiin mukaan. Mikään ei tunnu satuttavan ketään elokuvan hahmoista hetkeä enempää.

Käsikirjoituksella on kuitenkin hyvin vähän väliä. Musiikki, värit, koreografiat ja puvutukset nousevat päärooliin. Musikaalikohtauksen alkua ei voi ennalta arvata, mutta niiden olemassaoloa ei voi missata. Elokuva herää henkiin musiikin soidessa, staattinen

kamera alkaa liukua ja suorastaan lentää ilmojen halki. Euforia saavutetaan niiden aikana aina, ja Demy on kuin maistaisia narkomaaneille jakava huumeidiileri annostelusaan – aina jää kaipaamaan lisää. (MM)

SEARCH FOR THE EVIL ONE, THE (OHJAUS JOSEPH KANE. YHDYSVALLAT: 1967) • Mitäpä jos Hitler ei kuollutkaan? Entä jos vanha kunnan Aatu pakeni toisen maailmansodan lopussa Madridin kautta Argentiinaan? Ajatus on absurdi. Tästä hullunkurisesta ideasta *The Search for the Evil One* ammentaa tynkäjuonensa. Ohjaaja Joseph Kanen hyppysissä elokuvasta kehkeytyi poikkeuksellinen eksploitaatiokukkanen, jonka katsominen koettelee hyvän maun rajoja. Sisältö on röhkeästi kansallissosialismilla ratsastavaa törkyä.

Pelkkänä roskana Hitlerin uutta elämää on kuitenkin hankala nähdä, sillä sen ajatusleikki on jopa jollain tapaa hirvittävä. Toteutus sen sijaan on ö-luokkaisen huono, mikä tekee katselukokemuksesta väkisin hilpeän. Pääjuonessa keskitysleiriltä selviytynyt Becker on varttunut mieheksi ja Mossad passittaa hänet etsimään Hitleriä. Köyhän miehen Bond-kalustolla operoiva sankarimme on lapsena kokenut kovia eikä arvosta natsien neljänneen valtakunnan suunnitelmia kovinkaan korkealle.

Sensaatiohakuinen elokuva kestää vain vähän päälle tunnin, ja sen sisältö on luonnollisesti arveluttava, erityisesti koska holoikausti oli tekoaikana vielä tuoreessa muistissa. On silti pakko antaa tunnustusta elokuvan hullulle ilmapiirille, jonka pääpirulaisena toimii kovaakin kovemman roolin Hitlerinä tekevä Pitt Herbert. Käsikirjoitus on

täyttä kalkkunaa alusta alkaen. Sen ihmisuhteet ja romanssit ovat kertakäyttötavaraa, juonen käänneet tulevat nopeasti eikä niissä ole sen suuremmin järkeä. Kirjaimellisesti räjähtävä loppuhuipennus on passittaa katsojan suoraan suljetulle osastolle. (TP)

VELHO («»VIY»). OHJAUS KONSTANTIN JERSHOV & GEORGI KROPATSHEV. NEUVOSTOLIITTO: 1967) • Neuvostoliiton kulttuurielämä alkoi pikkuhiljaa mullistua stalinismin päätyttyä ja Nikita Hruštšovin noustua valtaan. Lyhyt suojasään aika salli kriittisten ja monimutkaisten taideteosten syntymisen. Tämä loppui pian, joidenkin arvostelijoiden mukaan jo vuonna 1962, toisten mielestä vasta 1968, kun Tšekkoslovakia miehitettiin. Hruštšovin aikaa seurasi joka tapauksessa Leonid Brežnevlin valtakausi, joka tunnetaan laajemmin pysähtyneisyyden aikana.

Velho on erikoinen tapaus, syntynyt suojasään ja pysähtyneisyyden ajan siirtymäkohdassa. Se perustuu Nikolai Gogolin novelliin. Filmin tyylilaji on kauhu, ensimmäinen laatuaan tekomaassaan. Normaalisti maagisiin tarinoihin negatiivisesti suhtautunut järjestelmä antoi luvan elokuvantekoon, koska Gogolin tarinan pohja oli kansanperinteessä. Nuoren pappiopiskelijan on vietettävä kolme yötä kuolleen noidan arkun äärellä kirkossa. Tehtävästä tulee yö yöltä vaikeampi noidan höykyttäessä nuorta miestä visioilla mitä kummallisimpien mörköjen valuessa sisään ovista ja ikkunoista.

Elokuvaa moitittiin lännessä vanhanaikaisuudesta, mutta historia tasoittaa kuhmut. Velho on hyvin viehättävä pikku filmi. Lähin vertailukohta on kenties Roman Polańskin *Vampyyrintappajat* (1967). Erikoistehosteet

ovat kotikutoisia ja hyvin kekseliäitä – vain itse nimihirviö on varsin naurettavan näköinen, kuin Mighty Morphin Power Rangerista (1993–96) karannut. Kokonaisuus on tunnelmaltaan hyvin poikkeuksellinen yhdistelmä kansantarinan rönsyilyä ja elokuvantekijöitä löytämässä jotain uutta. (ML)

1968

APINOIDEN PLANEETTA (»PLANET OF THE APES»). OHJAUS FRANKLIN J. SCHAFFNER. YHDYSVALLAT: 1968) • Charlton Heston matkaa kohti tuntematonta planeettaa, jossa ihmisapinat ovat ottaneet vallan ja orjuuttavat ihmisiä. Tuskin on mikään juonipaljastus enää tässä vaiheessa kertoa, että planeetta on rakas Telluksemme. Pierre Boulle'n kirjaan pohjautuva tarina on kääntynyt höpsön näköiseksi elokuvaksi, jonka maskeeraus oli aikanaan urauurtavaa. Parhaiten filmi on syöpynyt mieleen loppuhuipennuksen vuoksi, jossa totuus iskeytyy vasten Hestonin kovia kokeneita kasvoja.

Tarinaa pitää sen hupsusta asetelmasta huolimatta tutkailla vakavasti. Sen eräänlainen evoluutiovääritymä on ajatuksena kiehtova. Mihin olemme lopulta valmiita vetämään rajan inhimillisyydessä? Suoritamme jatkuvasti kokeita eläimillä lääketieteen nimissä, lukitsemme poloja kaltereiden taakse ihailtaviksi ja jalostamme niistä lihaa kasvatamaan hiilijalanjälkeämme. Leffa sisältää myös varoittavan viestin luokkayhteiskunnan muodostumisesta.

Lopulta Apinoiden planeetassa on kyse luonnon kostosta. Ihminen saa siinä ansionsa mukaan, eikä uhrin asemassa olevaa Hestonia tai muitakaan ihmisiä juuri käy sääliksi. Tarinaa on avattu jatko-osien ja esikertomusten kautta, mutta yksikään niistä ei ole saavuttanut alkuperäisen klassikon omalaatua tunnelmaa ja pointtia. Lähimmäksi on päästy vuoden 2011 yllätyshitiksi osoitautuneen esiosan käynnistämässä uudessa elokuvasarjassa. Silti kehotan kaikkia katsomaan, kuinka Heston lopussa polvillaan huuataa ihmiskunnan lopulta tehneen sen! (TP)

BABY LOVE (OHJAUS ALASTAIR REID. ISO-BRITANNIA: 1968) • Traumatisoitunut sijaislapsi uudessa perheessä on klassikkoasetelma psykologiselle trillerille – myös eroottiselle sellaiselle, kuten tämä on. Ennen kuin Linda Haydenistä tuli Hammer-kauhujen ja seksikomedioiden vakiokasvo 1970-luvun brittiskenessä, hän debytoi Lucin roolissa genren pahamaineisessa edustajassa.

Elokuvan alussa Luci kävelee koulusta kotia kohti kaikkien ikätovereiden ympäröidessä häntä ihailien. Väliin leikataan kuvia Lucin äidistä, Diana Dorsin esittämästä Lizistä, valmistautumassa viiltämään ranteensa auki kylpyammeessaan. Syntyy mielikuva siitä, että Liz on ehkä aikoinaan ollut samalla tapaa ihailtu kaupungin kaunein tyttö, mutta suosittujen tyttöjen kohtalo voi olla tällainen, ja näin voi käydä Lucillekin.

Lucin ottaa huostaan hänen äitinsä vanha rakastaja perheineen. Uuden huoneen sisustus on hyökätä kimppuun ja kirkua hänelle, kouria ja syyttää häntä, kuin turvapaikaksi tarkoitettu koti Roman Polańskin Inhossa (1965). Ilman hellyyttä yksinhuoltajaltaäidil-

tään kasvanut Luci ei osaa erottaa lähimmäisenrakkautta seksuaalisesta teosta, ja kun hän alkaa ikäistään kehittyneempänä saada uudenlaista huomiota aikuisilta, hänen kanavoimansa rakkauden purkaukset hakeutuvat aivan vääriin paikkoihin. Uhreiksi muodostuvat sekä hän itse että aikuiset, joille tyttö ei näyttäydy lapsena, joka hänen vielä kuuluisi olla.

Katsoja päättäköön, ovatko jotkut ihmiset vain pahoja vai tekevätkö tiedostamattaan väärin. Jos sijaisäidin kanssa vietetyt erootitiset hyvänyönnhetket tuntuvat vilpittömiltä rakkaudenosoitusten hätähuudoilta, kannattaa punnita asiaa perheen poikaan kohdistuvan laskelmoinnin valossa. (JH)

BINT EL-HARES (OHJAUS HENRY BAKARAT. LIBANON: 1968) • Libanon vuonna 1968 näyttää hyvin samanlaiselta kuin aikansa länsimainen maailma. Naisilla on värikkäät hippimekot, ja muoti räiskyä raunioiden ja tiilirakennusten keskellä. Tämä on kadonnutta maailmaa, seitsemän vuotta ennen Libanonin 15-vuotista sisällissotaa.

Bint-El Hares on musikaali Bollywoodin ja Hollywoodin välimaastosta. Se saattaa avautua länsimaisille jopa intialaista musiikaliskeneä paremmin. Pääroolissa laulava Fairouz on arabimaissa suuri nimi, johon voi silti olla vaikeaa meikäläisittäin samastua. Jos siihen pystyy, rallit ovat varsin vetäviä ja tarinaa viihdyttävästi rytmittäviä. Lähinnä laulukohtausten aikana muistuu ylipäättään mieleen kyseessä olevan arabielokuva.

Fairouz esittää Nejmaa, jonka isä saa potkut vartijantyöstään rauhallisessa libanonilaisessa satamakaupungissa Kfar Gharissa, koska siellä ei tehdä enää rikoksia. Nejma

verhoutuu kaavun taakse apuun tulevaisuoroistoksi ja näin syntyy maskikostajaromanssi.

Samaan aikaan kepeä, värikäs ja hauska elokuva on toisaalta allegoria ontuvasta hallinnosta ja tuloerottelusta. Bint-El Hares ei ehkä ole parempi kuin Hollywood- tai Bollywood-musikaalit keskimäärin. Se on silti ilman muuta mielenkiintoinen näyttäessään kulttuuria, joka elokuvahistoriallisesti on jäänyt länsimaissa lähes tyystin unholaan. (JH)

CANDY (OHJAUS CHRISTIAN MARQUAND. ITALIA, RANSKA & YHDYSVALLAT: 1968) • Candynt kaltainen elokuva on voinut valmistua vain hippiaatteen kukkeimpina vuosina. Nuoret tekivät henkistä vaellustaan, ja The Beatles matkusti harjoittamaan transsendenttista meditaatiota Intiaan, jossa gurun opit saivat käännytettyä Georgen. Mutta kuten loput retkueesta, suurin osa hipeistä palasi huuruisen 1960-lukunsa jälkeen henkisesti status quoon.

Lyhyen uran roskaelokuvien parissa tehnyt ruotsalaismissi Ewa Aulin esittää Candynt, aikansa länsimaisen kulttuurin ihanneyksilöä miesten silmissä. Hän on pitkä, kaunis, kristitty, alistuva ja yksinkertainen blondi. Candynt matka alkaa, kun hänen isäänsä suurempi auktoriteetti, kaunopuheinen runoilija, saapuu koululle julistamaan sanoansa. New Yorkin ihmemaassa Candy sulkeeta yhä syvemmälle kaninkoloon, jossa vähemmistöt edustavat matkalla tavattavia hahmoja. Ilmeisinä vaikuttimina visuaalisesti ovat toimineet Jean Cocteaun ja Roger Vadimin elokuvat.

Elokuvan huumorintaju ja moraalit ovat ala-arvoisia, mutta voiko elokuva olla täysin paha, jos siinä nähdään Ringo Starrin esittämä meksikolainen allaspoika tai puutarhahoitaja (tai mitä nyt meksikolainen voi ylempälle keskiluokalle olla?) panemassa väärinkäsityksen vuoksi Candyä biljardipöydällä samalla, kun Richard Burtonin esittämä aktia vaille jäänyt osapuoli vehtaa mannekiinin kanssa sohvalla. James Coburnin ja John Hustonin roolit ovat vielä uskomattomampia puhumattakaan Marlon Brandosta feikkifakiirina rekan tavaratilassa. Täyslaidallinen keskiyön B-seksielokuvaa, jossa uransa pohjat vetää niin moni Hollywoodin suuruksista, on toki Ringolle elokuvauran parempia hetkiä. (JH)

CURIOUS ALICE (OHJAUS DAVE DIXON. YHDYSVALLAT: 1968) • Hämmäntävien ja tarkeitusperiensä vastaisten informaatiopätkien joukossa tämä puolianimoitu Liisa Ihmemaassa -sovitus on kiehtovassa psykedeelisyydessään yksi tehokkaimpia huume maailmaan houkuttelevia antihuume-elokuvia. Aivan liian lyhyessä hameessaan Alice kulkee läpi värikylläisyyden, hokee »oh wow» jokaisen omituisuuden kohdalla ja toteaa ihmemaan asukkaiden asuvan kauniissa ja ihmeellisessä maailmassa ihmetellen, miksi he kuitenkin kuluttavat aikansa kiskomalla unilääkkeitä, LSD:tä, marijuanaa, heroiinia ja amfetamiinia. Ihmetyksessä on samaa lapsellisuutta kuin ylipainoisen ihmetellessä, miksi juuri hoikat ihmiset käyvät lenkillä, vaikka he ovat jo hoikkia. Alice päättää lapsenomaisella kummastelullaan esimerkiksi alkoholin, tupakan ja lääkkeiden

olevan lääke ihmisille, jotka haluavat ehkä kokea erilaisia asioita.

Missään vaiheessa ei julisteta riittävän jyrkästi kaiken tämän olevan pahasta. Kun Alice palaa uniltaan kirjansa ja kissansa äärelle, hänen ilmeensä on lähinnä hämmäntynyt. Ilme ei kerro Alicen olevan ainakaan vähemmän kiinnostunut maailmoista, joita päihtetön elämä voisi tarjota. Jos oikeasti olisi haluttu tehokkaasti valistaa nuorisoa, olisi paremmin toiminut Michelin-ukon luojan O'Galopin 1910-luvulla tekemien valistusaniimaatioiden tyylillä alkoholin käytöstä. Niissä olisi valistustaiteilijoille referenssiä oikeasti karusta kuvastosta. (JH)

DEATH SENTENCE (»SENTENZA DI MORTE»). OHJAUS MARIO LANFRANCHI. ITALIA: 1968) • Ohjaaja ja käsikirjoittaja Mario Lanfranchi tietää maukkaan spagetin reseptin. Kun John Waynen patrioottiset päätökset ja Sergio Leonen loppuun hiotut westernit alkavat kyllästyttää, kannattaa katsoa Death Sentence. Yksinkertaisessa juonessa maitoa paheenomaisesti litkivä Cash/Django (riippuen julkaisusta) haluaa kostaa veljensä kuoleman neljälle konnalle.

Elokuva etenee episodimaisen tikittävästi kostosta toiseen. Narratiivi tarjoillaan lähes videopelimäisellä otteella. Jokainen jakso päättyy niin sanottuun pomotaisteluun. Neljään osioon jaettu tarina on visuaalisesti komeaa kuvastoa, aavikkomaisemat ja western-kylät on taltioitu upeasti. Itse kylmäverinen juoni, jossa Robin Clarken esittämä antisankari kerta toisensa jälkeen todistaa olevansa lännen nopein ja kovin, on toimiva paketti. Elokuva ei tästä johtuen käy pahemmin tyhjällä ja etenkin viimeinen mitteliö To-

mas Milianin kullanaahnetta albiinoa vastaan on maukas.

Edes Ennio Morriconea apinoivat musiikit eivät särähdä korvaan. Ne jopa parantavat elokuvaa, ja todistavat, että Italia on ollut westernien tekijämaana vertaansa vailla. Niiden hikistä ja nihilististä tunnelmaa ei ole sen koommin saavutettu. *Death Sentence* on tästä malliesimerkki ja tyylipuhdas suoritus, jonka roolijako on onnistunut. Kaunistelema-ton ja kuolemaa pelkäämätön kerronta on kuin auringonpaahde katsojan jo valmiiksi hikisille ja likaisille kasvoille. (TP)

DRACULA ON NOUSSUT HAUDASTAAN

(»DRACULA HAS RISEN FROM THE GRAVE». OHJAUS FREDDIE FRANCIS. ISO-BRITANNIA: 1968) • Vaikka Draculan kuolemasta on vierähtänyt jo aikaa, pikkukylän väki jak-saa yhä vavahtaa pahamaineisen kreivin ni-men kuullessaan. Se ei tienoota kiertävälle saarnamiehelle käy jakeluun, ja tämä lähtee paikallisen papin kera siunaamaan pimeyden ruhtinaan autiota linnaa. Matkalla sattuu ja tapahtuu, Dracula herää ärtyneenä kuolleis-ta ja pian väärällä jalalla noussut hammas-keiju on jo kirkonmiehen kintereillä kohti tä-män kotikaupunkia ja siellä odottavaa suku-laistyyttöä.

Dracula Has Risen from the Grave on tun-nelmarikkaita luonnonmaisemia metsäpol-kuineen ja vuoristoinen, hienon teatteri-maista kaupunkilavastusta ja parhaimmil-laan synkäksiin luokiteltavaa ilmapiiriä tih-kuva, erinomaisen viihdyttävä Hammer-veri-kekkeri. Vaikka aatelisten haudasta kömpimi-nen on naurettavimmasta päästä, ovat elo-kuvan intro, alkupuoli ja loppupää loistavaa materiaalia. Samaa ei voi sanoa puoliväliä

hallitsevasta tympeistä ja tunnelman latista-vista juopottelu- ja ihmissuhdedraama-osoista, jotka ovat luvalla sanoen surkeaa tavaraa ja jopa lähellä pudottaa kiinnostus-käyrän takaisin kuopan pohjamultiin.

Christopher Lee on jälleen irvokkaan pirul-linen roolissaan ja muukin näyttelypuoli on hyvää, mutta jotkut hahmoista tuntuvat täs-tä huolimatta kovin ontoilta. Erikoistehos-teet sen sijaan ovat hienoja ja musiikki sopii muutamasta tuotantoyhtiön aiemmasta Dra-culasta poiketen kokonaiskuvaan. Stokerilta innokkeensa saaneiden Hammerien kärki-päätä. (JNi)

ELÄVIEN KUOLLEIDEN YÖ

(»NIGHT OF THE LIVING DEAD». OHJAUS GEORGE A. ROMERO. YHDYSVALLAT: 1968) • George A. Rome-ron esikoisohjaus synnytti modernin zombin, joka täyttää tätä kirjoittaessa pian viisikym-mentä vuotta ja on osavastuussa yhdysval-talaisen populaarikulttuurin nykyilmeestä. Elokuvan klassikkoasema johtuu vaikutuk-sesta sitä seuranneisiin teoksiin; itsenään se olisi jäänyt kappaleeksi historiakirjojen sivuille.

Elävien kuolleiden yö on harvinaisuus: avantgarde-elokuvaa, jota teini-ikäinen kau-huharrastaja haluaa katsoa vapaaehtoisesti. Filmi rikkoo sääntöjä vain olemalla olemas-sa. Tekniikka on karkeaa, näyttelytyö ama-töörimäistä. Tämän ansiosta elokuva nousee pulpista korkeakulttuuriin ja esittää arkijär-jelle saavuttamattoman kokemuksen. Sitä seuranneet splätterit ja saippuaopperat ei-vät tavoita sen aitonihilististä ydintä, yhtä (!) yötä kauhujen talossa, jonka kellarissa odot-taa Usherin mökin tavoin pyhän perheyhtey-den hajoaminen. Filmin transgressiivisuus

on vapauttavaa, sillä elokuvafantasia on perinteisesti tarkoittanut vielä tavanomaistakin jähmeämpää takertumista mielikuvituksettomuuteen ja trooppeihin. Ikimuistoin kuva ei ole dramaattinen räjähdys tai lopetus vaan kuinka yksi äänettä laahustavista raadoista syö puunrunkoa pitkin kiipeävän hyönteisen. (ML)

HIRTÄÄ HEIDÄT! (»HANG 'EM HIGH». OHJAUS TED POST. YHDYSVALLAT: 1968) ● Lännen tie -sarjassa kohdanneiden Clint Eastwoodin ja Ted Postin yhteistyö jatkui henkilöisessä anti-westernissä Hirttäkä heidät! Puitteet antavassa tarinassa Eastwoodin esittämä ex-lainvalvoja sijoittaa tietämättään rahansa murhatun miehen karkaan, minkä vuoksi paikalle osuva miesjoukko laittaa tälle narun kaulaan. Syytön selviää hengissä, saa tuomarilta jälleen tähden rintaansa ja ryhtyy kostamaan lynkkaajilleen lain turvin.

Kiinnostavin aspekti elokuvassa on sen raaka realismi ja nihilistinen suhtautuminen oikeusjärjestelmään. Laajaa territoriota pitää silmällä kourallinen lainvalvoja, joita ammutaan keskelle katua samalla, kun naisia raiskataan ja miehiä murhataan. Tästä näkökulmasta omankädenoikeutta toteuttavien preeriapartioiden vihan voi ymmärtää – joskaan ei hyväksyä. Silti lopputulos on aivan yhtä kuvottava myös virkavallan taholta. Karkuun juoksevaa seinähullua ammutaan selkään, miehiä roudataan vaunulasteittain vankilan epäinhimillisiin oloihin ja vailla oikeudenmukaisuutta toteutetut hirttäjäiset ovat oheismynteineen suurta kansanhupia. Lieventäviä asianhaaroja tuomari ei tunne

pitääkseen järjestelmänsä viimeiset uskotavuuden rippeet yllä.

Filmistä ei löydy sankareita. Arvatenkin rujoin muistutus tästä on kohtaus, jossa Eastwoodin odottaisi pelastavan tämän hengen säästäneet teinipojat pyövelin lavalta, mutta mies vetääkin viskijurriin ja menee huoriin. Teloituskohtaukset lähentelevät Kiešlowskin esittämää irvokkuutta pappeineen ja legitiimeineen. Postin ohjaajan kyvyt eivät aina ole kaksiset ja erityisesti leikkaus on paikoitellen televisiomaista. Toisaalta osa kankeudesta tuo leffaan omaa uskottavuuttaan – eihän todellinen maailmakaan ole pullollaan notkeita supliikkeja ja aina valmiita teräsmiehiä. Aavemaisena piirteenä Eastwoodin vastanäyttelijä Inger Stevens ripusti itsensä nyöriin kahta vuotta myöhemmin. (JNi)

HIRVIÖT UHKAAVAT MAAILMAA (»KAIJU SOSHINGEKI». OHJAUS ISHIRÔ HONDA. JAPANI: 1968) ● Tohon kumipuku-kaijun riemumarssin 20. askel näki päivänvalonsa vuonna 1968. Alkuperäisen Gojiran (tai länkkäreittäin Godzillan) ohjauksesta vastanneen Ishirô Hondan Hirviöt uhkaavat maailmaa -nimellä Suomen teattereita kiertänyt merkkipaalu jatkaa tuotantoyhtiön monsteriperinnettä vakaaksi havaitulla linjalla: olemalla pääosin aivan saakelin puuduttava. Suurin tekijä depression luojana on niinkin selkeä, ettei itse hirviöiden rehaamista kertakaikkiaan nähdä kylliksi homo sapiensien pälinän mennessä actionin edelle. Liekö pahlavikaupunkien askartelu ollut niin aikaa vievää puuhaa, ettei niitä taaskaan tämän enempää viitsitty talloa?

Absurdin kalkkunan juonena lauma hirviöitä Godzillasta perhosentoukka Mothraan ja useampaan muuhunkin lentävään ja ryömiävään mötikkään on pakattu eläintarhaan Hirviösaarelle, jossa kertojan vakuuttelujen mukaan nämä saavat syödä niin paljon kuin jaksavat. Kaikeksi harmiksi ulkoavaruudesta tulleet, hopeisia kypärämyssypukuja suosivat ja japsinaisia ulkonäöltään muistuttavat muukalaiset, kliaakit, ryhtyvät kontrolloimaan ötököitä ja ihmisiä esimerkiksi kookospähkinöihin piilottamallaan metallipalloilla. Sekavan tarinan aikana ehditään tuhota parit metropolit, kunnes jopa hirviöt kääntyvät tunkeilijoita vastaan saaden lopputaistelussa vastaansa kolmipäisen Ghidorah-lohikäärmeen.

Tylsistyneesti näytelty ja tämän version osalta yhtä huonosti enkuksi dubattu filmi sisältää muutamat koomiset ylilyöntinsä. Ikkunasta itsemurhaan tyynesti hyppäävän mutta silti vertahyytävästi rääkäisevän äijän, puisevan dialogin ja lelumaisten pienoismallien yläpuolelle nousee tapahtumia katastrofin keskeltä kommentoiva sensaationhakuinen uutisryhmä: »Se ei ole Godzilla... Se on Godzillan poika!» Lapsillehan tämä on suunnattu, vaikka Finlandiassa leffa jäikin alle 16-vuotiailta näkemättä. (JNi)

KELTAINEN SUKELLUSVENE (»YELLOW SUBMARINE»). OHJAUS GEORGE DUNNING. ISO-BRITANNIA & YHDYSVALLAT: 1968) ● The Beatlesin brändiä on käytetty hyväksi kaikissa medioissa ja kauppatavarassa, josta voi kuvitella saavansa katetta. Beatles-elokuvia tehtiin viisi. Ensimmäinen, *A Hard Day's Night* (1964), tiivistä yhtyeen nousukauden, kukoistuksen ja beatlemanian kourissa vit-

sailevan yhtyeen gonzolaisella otteella dokumentoiduksi brittikomediaksi. Vastapainoksi *Magical Mystery Tourissa* (1967) seurataan heidän elämänmenoan täysin omaehtoisesti ja psykedeelisellä otteella.

Animaatioelokuvassa Keltainen sukellusvene yhtyeen jäsenet ovat vähiten osallisena. Pohjana toimii Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band -albumi (1967) ja sitä vanhempi kappale Yellow Submarine. Ulkopuolisten imitoimina karikatyyreinä yhteestä saadaan yllättäen varsin eksakti kuva. Elokuvan ohjasi kanadalaisen animaation voimahahmo, liian aikaisin menehtynyt George Dunning, jonka suojatteihin kuului esimerkiksi animaatioisuus Richard Williams. Animaattorina elokuvassa debytoi Paul Driessen, josta tuli sittemmin hollantilaisen animaation suurimpia mestareita.

Keltainen sukellusvene oli ensimmäinen pitkä animaatioelokuva, joka minulle nauhoitettiin. Se ei ollut minulle bändielokuva vaan erittäin koukuttava piirretty. Tarinankulku, erikoiset hahmot ja dialogi yltävät huomattavasti mielenkiintoisempiin tasoihin psykedeelisissä maailmoissa kuin muut Beatles-elokuvat: Siniset ilkimykset haluavat tuhota rakkauden kesien sanoman jäädyttämällä hippiaatteen, ja Beatles aikoo sulattaa pahat aikeet musiikillaan. Elokuvan ansiosta yhtyeen tuottaja ja would-be-säveltäjä, George Martin, sai elämänsä merkittävimmän spotin väläyttää kykyjään elokuvamusiikin parissa. Martinin musiikki täyttää soundtrackin koko B-puolen, aliarvostetuimman levynpuoliskon yhtyeen diskografiassa. (JH)

NAKED CHILDHOOD (L'ENFANCE NUE. OHJAUS MAURICE PIALAT. RANSKA: 1968) ●

Kenties kaikkein klassisimpana elokuvataiteen lapsuuskuvausena Chaplinin pojan (1921) ohella pidetään François Truffaut'n uuden aallon merkkiteosta 400 kepposta (1959). Oma suosikkini on silti tämä uuden aallon vanavedessä tulleen realistin, Maurice Pialat'n, ohjaama esikoispitkä elokuva.

10-vuotias François (Michel Terrazon) on vanhempiansa hylkäämä poika, jota siirretään kasvattiperheestä toiseen. Häntä pidetään häiriintyneenä ja jossain määrin hänen käytöksensä antaa epäilyille perusteita. François esimerkiksi varastaa aina tilaisuuden tullen ja tappaa uuden perheensä tyttären kissan – tosin elokuva vihjaa, ettei poika täysin ymmärrä tekojensa seurauksia ja on alitis pahoille vaikutteille.

Jälleen yksi kasvattiperhe saa lopulta kyllikseen »mahdottomasta» lapsesta ja palauttaa tämän sosiaaliviranomaisille. Nämä vievät viimeisenä keinonaan ennen kasvatustilasta pojan ongelmatapauksiin erikoistuneille kahdelle vanhukselle, Minguet'n avioparille (Marie-Louise Thierry & René Thierry). He antavat pojalle niin rakkautta kuin rangaistuksia, siis pitävät tästä huolta, mutta onko François heillekin liikaa?

Pialat'n tapa asettaa kameransa on elokuvahistorian suoraviivaisimpia: se riittää että kaikki henkilöt ovat kuvassa. Tyyllittelyä tai emotionaalista manipulaatiota ei ole. Kohtauokset kuvaavat tapahtumia, jotka tavanomaisempi käsikirjoitus jättäisi väliin. Suurin osa näyttelijöistä on amatöörejä, ja elokuvan dialogi on syntynyt heidän omien kertomustensa ja improvisaatioidensa pohjalta.

Teos on etäännyttävästä tyylistään huolimatta koskettava ja tarkkanäköinen kuvaus rakkautta vaille jääneen lapsen toiveista.

Pialat itse korosti mielellään aiheen olevan hänelle henkilökohtainen oman elämänsä tapahtumien vuoksi. Hänen yhteistyökumppaninsa ovat sittemmin todenneet tämän olleen roskapuhetta ja ohjaajan olleen vain taitava tekemään havaintoja. Niin tai näin, lopputulos on aliarvostettu elokuva, jonka kaltaisia ei tunneta paremmin vain siksi, että kriitikot ovat liian laiskoja katsomaan kaanonin ulkopuolelle.

Myöhemmin ohjaaja teki toisen nuoruuskuvauksen Suzanne ja miehet (1983), joka teki Sandrine Bonnairesta tähden. Myös se on mestariteos. (ML)

NOIDANTAPPAJAT (»WITCHFINDER GENERAL»). OHJAUS MICHAEL REEVES. ISO-BRITANNIA: 1968) • Ronald Bassetin romaanista intoa ammentanut, inkvisition hirmuja käsittelevä Noidantappajat on saatu vetämään niin raakuudessaan kuin shokeeraavuudessaan vertoja monelle hurmeisemmalle pätkälle. Elokuvan katselu on kaikkea muuta kuin miellyttävä saati mukava kokemus jättäen ahdistuneen olon vielä pitkään rovioiden sammumisen jälkeen. Näyttely on puistattavan realistista ja kuuluisan noidanmetsästäjä Hopkinsin uhreiksi joutuvien hyytävä kirkuminen nostattaa niskavillat pystyyn. Myös puvustus ja miljöö toimivat erinomaisesti.

Heikoimmaksi puoleksi filkassa muodostuvat sen sisältämät teennäiset, häpeällisesti ikään kuin viihdearvon ja katsojan mielenkiinnon nostattamisen vuoksi mukaan ujutetut toimintakohtaukset. Tämän ohella loppu tuntuu historiallisesti erittäin mielikuvitusrikkaalta ja epäkorrektilta. Vaikka toiset lähteet väittävät Hopkinsin kokeneen vainoa-

miensa kaltaisen kohtalon pirun palvelijana hirsipuussa, itse uskon enemmän luonnolliseen, tuberkuloosin aiheuttamaan poimeen. Myös mitänsanomattomat musiikit ja leikkaus tuovat omat miinuksensa.

Törttöilyistään huolimatta Noidantappajat on ihon kananlihalle saava raina, jota katsellessa voi vain miettiä, miltä keskiajan ihmisestä on kirkon terrorin ja jatkuvan pelon keskellä mahtanut tuntua. Kaiken kukkuraksi Britannia taisi olla melko pikkutekijä kidutusten ja noitien polton saralla esimerkiksi Espanjaan verrattuna, mikä kertonee ainakin seuraavana vuonna elottomana pilleripurkin äärestä löytyneen Reevesin viimeisen työn esittämän näkemyksen myötä aikakauden hengestä ihan riittämiin. Länsisaksalaiset Mark of the Devil -elokuvat jatkoivat 1970-luvulla aiheen parissa vielä Noidantappajien pimeämmissä merkeissä. (JNi)

ORATORIO FOR PRAGUE (»ORATORIUM PRO PRAHU». OHJAUS JAN NĚMEC. TŠEKKOSLOVAKIA: 1968) • Alkuvuodesta 1968 dokumenttiryhmä on tekemässä aikalaismuotokuva Tšekkoslovakian Prahasta. Maa on Neuvostoliitolle alistaisesta asemasta huolimatta ottamassa kummallisen avomielisiä askeleita kohti laajempia yksilönvapauksia ja kansan tahdosta nousevaa päätöksentekoa. Puhutaan ihmiskasvoisesta sosialismista. Levottomasti käsivarakameralla kuvatuissa kohtauksissa naisen ikään tulleet suuret ikäluokat tanssivat rockin tahtiin ja haluavat olla muutenkin kohtaloidensa kuningattaria. Sukupuolirooleja myllertävät maalatut hipit ovat rauhan asialla kuin merentakaiset serkkunsa. Kafkan Praha on yläpeä, kulttuurillisesti ja historiallisesti rikas

kaupunki, vaikka oman aikansa »monikulttuurisuusongelman ratkaisu» juutalaisten joukkotuhonnalla osui senkin väestöön. Natsit ja kommunistit eivät ole kyenneet poistamaan ja korvaamaan vanhoja kerroksia omilla epäinhimillisillä opeillaan. Tytötkin ovat terveitä, kuten otoksessa, jossa kamera jämähtää kadulla mieltänsä osoittavan neidon syvään uurrettuun kaula-aukkoon.

Mikä tekee puolituntisesta dokumenttielokuvasta Oratorio for Prague merkittävän on se, että tšekkiläinen Jan Němec työryhmänsä kanssa oli oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Dokumenttiprojekti, joka alkoi progressiivisen yhteiskunnallisen muutoksen tallennuksena, päättyy siihen, kun Neuvostoliitto aloitti maan ideologisen ruotuun palauttamisen. Eräänä päivänä vihamielisen valloittajan tankit ja jalkaväki vain saapuvat Prahaan. Tuosta noin. Kaikki nähdään sammakoperspektiivistä kuin sotareportterin kamerasta ja usein salaa kuvattuna, sillä kame-roita kohti ammuttiin; kun katsoja dokumentin nykyajassa näkee, hän näkee sen rautaesiripun takaa salakuljetetun kopion vuoksi. Kauaskantoista vyyhtiä dokumentti käsittelee tietoisuudella, ymmärrettävästi suurella paatoksella mutta myös ironialla. Se onkin helppoa. Tapahtumaketju on... kafka-mainen. (JK)

RAKASTAN SINUA, RAKASTAN SINUA (»JE T'AIME, JE T'AIME». OHJAUS ALAIN RESNAIS. RANSKA: 1968) • Jo ennen ranskalaista uutta aaltoa aloittanut Alain Resnais edusti sen henkeä kypsimmän yhdessä Chris Markerin kanssa, toisen »ulkopuolisen», jonka klassinen rajaus usein erottaa uuden aallon ydinryhmästä. Resnais kokeili eri tyy-

lejä ja värväsi käsikirjoittajiksi kirjallisia uudistajia (Alain Robbe-Grillet, Marguerite Duras). Rakastan sinua, rakastan sinua ei aivan pääse hänen parhaimpiensa tasolle, mutta olisi rikos sivuuttaa aikuisten sci-fiä.

Juonessa meillä on itsemurhaa yrittänyt masentunut mies. Sitten on aikaa tutkiva instituutio. He etsivät aikamatkustajaksi testitortta, ja sellaisen he ovat miehestä löytäneet. Koe menee pieleen. Matkustuskammiossa hän alkaa hyppiä omassa historiassaan sattumanvaraisessa järjestyksessä. Tila on kuin kiirastulta. Jos miehen itsemurhayritys on ollut seurausta eletystä elämästä, niin eiköhän kaiken uudestaan kokeminen ole jälleen kuolemaantuomitun kävely matka muurin ja kivääripartion väliin.

Erotuksena aktiivisiin sankaritoimijoihin Resnais'n matkaajan tehtävä on selviytyä elämästä hengissä. Matkaaja ei pysty passiivisena todistajana tapahtumia muuttamaan; piinapenkissä psykodraama näyttäytyy sellaisena kuin se kenties on. Tämä visuaalisen tikin pirstoutuva taikapeli heijastaa miehen onnistumisia ja epäonnistumisia eri rintamilla. Itsemurhayritys kulminaatiopisteenä on auttamatta camera obscura. Muoto on etsivätarinaa, pulmapalapeliä: mikä on minkäkin arkisen kohtauksen painoarvo? Vai onko sellaisia tässäkin elämässä, niin kuin oikeassa, klimakseja, joita tarinaksi kutsuttu tiivistämisen muoto vaatii? Miehen tehtävä ei ole muuttaa maailmaa vaan näkemystään maailmasta. Se riittää tai jättää riittämättä elämän jatkamiseksi. Avoin lopetus antaa tilan kohtalon pohtimiselle. (JK)

SIAN VUOSI (»IN THE YEAR OF THE PIG«).
OHJAUS EMILE DE ANTONIO. YHDYSVALLAT:

1968) • Sian vuosi kairasi heti polttavimpiin kysymyksiin: kuka hallitsee maailmaa ja miten sitä hallitaan hulluna vuonna 1968? Vietnam oli ensimmäisiä sotia toisen maailmansodan jälkeen, jossa todella vakavasti tehtiin elokuvaa itse tapahtumista. Sian vuosi kuvasi Vietnamin sotaa ja imperialististen maiden herra- ja orjakulttuuria maissa, joihin oli lähdetty yhdysvalloista niin sanotusti ratkaisemaan konflikteja.

Elokuva alkaa kuvalla, joka ei koskaan lähde pois mielestä: palava ruumis liekehtii tuhkaksi. Sitten still-kuva: lapsi polttamassa yhdysvaltalaisista savuketta. Ihmisen kuolema yhdistyi teollisuuteen tavalla, joka tuli luoneeksi laajamittaisempia kysymyksiä Hanoiin ja koko vuosikymmeniksi venähtäneen sodan olemattomasta moraalista.

Indokiinan karmaat tapahtumat limittyivät yhdysvaltalaisen politiikkojen alituisen puheeseen. Toisella puolella maailmaa oli ylellisyyttä sen verran, että ajan saattoi käyttää kameralle puhumiseen, toisaalla vaurautta käytettiin maan tuhoamiseen. Poliitikasta tuli elokuvan runoudessa osa ylellisyyttä, rappiota, köyhyyttä ja sotaa.

Olisiko brutaalia väittää elokuvan ymmärtävän vähäosaisia, siinä missä se näyttää, kuinka he palavat kuoliaiksi, heidät amutaan ja kuinka he rukoilevat apua samaan aikaan, kun poliitikot eivät lakkaa puhumasta De Antonion kameralle. Mistä puhe syntyy? Miksi ihmisen pitää puhua? Syntyykö puhe pelosta? Kommunikoivatko he jonkin tarkoituksen tähden, selittääkseen jotakin? Jos politiikkojen puheista puuttui älykkyyttä, niin se meni kokonaan montaasiin, josta De Antonio kykeni rakentamaan laajamittaisman teoksensa. (JNy)

SIRENE (OHJAUS RAOUL SERVAIS. BELGIA: 1968) • Belgialainen animaatio tuo mieleen ranskalais-yhteistyönä tehtyjä klassikoita: Tinttejä, Smurffeja, Asterixeja ja Ruohonjuuritasolla-sarjan (2006-). Punaisilla Paholaisilla on jalkapallomenestyksensä tavoin tälläkin saralla potentiaalia enemmän kuin tunnustusta. Raoul Servais on epäkaupallinen, ja hänen lyhytelokuvansa ovat vertauskuvalista yhteiskuntakritiikkiä. Piikittelyä löytyy myös uskonnon ja ihmisluonnon suuntaan.

Sirenen ensimmäinen kuva kertoo kuinka elokuvaa katsotaan; kiinnitetään huomiota nähdyn ja kuullun eri merkityksiin. Nimiruudun taustalla kuuluu sireeni, vaikka elokuva kertoo merenneidosta. »Sirene» voi tarkoittaa molempia. Nostokurjet raamittavat sataman, jonka keskellä on fregatti. Fregatin kolme mastoa ovat kuin Golgatan ristit. Keulakuvamerenneito heijastuu veden pintaan, ja näyttää kuin se uisi vedessä. Työmaaraken-teilla poika soittaa huilulla kuin aloittaakseen kertomuksen tästä kaikesta.

Laiturilla kalastavan miehen yläpuolella kalastavat valtavat nostokurjet, joiden ympärillä lentää hirmuliskomaisia kurkia. Ihmiset, koneet ja eläimet ovat kaikki yhtä inhimillisiä ja samalla epäinhimillisiä. Ainoat oikeasti inhimilliset olennot ovat tarkkaileva poika ja lähtökohtaisesti epäinhimillinen olento, merenneito. Kun nostokurjet ovat kalastaneet merenneidon hengiltä ja virkavalta saapuu paikalle, ruhosta innostuvat sekä eläintarha että patologi. Raamatullista ja lainopillista kontekstia noudattaen tehdään miekalla kristillinen tasajako.

Siirretään merkitys sivuun – parasta elokuvassa on tyyli. Klassinen, sulavasti ja silti kolkosti esitetty modernismi muovaa kuvaa

haluamallaan tavalla puna-musta-valkoisissa puitteissaan, eikä vähiten värimaailman-sa ansiosta se muistuttaa puolalaisen Michal Sochan myöhempiä töitä. (JH)

SUPERARGO AND THE FACELESS GIANTS (OHJAUS PAOLO BIANCHINI. ITALIA & ESPANJA: 1968) • Harvoin tulee vastaan näin kovaa elokuvaa, joka iskee tahattomalla

huumorillaan katsojansa kanveesiin. Superargo and the Faceless Giants ottaa paha-aavistamattomasta uteliaasta tirkistelijästä niskalenkin eikä päästä irti edes lopputekstien jälkeen. Kyseessä on jatko-osa keskin-kertaiselle italialais-espanjalaiselle supersankarirainalle. Siinä missä Superargo Versus Diabolicus (1966) on suurimmaksi osaksi tylsää seurattavaa, pistää jatko-osa kaisen peliin. Adam Westin Batmanin vanavedessä näitä sankareita ui tusinoittain Väli-meren ympärillä, mutta harva niistä on voittanut Ken Woodin tähdittämää Superargoa. Tyyliillisesti elokuva on tyypillinen pienen budjetin toimintaseikkailu. Sillä on yhtymäkohtia samoihin aikoihin ilmestyneen Mario Bavan Danger: Diabolikin (1968) kuin myös meksikolaisten Santo-filmien kanssa.

Kokemuksesta uniikin tekee nimikkosankarin täysi kusipäisyys. Kyseinen herra omistaa muun muassa luodinkestävän trikoopuvun, mutta kokee silti oikeaksi ratkaisuksi väistää luodin siten, että se osuu suoraan vieressä seisovaan naiseen. Toisessa mainitsemisen arvoisessa kohtauksessa sankari palkkaa itselleen kaksoisolennon, jotta välttyy kidnappaukselta. Tämän kaapatun kopion kohtaloa ei koskaan kerrota, mutta onneksi sentään oikeaa supersankaria ei saatu nalkkiin. Lopussa on vielä ky-

seenalainen opetus, kun nilkkimme jättää pääantagonistin hukkumaan suohon – toden tämän siitä oppivan, ettei rikos kannata. (TP)

SUURI HILJAISUUS (»IL GRANDE SILENZIO». OHJAUS SERGIO CORBUCCI. ITALIA & RANSKA: 1968) • Poikkeuksellisesti lumiseen ympäristöön sijoittuva Suuri hiljaisuus lienee Sergio Corbuccin uran kunnianhimoisin western. Monissa hikisissä liemissä kylpenyt Corbucci tarjoilee lumilänkkärillään annoksen kyynistä nihilismiä, joka tapahtuu 1800-luvun lopun suuren lumimyrskyn aikaan. Samasta myrkystä ideansa sai myös Quentin Tarantinon *The Hateful Eight* (2015). Elokvien välillä onkin muutamia yhteyksiä, vaikka ne ovat molemmat loppupeleissä itenäisiä teoksia.

Suuri hiljaisuus käynnistyy, kun Jean-Louis Trintignant in »Hiljaisuudeksi» kutsuttu pysysankari tappaa muutaman lainsuojattoman. Veri roiskuu pitkin lumista maata tyllysti. Pääjuonessa lainvalvojat ovat tehneet rikkollisista palkkionmetsästäjiä, joista pahamaineisin on Klaus Kinskin esittämä *Loco*. Hänen moraalinensa on olematon. Hän ampuu ensin, kyselee myöhemmin ja saattaa virnistää kuolleelle ruholla hymyllään. Elokuva käsitteleeekin moraalin rappeutumista, rasismia ja yhteenkuulumattomuuden tunnetiloja. Corbucci on kertonut saaneensa innoitusta Malcolm X:n ja Che Guevaran kuolemista. Rasismiteemaa käsitellään provosoivasti, kun »Hiljaisuuden» ja tumman naisen välille muodostuu roturajat rikkova romanttinen suhde.

Lisäksi elokuva käsittelee westerneille tyyppillisempää teemaa, jossa aika on ajanut

ohi antisankareista. Uuden ajan edessä nämä hahmot toteuttavat vielä viimeisillä rippeillään sitä, minkä parhaiten osaavat. Loppuratkaisu oli aikanaan katsojille shokki, mikä pakotti Corbuccin tekemään onnellisemman version. Kinski ei sitä hyväksynyt ja päätti olla tulematta kuvauspaikalle. Se kertoo jo siitä, kuinka merkittävä alkuperäinen lopetus on ollut ja tulee aina olemaan. (TP)

VIHREÄ LESKI (OHJAUS JAAKKO PAKKAS-VIRTA. SUOMI: 1968) • Kolmekymppisellä Helinällä on aviomies, kolme lasta ja kotimaisin puukalustein sisustettu kerrostalo-asunto Espoon Tapiolassa. Muuta ei voi enää toivoa, hän ajattelee. Elämässä on kaikki hyvin. Osallistuttuaan radiopuhelinhaastatteluun lähiörouvien elämästä ja altistuttuaan paikallisen kauneussalongin juoruakkain ringille hän alkaa kyseenalaistaa elämänsä olan takaa. Mies on työmatkoillaan ties mikä vosujen kimpussa, ja lasten yksin hoitaminen alkaa käydä yhä ahdistavammaksi. Helinä osallistuu pidennettyä nuoruuttaan viettävien ystävättäriensä hippoihin ja alkaa saada huomiota aivan eri tavalla kuin kotona.

Näyttävästi lähiöestetiikkaa romantisoiden elokuva toimii myös tunnelmallisena aikalaiskuvauksena, johon osaltaan vaikuttavat myös mainio musiikkikattaus Otto Donnerista Kirka Babitziniin ja Blues Sectioniin. Myös vilpittömän kuuloiset lasten dialogit ovat ihastuttavia. Rohkeasti kokeileva mustavalkokuvaus, valaistus ja leikkaus tekevät arkisista asioista kuten rappukäytävistä, minimalistisesta sisustuksesta ja suomalaisesta designista jotain suurempaa, josta upotaan sulavasti päähenkilön pään sisäisiin in-

tohimoiisiin unelmiin ja painajaismaisiin houreisiin.

Suomessa ei ole ollut lähiökuvauksista pu-
laa, mitä autoituneen betonilähiön lapsena
pidän hyvänä asiana. Aku Louhimiehen Vu-
saari (2012) ja 8-Pallo (2013) ovat maistuvia
paloja lähiöelämän kurjista puolista ja on
myönnettävä, että jopa sinänsä urpon Va-
raston (2011) stereotyyppistä lähiökurjuutta
peilaavien Vesku Loirin ja Hannele Laurin
hahmot palauttavat mieleeni lapsuuteni vi-
siittejä pihapiiriini kavereilla. Silti Vihreä
leski tuntuu vähemmän teennäiseltä ja
enemmän iholle käyvältä kuin modernit gen-
rensä edustajat. (JH)

1969

79 KEVÄTTÄ (»79 PRIMAVERAS»). OHJAUS
SANTIAGO ÁLVAREZ. KUUBA: 1969) • Kau-
nis kukka leviää kedolla auki. Visuaalisesti
samantyylisesti leviää myös seuraavan ku-
van napalmi Vietnamin viidakoihin. Näin al-
kaa kuubalaisen mestaridokumentaristi San-
tiago Álvarezin 79 kevättä, jonka nimi viittaa
pohjoisvietnamilaisen kommunistijohtajan ja
presidentin Ho Tši Minhin elinvuosiin. Maagi-
sen syntikkamusiikin tehostama 25 minuutin
mittainen dokkari on kollaasi materiaalista,
jossa Ho naputtelee kirjoituskonetta, pitää
puheita ja lopulta haudataan – surijoiden
joukossa näemme muiden muassa Fidel
Castron. Runollinen, kukkasten koristamilla
tekstiplansseilla kerrottu teos käy läpi Hon
taistelua ranskalaisimperialisteja vastaan,

Vietnamin kommunistisen puolueen perusta-
misen Hongkongissa ja ennen kaikkea jenki-
kien invaasion (»He tappavat meitä, koska
tietävät häviävänsä») seuraamuksineen.

Karuimpiin kuviin tallennetut, olettavasti
maahantunkeutujien nafteeni- ja palmitiini-
hapon sekä bensiinin koktailin alle jääneet
onnettomat muistuttavat ihmistä enemmän
Lon Chaneytä oopperan kummituksena. Kat-
sojaa ei säästetä muiltakaan järkyttäviltä
kohtauksilta: vangitun vietnamilaisen ampu-
malla murhaavalta amerikkalaiselta, maassa
makaavaa potkivilta ja kiväärinperällä hak-
kaavilta kasvottomilta sotilailta. Pääkallo
piirtyy visuaalisena elementtinä yhdysvalta-
laisen kasvoille, Stars & Stripesejä ja soti-
laspasseja poltetaan mielenosoituksissa.
Kaoottisimmat hetket koetaan lopun taiste-
lukuissa, joiden vimmaa korostetaan filmin
repeillessä, perforeikien vilahdellessa ruu-
dulla ja lopulta sen syttyessä palamaan val-
koisen sotilaan pysähtyneiden kasvojen koh-
dalla. Välitekstit kannustavat taisteluun so-
sialismin puolesta ja ennustavat vääjäämä-
töntä, kuusi vuotta myöhemmin toteutunutta
voittoa.

Ho Tši Minh toivoi itse polttohautausta,
mutta hänen seuraajansa näkivät parhaaksi
balsamoida hänen ruumiinsa ja uudelleenni-
metä Hanoiin hänen mukaansa. (JNi)

BIRDS, ORPHANS AND FOOLS (»VTÁCKO-
VIA, SIROTY A BLÁZNI»). OHJAUS JURAJ JA-
KUBISKO. TŠEKKOSLOVAKIA: 1969) • Kolme
orpoa nuorta viettää boheemia elämää Tšek-
koslovakian miehityksen jälkeisessä maail-
massa. He perustavat pommitetun kirkon
raunioihin eräänlaisen perheyksikön irviku-
van. Traumaattinen tausta sikseen, slovak-

kien elämä ja arkipuhteet ovat kuin slaavilainen käänös Federico Fellinin elokuvien ilmapiiiristä. Räsistyneiden karnevaaliasetelmien keskellä Magda Vásáryová on mainio keskushahmo samalla tavoin kuin Fellinin muusa Giulietta Masina italomestarin elokuvissa.

Kolmikko kuluttaa aikaansa outouksien parissa ja käyttäytyy ikäisikseen lapsellisesti kuin vähämieliset piirittäen itsensä friikeillä, kukilla ja kuoleman symboleilla. Elokuvan alussa seurataan nuoria ihmisiä, jotka ovat täysin vapaita: vapaita vastuusta, kahleista ja vaatteista. He voivat tehdä mitä tahansa niin kauan kuin torjuva nuori mieli ei häpeä olla hullu. Elokuva esittää vapauden illuusion. Kuvaavasti *Birds, Orphans and Fools* oli esityskiellossa läpi koko neuvostovalan ajan.

Edes eurooppalainen arthouse-elokuva ei pidä Juraj Jakubiskon — sen enempää kuin Fellinin kaltaisten mestarien — maailmaa enää trendikkäänä tapana kertoa tarinoita. Eteläafrikkalainen yhtye *Die Antwoord* on oman aikamme hedelmä samasta anarkismista: lapsellisuuden ja dekadenssin kontrasteista kauhova friikkisirkus, joka on herättänyt vuosi vuodelta enemmän pahenusta. Ei heidän muututtuaan, vaan maailman muuttuessa heidän ympärillään. (JH)

DOUBLE SUICIDE (»SHINJŪ: TEN NO AMIJI-MA»). OHJAUS MASAHIRO SHINODA. JAPANI: 1969) • Mies, Jihei (Kichiemon Nakamura), rakastuu kurtisaaniin, Koharuun (Shima Iwashita), mutta palaa katuvana vaimonsa Osanin (myös Iwashita) luo. Vaimon isä erottaa pariskunnan toisistaan väkisin. Jihei ja Koharu tekevät itsemurhan.

Monzaemon Chikamatsun 1720 julkaistuun nukketeatteriteokseen perustuva filmatisointi on erinomainen taidonnäyte kyvystä yhdistää moderni historialliseen. Tarinan lavasteita pyöritetään ja asetelman keinotekoisuutta korostetaan kuin Bertolt Brechtin määrässä päiväunessa. Ilmiselvimmän tämä näkyy elokuvan teatterivaikutteissa: Teos on näytelty, mutta lavasteita ja tapahtumia liikkuttavat kurokot, kokomustiin asuihin ja huppuihin pukeutuneet lavastemiehet, jotka ovat kabukin ja bunrakun ydinainesta.

Teatteritekniikoiden tarkoitus ei ole kommentoida teatterin keinoja vaan visuaaliset vihjeet toimivat muistuttajana taiteen kyvystä väkevään manipulaatioon – *Double Suicide* on tarina manipulaatiosta: rakkauden manipulaatiosta, yhteiskunnan manipulaatiosta ja manipulaatiosta selittämättömällä ja välttämättömällä tasolla, joka ilmenee ihmisten välisissä kontakteissa. Ihmisten välinen kanssakäyminen on niskan päälle pyrkimistä omilla väitteillä. Tätä manipulaation pyörremyrskyä edustavat mustiin pukeutuneet kurokot, jotka eurooppalais- tai kristillistaustaiselle katsojalle voivat tuoda mielen kuoleman enkelin tai kohtalon, vaikka tällainen luenta on tylsän symbolinen ja elokuvasta on paljon enempään.

Kurokot eivät ole alituisen kontrollissa vaan he saapuvat usein näkymättömistä, joskus avainkohdissa, joskus tavallisemmissa hetkissä kantaen lampuja, ojentaen henkilöille miekkoja, kääntäen lavasteita ympäri tai vain istuen hiljaa nurkassa, tarkkaillen. Vastapainoksi näyttely on melodramaattista, joskus neljättä seinää rikkovaa. Kiinnostavasti Shima Iwashita esittää sekä vaimoa että rakastajaa. Ratkaisu vertautuu Luis

Buñuelin Tämän intohimon hämärän kohteen (1977), jossa kaksi näyttelijää esittää yhtä naista. Elokuvan käsikirjoittaneen Tôru Takemitsun musiikki on vaikuttavaa. (ML)

EGO (OHJAUS BRUNO BOZZETTO. ITALIA: 1969) • Liukuhihnatyöläinen työntää hymy kasvoillaan palloja ja kuutioita koneeseen, joka muovaa palloista kuutioita ja kuutioista palloja. Työpäivän päätyttyä hän lähtee kotiinsa vaimonsa ja lapsensa luo, he katsovat televisiota ja käyvät nukkumaan. Alkaa miehen näkemä psykedeelinen unijakso. Poliittiset ärsykkeet sekoittuvat jokapäiväisen elämän sisältämiin rutiineihin ja markkinakoneistojen brändeihin. Seuraa eroottisia ja uhkaavia kuvia, feminismin nousua ja uskonnollista pelkoa. Mielen syövereistä kumpuavat myös alastomiksi riisuttavat Mona Lisa, vapaudenpatsas ja Lumikki.

Pitkän alkujakson hypnoottinen liukuhinamusiikki toistuu unessa, kun naiset toinen toisensa jälkeen paneutuvat paksuksi ja siirtyvät lapsia hoitamaan. Ennen untaan mies ei kiinnitä huomiota kadulla vastaan tulevaan hehkeään naiseen, mutta post-onnelliseen aikaan herätessään hän yrittää hamuta menetettyä vapauttaan siinä epäonnistuen.

Bruno Bozzetton tuttu tyyli on aluksi läsnä, mutta sitä on maustettu Fjodor Hitrukin elokuvasta Erään rikoksen tarina (1962) esitetyllä ruudunjakotekniikalla. Unijaksoissa tyyli on vähemmän sketsimäisempää kuin Bozzetton lyhäreissä yleensä, ja kokonaisuus tuntuu jopa tyylikkään maalaustaiteelliselta. Kuvat ja värit ovat vähintäänkin painostavia luoden päähenkilön hientäytyteisestä informaatiotulvan käsittelystä todella tuntevan kokemuksen. (JH)

INVASIÓN (OHJAUS HUGO SANTIAGO. ARGENTINA: 1969) • Hugo Santiagon argentiinalaisessa houreunessa nimettömän rannikkokaupungin paikallisasukkaat käyvät taistoon myös nimettömiksi jääviä toisia vastaan. Vanha eläinrakas mies neuvoo paikallisia, miten mihinousu estetään. Allegoria on maahanmuuttokriisistä toiseen siirtävissä modernissa maailmassa yhä ajankohtainen. Invasiónin paras anti on sen epätoivo. Kolme miestä ryhtyy puolustamaan yhtä hiekkakukkulaa kaupungin laidalla kymmeniltä autolastillisilta saapuvia valloittajia samalla, kun suurin osa ihmisistä kaduilla vähät piittaa tästä invaasiosta.

Elokuvan parhaassa kohtauksessa Santiago onnistuu käynnistämään läpi elokuvan jatkuvan hypnoottisen tunteen kuvaamalla päähenkilöitämme valmistautumassa varmaan kuolemaan, tietoisina paitsi lopputuloksesta myös siitä, minkä he tulevat jättämään taakseen. Teoksen fatalistinen luonne pysyy jatkuvasti pinnalla, mutta sitä avataan juuri niin vähän kuin tarvitaan, jotta katsojan mielikuvitus alkaa laukata, antamatta mitään konkreettista syytä käsittämättömän ajattelun motiiveille. Elokuvan loputtua ajattelumalli ei tunnu enää niin käsittämättömältä, vaikka se on yhä hämärän peitossa. Jokin into ajaa nuoret miehet kuolemaan aatteen puolesta. Harmi vain, että lopussa elossa on enää heitä johtanut vanha mies, valmiina riistämään seuraavia vastaantulevia nuoria. (MM)

KONDORIN VERI (»YAWAR MALLKU»). OHJAUS JORGE SANJINÉS. BOLIVIA: 1969) • Olisi mainiota, jos kaikki asiat ratkeaisivat yhtä helposti kuin tässä elokuvassa. Koka-

pensaan lehtiä pureskelemalla pappayhteisö oivaltaa, mistä johtuu heidän naistensa heidelmättömyys: äveriäs pohjoisamerikkalaisjoukko on kastroinut naiset säädelläkseen ihmisten syntyvyyttä. Niin kuin elokuvassa *Freaks* (1933), myös Kondorin veressä kosto on rikosten mittainen.

Pohjoisamerikkalaiset edustavat perinteistä tekopyhyyttä, jolla imperialistit ovat aina alueitaan hallinneet: toisella kädellä pudotetaan pommeja ja toisella ruoka-apua. Koskaan ei voi olla varma, kumpi seuraava taivaslähetyks on: pommi- vai apupaketti? Progress Corpsin jäsenet jakavat käytettyjä vaatteita ja lääkkeitä; vaatteet paljastuvat kyläläisille liian suuriksi, lääkkeet ovat sterilisointiaineita.

Kontrastit törmäävät. Bolivialaistyöläisten ankarat, kovia kokeneet, kuin jonkinlaisen julman tuulen veistämät kasvat saavat vastaan p-amerikkalaiset untuvasängyssä levanneet ja vuohenmaitoa juoneet pullapokset. Lopussa soi ironisesti Steppenwolfiin *Born to Be Wild* (1968) vastakohtana koko muun elokuvan aikana tarjotulle traditionaaliselle huilumusiikille.

Vaatteistakin näkee, kuka tekee työtä ja kuka juo samppanjan. Itse »kuoleman talokin» on jonkinlainen härski kolonialismin symboli keskellä karua kangasta, vähän kuin taivaalta olisi pudonnut avaruusalus, jonka palkoasukkaat olisivat tulleet maahan käyttäköseen sitä hyväksi; se on kuin suuri keskisormi keskellä autiomaata, ja se osoittaa plantaaseille.

Kondorin verellä oli politiikkaa suurempi vaikutus käytäntöön. Ovet elokuvaan suljettiin ensi-illassa Yhdysvaltain suurlähetystön määräyksestä. Kansa protestoi. Sittenmin

sen suosio Bolivian suosituimpana ja jopa Etelä-Amerikan tärkeimmäksi filmiksi tituleerattuna teoksena on edesauttanut anti-imperialistista liikehdintää. (JNy)

KROKOTIILI KEIJO YSTÄVINEEN (»KROKODIL GENA». OHJAUS ROMAN KATŠANOV. NEUVOSTOLIITTO: 1969) • Muksis on neuvostoanimaation rakastetuimpia hahmoja, joskin Suomessa Eduard Uspenskin kirjoittama upponallemainen löytölelu olisi painunut vielä syvemmälle unohduksiin, ellei Ville Haapasalo olisi pestannut sitä selostajan maskotiksi Sotšin Olympialaisissa 2014. Moni ei edes tiedä, että Muksis on jättänyt lähtemättömän vaikutuksen suomalaisen musiikkihistoriaan: Minä soitan harmonikkaa ei suinkaan ole M. A. Nummisen säveltämä, vaan eräs lauluista näissä Roman Katšanovin neljässä Muksis-elokuvassa (1969–83).

Ennen Muksis-saagaansa Katšanov teki samalla tapaa alakuloisen ja surumielisen mutta äärimmäisen kauniin lastenelokuvan *The Mitten* (1967). Elokuvassa pieni tyttö kokee elämänsä suurimpia onnen hetkiä nukkekotimaisen neuvostopihan keskellä, kun saa luotua lapasestaan mielikuvitusystävän, koiran. Myös ensimmäisessä Muksis-elokuvassa esintyvät lapaskoira ja tyttöä muistuttavat hahmot.

Yhdysvaltalaisen ja japanilaisen animaation herkistämiskykyä väheksymättä neuvostoanimaatiot ovat poikkeuksellisen surumielisiä. Minua on pyydetty jopa lopettamaan tämän appelsiinilaatikosta löytyvän tunnistamattoman karvakaverin seikkailut kesken, koska samassa huoneessa oleva väki ei halunnut meikkiensä leviävän. Liikuttavuus syntyy Muksiksen olemuksesta, ääninäytte-

lystä ja musiikista, jotka ovat suurempia kuin alkuperäiskirja, jossa tarinavetoisuus on olennaisempaa. (JH)

MARRIED COUPLE, A (OHJAUS ALLAN KING. KANADA: 1969) • Allan King tuotti niin sa-
nottuja todellisuusdraamoja, cinéma véritéä,
jotka edelsivät nykyistä reality-televisiota.
Ero on toki tavoitettavuudessa. Varhaisimat,
elokuvateattereissa nähdyt reality-tal-
lennukset ovat intiimiydessään ja vähem-
mässä showmaisuuksissaan kiehtovampia
kuin nykyiset, käsikirjoitetummat ja muovi-
semmat televisiosarjat.

A Married Couple on luultavasti Kingin
tunnetuin teos ja yksi hienoimmista kanada-
laisen dokumenttiperinteen töistä. Eräs täy-
sin tavalliselta tuntuva keskiluokkainen pa-
riskunta, Billy & Antoinette Edwards, avaa
kotinsa ovet kameramiehelle ja äänittäjälle.
Ensimmäisestä kohtauksesta lähtien käy
selväksi, että avioliitto on hajoamassa. Pa-
riskunta tappelee mitä pienimmistä asioista
jatkovasti. Vaimoan olennaisesti vanhempi
Billy boustaillee kodissaan punaisissa muna-
pussikalsareissa poltellen viikset väpättäen
piippua ja ihmettelee kovaan ääneen, kun
tämä ei riitä naiselle. Antoinette haluaisi
enemmän ja tasa-arvoisempaa elämää, mut-
ta tuo sen ilmi lähinnä vaatimalla mieheltä
rahaa koriste-esineisiin ja huonekaluihin. Ti-
lanne kärjistyy nyrkkien heilutteluksi ja poh-
dinnaksi mahdollisesti avoimesta suhteesta.
Lapsi ja koira seuraavat vieressä.

Kiinnostavinta elokuvassa on yhteentör-
mäys hippisukupolven ja keskiluokkaisten
perhearvojen välillä. Henkilöt haluaisivat
elää mahdollisimman avoimesti ja rohkeasti,
mutta samalla talouden ja perhe-elämän

realiteetit tekevät toiveet mahdottomiksi ja
naurettaviksi. (ML)

MEDIUM COOL (OHJAUS HASKELL WEXLER.
YHDYSVALLAT: 1969) • Kuvaajana paremmin
tunnetun Haskell Wexlerin ohjaustyö Me-
dium Cool laittaa fiktiiviset hahmot vuorovai-
kuttamaan todellisten tapahtumien kanssa.
Elokuva kertoo toimittajasta (Robert Fors-
ter), joka pyrkii tekemään reportaasia eriar-
voisuudesta ja ehkäisemään väkivaltaisuuksia
ennen niiden tapahtumista. Mediatalot
eivät ole innoissaan lähestymistavasta, jo-
ten on aika antaa kenkää miehelle, joka ei
kuvaa pelkkiä levottomuuksia. Samalla näh-
dään toimittajien pohdintoja siitä, miten oma
ammattietiikka joutuu koetukselle väkival-
taista kuvamateriaalia tallentaessa, koska
sillä tienaa parhaiten. Uutisoinnissa ei halu-
ta keskittyä tapahtumiin johtaneisiin asioihin
vaan pelkästään niiden kauheuteen.

Ohjaajan lähtökohta elokuvansa tekemi-
selle on ollut kuvata juonimateriaalia ja siir-
tyä sen jälkeen Chicagossa tapahtuvan de-
mokraattien puoluekokouksen ympärille ku-
vaamaan mellakkaa, jonka hän oletti synty-
vän. Mielenosoittajien ja poliisien yhteenotto
tapahtuikin, ja se kasvoi nopeasti hallitse-
mattomaksi. Provokaation jälkeen poliisit al-
koivat käyttää tarpeetonta väkivaltaa, jonka
uhreiksi joutui rauhallisia mielenosoittajia ja
mielenosoituksen ulkopoliisiakin henkilöitä.
Elokuvan päähenkilöiden pyöräily oikean
mellakan keskellä sekoittaa faktaa ja fiktiota
kiinnostavasti, ja tapahtumien väkivaltaisuus
ja kohteen sattumanvaraisuus saavat erin-
omaisesti tukea kohtauksesta, jossa poliisin
kynnelkaasukranaatti ammutaan suoraan
kuvaryhmää kohti. »Haskell, lähdetään, se

on todellista» -huuto kuvastaa, miten lehdistön tai muiden kuvaajien koskemattomuus ja puolueeton tarkkailu ovat vain idealistinen mielikuva. On jopa irvokasta kuvitella, että silmittömän väkivallan keskellä jollain olisi etuoikeus olla kokematta sitä. Itse asiassa joka viides mellakointia taltioimassa ollut lehdistön edustaja joutui poliisiväkivallan kohteeksi.

Medium Coolin suurin ansio on aikakauden poliittisen ilmapiirin ja vastakkainasettelun tuominen juonta tärkeämmäksi osaksi elokuvaa. Mellakkakohtausten toteutus on jo itsessään syy nostaa Medium Cool esille aikakautensa elokuvista puhuttaessa. Lisäksi se tarjoilee hyvän keskustelunavauksen lehdistön eettisyyden pohdintaan. Lopuksi elokuva sanoo, että ongelmiin ei voi löytyä parannuskeinoa ennen kuin on valmis ottamaan selvää siitä, mitä tapahtuu. Medium Coolin maailmassa kenelläkään ei ole siihen kiinnostusta, ja todellisessa elämässä se johti täysin tarpeettomaan viranomaisväkivaltaan. (JM)

MY NAME IS OONA (OHJAUS GUNVOR NELSON. YHDYSVALLAT: 1969) • Mustavalkoiset päälleikkäiskuvat Oonasta ovat epätarkkoja ja täriseviä. Pieni tyttö juoksentelelee, painii ja ratsastaa hevosella kuvavirran yhdessä kerroksessa. Toisessa on luontokuvaa lapsuuden metsistä negatiivina ja positiivina. Gunvor Nelson rekonstruoi lapsensa välityksellä mielenmaisemaa onnellisesta lapsuudesta, jota varjostaa aikuiselle yleisölle tietosen loppumisesta. Kaiken tämän päällä soi kakofoninen ja hypnoottinen mantra, jossa hoetaan Oonan nimeä.

Tästä saamme herkullisen vastakkainasettelun avantgarden ja modernin meemin välille. Suomessa tehtailtiin niin sanottuja Salkkari-remixejä jo YouTuben yksivuotispäivänä. Eräs niistä on nimeltään Ajattelenkin tässä nyt Oonaa (2006). Siinä televisiosarjan klipeistä on leikattu video, jossa hoetaan samaa nimeä. Tästä yksinkertaisesta lähtökohdasta on luotu koukuttava looppi. Kun miljoonia kertoja katsottu Salkkari-remix soi monien suomalaisten alitajunnassa heti kuultuaan nimen Oona, harvojen tuntema My Name is Oona valittiin säilytettäväksi Yhdysvaltojen National Film Registryyn.

Toki, Ajattelenkin tässä nyt Oonaa ei varsinaisesti kasva mihinkään. Videopätkä on identtisesti toistuva looppi. Pidän nimenomaan My Name is Oonan progressiivisesta rakenteesta paljon. Kokonaisuus on hieman kuin avantgarde-filmiversio The Beatlesin Revolution 9:sta (1968), kappaleesta, jossa hoetaan sen nimeä sattumanvaraisesti saksitun äänimateriaalin seassa. My Name is Oonan kuvavirtaa saa puolestani selittää runolliseksi ja tarkkaan harkituksi kokonaisuudeksi, mutta siinä voisi olla aivan mitä tahansa pätkiä pikku-Nelsonin kotivideoista ja vasta ääniraita tekisi siitä kokonaisuuden. (JH)

POHJAN TÄHTEET (OHJAUS ERE KOKKONEN. SUOMI: 1969) • Speden tuotannon ensimmäinen värielokuva, kunnianhimoinen Pohjan tähteet, on kummallinen metaelokuva. Rumaan, ampparijätskiä muistuttavaan paitaan sonnustautunut Vesa-Matti Loiri kuvaa elokuvaa elokuvan sisällä. Kokonaisuuden voi nähdä toimineen esikuvana muun muassa Studio Julmahuvin (1998) ja Ihmebantun

(2009) kaltaisille kaavoja rikkoville sarjoille. Kaavaa rikkoo myös Simo Salmisen esittämä kappale, Alle lujaa!, joka ottaa väkevästi kantaa tuon ajan autoiluun liitettuihin vaaroihin.

Poliittista epäkorrektiutta tai tietämättömyyttä korostavat ihomaalatut intiaanit, jotka jatkavat ala-arvoisen kotimaisen huumorin ja Pekan ja Pätjän neekereinä viitoittamaan tietä. Hahmot voi myös tulkita Hirttämättömien (1971) ironisen Tonto-intiaanin esiasteena.

Kuitenkin Ere Kokkosen monipuolisuutta koomisten elokuvien vastapainoksi todistavat proto-argentomaisen veriset kohtaukset, kamera-ajot ja kauniit maisemaltioinnit Suomen luonnosta. Sääli, että neljännen seinän rikkominen osoittautui liian suureksi riskiksi ja kunnianhimoinen lopputulos poltti lähes kaikki tekijöidensä rahat myös todellisuudessa. Tämä ajoi Speden tekemään mustavalkoisia kepeämpiä turhakkeita koko 1970-luvun ajaksi. Knoppitietona loppuun on hyvä mainita, että Salminen pelasti kuvauksissa koko kansan Veskun hengen erään vaaralliseksi muodostuneen stuntin yhteydessä. (TP)

SALESMAN (OHJAUS ALBERT MAYSLES, DAVID MAYSLES & CHARLOTTE ZWERIN. YHDYSVALLAT: 1969) ● Grey Gardensin (1975) tekijöiden Salesmanin tyylikäs intro esittelee meille heti kättelyssä neljä kovemman luokan myyntibisneskonkaria: Härän (Raymond Martos), Jäniksen (James Baker), The Giperin (Charles McDevitt) ja Mäyrän (Paul Brennan). He kaikki ovat yhden pomon kätyreitä ainoana päämääränään, jopa elämän-

tehtävänä, saada myytyä tuote (Raamattu), keinolla millä hyvänsä.

Parhaimmat myyntimiehet hiillostavat ystävällisyydellä asiakastaan, toimivat psykiatreina, kertoilevat vitsejä, taputtavat melkein selkään ja ainakin kättelevät oikeassa tilanteessa lämpimästi. He saattavat jopa pakottaa – hellämielisesti ja salaviihkaa – asiakkaan yksinkertaisesti valinnan eteen tietäen, että asiakkaalle heidän valintansa tulee aina olemaan väärä. Sillä aina kun ihminen joutuu valitsemaan, hän valitsee väärin. Parhaimmillaan Raamattu-kauppiaat ovat kun he pääsevät nuoleskelemaan asiakkaitensa persettä. Moni vihaa heitä juuri siksi, että he ovat niin hyviä alallaan!

Työpaikkalaverin lausumaton ohjeistus on selvä: Myy tuote tai lennä ulos bisneksestä. Myyntipomon ystävällinen puhe tarkoittaa nimenomaan tätä. Hän ilmoittaa, että muutamat kaljoittelijat on jo »eliminoitu – ja palloveli on loppu». Sen jälkeen hän varoittaa – kuin itse ylipappi – uskoa ja inspiraatiota alaisiinsa: »Raha on siellä, mene ja hae se! ...olen kyllästynyt urputtamaan teille, mikä on teille parasta!» (JNy)

SIKOLÄTTI (»PORCILE»). OHJAUS PIER PAOLO PASOLINI. ITALIA & RANSKA: 1969) ● Violent Lifen (1962) nuorten jengielämä ylti villiin ja brutaalin väkivaltaan – ja toisaalta heliiniin kohtaamisiin, mutta Pasolinin omassa ohjauksessa Sikolätissä kyse oli paljolti henkisestä ja fyysisestä kidutuksesta. Dualismi kahden nuoren välillä – köyhän ja rikkaan – oli yhä ilmeinen.

Jos filosofi esittää mystikkoja ja mietiskelijää, Pasolini ei ollut sitä lainkaan. Hän oli runoilija, joka on yhtä kuin uuden luoja. Mus-

tan vyön karatesta hommannut Pasolini kiinnostui aikalaisten elokuvia enemmän modernista kirjallisuudesta sekä Masaccion freskoista, Giotton maalauksista ja Pontormon maneerisista töistä.

Sikolähti leikkaa ristiin ja liittää yhteen kaksi tarinaa. Toisessa mykkä ja nälkää näkevä, Pierre Clémentin näyttelemä (köyhä) hippie vaeltaa hämäräperäisen keskiaikaisessa ympäristössä. Pierre kulkee halki silmiinpistävän vulkaanisen autiomaan ja ryhtyy kannibaaliksi. Mukaan houkuttelemansa hourupääheimon kanssa heidät napataan ja tuomitaan kristillisen kirkon nimissä kuolemanrangaistukseen. Ennen kuin Clémenti kiinnitetään verikoirien karnevalisoitavaksi, sankarimme hourii diskreettisen kameraajon päätteeksi nämä toistuvan kohtalokkaat deliriumiset säkeet: »Tapoin isäni, söin ihmislihaa ja nyt värisen ilosta.»

Hippi saa ansionsa mukaan. Sikaan sekaantujalle, täysin toisenlaisessa, kartanomaisessa ja idyllisessä ympäristössä elävälle Jean-Pierre Léaudin näyttelemälle (rikkaalle) Klotzille ei löydy rangaistusta. Nuorta rakkautta, Anne Wiazemskyn esittämän Idan hellyttäviä lohdutuksen osoituksia hän sentään saa. Mutta ahdistuksen ja levottomuuden tunne on hänen rikoksensa. Se elää hänen sielussaan aina niinä hetkinä, kun hän pysyy erossa karsinassa kyhjöttävistä, kamalaa jouluteurastusta odottavista, todellisista vikisevistä rakastetuistaan. Sikolähti oli toistaiseksi törkein Pasolinin elokuva. En osaa päättää, mitä mieltä siitä olisin. (JNy)

SURU JA SÄÄLI (»LE CHAGRIN ET LA PIÉTÉ»). OHJAUS MARCEL OPHÜLS. RANSKA, SVEITSI & LÄNSI-SAKSA: 1969) • Max

Ophülsin aivan yhtä ansioituneen pojan ohjaama nelituntinen dokumentti pureutuu merkittävään ja vaiettuun osaan Ranskan historiaa. Kuinka paljon miehitetty frankkien maa todella teki vapaaehtoista yhteistyötä saksalaisten kanssa? Ophüls syöksyy suoraan asioiden ytimeen ja haastattelee valtavaa määrää ihmisiä eri yhteiskuntaluokkiin kuuluvista siviileistä kollaboraattoreihin, englantilaisiin sivustakatsojiin ja entisiin natsiupseereihin.

Rakenne on kaksiosainen. Ensimmäisen ydinmateriaalissa Ranskan pääministerinäkin toiminut juutalainen vastarintamies Pierre Mendès France kertoo liikkeen toiminnasta sotavuosina. Toinen osa on edellisen peilikuva ja keskittyy miehityksen vuosiin. Ääneen pääsee ennen kaikkea Mendès Francen doppelganger, Christian de la Mazière, aristokraattinen fasisti, joka palveli sotavuodet Waffen SS:ssä. Kontrasti osien välillä on kylmäävä. Erityislaatuinen teoksesta tekee mässäilyn välttämisen. Haastateltavat istuvat olohuoneissaan tai muissa tiloissa ja analysoivat tilanteita parhaan kykynsä mukaan. Arkistomateriaali luo ironista kontrastia. Mosaiikki toimii sekä kokonaisuutena että valottaa todistajien lausunnoista nousevia selviä ristiriitoja. Toisinaan yksi muistaa väärin, joku toinen valehtelee. Ophüls on pääasiassa hiljaa mutta osaa oikean dokumentaristin tavoin käydä välillä päälle kuin yleinen syyttäjä.

Elokuva valaisee lukuisia syitä yhteistyön syntyyn ja siihen, miksi nämä vuodet jälkikirjoitettiin historiassa vähemmän häpeällisiksi. Opportunistista siirrytään aatteellisuuteen ja Ranskan vaiettuun ja edelleen elävään juutalaisvastaisuuteen. Elokuva tekee

useammin hehkutettua Shoahia (1985) paremmin selväksi ihmisluonteen monimutkaisuuden, koska keskittyy kärsimyksen syntyyn monimutkaisena tapahtumana sortumatta ympärilyöreyteen tai jälkimodernismiin.

Elokuvaa voi pitää ensimmäisenä osana trilogiassa, jota jatkoivat ansiokkaasti sotarikoksista kertova *The Memory of Justice* (1976) ja Klaus Barbien oikeudenkäyntiin keskittyvä *Hotelli Terminus* (1988). (ML)

AAKKOSELLINEN HAKEMISTO

1

12 APINAA (»12 MONKEYS»). OHJAUS TERRY GILLIAM.
YHDYSVALLAT: 1995) **427**

6

66 SCENES FROM AMERICA (»66 SCENER FRA
AMERIKA»). OHJAUS JØRGEN LETH. TANSKA: 1982)
328

69: LOVE SEX SENIOR (OHJAUS MENNA LAURA MEIJER.
HOLLANTI: 2013) **532**

7

79 KEVÄTTÄ (»79 PRIMAVERAS»). OHJAUS SANTIAGO
ÁLVAREZ. KUUBA: 1969) **208**

9

9½ MINUTES (OHJAUS SERGEI KUSHNEROV. UKRAINA:
1993) **411**

A

ABELHA NA CHUVA, UMA (OHJAUS FERNANDO LOPES.
PORTUGALI: 1972) **235**

ACCIDENT (»POLIZEIBERICHT ÜBERFALL»). OHJAUS
ERNŐ METZNER. SAKSA: 1928) **56**

ACT OF SEEING WITH ONE'S OWN EYES, THE (OHJAUS
STAN BRACKHAGE. YHDYSVALLAT: 1971) **227**

ADVENTURES OF A UBIQUITOUS FELLOW, THE
(»VŠUDYBYLOVO DOBRODRUŽSTVÍ»). OHJAUS KAREL
DODAL & IRENA DODALOVÁ. TŠEKOSLOVAKIA:
1936) **85**

AHDISTAVA RAKKAUS (»KAERLIGHEDENS SMERTE»).
OHJAUS NILS MALMROS. TANSKA: 1992) **404**

AIKAKONE ELI MITÄ JACK VIILTÄJÄLLE KUULUU
TÄNÄÄN (»TIME AFTER TIME»). OHJAUS NICHOLAS
MEYER. YHDYSVALLAT: 1979) **301**

AJOMIES (»KÖRKARLEN»). OHJAUS VICTOR SJÖSTRÖM.
RUOTSI: 1921) **44**

ALADDININ TAIKALAMPPU (»VOLSHEBNAJA LAMPA
ALADINA»). OHJAUS BORIS RYTSAREV.
NEUVOSTOLIITTO: 1966) **184**

ALAMBRISTA! (»THE ILLEGAL»). OHJAUS ROBERT M.
YOUNG. YHDYSVALLAT: 1977) **285**

ALAN PARTRIDGE: KUKKONA TUNKIOLLA (»ALAN
PARTRIDGE: ALPHA PAPA»). OHJAUS DECLAN
LOWNEY. ISO-BRITANNIA & RANSKA: 2013) **532**

ALI AND THE SORCERER (»ALI UND DER
HEXENMEISTER»). OHJAUS MANFRED HENKE. ITÄ-
SAKSA: 1987) **367**

ALICE'S WILD WEST SHOW (OHJAUS WALT DISNEY.
YHDYSVALLAT: 1924) **48**

ALL THE COLORS OF THE DARK (»TUTTI I COLORI DEL
BUIO»). OHJAUS SERGIO MARTINO. ITALIA &
ESPANJA: 1972) **236**

ALLEGRO NON TROPPO (OHJAUS BRUNO BOZZETTO.
ITALIA: 1976) **278**

ALONE. LIFE WASTES ANDY HARDY (OHJAUS MARTIN
ARNOLD. ITÄVALTA: 1998) **449**

ALPPIEN SALAISUUS (»DER HEILIGE BERG»). OHJAUS
ARNOLD FANCK. SAKSA: 1926) **51**

AMADEUS (OHJAUS MILOŠ FORMAN. YHDYSVALLAT:
1984) **339**

AMERICA 3000 (OHJAUS DAVID ENGELBACH.
YHDYSVALLAT: 1986) **359**

AMERIKAN PSYKO (»AMERICAN PSYCHO»). OHJAUS
MARY HARRON. YHDYSVALLAT & KANADA: 2000) **462**

AMIN – MIELIPUOLI DIKTAATTORI (»AMIN: THE RISE
AND FALL»). OHJAUS SHARAD PATEL. ISO-
BRITANNIA, NIGERIA & KENIA: 1981) **314**

AMYN JÄLJILLÄ (»CHASING AMY»). OHJAUS KEVIN
SMITH. YHDYSVALLAT: 1997) **441**

ANAKONDA (»ANACONDA»). OHJAUS LUIS LLOSA.
YHDYSVALLAT, BRASILIA & PERU: 1997) **442**

ANDALUSIALAINEN KOIRA (»UN CHIEN ANDALOU»).
OHJAUS LUIS BUÑUEL & SALVADOR DALÌ. RANSKA:
1929) **60**

ANDROMEDA UHKA (»THE ANDROMEDA STRAIN»).
OHJAUS ROBERT WISE. YHDYSVALLAT: 1971) **227**

ANGEL'S EGG (»TENSHI NO TAMAGO«. OHJAUS MAMORU OSHII. JAPANI: 1985) **347**

ANGST (OHJAUS GERALD KARGL. ITÄVALTA: 1983) **333**

ANNE FRANKIN PÄIVÄKIRJA (»THE DIARY OF ANNE FRANK«. OHJAUS GEORGE STEVENS. YHDYSVALLAT: 1959) **156**

ANOMALISA (OHJAUS DUKE JOHNSON & CHARLIE KAUFMAN. YHDYSVALLAT: 2015) **553**

ANTICHRIST (OHJAUS LARS VON TRIER. TANSKA: 2009) **510**

APACHES (OHJAUS JOHN MACKENZIE. ISO-BRITANNIA: 1977) **286**

APART FROM YOU (»KIMI TO WAKARETE«. OHJAUS MIKIO NARUSE. JAPANI: 1933) **75**

APINAKUNINGAS (»DA NAO TIAN GONG«. OHJAUS WAN LAI-MING. KIINA: 1963) **171**

APINOIDEN PLANEETTA (»PLANET OF THE APES«. OHJAUS FRANKLIN J. SCHAFFNER. YHDYSVALLAT: 1968) **197**

ARCHIBALDO DE LA CRUZIN RIKOLLINEN ELÄMÄ (»ENSAYO DE UN CRIMEN«. OHJAUS LUIS BUÑUEL. MEKSIKO: 1955) **135**

ARIZONA DREAM (OHJAUS EMIR KUSTURICA. YHDYSVALLAT & RANSKA: 1993) **412**

AROMA OF TEA, THE (OHJAUS MICHAËL DUDOK DE WIT. ALANKOMAAT: 2006) **490**

ARPINAAMA (»SCARFACE«. OHJAUS HOWARD HAWKS. YHDYSVALLAT: 1932) **70**

ARVO PÄRT – EVEN IF I LOSE EVERYTHING (OHJAAJA DORIAN SUPIN. VIRO: 2015) **554**

ASI KADAYI (OHJAUS ÇETIN INANÇ. TURKKI: 1986) **359**

AT NIGHT I FLY (OHJAUS MICHEL WENZER. RUOTSI & YHDYSVALLAT: 2011) **522**

ATALANTE, L' (OHJAUS JEAN VIGO. RANSKA: 1934) **81**

ATOMIAIVOISET OLENNOT (»CREATURE WITH THE ATOM BRAIN«. OHJAUS EDWARD L. CAHN. YHDYSVALLAT: 1955) **136**

ATOR – TAISTELEVA KOTKA (»ATOR L'INVINCIBILE«. OHJAUS JOE D'AMATO. ITALIA: 1982) **329**

AUDITION (»ÔDISHON«. OHJAUS TAKASHI MIIKE. JAPANI: 1999) **456**

AULIS SALLINEN NYLKEE AHVENEN (OHJAUS JARMO JÄÄSKELÄINEN. SUOMI: 1984) **339**

AURORA (OHJAUS MIIA TERVO. SUOMI: 2019) **573**

AVARUUSMATKA (»NA KOMETĚ«. OHJAUS KAREL ZEMAN. TŠEKKOSLOVAKIA: 1970) **217**

B

BAARIKÄRPÄNEN (»BARFLY«. OHJAUS BARBET SCHROEDER. YHDYSVALLAT: 1987) **368**

BABY LOVE (OHJAUS ALASTAIR REID. ISO-BRITANNIA: 1968) **197**

BABY OF MACON, THE (OHJAUS PETER GREENAWAY. ISO-BRITANNIA, RANSKA, SAKSA, BELGIA & HOLLANTI: 1993) **412**

BAD BOY BUBBY (OHJAUS ROLF DE HEER. AUSTRALIA & ITALIA: 1993) **413**

BAD DAY TO GO FISHING (»MAL DÍA PARA PESCAR«. OHJAUS ÁLVARO BRECHNER. URUGUAY & ESPANJA: 2009) **510**

BAD LUCK BLACKIE (OHJAUS TEX AVERY. YHDYSVALLAT: 1949) **119**

BAGDADIN VARAS (»THE THIEF OF BAGHDAD«. OHJAUS RAOUL WALSH. YHDYSVALLAT: 1924) **48**

BAJRANGBALI (OHJAUS CHANDRAKANT. INTIA: 1976) **278**

BALLET MÉCANIQUE (OHJAUS FERNAND LÉGER & DUDLEY MURPHY. RANSKA: 1924) **49**

BALTHAZAR (»AU HASARD BALTHAZAR«. OHJAUS ROBERT BRESSON. RANSKA & RUOTSI: 1966) **184**

BANK DICK, THE (OHJAUS EDWARD F. CLINE. YHDYSVALLAT: 1940) **94**

BARRY LYNDON (OHJAUS STANLEY KUBRICK. ISO-BRITANNIA: 1975) **269**

BAT, THE (OHJAUS ROLAND WEST. YHDYSVALLAT: 1926) **52**

BATH HOUSE (»SIMHALL«. OHJAUS NIKI LINDROTH VON BAHR. RUOTSI: 2014) **544**

BATMAN – PALUU (»BATMAN RETURNS«. OHJAUS TIM BURTON. YHDYSVALLAT: 1992) **405**

BATMAN: THE MOVIE (OHJAUS LESLIE H. MARTINSON. YHDYSVALLAT: 1966) **185**

BEAU TRAVAIL (OHJAUS CLAIRE DENIS. RANSKA: 1999) **456**

BELATED PREMIERE, A (OHJAUS VICTOR BOCHAROV. VENÄJÄ: 2004) **483**

BELUGA (OHJAUS SHIN HASHIMOTO. JAPANI: 2012) **527**

BENNYN VIDEO (»BENNY'S VIDEO«. OHJAUS MICHAEL HANEKE. ITÄVALTA & SVEITSI: 1992) **405**

BERLIINI: SUURKAUPUNGIN SINFONIA (»BERLIN: DIE SINFONIE DER 54

BESPOKE OVERCOAT, THE (OHJAUS JACK CLAYTON. ISO-BRITANNIA: 1955) **137**

BESÆTTELSE (OHJAUS BODIL IPSEN. TANSKA: 1944) **105**

BEWITCHED (»GU»). OHJAUS CHIH-HUNG KUEI.
HONGKONG: 1981) **314**

BEYOND THE MAT (OHJAUS BARRY W. BLAUSTEIN.
YHDYSVALLAT: 1999) **457**

BIGGIE & TUPAC – TOTUUS MURHIEN TAKAA (OHJAUS
NICK BROOMFIELD. ISO-BRITANNIA: 2002) **472**

BILBAO – UNELMA ILMAN SIIPIÄ (»BILBAO»). OHJAUS
BIGAS LUNA. ESPANJA: 1978) **294**

BINT EL-HARES (OHJAUS HENRY BAKARAT. LIBANON:
1968) **198**

BIRDS, ORPHANS AND FOOLS (»VTÁCKOVIA, SIROTY A
BLÁZNI»). OHJAUS JURAJ JAKUBISKO.
TŠEKKOSLOVAKIA: 1969) **208**

BLACK GIRL (»LA NOIRE DE...»). OHJAUS OUSMANE
SEMBÈNE. SENEGAL & RANSKA: 1966) **185**

BLACK MASS (»MESSE NOIRE»). OHJAAJA
TUNTEMATON. RANSKA: 1928) **57**

BLACK PANTHER WARRIORS, THE (»HEI BAO TIAN XIA»).
OHJAUS CLARENCE FOK YIU-LEUNG. HONGKONG:
1993) **413**

BLACKHAT (OHJAUS MICHAEL MANN. YHDYSVALLAT.
2014) **544**

BLASTFIGHTER (OHJAUS LAMBERTO BAVA. ITALIA &
RANSKA. 1984) **340**

BLINDSPOTTING (OHJAUS CARLOS LÓPEZ ESTRADA.
YHDYSVALLAT: 2018) **568**

BLUE BIRD, THE (OHJAUS MAURICE TOURNEUR.
YHDYSVALLAT: 1918) **38**

BLUE JEAN MONSTER, THE (»JEUK NGAU JAI DIK JUNG
KWAI»). OHJAUS KAI-MING LAI. HONGKONG: 1991)
398

BLUEBEARD (»BARBE-BLEUE»). OHJAUS GEORGES
MÉLIÈS. RANSKA: 1901) **28**

BODY SNATCHER, THE (»LADRÓN DE CADÁVERES»).
OHJAUS FERNANDO MÉNDEZ. MEKSIKO: 1957) **146**

BOOP-OOP-A-DOOP (OHJAUS DAVE FLEISCHER.
YHDYSVALLAT: 1932) **70**

BOTHERSOME MAN, THE (»DEN BRYSSOMME MANNEN»).
OHJAUS JENS LIEN. NORJA & ISLANTI: 2006) **491**

BOULE DE SUIF (OHJAUS MIHAIL ROMM.
NEUVOSTOLIITTO: 1934) **81**

BOYS BEWARE (OHJAUS SID DAVIS. YHDYSVALLAT:
1961) **164**

BRAVEHEART – TAIPUMATON (OHJAUS MEL GIBSON.
YHDYSVALLAT: 1995) **428**

BUDDHA COLLAPSED OUT OF SHAME (»BUDA AS
SHARM FORU RIKHT»). OHJAUS HANA
MAKHLMALBAF. IRAN & RANSKA: 2007) **495**

BUDDY, BUDDY (»VARSINAISET KUMPPANUKSET»).
OHJAUS. BILLY WILDER. YHDYSVALLAT: 1981) **315**

BURNING (»BEONING»). OHJAUS LEE CHANG-DONG.
ETELÄ-KOREA: 2018) **568**

C

CAFÉ DE FLORE (OHJAUS JEAN-MARC VALLÉE. KANADA
& RANSKA: 2011) **523**

CANDY (OHJAUS CHRISTIAN MARQUAND. ITALIA,
RANSKA & YHDYSVALLAT: 1968) **198**

CANIS (OHJAUS ANNA SOLANAS & MARC RIBA.
ESPANJA: 2013) **533**

CANTERBURYN TARINOITA (»A CANTERBURY TALE»).
OHJAUS MICHAEL POWELL & EMERIC
PRESSBURGER. ISO-BRITANNIA: 1944) **105**

CAPTAIN GROGG AMONG OTHER STRANGE CREATURES
(»KAPTEN GROGG BLAND ANDRA KONSTIGA
KROPPAR»). OHJAUS VICTOR BERGDAHL. RUOTSI:
1920) **42**

CARAMBA - PAHOLAINEN KANNOILLA (»KEOMA»).
OHJAUS ENZO G. CASTELLARI. ITALIA: 1976) **279**

CARGO 200 (OHJAUS ALEKSEI BALABANOV. VENÄJÄ:
2007) **496**

CARROT CATERPILLAR, THE (»LA CHENILLE DE LA
CAROTTE»). OHJAUS PATHÉ FRÈRES. RANSKA: 1911)
33

CELIA (OHJAUS ANN TURNER. AUSTRALIA: 1989) **385**

CEMETERY MAN (»DELLAMORTE DELLAMORE»). OHJAUS
MICHELE SOAVI. ITALIA, RANSKA & SAKSA: 1994)
421

CEMETERY OF SPLENDOUR (»RAK TI KHON KAEN»).
OHJAUS APICHATPONG WEERASETHAKUL. THAIMAA,
SAKSA, RANSKA, MALESIA, ETELÄ-KOREA, MEKSIKO,
YHDYSVALLAT, NORJA & ISO-BRITANNIA: 2015) **554**

CERRO CORA (OHJAUS GUILLERMO VERA. PARAGUAY:
1978) **295**

CHANG: A DRAMA OF THE WILDERNESS (OHJAUS
MERIAN C. COOPER & ERNEST B. SCHOEDSACK.
YHDYSVALLAT: 1927) **54**

CHAPLININ POIKA (»THE KID»). OHJAUS CHARLES
CHAPLIN. YHDYSVALLAT: 1921) **44**

CHARLES BUKOWSKI TAPES, THE (»CHARLES
BUKOWSKI PAR BARBET SCHROEDER»). OHJAUS
BARBET SCHROEDER. RANSKA: 1987) **368**

CHERBOURGIN SATEENVARJOT (»LES PARAPLUIES DE
CHERBOURG»). OHJAUS JACQUES DEMY. RANSKA:
1964) **175**

CHINA IN FLAMES (»KITAY V ОГНЕ (RUKI PROCH OT
KITAYI!)). OHJAUS NIKOLAI KHODATAEV, ZENON
KOMISSARENKO & JURI MERKULOV.
NEUVOSTOLIITTO: 1925) **49**

CHRISTIANE F. – TYTTÖ METROASEMALTA
(»CHRISTIANE F. – WIR KINDER VOM BAHNHOF
ZOO»). OHJAUS ULI EDEL. LÄNSI-SAKSA: 1981) **315**

CITIZEN TOXIE: THE TOXIC AVENGER IV (OHJAUS LLOYD KAUFMAN. YHDYSVALLAT: 2000) **462**

CKY2K (OHJAUS BAM MARGERA. YHDYSVALLAT: 2000) **463**

CLASS OF 1999 (OHJAUS MARK L. LESTER. YHDYSVALLAT: 1990) **393**

CLEOPATRA (»KUREOPATORA«. OHJAUS OSAMU TEZUKA & EIICHI YAMAMOTO. JAPANI: 1970) **217**

CLIP (»KLIP«. OHJAUS MAJA MILOŠ. SERBIA: 2012) **527**

CLOSE-UP (»NEMA-YE NAZDIK«. OHJAUS ABBAS KIAROSTAMI. IRAN: 1990) **393**

CLOUD-CAPPED STAR, THE (»MEGHE DHAKA TARA«. OHJAUS RITWIK GHATAK. INTIA: 1960) **160**

COBRA – LAIN VAHVA KÄSI (OHJAUS GEORGE P. COSMATOS. YHDYSVALLAT: 1986) **359**

CODENAME RUSH (»RUSH«. OHJAUS TONINO RICCI. ITALIA: 1983) **334**

COLLEGE GIRL (OHJAUS SHANTILAL SONI. INTIA: 1978) **295**

COMBAT SHOCK (BUDDY GIOVINAZZO. YHDYSVALLAT: 1984) **340**

COMMANDO (OHJAUS MARK L. LESTER. YHDYSVALLAT: 1985) **348**

CON AIR - LENTO VAPAUTEEN (»CON AIR«. OHJAUS SIMON WEST. YHDYSVALLAT: 1997) **442**

CONGORILLA (OHJAUS MARTIN E. JOHNSON. YHDYSVALLAT: 1932) **71**

CONSPIRATORS OF PLEASURE (»SPIKLENCI SLASTI«. OHJAUS JAN ŠVANKMAJER. TŠEKKI, SVEITSI & ISO-BRITANNIA: 1996) **435**

CONTRACT, THE (OHJAUS CHRISTER LINDSTRÖM. SUOMI: 2015) **555**

CONTROL (OHJAUS ANTON CORBIJN. ISO-BRITANNIA, YHDYSVALLAT, AUSTRALIA, JAPANI & RANSKA: 2007) **496**

COUCHER DE LA MARIÉE, LE (OHJAUS LÉAR. RANSKA: 1896) **25**

COUNSELOR, THE (OHJAUS RIDLEY SCOTT. YHDYSVALLAT: 2013) **534**

CRIMSON KIMONO, THE (OHJAUS: SAMUEL FULLER. YHDYSVALLAT: 1959) **157**

CRUMB (OHJAUS TERRY ZWIGOFF. YHDYSVALLAT: 1994) **421**

CUL-DE-SAC – UMPIKUJA (»CUL-DE-SAC«. OHJAUS ROMAN POLAŃSKI. ISO-BRITANNIA: 1966) **186**

CURIOUS ALICE (OHJAUS DAVE DIXON. YHDYSVALLAT: 1968) **199**

CURSE OF THE WEREWOLF, THE (OHJAUS TERENCE FISHER. ISO-BRITANNIA: 1961) **164**

CYCLIST, THE (»BICYCLERAN«. OHJAUS MOHSEN MAKHMALBAF. IRAN: 1987) **369**

D

DAD (»OCA«. OHJAUS VLADO ŠKAFAR. SLOVENIA: 2010) **517**

DANCER IN THE DARK (OHJAUS LARS VON TRIER. TANSKA: 2000) **463**

DANGEROUS ENCOUNTERS OF THE FIRST KIND (»DI YI LEI XING WEI XIAN«. OHJAUS TSUI HARK. HONGKONG: 1980) **307**

DANGEROUS MEN (OHJAUS JAHANGIR SALEHI. YHDYSVALLAT: 2005) **487**

DAYS OF YOUTH (»GAKUSEI ROMANSU: WAKAKI HI«. OHJAUS YASUJIRŌ OZU. JAPANI: 1929) **61**

DEAD MAN (OHJAUS JIM JARMUSCH. YHDYSVALLAT, SAKSA & JAPANI: 1995) **428**

DEATH BED: THE BED THAT EATS (OHJAUS GEORGE BARRY. YHDYSVALLAT: 1977) **286**

DEATH SENTENCE (»SENTENZA DI MORTE«. OHJAUS MARIO LANFRANCHI. ITALIA: 1968) **199**

DEATH SMILES AT MURDERER (»LA MORTE HA SORRISO ALL'ASSASSINO«. OHJAUS JOE D'AMATO. ITALIA: 1973) **245**

DEATHLESS DEVIL, THE (OHJAUS YILMAZ ATADENIZ. TURKKI: 1973) **245**

DECAMERONE (»IL DECAMERON«. OHJAUS PIER PAOLO PASOLINI. ITALIA, RANSKA & LÄNSI-SAKSA: 1971) **228**

DEFLOWERING OF EVA VAN END, THE (»DE ONTMAAGDING VAN EVA VAN END«. OHJAUS MICHIEL TEN HORN. HOLLANTI: 2013) **534**

DEMENTIA (OHJAUS JOHN PARKER. YHDYSVALLAT: 1955) **137**

DEMON COP (OHJAUS ROCCO KAREGA & HAL MILES. YHDYSVALLAT: 1990) **394**

DEMON WITCH CHILD (»LA ENDEMONIADA«. OHJAUS AMANDO DE OSSORIO. ESPANJA: 1975) **269**

DEMONS (»DĚMONI«. OHJAUS LAMBERTO BAVA. ITALIA: 1985) **348**

DEMONS 5: THE DEVIL'S VEIL (»LA MASCHERA DEL DEMONIO«. OHJAUS LAMBERTO BAVA. ITALIA, ESPANJA, LÄNSI-SAKSA, PORTUGALI & RANSKA: 1989) **386**

DEMONS 6: DE PROFUNDIS (OHJAUS LUIGI COZZI. ITALIA: 1989) **386**

DENTS DU SINGE, LES (OHJAUS RENÉ LALOUX. RANSKA: 1960) **160**

DERNIER CHAPERON ROUGE, LE (OHJAUS JAN KOUNEN. RANSKA: 1996) **436**

DERSU UZALA (OHJAUS AKIRA KUROSAWA. NEUVOSTOLIITTO & JAPANI: 1975) **270**

DESCENT, THE – LOUKUSSA (»THE DESCENT»). OHJAUS NEIL MARSHALL. ISO-BRITANNIA: 2005) **488**

DEVILS ON THE DOORSTEP (»GUI ZI LAI LE»). OHJAUS JIANG WEN. KIINA: 2000) **464**

DIARY OF A BIG MAN (»DAI JEUNG FOO YAT GEI»). OHJAUS CHOR YUEN. HONGKONG: 1988) **378**

DILILI À PARIS (OHJAUS MICHEL OCELOT. RANSKA, BELGIA & SAKSA: 2018) **569**

DIMENSION (OHJAUS LARS VON TRIER. TANSKA: 2010) **517**

DISORDER (»XHIANSHI SHI GUOQU DE WEILAI»). OHJAUS HUANG WEIKAI. KIINA: 2009) **511**

DIWAN (OHJAUS WERNER NEKES. LÄNSI-SAKSA: 1974) **257**

DJANGO – KOSTAJA (»DJANGO»). OHJAUS SERGIO CORBUCCI. ITALIA & ESPANJA: 1966) **187**

DO THE RIGHT THING (OHJAUS SPIKE LEE. YHDYSVALLAT: 1989) **387**

DOCTOR JEKYLL AND THE WEREWOLF (»DOCTOR JEKYLL Y EL HOMBRE LOBO»). OHJAUS LEÓN KLIMOVSKY. ESPANJA: 1972) **236**

DOCTOR VAMPIRE (OHJAUS JAMIE LUK. HONGKONG: 1990) **394**

DOG'S DIALOGUE (»COLLOQUE DE CHIENS»). OHJAUS RAOUL RÚIZ. RANSKA: 1977) **287**

DOOM GENERATION, THE – TUOMION SUKUPOLVI (»THE DOOM GENERATION»). OHJAUS GREGG ARAKI. YHDYSVALLAT & RANSKA: 1995) **429**

DOUBLE SUICIDE (»SHINJÛ: TEN NO AMIJIMA»). OHJAUS MASAHIRO SHINODA. JAPANI: 1969) **209**

DOWNTOWN – DIE NACKTEN PUPPEN DER UNTERWELT (OHJAUS JESÚS FRANCO. SVEITSI: 1976) **279**

DRÁCULA (OHJAUS GEORGE MELFORD & ENRIQUE TOVAR ÁVALOS. YHDYSVALLAT: 1931) **67**

DRACULA ON NOUSSUT HAUDASTAAN (»DRACULA HAS RISEN FROM THE GRAVE»). OHJAUS FREDDIE FRANCIS. ISO-BRITANNIA: 1968) **200**

DRACULA, PAHOLAISEN LÄHETTLÄS (»TASTE THE BLOOD OF DRACULA»). OHJAUS PETER SASDY. ISO-BRITANNIA: 1970) **218**

DRAGGED ACROSS CONCRETE (OHJAUS S. CRAIG ZAHLER. YHDYSVALLAT: 2018) **569**

DRAGON INN (»LONG MEN KEZHAN»). OHJAUS KING HU. TAIWAN & HONGKONG: 1967) **191**

DRAME CHEZ LES FANTOCHES, UN (OHJAUS ÉMILE COHL. RANSKA: 1908) **31**

DROOPY VERIKOIRANA (»DUMB-HOUNDED»). OHJAUS TEX AVERY. YHDYSVALLAT: 1943) **101**

DU CÔTÉ D'OROUËT (OHJAUS JACQUES ROZIER. RANSKA: 1971) **228**

DUCK AND COVER (OHJAUS ANTHONY RIZZO. YHDYSVALLAT: 1952) **128**

DUCKTATORS, THE (OHJAUS NORMAN MCCABE. YHDYSVALLAT: 1942) **99**

DUKE OF BURGUNDY, THE (OHJAUS PETER STRICKLAND. ISO-BRITANNIA & UNKARI: 2014) **545**

DUMBO (OHJAUS BEN SHARPSTEEN. YHDYSVALLAT: 1941) **97**

E

EASTERN PROMISES (OHJAUS DAVID CRONENBERG. ISO-BRITANNIA, KANADA & YHDYSVALLAT: 2007) **497**

EBOLA SYNDROME (OHJAUS: HERMAN YAU. HONGKONG: 1996) **436**

ED WOOD (OHJAUS TIM BURTON. YHDYSVALLAT: 1994) **422**

EDUCATION FOR DEATH: THE MAKING OF THE NAZI (OHJAUS CLYDE GERONIMI. YHDYSVALLAT: 1943) **102**

EGO (OHJAUS BRUNO BOZZETTO. ITALIA: 1969) **210**

EILISEN KUISKAUS (»OMOHIDE PORO PORO»). OHJAUS ISAO TAKAHATA. JAPANI: 1991) **399**

ELECTROCUTING AN ELEPHANT (OHJAUS THOMAS A. EDISON. YHDYSVALLAT: 1903) **29**

ELECTROMA (OHJAUS THOMAS BANGALTER & GUY-MANUEL DE HOME-CHRISTO. RANSKA & YHDYSVALLAT: 2006) **492**

ELEFANTTIMIES (»THE ELEPHANT MAN»). OHJAUS DAVID LYNCH. YHDYSVALLAT & ISO-BRITANNIA: 1980) **307**

ELISA (OHJAUS VERONICA AMARA NNACHI. NIGERIA: 2014) **546**

ELOKUU (OHJAUS MATTI KASSILA. SUOMI: 1956) **143**

ELOKUVAN SYNTY 1895 (»1895»). OHJAUS PRIIT PÄRN & JANNO PÖLDMA. VIRO: 1995) **429**

ELÄINTEN VERI (»LE SANG DES BÊTES»). OHJAUS GEORGES FRANJU. RANSKA: 1949) **120**

ELÄMÄNI ILMAN MINUA (»MY LIFE WITHOUT ME»). OHJAUS ISABEL COIXET. ESPANJA & KANADA: 2003) **476**

ELÄVIEN KUOLLEIDEN PALUU (»THE RETURN OF THE LIVING DEAD»). OHJAUS DAN O'BANNON. YHDYSVALLAT: 1985) **349**

ELÄVIEN KUOLLEIDEN YÖ (»NIGHT OF THE LIVING DEAD»). OHJAUS GEORGE A. ROMERO. YHDYSVALLAT: 1968) **200**

ELÄVÄ MERI (»LE MONDE SANS SOLEIL»). OHJAUS JACQUES-YVES COUSTEAU. RANSKA: 1964) **176**

EMELIE (OHJAUS MICHAEL THELIN. YHDYSVALLAT: 2015) **555**

EMPEROR OF THE NORTH POLE (OHJAUS ROBERT ALDRICH. YHDYSVALLAT: 1973) **246**

EMPEROR'S NAKED ARMY MARCHES ON, THE (»YUKI YUKITE SHINGUN«. OHJAUS KAZUO HARA. JAPANI: 1987) **369**

ENONI ON TOISTA MAATA (»MON ONCLE«. OHJAUS JACQUES TATI. RANSKA: 1958) **150**

ENSINMÄINEN OPETTAJA (»PERVYI UTSHITEL«. OHJAUS ANDREI MIHALKOV-KONTSHALOVSKI. NEUVOSTOLIITTO: 1965) **181**

ERASERHEAD (OHJAUS DAVID LYNCH. YHDYSVALLAT: 1977) **287**

ERÄMAAN KUTSU (»ARANO NO SAKEBI KOE: HOWL, BUCK«. OHJAUS KÖZÖ MORISHITA. JAPANI: 1981) **316**

EVDOKIA (OHJAUS ALEXIS DAMIANOS. KREIKKA: 1971) **229**

EVEREADY HARTON IN BURIED TREASURE (OHJAUS E. HARDON. YHDYSVALLAT: 1929) **62**

EX MACHINA (OHJAUS ALEX GARLAND. ISO-BRITANNIA: 2014) **546**

EXCALIBUR – SANKARIN MIEKKA (OHJAUS JOHN BOORMAN. YHDYSVALLAT & ISO-BRITANNIA: 1981) **316**

EXCURSION INCOHÉRENTE, UNE (OHJAUS SEGUNDO DE CHOMÓN. RANSKA: 1909) **31**

EXECUTION OF MARY STUART, THE (OHJAUS ALFRED CLARK. YHDYSVALLAT: 1895) **24**

EXPERIMENT, THE (»DAS EXPERIMENT«. OHJAUS OLIVER HIRSCHBIEGEL. SAKSA: 2001) **468**

EXPERIMENTS IN THE REVIVAL OF ORGANISMS (OHJAUS D.I. YASHIN. NEUVOSTOLIITTO & YHDYSVALLAT: 1940) **94**

EYEBALL (»GATTI ROSSI UN LABIRINTO DI VETRO«. OHJAUS UMBERTO LENZI. ITALIA & ESPANJA: 1975) **270**

EYES WIDE SHUT (OHJAUS STANLEY KUBRICK. YHDYSVALLAT: 1999) **457**

F

FACES OF DEATH IV (OHJAUS JOHN ALAN SCHWARTZ. YHDYSVALLAT & JAPANI: 1990) **395**

FALL OF BABYLON, THE (OHJAUS D. W. GRIFFITH. YHDYSVALLAT: 1919) **39**

FALO CREST (OHJAUS JESÚS FRANCO & LINA ROMAY. ESPANJA: 1987) **370**

FANTÔMAS (OHJAUS LOUIS FEUILLADE. RANSKA: 1913) **35**

FAUST (OHJAUS BRIAN YUZNA. ESPANJA: 2000) **464**

FAUST (OHJAUS F. W. MURNAU. SAKSA: 1926) **52**

FEAR OF FEAR (»ANGST VOR DER ANGST«. OHJAUS RAINER WERNER FASSBINDER. LÄNSI-SAKSA: 1975) **271**

FEDORA (OHJAUS BILLY WILDER. RANSKA & LÄNSI-SAKSA: 1978) **296**

FÉE AUX CHOUX, LE (OHJAUS ALICE GUY. RANSKA: 1896) **26**

FELIDAE (OHJAUS MICHAEL SCHAACK. SAKSA: 1994) **422**

FELLININ CASANOVA (»IL CASANOVA DE FEDERICO FELLINI«. ITALIA & YHDYSVALLAT: 1976) **280**

FEMME FATALE (OHJAUS BRIAN DE PALMA. YHDYSVALLAT: 2002) **473**

FESSÉE Á L'ÉCOLES, LE (OHJAUS ANONYMI. RANSKA: 1925) **50**

FIRST REFORMED (OHJAUS PAUL SCHRADER. YHDYSVALLAT: 2017) **565**

FITS, THE (OHJAUS ANNA ROSE HOLMER. YHDYSVALLAT: 2015) **556**

FITZCARRALDO (OHJAUS WERNER HERZOG. LÄNSI-SAKSA & PERU: 1982) **329**

FIVE ELEMENT NINJAS (»YAN JE MO DIK«. OHJAUS CHANG CHEH. HONGKONG: 1982) **330**

FLOATING CLOUDS (»UKIGUMO«. OHJAUS MIKIO NARUSE. JAPANI: 1955) **137**

FLORA (OHJAUS JAN ŠVANKMAJER. YHDYSVALLAT: 1989) **387**

FLOWER GIRL, THE (»KOTPANUM CHONIO«. OHJAUS IK-GYU CHOE & HAK PAK. POHJOIS-KOREA: 1972) **237**

FLOWING (»NAGANERU«. OHJAUS MIKIO NARUSE. JAPANI: 1956) **144**

FLUNKY, WORK HARD! (»KOSHIBEN KANBARE«. OHJAUS MIKIO NARUSE. JAPANI: 1931) **68**

FORBIDDEN ROOM, THE (OHJAUS GUY MADDIN & EVAN JOHNSON. KANADA: 2015) **556**

FRANKENSTEIN (OHJAUS J. SEARLE DAWLEY. YHDYSVALLAT: 1910) **33**

FRANKENSTEIN VANGITSI SIELUN (»FRANKENSTEIN CREATED WOMAN«. OHJAUS TERENCE FISHER. ISO-BRITANNIA: 1967) **192**

FREAKS – KUMMAJAISET (»FREAKS«. OHJAUS TOD BROWNING. YHDYSVALLAT: 1932) **71**

FREE RANGE (»BALLAAD MAAILMA HEAKSKIITMISEST«. OHJAUS: VEIKO ÖUNPUU. VIRO: 2013) **535**

FREE RIDE, A (OHJAUS A. WISE GUY. YHDYSVALLAT: 1915) **36**

FRENZY (OHJAUS ALFRED HITCHCOCK. ISO-BRITANNIA: 1972) **237**

FRITZ – KOVA KOLLI (»FRITZ THE CAT«. OHJAUS RALPH BAKSHI. YHDYSVALLAT: 1972) **238**

FROM THE POLE TO THE EQUATOR (»DAL POLO ALL'EQUATORE»). OHJAUS YERVANT GIANIKIAN & ANGELA RICCI LUCCHI. ITALIA & LÄNSI-SAKSA: 1987) **370**
FUCKING ÄMÄL (OHJAUS LUKAS MOODYSSON. RUOTSI: 1998) **450**
FUNNY GAMES (OHJAUS MICHAEL HANEKE. ITÄVALTA: 1997) **443**

G

GARAGE GIRLS (OHJAUS GARY GRAVER. YHDYSVALLAT: 1980) **308**
GATTACA (OHJAUS ANDREW NICCOL. YHDYSVALLAT: 1997) **443**
GAYNIGGERS FROM OUTER SPACE (OHJAUS MORTEN LINDBERG. TANSA: 1992) **406**
GENUINE (»GENUINE». DIE TRAGÖDIE EINES SELTSAMEN HAUSES»). OHJAUS ROBERT WIENE. SAKSA: 1920) **42**
GHOST OF YOTSUYA, THE (»TÔKAIDÔ YOTSUYA KAIDAN»). OHJAUS NOBUO NAKAGAWA. JAPANI: 1959) **157**
GHOSTLY VIXEN (»TIAN SHI ZHUO JIAN»). OHJAUS WELLSON CHIN. HONGKONG: 1990) **395**
GHOSTS... OF THE CIVIL DEAD (OHJAUS JOHN HILLCOAT. AUSTRALIA: 1988) **378**
GIFT, THE (OHJAUS JOEL EDGERTON. YHDYSVALLAT: 2015) **557**
GIULIETTA JA VIETTELYKSET (»GIULIETTA DEGLI SPIRITI»). OHJAUS FEDERICO FELLINI. ITALIA & RANSKA: 1965) **181**
GLEN OR GLENDA (OHJAUS EDWARD D. WOOD JR. YHDYSVALLAT: 1953) **131**
GODDESS, THE (»SHEN NU»). OHJAUS WU YONGGANG. KIINA: 1934) **82**
GOLEM. MITEN HÄN TULI MAAILMAAN (»DER GOLEM, WIE ER IN DIE WELT KAM»). OHJAUS PAUL WEGENER & CARL BOESE. SAKSA: 1920) **43**
GONE GIRL (OHJAUS DAVID FINCHER. YHDYSVALLAT: 2014) **546**
GOOD, THE BAD AND THE BEAUTY, THE (»GUI MA BAO BIAO ZEI MEI REN»). OHJAUS FRANKIE CHAN. HONGKONG: 1988) **379**
GOZU (»GOKUDÔ KYÔFU DAI-GEKIJÔ: GOZU»). OHJAUS TAKASHI MIIKE. JAPANI: 2003) **475**
GRANNY, THE (OHJAUS LUCA BERCOVICI. YHDYSVALLAT: 1995) **430**
GRAVES WITHOUT A NAME (OHJAUS RITHY PANH. KAMBODŽA: 2018) **570**

GROSS-STADT». OHJAUS WALTER RUTTMANN. SAKSA: 1927) **54**
GUARDIANS OF THE GALAXY (OHJAUS JAMES GUNN. YHDYSVALLAT: 2014) **547**
GUEST, THE (OHJAUS ADAM WINGARD. YHDYSVALLAT: 2014) **548**

H

HANKALAA OLLA JUMALA (»TRUDNO BYT BOGOM»). OHJAUS ALEKSEI GERMAN. VENÄJÄ: 2013) **535**
HAPPINESS OF THE KATAKURIS, THE (»KATAKURI-KE NO KÔFUKU»). OHJAUS TAKASHI MIIKE. JAPANI: 2001) **469**
HARAKIRI (»SEPPUKU»). OHJAUS MASAKI KOBAYASHI. JAPANI: 1962) **166**
HATED: GG ALLIN & THE MURDER JUNKIES (OHJAUS TODD PHILLIPS. YHDYSVALLAT: 1993) **414**
HAUSU (OHJAUS NOBUHIKO ÔBAYASHI. JAPANI: 1977) **287**
HAUTE TENSION – KIIHTYVÄÄ KAUHUA (»HAUTE TENSION»). OHJAUS ALEXANDRE AJA. RANSKA, ITALIA & ROMANIA: 2003) **476**
HEADLESS WOMAN, THE (»LA MUJER SIN CABEZA» / »LA MUJER RUBIA»). OHJAUS LUCRECIA MARTEL. ARGENTIINA: 2008) **502**
HEARTLESS (OHJAUS PHILIP RIDLEY. ISO-BRITANNIA: 2009) **511**
HEARTS AND MINDS (OHJAUS PETER DAVIS. YHDYSVALLAT: 1974) **258**
HEAVY METAL (OHJAUS GERALD POTTERTON. KANADA & YHDYSVALLAT: 1981) **317**
HEI KLIFFAA HEI! (OHJAUS ERE KOKKONEN. SUOMI: 1985) **349**
HEI KUULE PHILIP (»LISTEN UP PHILIP»). OHJAUS ALEX ROSS PERRY. YHDYSVALLAT: 2014) **548**
HEI, RILLUMAREI! (OHJAUS ARMAND LOHIKOSKI. SUOMI: 1954) **134**
HELLHOLE WOMEN (»SADOMANIA – HÖLLE DER LUST»). OHJAUS JESÚS FRANCO. ESPANJA & LÄNSI-SAKSA: 1981) **317**
HELTER SKELTER (»HERUTÂ SUKERUTÂ»). OHJAUS MIKA NINAGAWA. JAPANI: 2012) **528**
HELVETTI (»L'INFERNO»). OHJAUS FRANCESCO BERTOLINI, ADOLFO PADOVAN & GIUSEPPE DE LIGUORO. ITALIA: 1911) **34**
HENKIEN KÄTKEMÄ (»SEN TO CHIHIRO NO KAMIKAKUSHI»). OHJAUS HAYAO MIYAZAKI. JAPANI: 2001) **469**

- HENRY LEE LUCAS – SARJAMURHAAJA (»HENRY: PORTRAIT OF A SERIAL KILLER«. OHJAUS JOHN MCNAUGHTON. YHDYSVALLAT: 1986) **360**
- HEREMIAS (»HEREMIAS: UNANG AKLAT – ANG ALAMAT NG PRINSEANG BAYAWAK«. OHJAUS LAV DIAZ. FILIPIINIT, RUOTSI & ALANKOMAAT: 2006) **492**
- HEROES OF THE EAST (»ZHONG HUA ZHANG FU«. OHJAUS LAU KAR-LEUNG. HONGKONG: 1978) **297**
- HERRA HUU – JESTAPA JEPULIS – PENIKAT SIPULIKS (OHJAUS: JAAKKO TALASKIVI. SUOMI: 1973) **246**
- HERRA R:N KUJANJUOKSU (»WARUM LÄUFT HERR R. AMOK«. OHJAUS RAINER WERNER FASSBINDER & MICHAEL FENGLER. LÄNSI-SAKSA: 1970) **218**
- HIHTOPARTIO! (»SKI PATROL«. OHJAUS LEW LANDERS. YHDYSVALLAT: 1940) **94**
- HIKKA (»HUKKLE«. OHJAUS GYÖRGY PÁLFI. UNKARI: 2002) **474**
- HILJAINEN MAAILMA (»LE MONDE DU SILENCE«. OHJAUS JACQUES-YVES COUSTEAU & LOUIS MALLE. RANSKA: 1956) **144**
- HILLITÖN MOZART (»VERGEBT MOZART«. OHJAUS MILOSLAV LUTHER. LÄNSI-SAKSA & TŠEKKOSLOVAKIA: 1985) **350**
- HIOMATTOMAT TIMANTIT (»UNCUT GEMS«. OHJAUS JOSHUA SAFDIE & BENJAMIN SAFDIE. YHDYSVALLAT: 2019) **574**
- HIPOPOTAMY (OHJAUS PIOTR DUMAŁA. PUOLA: 2014) **549**
- HIROSHIMA, RAKASTETTUNI (»HIROSHIMA MON AMOUR«. OHJAUS ALAIN RESNAIS. RANSKA & JAPANI: 1959) **158**
- HIRTÄKÄÄ HEIDÄT! (»HANG 'EM HIGH«. OHJAUS TED POST. YHDYSVALLAT: 1968) **201**
- HIRVIÖT UHKAAVAT MAAILMAA (»KAIJU SOSHINGEKI«. OHJAUS ISHIRŌ HONDA. JAPANI: 1968) **201**
- HISTORY OF VIOLENCE, A (OHJAUS DAVID CRONENBERG. YHDYSVALLAT & SAKSA: 2005) **488**
- HITCH-HIKE (»AUTOSTOP ROSSO SANGUE«. OHJAUS PASQUALE FESTA CAMPANILE. ITALIA: 1977) **288**
- HITLER LIVES (OHJAUS DON SIEGEL. YHDYSVALLAT: 1945) **107**
- HOLE, THE (»DONG«. OHJAUS TSAI MING-LIANG. TAIWAN: 1998) **450**
- HOLE, THE (»I TRYPA«. OHJAUS JORDAN ANANIADIS. KREIKKA: 1983) **334**
- HOSPITAL MASSACRE (OHJAUS BOAZ DAVIDSON. YHDYSVALLAT: 1981) **318**
- HOUKUTUSLINTU (OHJAUS ROLAND AF HÄLLSTRÖM. SUOMI: 1946) **112**
- HOUSE IS BLACK, THE (»KHANEH SIAH AST«. OHJAUS FOROUGH FARROKHZAD. IRAN: 1963) **172**
- HOW ANIMATED CARTOONS ARE MADE (OHJAUS WALLACE CARLSON. YHDYSVALLAT: 1919) **40**
- HOW THE WAR STARTED ON MY ISLAND (»KAKO JE POCEO RAT NA MOM OTOKU«. OHJAUS VINKO BRESAN. KROATIA: 1996) **436**
- HOWLING VII (»HOWLING: NEW MOON RISING«. OHJAUS CLIVE TURNER. ISO-BRITANNIA: 1995) **430**
- HRUSTALJOV, AUTONI! (»HRUSTALJOV, MASHINU!». OHJAUS ALEKSEI GERMAN. VENÄJÄ: 1998) **451**
- HUKKASIN KEHONI (»J'AI PERDU MON CORPS«. OHJAUS JÉRÉMY CLAPIN. RANSKA: 2019) **574**
- HULLUNMYLLYSSÄ (»HELLZAPOPPIN«. OHJAUS H. C. POTTER. YHDYSVALLAT: 1941) **97**
- HUMAN FLOW (OHJAUS AI WEIWEI. YHDYSVALLAT, SAKSA, KIINA & PALESTIINA: 2017) **565**
- HUNGER (»LA FAIM«. OHJAUS PETER FOLDES. KANADA: 1974) **258**
- HUUTO (»IL GRIDO«. OHJAUS MICHELANGELO ANTONIONI. ITALIA & YHDYSVALLAT: 1957) **147**
- HYMYILEVÄ MIES (OHJAUS JUHO KUOSMANEN. SUOMI, RUOTSI & SAKSA: 2016) **561**
- HYPERNORMALISATION (OHJAUS ADAM CURTIS. ISO-BRITANNIA: 2016) **561**
- HYVÄILYSI KOSKETUS (»DEEP END«. OHJAUS JERZY SKOLIMOWSKI. ISO-BRITANNIA & LÄNSI-SAKSA: 1970) **219**
- HÄMÄRÄSTÄ AAMUNKOITTOON (»FROM DUSK TILL DAWN«. OHJAUS ROBERT RODRIGUEZ. YHDYSVALLAT: 1996) **437**
- HÄÄMARSSI (»THE WEDDING MARCH«. OHJAUS ERICH VON STROHEIM. YHDYSVALLAT: 1928) **57**

I

- I DRINK YOUR BLOOD (OHJAUS DAVID E. DURSTON. YHDYSVALLAT: 1970) **219**
- I HATE BUT LOVE (»NIKUI AN-CHIKUSHŌ«. OHJAUS KOREYOSHI KURAHARA. JAPANI: 1962) **167**
- I LOVE YOU, I DON'T (»JE T'AIME MOI NON PLUS«. OHJAUS SERGE GAINSBOURG. RANSKA: 1976) **280**
- I, PIERRE RIVIÈRE, HAVING SLAUGHTERED MY MOTHER, SISTER AND BROTHER... (»MOI, PIERRE RIVIÈRE, AYANT ÉGORGÉ MA MÈRE, MA SOEUR ET MON FRÈRE...«. OHJAUS RENÉ ALLIO. RANSKA: 1976) **281**
- IDÉE, L' (OHJAUS BERTHOLD BARTOSCH. RANSKA: 1932) **72**
- IHMEMAA OZ (»THE WIZARD OF OZ«. OHJAUS VICTOR FLEMING. YHDYSVALLAT: 1939) **91**

IHMEMAAILMAN SALAISUUDET (»CESTA DO PRAVĚKU«.
OHJAUS KAREL ZEMAN. TŠEKKOSLOVAKIA: 1955) **138**

IHMISIÄ SUNNUNTAINA (»MENSCHEN AM SONNTAG«.
OHJAUS ROBERT STODMAK & EDGAR G. ULMER.
SAKSA: 1930) **66**

IHMISUSI LONTOOSSA (»AN AMERICAN WEREWOLF
IN LONDON«). OHJAUS JOHN LANDIS. YHDYSVALLAT
& ISO-BRITANNIA: 1981) **318**

IKUINEN JUUTALAINEN (»DER EWIGE JUDE«). OHJAUS
FRITZ HIPPLER. SAKSA: 1940) **95**

ILJITSHIN VARTIO (»MNE DVADTSAT LET«). OHJAUS
MARLEN HUTSIJEV. NEUVOSTOLIITTO: 1964) **176**

ILLASTA AAMUUN (»AFTER HOURS«). OHJAUS MARTIN
SCORSESE. YHDYSVALLAT: 1985) **351**

ILMAPALLOSEIKKAILU (»LE VOYAGE EN BALLON«.
OHJAUS ALBERT LAMORISSE. RANSKA: 1960) **161**

ILMESTYSKIRJA. NYT (»APOCALYPSE NOW«). OHJAUS
FRANCIS FORD COPPOLA. YHDYSVALLAT: 1979) **302**

ILVEILIJÄT (»SHOW PEOPLE«). OHJAUS KING VIDOR.
YHDYSVALLAT: 1928) **58**

IN THE EYE OF THE HURRICANE (»EL OJO DEL
HURACÁN«). OHJAUS JOSÉ MARÍA FORQUÉ. ESPANJA
& ITALIA: 1971) **229**

IN VANDA'S ROOM (»NO QUARTO DA VANDA«). OHJAUS
PEDRO COSTA. PORTUGALI, SAKSA & SVEITSI: 2000)
465

INFERNO (OHJAUS DARIO ARGENTO. ITALIA: 1980) **308**

INHO (»REPULSION«). OHJAUS ROMAN POLAŃSKI. ISO-
BRITANNIA: 1965) **182**

INLAND EMPIRE (OHJAUS DAVID LYNCH. YHDYSVALLAT,
RANSKA & PUOLA: 2006) **493**

INSIDE (OHJAUS ALEXANDRE BUSTILLO & JULIEN
MAURY. RANSKA: 2007) **497**

INSIDE LLEWYN DAVIS (ETHAN & JOEL COEN.
YHDYSVALLAT: 2013) **536**

INSIDE OUT – MIELEN SOPUKOISSA (OHJAUS PETE
DOCTER & RONNIE DEL CARMEN. YHDYSVALLAT:
2015) **557**

INSIDER, THE – SISÄPIIRISSÄ (»THE INSIDER«.
OHJAUS MICHAEL MANN. YHDYSVALLAT: 1999) **458**

INSOMNIA (OHJAUS ERIK SKJOLDBJÆRG. NORJA:
1997) **444**

INTIKAM BENİM (OHJAUS ÇETIN İNANÇ. TURKKI: 1983)
335

INTO THE ABYSS (OHJAUS WERNER HERZOG.
YHDYSVALLAT, ISO-BRITANNIA & SAKSA: 2011) **523**

INVASIÓN (OHJAUS HUGO SANTIAGO. ARGENTIINA:
1969) **210**

IRREVERSIBLE – SYNTISET (»IRRÉVERSIBLE«). OHJAUS
GASPAR NOÉ. RANSKA: 2002) **474**

ISKUJOUKKO (»STRIKE COMMANDO«. OHJAUS BRUNO
MATTEI. ITALIA: 1987) **371**

ISÄN NIMEEN (»IN THE NAME OF THE FATHER«.
OHJAUS: JIM SHERIDAN. YHDYSVALLAT, IRLANTI &
ISO-BRITANNIA: 1993) **415**

ISÄN PALUU (»VOZVRASCHCHENIE«. OHJAUS ANDREI
ZJAGINTSEV. VENÄJÄ: 2003) **477**

IT IS FINE! EVERYTHING IS FINE. (OHJAUS CRISPIN
GLOVER & DAVID BROTHERS. YHDYSVALLAT: 2007)
498

IT'S SUCH A BEAUTIFUL DAY (OHJAUS DON
HERTZFELDT. YHDYSVALLAT: 2012) **528**

J

JA SITTEN SYÖDÄÄN (»TAMPOPO«. OHJAUS JÛZÔ
ITAMI. JAPANI: 1985) **351**

JACARÉ (OHJAUS: CHARLES E. FORD & CLYDE E. ELLIOT.
YHDYSVALLAT: 1942) **100**

JAI DHAKSHINESHWAR KALI MAA (OHJAUS SHANTILAL
SONI. INTIA: 1996) **437**

JAMBUIN PAHA HENKI (»ZLOI DUH JAMBUJA«. OHJAUS
BORIS BUNEJEV. NEUVOSTOLIITTO: 1979)
302

JAMILIA (»DJAMILIA«. OHJAUS AMINATOU ECHARD.
RANSKA: 2018) **571**

JAMMIN' THE BLUES (OHJAUS GJON MILI.
YHDYSVALLAT: 1944) **106**

JANE FONDA'S WORKOUT (OHJAUS SIDNEY GALANTY.
YHDYSVALLAT: 1982) **330**

JAWS OF SATAN (OHJAUS BOB CLAVER. YHDYSVALLAT:
1981) **319**

JE, TU, IL, ELLE (OHJAUS CHANTAL AKERMAN. BELGIA,
RANSKA: 1974) **259**

JEANNE D'ARC (»PROCÈS DE JEANNE D'ARC«. OHJAUS
ROBERT BRESSON. RANSKA: 1962) **168**

JEANNE D'ARC (OHJAUS: LAURI TIMONEN. SUOMI:
2009) **512**

JOIE DE VIVRE, LA (OHJAUS ANTHONY GROSS &
HECTOR HOPPIN. RANSKA: 1934) **82**

JOS RAKASTAT (OHJAUS NEIL HARDWICK. SUOMI:
2010) **518**

JU DOU – KIELLETY RAKKAUS (»JU DOU«. OHJAUS
ZHANG YIMOU & YANG FENGLIAN. KIINA & JAPANI:
1990) **396**

JUHLAT (»FESTEN«. OHJAUS THOMAS VINTERBERG.
TANSKA & RUOTSI: 1998) **451**

JULMA KIERRE (»SACCO E VANZETTI«. OHJAUS
GIULIANO MONTALDO. ITALIA & RANSKA: 1971) **229**

JUNO (OHJAUS JASON REITMAN. YHDYSVALLAT: 2007)
498

JUOPUNUT ENKELI (»VOIDORE TENSHI». OHJAUS
AKIRA KUROSAWA. JAPANI: 1948) **118**
JURASSIC PARK (OHJAUS STEVEN SPIELBERG.
YHDYSVALLAT: 1993) **416**
JÄNIKSEN VUOSI (OHJAUS RISTO JARVA. SUOMI:
1977) **289**

K

KADETTIHEILA (»THE MAJOR AND THE MINOR».
OHJAUS BILLY WILDER. YHDYSVALLAT: 1942) **100**
KADONNEIDEN SIELUJEN SAARI (»ISLAND OF LOST
SOULS». OHJAUS ERLE C. KENTON. YHDYSVALLAT:
1932) **72**
KADONNUT MAAILMA (»THE LOST WORLD». OHJAUS
HARRY O. HOYT. YHDYSVALLAT: 1925) **50**
KAHDET KASVOT (»RAISING CAIN». OHJAUS BRIAN DE
PALMA. YHDYSVALLAT: 1992) **406**
KAIKKI TIET TUKOSSA (»NO WAY OUT». OHJAUS
JOSEPH L. MANKIEWICZ. YHDYSVALLAT: 1950) **125**
KAISTAPÄIDEN KAUPUNKI (»NOTHING BUT TROUBLE».
OHJAUS DAN AYKROYD. YHDYSVALLAT: 1991) **400**
KAKSI ENOA (OHJAUS KANERVA CEDERSTRÖM. SUOMI:
1991) **400**
KAKSI KOVANAAMAA (»TOUGH GUYS». OHJAUS
DUCCIO TESSARI. YHDYSVALLAT, ITALIA & RANSKA:
1974) **259**
KAKSI NUORTA SYDÄNTÄ (»LONESOME». OHJAUS PÁL
FEJŐS. YHDYSVALLAT: 1928) **58**
KAKSINTAISTELU AURINGOSSA (»DUEL IN THE SUN».
OHJAUS KING VIDOR & VIISI MUUTA OHJAAJAA.
YHDYSVALLAT: 1946) **113**
KAKSIPÄISEN KOTKAN VARJOSSA (OHJAUS TIMO
KOIVUSALO. SUOMI: 2005) **489**
KALANSILMÄ (»RIBLJE OKO». OHJAUS JOŠKO
MARUŠIĆ. JUGOSLAVIA: 1980) **309**
KALEIDOSCOPE (OHJAUS LEN LYE. ISO-BRITANNIA:
1935) **85**
KAMA SUTRA (OHJAUS MIRA NAIR. INTIA,
YHDYSVALLAT, ISO-BRITANNIA, JAPANI & SAKSA:
1996) **438**
KAMERAMIEHEN KOSTO (»MEST
KINEMATOGRAFICHESKOGO OPERATORA». OHJAUS
WŁADYSŁAW STAREWICZ. VENÄJÄ: 1912) **34**
KANNIBAALIEN POLITTOUHRIT (»CANNIBAL
HOLOCAUST». OHJAUS RUGGERO DEODATO. ITALIA:
1980) **309**
KASPAR HAUSERIN TAPAUS (»JEDER FÜR SICH UND
GOTT GEGEN ALLE». OHJAUS WERNER HERZOG.
LÄNSI-SAKSA: 1974) **260**

KASVOTUSTEN (»ANSIKTE MOT ANSIKTE». OHJAUS
INGMAR BERGMAN. RUOTSI: 1976) **281**
KATHERINE MORTENHOEN OSTETTU KUOLEMA (»LA
MORT EN DIRECT». OHJAUS BERTRAND TAVERNIER.
RANSKA & LÄNSI-SAKSA: 1980) **310**
KATKA (OHJAUS HELENA TŘEŠŤIKOVÁ. TŠEKKI: 2010)
518
KATUJEN LAKI (»OUT FOR JUSTICE». OHJAUS JOHN
FLYNN, YHDYSVALLAT: 1991) **401**
KAUHUN KILOMETRIT (»DUEL». OHJAUS STEVEN
SPIELBERG. YHDYSVALLAT: 1971) **230**
KAUHUNKIERRE (»DON'T LOOK NOW». OHJAUS
NICOLAS ROEG. ISO-BRITANNIA & ITALIA: 1973) **247**
KAUKAINEN JYRINÄ (»ASHANI SANKET». OHJAUS.
SATYAJIT RAY. INTIA: 1973) **247**
KAUPPIAS KAIKEN AIKAA (»HÄNDLER DER VIER
JAHRESZEITEN». OHJAUS RAINER WERNER
FASSBINDER. LÄNSI-SAKSA: 1972) **238**
KEISARIN LEIPURI (»CÍSAŘŮV PEKAŘ A PEKAŘŮV
CÍSAŘ». OHJAUS MARTIN FRIČ. TŠEKKOSLOVAKIA:
1952) **129**
KEISARIN SATAKIELI (»CÍSAŘŮV SLAVÍK». OHJAUS
JIRÍ TRNKA. TŠEKKOSLOVAKIA: 1949) **120**
KELLOPELIAPPELSIINI (»A CLOCKWORK ORANGE».
OHJAUS STANLEY KUBRICK. ISO-BRITANNIA &
YHDYSVALLAT: 1971) **231**
KELTAINEN MAA (»HUANG TU DI». OHJAUS CHEN
KAIGE. KIINA: 1984) **341**
KELTAINEN SUKELLUSVENE (»YELLOW SUBMARINE».
OHJAUS GEORGE DUNNING. ISO-BRITANNIA &
YHDYSVALLAT: 1968) **202**
KENRAALI (»THE GENERAL». OHJAUS BUSTER KEATON.
YHDYSVALLAT: 1927) **55**
KERSANTTI W – NYKYAJAN MAD MAX (»W». OHJAUS
WILLY MILAN. FILIPPIINIT: 1983) **335**
KESKUSTELU (»THE CONVERSATION». OHJAUS
FRANCIS FORD COPPOLA. YHDYSVALLAT: 1974) **261**
KESÄLESKI (»THE SEVEN YEAR ITCH». OHJAUS BILLY
WILDER. YHDYSVALLAT: 1955) **139**
KIDS RETURN (»KIZZU RITÂN». OHJAUS TAKESHI
KITANO. JAPANI: 1996) **439**
KIELLETYT LEIKIT (»JEUX INTERDITS». OHJAUS RENÉ
CLÉMENT. RANSKA: 1952) **129**
KIERTOTIE (»DETOUR». OHJAUS EDGAR G. ULMER.
YHDYSVALLAT: 1945) **108**
KIINALAINEN RULETTI (»CHINESISCHES ROULETTE».
OHJAUS RAINER WERNER FASSBINDER. LÄNSI-
SAKSA: 1976) **282**
KILL BILL: VOLUME 1 (OHJAUS QUENTIN TARANTINO.
YHDYSVALLAT: 2003) & KILL BILL: VOLUME 2
(OHJAUS QUENTIN TARANTINO. YHDYSVALLAT: 2004)
477

- KILLER BEAN FOREVER (OHJAUS JEFF LEW.
YHDYSVALLAT & URUGUAY: 2009) **512**
- KILLING OF A SACRED DEER, THE (OHJAUS YORGOS
LANTHIMOS. IRLANTI & ISO-BRITANNIA: 2017) **566**
- KING KONG – JÄTTILÄISHIRVIÖ (»KINGU KONGU NO
GYAKUSHŪ»). OHJAUS ISHIRŌ HONDA. JAPANI &
YHDYSVALLAT: 1967) **193**
- KING OF KONG: A FISTFUL OF QUARTERS, THE (OHJAUS
SETH GORDON. YHDYSVALLAT: 2007) **499**
- KINOAUTOMAT (»ČLOVĚK A JEHO DUMDŮM»). OHJAUS
RUDŮZ CINCERA, JÁN ROHÁČ & VLADIMÍR
SVITÁČEK. TŠEKKOSLOVAKIA: 1967) **193**
- KIRIKOU JA PAHA NOITA (»KIRIKOU ET LA SORCIÈRE».
OHJAUS MICHEL OCELOT. RANSKA: 1998) **452**
- KIRJE BREZHNEVILLE (»LETTER TO BREZHNEV».
OHJAUS CHRIS BERNARD. ISO-BRITANNIA: 1985)
352
- KIRJEITÄ SARJAMURHAAJALLE (»DEAR MR. GACY».
OHJAUS SVETOZAR RISTOVSKI. KANADA: 2010) **519**
- KISS OF THE DAMNED (OHJAUS XAN CASSAVETES.
YHDYSVALLAT: 2012) **529**
- KISS, THE (OHJAUS WILLIAM HEISE & THOMAS
EDISON. YHDYSVALLAT: 1896) **26**
- KISSAIHMISTEN KIROUS (»THE CURSE OF THE CAT
PEOPLE»). OHJAUS ROBERT WISE & GUNTHER VON
FRITSCH. YHDYSVALLAT: 1944) **106**
- KNALLI JA SATEENVARJO (OHJAUS LARS SVEDBERG.
SUOMI: 1994) **423**
- KOHTALOKAS NAINEN (»LA FEMME D'À CÔTÉ»). OHJAUS
FRANÇOIS TRUFFAUT. RANSKA: 1981) **319**
- KOHTALOKAS TAPAAMINEN (»KISS ME DEADLY».
OHJAUS ROBERT ALDRICH. YHDYSVALLAT: 1955) **139**
- KOHTI AVARUUTTA (»DOROGA K ZVJOZDAM»). OHJAUS
PAVEL KLUSHANTSEV. NEUVOSTOLIITTO: 1957) **147**
- KOLME VÄRIÄ: PUNAINEN (»TROIS COULEURS:
ROUGE»). OHJAUS KRZYSZTOF KIEŚŁOWSKI. PUOLA,
RANSKA & SVEITSI: 1994.) **424**
- KOLME VÄRIÄ: VALKOINEN (»TROIS COULEURS:
BLANC»). OHJAUS KRZYSZTOF KIEŚŁOWSKI.
SVEITSI, RANSKA & PUOLA: 1993) **415**
- KOLOBOS (OHJAUS DANIEL LIETOWITSCH & DAVID
TODD OCVRK. YHDYSVALLAT: 1999) **458**
- KONDORIN VERI (»YAWAR MALLKU»). OHJAUS JORGE
SANJINĒS. BOLIVIA: 1969) **210**
- KORPIN LENTO (»HRAFNNIN FLÝGUR»). OHJAUS HRAFN
GUNNLAUGSSON. ISLANTI & RUOTSI: 1984) **341**
- KORPPI SYLISSÄ (»CRÍA CUERVOS»). OHJAUS CARLOS
SAURA. ESPANJA: 1976) **282**
- KORPPIKORTTELI (»KVARTERET KORPEN»). OHJAUS: BO
WIDERBERG. RUOTSI: 1963) **173**
- KOSTON ENKELI (»MS. 45»). OHJAUS ABEL FERRARA.
YHDYSVALLAT: 1981) **320**
- KOVAA PELIÄ HAVAIJILLA (»HARD TICKET TO HAWAII».
OHJAUS ANDY SIDARIS. YHDYSVALLAT: 1987) **371**
- KROKOTILI KEIJO YSTÄVINEEN (»KROKODIL GENA».
OHJAUS ROMAN KATŠANOV. NEUVOSTOLIITTO:
1969) **211**
- KUBANIN KASAKAT (»KUBANSKIJE KAZAKI». OHJAUS
IVAN PYRJEV. NEUVOSTOLIITTO: 1950) **125**
- KUHLE WAMPE ODER: WEM GEHÖRT DIE WELT?
(OHJAUS SLATAN DUDOW. SAKSA: 1932) **73**
- KUIN TAIVAAN LINTU (»SANS TOIT NI LOI». OHJAUS
ANGÈS VARDA. RANSKA: 1985) **352**
- KULKUKOIRA (»NORA INU». OHJAUS AKIRA
KUROSAWA. JAPANI: 1949) **121**
- KULMAHAMMAS (»KYNODONTAS»). OHJAUS YORGOS
LANTHIMOS. KREIKKA: 2009) **513**
- KUN MAAILMA LOPPUU (»THREADS»). OHJAUS MICK
JACKSON. ISO-BRITANNIA: 1984) **342**
- KUOHUVA 20-LUKU (»THE ROARING TWENTIES».
OHJAUS RAOUL WALSH. YHDYSVALLAT: 1939) **91**
- KUOLEMA SAAPUU YÖLLÄ (»DEAD OF NIGHT»). OHJAUS
ALBERTO CAVALCANTI, CHARLES CRICHTON, BASIL
DEARDEN & ROBERT HAMER. ISO-BRITANNIA: 1945)
108
- KUOLEMAANTUOMITTU ON KARANNUT (»UN
CONDAMNÉ À MORT S'EST ÉCHAPPÉ OU LE VENT
SOUFFLE OÙ IL VEUT»). OHJAUS ROBERT BRESSON.
RANSKA: 1956) **145**
- KUOLEMAN KASVOT (OHJAUS KITI LUOSTARINEN.
SUOMI: 2003) **478**
- KUOLEMAN LINTU (»L'UCCELLO DALLA PIUME DI
CRISTALLO»). OHJAUS DARIO ARGENTO. ITALIA &
LÄNSI-SAKSA: 1970) **220**
- KUOLEVA JOUTSEN (»UMIRAYUSHCHII LEBED».
OHJAUS JEVGENI BAUER. VENÄJÄ: 1916) **37**
- KUUMA KAPAKKA (»ROAD HOUSE»). OHJAUS ROWDY
HERRINGTON. YHDYSVALLAT: 1989) **388**
- KUUMA SUO (»LA CIÉNAGA»). OHJAUS LUCRECIA
MARTEL. ARGENTIINA, RANSKA, ESPANJA & JAPANI:
2001) **470**
- KWAIDAN – KAUHUN KASVOT (»KAIDAN»). OHJAUS
MASAKI KOBAYASHI. JAPANI: 1964) **177**
- KYBERMUMMO (»KYBERNETICKÁ BABIČKA»). OHJAUS
JIRÍ TRNKA. TŠEKKOSLOVAKIA: 1962) **168**
- KYLMÄT TYYPIT, KUUMAT RAUDAT (»UOMINI SI NASCE
POLIZIOTTI SI MUORE»). OHJAUS RUGGERO
DEODATO. ITALIA: 1976) **283**
- KYLMÄT VÄREET (»SHIVERS»). OHJAUS DAVID
CRONENBERG. KANADA: 1975) **271**
- KÄRPÄNEN (»THE FLY»). OHJAUS KURT NEUMANN.
YHDYSVALLAT: 1958) **151**
- KÄRPÄNEN II (»THE FLY II»). OHJAUS CHRIS WALAS.
YHDYSVALLAT: 1989) **388**

L

- LA BLUE GIRL: REVENGE OF THE SEX DEMON KING (»INJŪ GAKUEN: SHIKIMA-KAI NO GYAKUSHŪ». OHJAUS YŌ KOBAYASHI. JAPANI: 1995) **431**
- LA LA LAND (OHJAUS: DAMIEN CHAZELLE. YHDYSVALLAT: 2016) **562**
- LAHTI (OHJAUS SUOMI-FILMI OY. SUOMI: 1957) **148**
- LAIR OF THE WHITE WORM, THE (OHJAUS KEN RUSSELL. ISO-BRITANNIA: 1988) **379**
- LAITTOTMAT (»BANDE À PART». OHJAUS JEAN-LUC GODARD. RANSKA: 1964) **177**
- LAIVA-KALLE NUOREMPI (»STEAMBOAT BILL, JR». OHJAUS CHARLES REISNER & BUSTER KEATON. YHDYSVALLAT: 1928) **59**
- LASKEVA AURINKO (»JOI-UCHI: HAIRYO TSUMA SHIMATSU». OHJAUS MASAKI KOBAYASHI. JAPANI: 1967) **194**
- LAST BASTION, THE (OHJAUS BEN DAI & JEFF CHAMBERLAIN. YHDYSVALLAT: 2016) **562**
- LAST BELLE, THE (OHJAUS NEIL BOYLE. ISO-BRITANNIA: 2011) **524**
- LAST BORDER, THE – VIIMEISELLÄ RAJALLA (OHJAUS MIKA KAURISMÄKI. SUOMI, RUOTSI, SAKSA & RANSKA: 1993) **416**
- LAST KING OF SCOTLAND, THE (OHJAUS KEVIN MACDONALD. ISO-BRITANNIA & YHDYSVALLAT: 2006) **493**
- LAST TRAIN HOME (»GUI TU LIE CHE». OHJAUS LIXIN FAN. KANADA, KIINA & ISO-BRITANNIA: 2009) **514**
- LAUKAUS TEHTAALLA (OHJAUS ERKKO KIVIKOSKI. SUOMI: 1973) **248**
- LEON (»LÉON». OHJAUS LUC BESSON. RANSKA: 1994) **424**
- LEPTIRICA (OHJAUS DJORDJE KADIJEVIC. JUGOSLAVIA: 1973) **248**
- LEVEL 5 (OHJAUS CHRIS MARKER. RANSKA: 1997) **444**
- LEVOTTOMAT (OHJAUS AKI LOUHIMIES. SUOMI: 2000) **465**
- LIBERATION DAY (OHJAUS MORTEN TRAAVIK, UGIS OLTE. LATVIA, NORJA & SLOVENIA: 2016) **563**
- LICHTSPIEL OPUS 1. (OHJAUS WALTER RUTTMANN. SAKSA: 1921) **45**
- LIFE AND DEATH OF A PORNO GANG, THE (OHJAUS MLADEN DJORDJEVIC. SERBIA: 2009) **513**
- LIFE AND PASSION OF CHRIST, THE (»LA VIE ET LA PASSION DE JÉSUS CHRIST». OHJAUS FERDINAND ZECCA & LUCIEN NONGUET. RANSKA: 1903) **29**
- LIMONADI JOE (»LIMONÁDOVÝ JOE ANEB KOŇSKÁ OPERA». OHJAUS OLDŘICH LIPSKÝ. TŠEKKOSLOVAKIA: 1964) **178**
- LINE (OHJAUS NILS-REINHARDT CHRISTENSEN. NORJA: 1961) **165**
- LINK (OHJAUS RICHARD FRANKLIN. ISO-BRITANNIA: 1986) **360**
- LINN (OHJAUS REIN RAAMAT. NEUVOSTOLIITTO: 1988) **380**
- LION MAN (»KILIC ASLAN». OHJAUS NATUK BAYTAN. TURKKI, ISO-BRITANNIA: 1975) **272**
- LITTLE CARS IN THE GREAT RACE, THE (»OS CARRINHOS EM: A GRANDE CORRIDA». OHJAUS CRISTIANO VALENTE. BRASILIA: 2006) **494**
- LITTLE MALCOLM AND HIS STRUGGLE AGAINST THE EUNUCHS (OHJAUS STUART COOPER. ISO-BRITANNIA: 1974) **261**
- LITTLE OTIK (»OTESÁNEK». OHJAUS JAN ŠVANKMAJER. TŠEKKI & ISO-BRITANNIA: 2000) **466**
- LOHIKÄÄRMEEN KIDASSA (»ENTER THE DRAGON». OHJAUS ROBERT CLOUSE. HONGKONG & YHDYSVALLAT: 1973) **249**
- LOMA PARATIISISSA (»NAKED AS NATURE INTENDED». OHJAUS GEORGE HARRISON MARKS. ISO-BRITANNIA: 1961) **165**
- LONG WEEKEND (OHJAUS COLIN EGGLESTON. AUSTRALIA: 1978) **297**
- LOPUTON GEHENNAN LIEKKI (OHJAUS SAMI KETTUNEN. SUOMI: 2011) **525**
- LOST HIGHWAY (OHJAUS DAVID LYNCH. RANSKA & YHDYSVALLAT: 1997) **445**
- LOVE EXPOSURE (»AI NO MUKIDASHI». OHJAUS SION SONO. JAPANI: 2008) **503**
- LULU'S TALKING ASS (»E OJETE DE LULÚ». OHJAUS JESÚS FRANCO. ESPANJA: 1986) **361**
- LUMIKUNINGATAR (OHJAUS PÄIVI HARTZELL. SUOMI: 1986) **361**
- LUOKKA 1984 (»CLASS OF 1984». OHJAUS MARK L. LESTER, KANADA: 1982) **331**
- LYHYT ELOKUVA TAPPAMISESTA (»KRÔTKI FILM O ZABĹJANIU». OHJAUS KRZYSZTOF KIEŚLOWSKI. PUOLA: 1988) **380**
- LÄÄNINHERRA SANSHO (»SANSHŌ DAYŪ». OHJAUS KENJI MIZOGUCHI. JAPANI: 1954) **134**

M

- M – KAUPUNKI ETSII MURHAAJAA (»M – EINE STADT SUCHT EINEN MÖRDER». OHJAUS FRITZ LANG. SAKSA: 1931) **68**

- MAAILMA VUONNA 2022 (»SOYLENT GREEN«). OHJAUS RICHARD FLEISCHER. YHDYSVALLAT: 1973) **249**
- MAAILMOJEN SOTA (»THE WAR OF THE WORLDS«. OHJAUS BYRON HASKIN. YHDYSVALLAT: 1953) **131**
- MACABRE – KAUHUN YÖ (»MACABRO«. OHJAUS LAMBERTO BAVA. ITALIA: 1980) **311**
- MAD FOXES (»LOS VIOLADORES«. OHJAUS PAUL GRAU. ESPANJA & SVEITSI: 1981) **321**
- MAD RON'S PREVUES FROM HELL (OHJAUS JIM MONACO. YHDYSVALLAT: 1987) **372**
- MADE IN HONG KONG (OHJAUS FRUIT CHAN. HONGKONG: 1997) **445**
- MAGIC PORTAL (OHJAUS LINDSAY FLEAY. AUSTRALIA: 1989) **389**
- MAKKARAKALAKEITTOA, SANO TYMPEE HUTTUNEN (OHJAUS KAARLO KORTELAINEN. SUOMI: 1988) **381**
- MAMMA ROMA (OHJAUS PIER PAOLO PASOLINI. ITALIA: 1962) **169**
- MAN BITES DOG – AMMATTI: TAPPAJA (»C'EST ARRIVÉ PRÈS DE CHEZ VOUS«. OHJAUS RÉMY BELVAUX, ANDRÉ BONZEL & BENOÎT POELVOORDE. BELGIA: 1992) **407**
- MAN THEY COULD NOT HANG, THE (OHJAUS NICK GRINDE. YHDYSVALLAT: 1939) **92**
- MAN WITH WAX FACES, THE (»FIGURES DE CIRE«. OHJAUS MAURICE TOURNEUR. RANSKA: 1914) **35**
- MANAKAMANA (OHJAUS STEPHANIE SPRAY & PACHO VELEZ. YHDYSVALLAT & NEPAL: 2013) **536**
- MANDINGO (OHJAUS RICHARD FLEISCHER. YHDYSVALLAT: 1975) **272**
- MANNERLAATTA (OHJAUS MIKA TAANILA. SUOMI: 2016) **563**
- MAPS TO THE STARS (DAVID CRONENBERG. KANADA, RANSKA, SAKSA & YHDYSVALLAT: 2014) **549**
- MARIA BRAUNIN AVIOLIITTO (»DIE EHE DER MARIA BRAUN«. OHJAUS RAINER WERNER FASSBINDER. LÄNSI-SAKSA: 1979) **303**
- MARIONETTIEN ELÄMÄSTÄ (»AUS DEM LEBEN DER MARIONETTEN«. OHJAUS INGMAR BERGMAN. LÄNSI-SAKSA & RUOTSI: 1980) **311**
- MARK OF THE DEVIL (»HEXEN BIS AUFS BLUT GEQUÄLT«. OHJAUS MICHAEL ARMSTRONG & ADRIAN HOVEN. LÄNSI-SAKSA: 1970) **220**
- MARRIAGE (»BRAK«. OHJAUS GARRY BARDIN. NEUVOSTOLIITTO: 1987) **372**
- MARRIAGE STORY, A (OHJAUS HELENA TŘEŠTĪKOVÁ. TŠEKKI: 2017) **567**
- MARRIED COUPLE, A (OHJAUS ALLAN KING. KANADA: 1969) **212**
- MARTHA (OHJAUS RAINER WERNER FASSBINDER. LÄNSI-SAKSA: 1974) **262**
- MATANGO (OHJAUS ISHIRÔ HONDA. JAPANI: 1963) **173**
- MATKA KUUHUN (»LE VOYAGE DANS LA LUNE«. OHJAUS GEORGES MÉLIÈS. RANSKA: 1902) **28**
- MATKA MUSTIEN MAANOSAAN (OHJAUS VEIKKO ITKONEN. SUOMI: 1952) **130**
- MATTEUKSEN EVANKELIUMI (»IL VANGELO SECONDO MATTEO«. OHJAUS PIER PAOLO PASOLINI. ITALIA: 1964) **179**
- MEANING OF LIFE, THE (OHJAUS DON HERTZFELDT. YHDYSVALLAT: 2005) **489**
- MEDIUM COOL (OHJAUS HASKELL WEXLER. YHDYSVALLAT: 1969) **212**
- MELKEIN RAKASTUNUT (»LIKE SOMEONE IN LOVE«. OHJAUS ABBAS KIAROSTAMI. JAPANI & RANSKA: 2012) **529**
- MEMORIES OF MURDER (OHJAUS BONG JOON-HO: ETELÄ-KOREA: 2003) **478**
- MÉNILMONTANT (OHJAUS DIMITRI KIRSANOFF. RANSKA: 1926) **53**
- MENNEITTEN SUKUPOLVIEN VARJOT (»TINI ZABUTYKH PREDKIV«. OHJAUS SERGEI PARADŽANOV. NEUVOSTOLIITTO: 1965) **182**
- MEPHISTO (OHJAUS ISTVÁN SZABÓ. UNKARI: 1981) **321**
- MERMAID (»NINGYO«. OHJAUS OSAMU TEZUKA. JAPANI: 1964) **179**
- MERRILY WE GO TO HELL (OHJAUS DOROTHY ARZNER. YHDYSVALLAT: 1932) **74**
- MESHES OF THE AFTERNOON (OHJAUS MAYA DEREN & ALEXANDER HAMMID. YHDYSVALLAT: 1943) **102**
- MI AMIGO ÁNGEL (OHJAUS SAMI KAFATI. HONDURAS: 1962) **169**
- MIEHET ILMANTOIVOA (»SZEGÉNYLEGÉNYEK«. OHJAUS MIKLÓS JANCÓS. UNKARI: 1966) **187**
- MIES JA ELOKUVAKAMERA (»TŠELOVEK S KINOAPPARATOM«. OHJAUS DZIGA VERTOV. NEUVOSTOLIITTO: 1929) **62**
- MIES JOKA KUTISTUI (»THE INCREDIBLE SHRINKING MAN«. OHJAUS JACK ARNOLD. YHDYSVALLAT: 1957) **149**
- MINNETUULI KULJETTAA (»WHEN THE WIND BLOWS«. OHJAUS JIMMY T. MURAKAMI. ISO-BRITANNIA: 1986) **362**
- MINUN ON KOSTO (»LEAVE HER TO HEAVEN«. OHJAUS JOHN M. STAHL. YHDYSVALLAT: 1945) **109**
- MISINFORMATION (OHJAUS MORDANT MUSIC & CENTRAL OFFICE OF INFORMATION. ISO-BRITANNIA: 2010) **519**
- MISTER AMERICA (OHJAUS ERIC NOTARNICOLA. YHDYSVALLAT: 2019) **575**
- MOANA (OHJAUS ROBERT J. FLAHERTY & FRANCES H. FLAHERTY. YHDYSVALLAT: 1926) **53**

MODEST RECEPTION (»PAZIRAIE SADEH»). OHJAUS
MANI HAGHIGHI. IRAN: 2013) **536**

MONKEYSHINES NO. 1 (OHJAUS WILLIAM HEISE &
WILLIAM K. L. DICKSON. YHDYSVALLAT: 1889 TAI
1890) **23**

MOSQUITO (OHJAUS GARY JONES. YHDYSVALLAT: 1995)
431

MOTHER'S DAY (OHJAUS DARREN LYNN BOUSMAN.
YHDYSVALLAT: 2010) **520**

MR. DEATH: THE RISE AND FALL OF FRED A. LEUCHTER,
JR. (OHJAUS ERROL MORRIS. YHDYSVALLAT: 1999)
459

MUIDEN MUKANA (»DE OFRIVILLIGA»). OHJAUS RUBEN
ÖSTLUND. RUOTSI & RANSKA: 2008) **503**

MUISTIKATKOKSIA (OHJAUS OLIWIA TONTERI &
JEREM TONTERI. SUOMI & PUOLA: 2019) **576**

MUNKKI LIETSOO VIHAA (»LE VÉNÉRABLE W.». OHJAUS
BARBET SCHROEDER. RANSKA & SVEITSI: 2017) **567**

MURDER BY CONTRACT (OHJAUS IRVING LERNER.
YHDYSVALLAT: 1958) **151**

MURDERS IN THE ZOO (OHJAUS A. EDWARD
SUTHERLAND. YHDYSVALLAT: 1933) **76**

MURHARYHMÄ (»HOMICIDE»). OHJAUS DAVID MAMET.
YHDYSVALLAT: 1993) **417**

MUSTA GESTAPO (»THE BLACK GESTAPO»). OHJAUS LEE
FROST. YHDYSVALLAT: 1975) **273**

MUSTA KISSA LUMIHANGELLA (OHJAUS ANU
KUIVALAINEN. SUOMI: 1999) **459**

MUSTA KISSA, VALKOINEN KISSA (»CRNA MACKA, BELI
MACOR»). OHJAUS EMIR KUSTURICA. JUGOSLAVIA,
RANSKA, SAKSA, KREIKKA & ITÄVALTA: 1998) **453**

MUSTA LEGIOONA (»BLACK LEGION»). OHJAUS ARCHIE
MAYO & MICHAEL CURTIZ. YHDYSVALLAT: 1937) **88**

MUSTALAISTEN AIKA (»DOM ZA VESANJE»). OHJAUS
EMIR KUSTURICA. JUGOSLAVIA, ITALIA & ISO-
BRITANNIA: 1988) **381**

MUUMIPEIKKO JA PYRSTÖTÄHTI (»TANOSHII MOOMIN
IKKA: MOOMIN TANI NO SUSEI»). OHJAUS HIROSHI
SAITO. SUOMI, JAPANI & HOLLANTI: 1992) **408**

MY HOMETOWN (»NAE KOHYANG»). OHJAUS KANG
HONG-SIK. POHJOIS-KOREA: 1949) **121**

MY NAME IS OONA (OHJAUS GUNVOR NELSON.
YHDYSVALLAT: 1969) **213**

MYRSKYÖITÄ (»I KNOW WHERE I'M GOING!»). OHJAUS
MICHAEL POWELL & EMERIC PRESSBURGER. ISO-
BRITANNIA: 1945) **109**

MYSTERIES OF THE UNSEEN WORLD (OHJAUS LOUIE
SCHWARTZBERG. YHDYSVALLAT: 2013) **537**

MYSTERIOUS SKIN (OHJAUS GREGG ARAKI.
YHDYSVALLAT & ALANKOMAAT: 2004) **484**

MYRÄ JA UNI (»KRTEK VE SNU»). OHJAUS ZDENĚK
MILER. TŠEKKOSLOVAKIA: 1984) **343**

N

NAARASRIISTA (»FAIR GAME»). OHJAUS MARIO
ANDREACCHIO. AUSTRALIA: 1986) **362**

NAINEN JÄRVESSÄ (»LADY IN THE LAKE»). OHJAUS
ROBERT MONTGOMERY. YHDYSVALLAT: 1946) **114**

NAINEN NOUSEE PORTAITA (»ONNA GA KAIDAN WO
AGARU TOKI»). OHJAUS MIKIO NARUSE. JAPANI:
1960) **161**

NAINEN PARIISISSA (»A WOMAN OF PARIS: A DRAMA
OF FATE»). OHJAUS CHARLES CHAPLIN.
YHDYSVALLAT: 1923) **46**

NAISEN PARHAAT VUODET (»A WOMAN UNDER THE
INFLUENCE»). OHJAUS JOHN CASSAVETES.
YHDYSVALLAT: 1974) **262**

NAKED (OHJAUS MIKE LEIGH. ISO-BRITANNIA: 1993)
417

NAKED CHILDHOOD (L'ENFANCE NUE. OHJAUS
MAURICE PIALAT. RANSKA: 1968) **202**

NAKERTAJAT (»CRITTERS»). OHJAUS STEPHEN HEREK.
YHDYSVALLAT: 1986) **363**

NALLE PUH JA HUOLEN PÄIVÄ (»VINNI-PUH I DEN
ZABOT»). OHJAUS FJODOR HITRUK.
NEUVOSTOLIITTO: 1972) **239**

NAMAKURA GATANA (OHJAUS JUN'ICHI KÔUCHI.
JAPANI: 1917) **37**

NARCOTIC (OHJAUS DWAIN ESPER. YHDYSVALLAT:
1933) **76**

NE, JOTKA ASTUVAT TIIKERIN HÄNNÄLLE (»TORA NO O
WO FUMU OTOKOTACHI»). OHJAUS AKIRA
KUROSAWA. JAPANI: 1945) **110**

NEITOPERHO (OHJAUS AULI MANTILA. SUOMI: 1997)
446

NEITSYTARMEIJA (»EINE ARMEE GRETCHEN»). OHJAUS
ERWIN C. DIETRICH. SVEITSI: 1973) **250**

NEKROMANTIK (OHJAUS JÖRG BUTTGEREIT. LÄNSI-
SAKSA: 1987) **373**

NEKROMANTIK 2 (OHJAUS JÖRG BUTTGEREIT. SAKSA:
1991) **401**

NEULICH 2 (OHJAUS JOCHEN KUHN. SAKSA: 2000) **467**

NIGHT EVELYN CAME OUT OF THE GRAVE, THE (»LA
NOTTE CHE EVELYN USCÌ DALLA TOMBA»). OHJAUS
EMILIO MIRAGLIA. ITALIA: 1971) **231**

NIGHTMARE (OHJAUS ROMANO SCAVOLINI.
YHDYSVALLAT & ITALIA: 1981) **322**

NINE DEATHS OF THE NINJA (OHJAUS EMMETT
ALSTON. YHDYSVALLAT: 1985) **353**

NINJA MEXICANO, EL (OHJAUS JESÚS FRAGOSO
MONTAÑA. MEKSIKO: 1991) **402**

NINJAN RAIVO (»ZHI ZUN SHEN TOU». OHJAUS GODFREY HO & MING CHIN. HONGKONG TAI TAIWAN: 1984) **343**

NIZZASTA PUHEENOLLEN (»À PROPOS DE NICE». OHJAUS JEAN VIGO. RANSKA: 1930) **66**

NO 1 – SALAISEN PALVELUN PARAS (»NO. 1 OF THE SECRET SERVICE». OHJAUS LINDSAY SHONTEFF. ISO-BRITANNIA: 1977) **289**

NO MORE COMICS! (»KOMIKKU ZASSHI NANKA IRANAI!». OHJAUS YÔJIRÔ TAKITA. JAPANI: 1986) **363**

NO REASON (OHJAUS: OLAF ITTENBACH. SAKSA 2010) **520**

NOIDAN KIROT (OHJAUS TEUVO PURO. SUOMI: 1927) **56**

NOIDANTAPPAJAT (»WITCHFINDER GENERAL». OHJAUS MICHAEL REEVES. ISO-BRITANNIA: 1968) **203**

NORTE, THE END OF HISTORY (»NORTE, HANGGANAN NG KASAYSAYAN». OHJAUS LAV DIAZ. FILIPIINIT: 2013) **538**

NOSFERATU – YÖN VALTIAS (»NOSFERATU: PHANTOM DER NACHT». OHJAUS WERNER HERZOG. LÄNSI-SAKSA & RANSKA: 1979) **304**

NOSTOS – IL RITORNO (OHJAUS FRANCO PIAVOLI. ITALIA: 1989) **389**

NOTTINGHILL KLO 11.17 (»PERFORMANCE». OHJAUS DONALD CAMMELL & NICOLAS ROEG. ISO-BRITANNIA: 1970) **221**

NOWHERE (OHJAUS GREGG ARAKI. YHDYSVALLAT & RANSKA: 1997) **446**

NUIT SUR LE MONT CHAUVE, UNE (OHJAUS ALEXANDER ALEXEÏEFF & CLAIRE PARKER. RANSKA: 1933) **77**

NUKIE (OHJAUS SIAS ODENDAAL & MICHAEL PAKLEPPA. ETELÄ-AFRIKKA, ISO-BRITANNIA & YHDYSVALLAT: 1987) **373**

NUKKE (»DIE PUPPE». OHJAUS ERNST LUBITSCH. SAKSA: 1919) **40**

NUNNA (»LA RELIGIEUSE». OHJAUS JACQUES RIVETTE. RANSKA: 1966) **188**

NUORALLAKÄVELIJÄ (»MAN ON WIRE». OHJAUS JAMES MARSH. ISO-BRITANNIA & YHDYSVALLAT: 2008) **504**

NYMPHOMANIAC (OHJAUS LARS VON TRIER. TANSKA: 2013) **538**

NÄKYMÄTÖN MIES (»THE INVISIBLE MAN». OHJAUS JAMES WHALE. YHDYSVALLAT: 1933) **77**

NÄLKÄ (»HUNGER». OHJAUS STEVE MCQUEEN. ISO-BRITANNIA & IRLANTI: 2008) **504**

O

OIKEUSJUTTU (»THE TRIAL». OHJAUS ORSON WELLES. RANSKA, ITALIA & SAKSA: 1962) **170**

OLD DARK HOUSE, THE (OHJAUS JAMES WHALE. YHDYSVALLAT: 1932) **74**

OMENA (»SIB». OHJAUS SAMIRA MAKHMALBAF. IRAN & RANSKA: 1997) **447**

ON MYÖHÄISTÄ ITKEÄ (»TOO LATE FOR TEARS». OHJAUS BYRON HASKIN. YHDYSVALLAT: 1949) **122**

ONE-WAY BOOGIE WOOGIE (OHJAUS JAMES BENNING. YHDYSVALLAT: 1977) **290**

ONLY ON MONDAYS (»GETSUUYŌBI NO YUKA». OHJAUS KŌ NAKAHIRA. JAPANI: 1964) **180**

ONNEA MERKKIPÄIVÄN JOHDOSTA (»MANY HAPPY RETURNS». OHJAUS MARJUT RIMMINEN. ISO-BRITANNIA: 1997) **447**

ORATORIO FOR PRAGUE (»ORATORIUM PRO PRAHU». OHJAUS JAN NĚMEC. TŠEKKOSLOVAKIA: 1968) **204**

ORNAMENTAL HAIRPIN (»KANZASHI». OHJAUS HIROSHI SHIMIZU. JAPANI: 1941) **98**

OSLO, 31. AUGUST (OHJAUS JOACHIM TRIER. NORJA: 2011) **525**

OSVETNIK (OHJAUS DUŠAN VUKOTIĆ. JUGOSLAVIA: 1958) **152**

OTHERS, THE (OHJAUS ALEJANDRO AMENÁBAR. YHDYSVALLAT, ESPANJA, RANSKA & ITALIA: 2001) **470**

OUR BELOVED MONTH OF AUGUST (»AQUELE QUERIDO MÊS DE AGOSTO». OHJAUS MIGUEL GOMES. PORTUGALI & RANSKA: 2008) **505**

OUTER SPACE (OHJAUS PETER TSCHERKASSKY. ITÄVALTA: 1999) **460**

OVER THE TOP – TERÄSTÄKIN KOVEMPI (»OVER THE TOP». OHJAUS MENAHEM GOLAN. YHDYSVALLAT: 1987) **374**

OVERGAMES (OHJAUS LUTZ DAMMBECK. SAKSA: 2015) **558**

OVERNIGHT (OHJAUS TONY MONTANA & MARK BRIAN SMITH. YHDYSVALLAT: 2003) **479**

OZ – IHMEIDEN MAAILMA (»RETURN TO OZ». OHJAUS WALTER MURCH. YHDYSVALLAT: 1985) **353**

P

PACIFIC 231 (OHJAUS JEAN MITRY. RANSKA: 1949) **123**

PAHAN KEHÄ (»THEY LIVE». OHJAUS JOHN CARPENTER. YHDYSVALLAT: 1988) **382**

- PAHOLAINEN LUULTAVASTI (»LE DIABLE
PROBABLEMENT»). OHJAUS ROBERT BRESSON.
RANSKA: 1977) **291**
- PAINAJAINEN ANTWERPENISSA (»LINKEROEVER»).
OHJAUS PIETER VAN HEES. BELGIA: 2008) **506**
- PAINAJAINEN ELM STREETILLÄ (»A NIGHTMARE ON
ELM STREET»). OHJAUS WES CRAVEN. YHDYSVALLAT:
1984) **344**
- PAINAJAISKUJA (»NIGHTMARE ALLEY»). OHJAUS
EDMUND GOULDING. YHDYSVALLAT: 1947) **117**
- PAKO BRONXISTA (»ESCAPE FROM THE BRONX»).
OHJAUS ENZO G. CASTELLARI. ITALIA: 1983) **336**
- PALAA, PALAA! (»HORI, MÁ PANENKO»). OHJAUS MILOŠ
FORMAN. TŠEKKOSLOVAKIA: 1967) **194**
- PANDORAN LIPAS (»DIE BÜSCHE DER PANDORA»).
OHJAUS GEORG WILHELM PABST. SAKSA: 1929) **63**
- PANTTILAINAAJA (»THE PAWNBROKER»). OHJAUS
SIDNEY LUMET. YHDYSVALLAT: 1964) **180**
- PAPAYA: LOVE GODDESS OF THE CANNIBALS (»PAPAYA
DEI CARAIBI»). OHJAUS JOE D'AMATO. ITALIA: 1978)
298
- PAREMPI HUOMINEN (»SOMETHING BETTER TO
COME»). OHJAUS HANNA POLAK. TANSKA, PUOLA,
JAPANI, ALANKOMAAT & YHDYSVALLAT: 2015) **558**
- PARHAAT VUODET (»THE BEST YEARS OF OUR LIVES»).
OHJAUS WILLIAM WYLER. YHDYSVALLAT: 1946) **114**
- PASSAGE DE VENUS (OHJAUS P. J. C. HANSEN.
RANSKA: 1874) **22**
- PASSION (OHJAUS JÜRGEN REBLE. LÄNSI-SAKSA: 1990)
396
- PASTORI DI ORGOSOLO (OHJAUS VITTORIO DE SETA.
ITALIA: 1958) **152**
- PAUVRE PIERROT (OHJAUS CHARLES-ÉMILE REYNAUD.
RANSKA: 1892) **24**
- PEILI (»ZERKALO»). OHJAUS ANDREI TARKOVSKI.
NEUVOSTOLIITTO: 1975) **273**
- PEILIN TAKANA (»BIGGER THAN LIFE»). OHJAUS
NICHOLAS RAY. YHDYSVALLAT: 1956) **145**
- PEKKA JA PÄTKÄ NEEKEREINÄ (OHJAUS AARNE TARKAS.
SUOMI: 1960) **162**
- PELASTUSVENE (»LIFEBOAT»). OHJAUS ALFRED
HITCHCOCK. YHDYSVALLAT: 1944) **107**
- PELI ON MENETETTY (»THE KILLING»). OHJAUS
STANLEY KUBRICK. YHDYSVALLAT: 1956) **146**
- PELON KASVOT (»PEEPING TOM»). OHJAUS: MICHAEL
POWELL. YHDYSVALLAT: 1960) **162**
- PEPPERMINT FRAPPÈ (OHJAUS CARLOS SAURA.
ESPANJA: 1967) **195**
- PERFUME OF THE LADY IN BLACK, THE (»IL PROFUMO
DELLA SIGNORA IN NERO»). OHJAUS FRANCESCO
BARILLI. ITALIA: 1974) **263**
- PERMISSIVE (OHJAUS LINDSAY SHONTEFF. ISO-
BRITANNIA: 1970) **221**
- PETOLLINEN ON IHMISSYDÄN (»THE HEART IS
DECEITFUL ABOVE ALL THINGS»). OHJAUS ASIA
ARGENTO. YHDYSVALLAT, ISO-BRITANNIA, RANSKA &
JAPANI: 2004) **484**
- PETTURI (»TIME LIMIT»). OHJAUS KARL MALDEN.
YHDYSVALLAT: 1957) **149**
- PHANTOM OF THE CONVENT, THE (»EL FANTASMA DEL
CONVENTO»). OHJAUS FERNANDO DE FUENTES.
MEKSIKO: 1934) **83**
- PHILIPS-RADIO (OHJAUS JORIS IVENS. ALANKOMAAT:
1933) **78**
- PIENET SEIKKAILUT (»LES PETITES FUGUES»). OHJAUS
YVES YERSIN. SVEITSI & RANSKA: 1974) **263**
- PIKKU QUINQUIN (»P'TIT QUINQUIN»). OHJAUS BRUNO
DUMONT. RANSKA: 2014) **550**
- PILLIPIIPARI (»KRYSSAR»). OHJAUS JIRÍ BARTA.
TŠEKKOSLOVAKIA: 1986) **364**
- PIMEYDEN VALTIAS (»PRINCE OF DARKNESS»). OHJAUS
JOHN CARPENTER. YHDYSVALLAT: 1987) **374**
- PINE RIDGE (OHJAUS ANNA EBORN. YHDYSVALLAT &
TANSKA: 2013) **539**
- PIRATES OF THE CARIBBEAN: MUSTAN HELMEN KIROUS
(»PIRATES OF THE CARIBBEAN: THE CURSE OF THE
BLACK PEARL»). OHJAUS GORE VERBINSKI.
YHDYSVALLAT: 2003) **479**
- PIRULLISET (»LES DIABOLIQUES»). OHJAUS HENRI-
GEORGES CLOUZOT. RANSKA: 1955) **140**
- PIRUN KAKSOSET (»TWINS OF EVIL»). OHJAUS JOHN
HOUGH. ISO-BRITANNIA: 1971) **232**
- PIXOTE – HEIKOMMAN LAKI (»PIXOTE: A LEI DO MAIS
FRACO»). OHJAUS HECTOR BABENCO. BRASILIA:
1981) **322**
- PLEASE VOTE FOR ME (OHJAUS CHEN WEIJUN. KIINA,
ETELÄ-AFRIKKA & TANSKA: 2007) **499**
- POHJAN TÄHTEET (OHJAUS ERE KOKKONEN. SUOMI:
1969) **213**
- POINTE-COURTE, LA (OHJAUS AGNÈS VARDA. RANSKA:
1955) **140**
- POJAT ON POIKIA (»DRENGE»). OHJAUS NILS
MALMROS. TANSKA: 1977) **291**
- POLIȚIST, ADJECTIV (OHJAUS CORNELIU PORUMBOIU.
ROMANIA: 2009) **514**
- POPEYE THE SAILOR MEETS SINDBAD THE SAILOR
(OHJAUS DAVE FLEISCHER. YHDYSVALLAT: 1936) **86**
- PORNO HOLOCAUST (OHJAUS JOE D'AMATO. ITALIA:
1981) **323**
- PORVARISTON HILLITTY CHARMIE (»LE CHARME
DISCRET DE LA BOURGEOISIE»). OHJAUS LUIS
BUÑUEL. RANSKA: 1973) **251**

POSTMAN'S WHITE NIGHTS, THE (»BELEYE NOCHI
POCHTALYONA ALEKSEYA TRYAPITSYNA». OHJAUS
ANDREI KONTŠALOVSKI. VENÄJÄ: 2014) **551**

PRELUDE (OHJAUS PROIKO PROIKOV. BULGARIA: 1978)
298

PRIMADONNA (»TWENTIETH CENTURY». OHJAUS
HOWARD HAWKS. YHDYSVALLAT: 1934) **83**

PRINCESS (OHJAUS ANDERS MORGENTHALER. TANSKA
& SAKSA: 2006) **494**

PROFIT MOTIVE AND THE WHISPERING WIND (OHJAUS
JOHN GIANVITO. YHDYSVALLAT: 2007) **500**

PSYKO (»PSYCHO». OHJAUS ALFRED HITCHCOCK.
YHDYSVALLAT: 1960) **163**

PSYKOPAATIN JÄLJILLÄ (»MANHUNTER». OHJAUS
MICHAEL MANN. YHDYSVALLAT: 1986) **364**

PUHTAUDEN LUNNAAT (»BLACKMAIL». OHJAUS ALFRED
HITCHCOCK. ISO-BRITANNIA: 1929) **63**

PUKIN SARVI (»KOZIJAT ROG». OHJAUS METODI
ANDONOV. BULGARIA: 1972) **240**

PULSE (»KAIRO». OHJAUS KIYOSHI KUROSAWA.
JAPANI: 2001) **471**

PUMMIEN KUNINGAS (»HALLELUJAH, I'M A BUM».
OHJAUS LEWIS MILESTONE. YHDYSVALLAT: 1933) **79**

PUNAINEN NAISKOMPANIA (»HONG SE NIANG ZI
JUN». OHJAUS JIE FU & WENZHAN PAN. KIINA:
1970) **222**

PUNAINEN VAARA (»RED DAWN». OHJAUS JOHN
MILIUS. YHDYSVALLAT: 1984) **344**

PUNAISEN VEREN HUUTO (»APACHEN». OHJAUS
GOTTFRIED KOLDITZ. ITÄ-SAKSA, ROMANIA &
NEUVOSTOLIITTO: 1973) **251**

PUUTTUVA LENKKI (»MISSING LINK». OHJAUS CAROL
HUGHES & DAVID HUGHES. YHDYSVALLAT: 1988) **382**

PYHÄN KIRJAN VARJO (OHJAUS ARTO HALONEN.
SUOMI, TANSKA, SVEITSI & SAKSA: 2007) **501**

PÄIVÄNSÄDE (»LUCKY STAR». OHJAUS FRANK
BORZAGE. YHDYSVALLAT: 1929) **64**

R

RAAKALAINEN (»RAWHEAD REX». OHJAUS GEORGE
PAVLOU. IRLANTI, ISO-BRITANNIA & YHDYSVALLAT:
1986) **365**

RABID GRANNIES (»LES MÉMÉS CANNIBALES».
OHJAUS EMMANUEL KERVYN. BELGIA, RANSKA &
ALANKOMAAT: 1988) **383**

RAHA (»L'ARGENT». OHJAUS ROBERT BRESSON.
RANSKA: 1983) **336**

RAKASTAN SINUA, RAKASTAN SINUA (»JE T'AIME, JE
T'AIME». OHJAUS ALAIN RESNAIS. RANSKA: 1968)
204

RAKKAUDEN KIELI 2. OSA (»MERA UR KÄRLEKENS
SPRÅK». OHJAUS TORGNY WICKMAN. RUOTSI &
TANSKA: 1970) **222**

RAKKAUTTA JA ANARKIAA (»FILM D'AMORE E
D'ANARCHIA, OVVERO »STAMATTINA ALLE 10 IN VIA
DEI FIORI NELLA NOTA CASA DI TOLLERANZA...»»».
OHJAUS LINA WERTMÜLLER. ITALIA & RANSKA:
1974) **264**

RAMBO (OHJAUS SYLVESTER STALLONE. SAKSA &
YHDYSVALLAT: 2008) **506**

RAMPAGE (»KORKUSUZ». OHJAUS ÇETIN INANÇ.
TURKKI: 1986) **365**

RAMPAGE (OHJAUS WILLIAM FRIEDKIN. YHDYSVALLAT:
1987) **375**

RANSKALAINEN PÄIVÄKIRJA (»CHRONIQUE D'UN ÉTÉ».
OHJAUS JEAN ROUCH & EDGAR MORIN. RANSKA:
1961) **166**

RANTOJEN MIEHET (OHJAUS HANNU PELTOMAA.
SUOMI: 1971) **233**

RAPORTTI HYMYILEVÄSTÄ MIEHESTÄ (»DER LACHENDE
MANN – BEKENNTNISSE EINES MÖRDERS». OHJAUS
WALTER HEYNOWSKI & GERHARD SCHEUMANN. ITÄ-
SAKSA: 1966) **188**

RATS – NIGHT OF TERROR (»RATS - NOTTE DI
TERROR». OHJAUS BRUNO MATTEI & CLAUDIO
FRAGASSO. ITALIA & RANSKA: 1984) **345**

RAUTASOTURI (»IRON WARRIOR». OHJAUS ALFONSO
BRESCIA. ITALIA: 1987) **375**

RAVISSEMENT DE FRANK N. STEIN, LE (OHJAUS
GEORGES SCHWIZGEBEL. SVEITSI: 1982) **331**

RE-ANIMATOR (OHJAUS STUART GORDON.
YHDYSVALLAT: 1985) **354**

REALITY (OHJAUS MATTEO GARRONE. RANSKA, BELGIA
& YHDYSVALLAT: 2012) **530**

RED FAMILY (»BULG-EUN GAJOG». OHJAUS JU-
HYOUNG LEE. ETELÄ-KOREA: 2013) **539**

RED QUEEN KILLS 7 TIMES (»LA DAMA ROSSA UCCIDE
SETTE VOLTE». OHJAUS EMILIO MIRAGLIA. ITALIA,
LÄNSI-SAKSA & MONACO: 1972) **240**

REDES (OHJAUS EMILIO GÓMEZ MURIEL & FRED
ZINNEMANN. MEKSIKO: 1936) **87**

REFRIGERATOR, THE (OHJAUS NICHOLAS JACOBS.
YHDYSVALLAT: 1991) **402**

REINDEERSPOTTING – PAKO JOULUMAASTA (OHJAUS.
JOONAS NEUVONEN. SUOMI: 2010) **521**

REMINISCENCES OF A JOURNEY TO LITHUANIA
(OHJAUS JONAS MEKAS. ISO-BRITANNIA & LÄNSI-
SAKSA: 1972) **241**

RETURN TO THE LAND OF WONDERS (OHJAUS MAYSOON PACHACHI. IRAK: 2004) **485**

REVENGE OF THE EARTHQUAKE, THE (OHJAUS VILLE LÄHDE & TOMMI SALAMA. SUOMI: 2012) **530**

REVOLT OF TOYS, THE (»VZPOURA HRAČEK«). OHJAUS HERMÍNA TÝRLOVÁ & FRANTISEK SÁDEK. TŠEKKOSLOVAKIA: 1946) **115**

REVOLVER (OHJAUS JONAS ODELL, STIG BERGGVIST, MARTTI EKSTRAND & LARS OHLSON. RUOTSI: 1993) **418**

RHINOCEROS (OHJAUS JAN LENICA. LÄNSI-SAKSA: 1965) **183**

RICOCHET (OHJAUS RUSSELL MULCAHY. YHDYSVALLAT: 1991) **403**

RILLINGTONIN KURISTAJA (»10 RILLINGTON PLACE«). OHJAUS RICHARD FLEISCHER. ISO-BRITANNIA: 1971) **233**

RIOT ON! (OHJAUS KIM FINN. SUOMI: 2004) **485**

RISTIN MERKKI (»THE SIGN OF THE CROSS«). OHJAUS CECIL B. DEMILLE. YHDYSVALLAT: 1933) **79**

RITARI SINIPARTA (»MONSIEUR VERDOUX«). CHARLES CHAPLIN. YHDYSVALLAT: 1947) **117**

RIVER, THE (»ÓZEN«). OHJAUS EMIR BAIGAZIN. KAZAKSTAN: 2018) **571**

ROCHEFORTIN TYTÖT (»LES DEMOISELLES DE ROCHEFORT«). OHJAUS JACQUES DEMY. RANSKA: 1967) **195**

ROCKY HORROR PICTURE SHOW, THE (OHJAUS JIM SHARMAN. ISO-BRITANNIA & YHDYSVALLAT: 1975) **274**

ROCKY IV (OHJAUS SYLVESTER STALLONE. YHDYSVALLAT: 1985) **354**

ROGER WATERS: THE WALL (OHJAUS SEAN EVANS & ROGER WATERS. ISO-BRITANNIA: 2014) **551**

ROOM 237 (OHJAUS RODNEY ASCHER. YHDYSVALLAT: 2012) **531**

ROSALIE (OHJAUS WALERIAN BOROWCZYK. RANSKA: 1966) **189**

RUINED HEART: ANOTHER LOVESTORY BETWEEN A CRIMINAL & A WHORE (OHJAUS KHAVN. FILIPIINIT & SAKSA: 2014) **552**

RUNOILIJAN VERI (»LE SANG D'UN POÈTE«). OHJAUS JEAN COCTEAU. RANSKA: 1930) **66**

RUOHONLEIKKAJA (»THE LAWNMOWER MAN«). OHJAUS BRETT LEONARD. YHDYSVALLAT: 1992) **408**

RUPIKONNA (»SKONHEDEN OG UDRYTET«). OHJAUS: NILS MALMROS. TANSKA: 1983) **337**

RUUMIINSIEPPAAJAT (»THE BODY SNATCHER«). OHJAUS ROBERT WISE. YHDYSVALLAT: 1945) **111**

RUUMIISI ON SINUN (»MOM AND DAD«). OHJAUS WILLIAM BEAUDINE. YHDYSVALLAT: 1945) **111**

RÄSYNUKKE (»THE NIGHT OF THE HUNTER«). OHJAUS CHARLES LAUGHTON. YHDYSVALLAT: 1955) **141**

S

SAATTOKEIKKA (»THE LAST DETAIL«). OHJAUS HAL ASHBY. YHDYSVALLAT: 1973) **252**

SADEMETSÄN TARINA (»IL ÉTAIT UNE FORÊT«). OHJAUS LUC JACQUET. RANSKA: 2013) **540**

SAFE (OHJAUS TODD HAYNES. YHDYSVALLAT: 1995) **432**

SALAISUUKSIEN ILLALLINEN (»PERFETTI SCONOSCIUTI«). OHJAUS PAOLO GENOVESE. ITALIA: 2016) **564**

SALESMAN (OHJAUS ALBERT MAYSLES, DAVID MAYSLES & CHARLOTTE ZWERIN. YHDYSVALLAT: 1969) **214**

SALLIE GARDNER AT A GALLOP (OHJAUS EADWEARD MUYBRIDGE. YHDYSVALLAT: 1878) **22**

SALOMÉ (OHJAUS CHARLES BRYANT & ALLA NAZIMOVA. YHDYSVALLAT: 1923) **47**

SALÓN MÉXICO (OHJAUS EMILIO FERNÁNDEZ. MEKSIKO: 1949) **123**

SAMAN AURINGON ALLA (»V PAPERSCÍCH SLUNCE«). OHJAUS VITALI MANSKI. TŠEKKI, VENÄJÄ, SAKSA, LATVIA & POHJOIS-KOREA: 2015) **559**

SANTA AND THE ICE CREAM BUNNY (OHJAUS R. WINER. YHDYSVALLAT: 1972) **241**

SANTA WITH MUSCLES (OHJAUS JOHN MURLOWSKI. YHDYSVALLAT: 1996) **439**

SANTO AND BLUE DEMON AGAINST THE MONSTERS (»SANTO EL ENMASCARADO DE PLATA Y BLUE DEMON CONTRA LOS MONSTRUOS«). OHJAUS GILBERTO MARTINEZ SOLARES. MEKSIKO: 1970) **223**

SATAN RIDES THE MEDIA (»SATAN RIR MEDIA«). OHJAUS TORSTEIN GRUDE. NORJA: 1998) **453**

SATAN'S BLOOD (»ESCALOFRIO«). OHJAUS CARLOS PUERTO & JUAN PIQUER SIMÓN. ESPANJA: 1978) **299**

SATANIS: THE DEVIL'S MASS (OHJAUS RAY LAURENT. YHDYSVALLAT: 1970) **224**

SÁTÁNTANGÓ (OHJAUS BÉLA TARR. UNKARI, SVEITSI & SAKSA: 1994) **425**

SATTUMAN KAUPPAA (»PRZYPADK«). OHJAUS KRZYSZTOF KIEŚLÓWSKI. PUOLA: 1987) **376**

SAVAGE (OHJAUS BRENDAN MULDOWNEY. IRLANTI: 2009) **515**

SCIUSCIÀ – VIATTOMAT (»SCIUSCIÀ«). OHJAUS VITTORIO DE SICA. ITALIA: 1946) **115**

SEARCH FOR THE EVIL ONE, THE (OHJAUS JOSEPH KANE. YHDYSVALLAT: 1967) **196**

- SEASON IN FRANCE, A (»UNE SAISON EN FRANCE«). OHJAUS MAHAMAT-SALEH HAROUN. RANSKA: 2018) **572**
- SECRET OF KELLS (OHJAUS TOMM MOORE & NORA TWOMEY. IRLANTI, RANSKA & BELGIA: 2009) **515**
- SEITSEMÄN TAIDETTA (»SAPTE ARTE«. OHJAUS ION POPESCU-GOPO. ROMANIA: 1958) **153**
- SEITSEMÄS MANNER (»DER SIEBENTE KONTINENT«. OHJAUS MICHAEL HANEKE. ITÄVALTA: 1989) **390**
- SEITSEMÄS SINETTI (»DET SJUNDE INSEGLET«. OHJAUS INGMAR BERGMAN. RUOTSI: 1957) **150**
- SEITSEMÄS UHRI (»THE SEVENTH VICTIM«. OHJAUS MARK ROBSON. YHDYSVALLAT: 1943) **103**
- SEKSIPETO (»MANIAC«. OHJAUS DWAIN ESPER. YHDYSVALLAT: 1934) **84**
- SENSUELA (OHJAUS TEUVO TULLIO. SUOMI: 1973) **252**
- SERBIAN FILM, A (»SRPSKI FILM«. OHJAUS SRDJAN SPASOJEVIC. SERBIA: 2010) **521**
- SERPENT'S TALE, THE (»KARALINK SULAR«. OHJAUS KUTLUG ATAMAN. TURKKI: 1994) **425**
- SERPICO (OHJAUS SIDNEY LUMET. YHDYSVALLAT: 1973) **253**
- SEVEN RAVENS, THE (»DIE SIEBEN RABEN«. OHJAUS FERDINAND DIEHL. SAKSA: 1937) **89**
- SEYTAN (OHJAUS METIN ERKSAN. TURKKI: 1974) **265**
- SHAME (OHJAUS STEVE MCQUEEN. ISO-BRITANNIA: 2011) **525**
- SHARA (»SHARASÔJU«. OHJAUS NAOMI KAWASE. JAPANI: 2003) **480**
- SHAUN OF THE DEAD (OHJAUS EDGAR WRIGHT. ISO-BRITANNIA & RANSKA: 2004) **486**
- SHOAH (OHJAUS CLAUDE LANZMANN. RANSKA & ISO-BRITANNIA: 1985) **355**
- SHOCK (»SCHOCK«. OHJAUS MARIO BAVA. ITALIA: 1977) **291**
- SHOGUN ASSASSIN (OHJAUS KENJI MISUMI & ROBERT HOUSTON. YHDYSVALLAT & JAPANI: 1980) **312**
- SHOKKIKÄYTÄVÄ (»SHOCK CORRIDOR«. OHJAUS: SAMUEL FULLER. YHDYSVALLAT: 1963) **174**
- SHORT CUTS – OIKOPOLKUJA (»SHORT CUTS«. OHJAUS ROBERT ALTMAN. YHDYSVALLAT: 1993) **419**
- SHORTBUS (OHJAUS JOHN CAMERON MITCHELL. YHDYSVALLAT: 2006) **495**
- SHOWGIRLS (OHJAUS PAUL VERHOEVEN. YHDYSVALLAT: 1995) **432**
- SHREE 420 (OHJAUS RAJ KAPOOR. INTIA: 1955) **141**
- SHUFFLE (OHJAUS GAKURUYÛ ISHII. JAPANI: 1981) **323**
- SIAN VUOSI (»IN THE YEAR OF THE PIG«. OHJAUS EMILE DE ANTONIO. YHDYSVALLAT: 1968) **205**
- SIDE/WALK/SHUTTLE (OHJAUS ERNIE GEHR. YHDYSVALLAT: 1991) **403**
- SIEG HEIL SUOMI (OHJAUS NINA STENROS. SUOMI: 1994) **426**
- SIILI SUMUSSA (»YOZHIK V TUMANE«. OHJAUS JURI NORSTEIN. NEUVOSTOLIITTO: 1975) **274**
- SIKOLÄTTI (»PORCILE«. OHJAUS PIER PAOLO PASOLINI. ITALIA & RANSKA: 1969) **214**
- SILENCE (OHJAUS. MARTIN SCORSESE. YHDYSVALLAT, MEKSIKO & TAIWAN: 2016) **564**
- SILENT NIGHT, DEADLY NIGHT 2 (OHJAUS LEE HARRY. YHDYSVALLAT: 1987) **377**
- SILMUKKA KIRISTYY (»I WAKE UP SCREAMING«. OHJAUS H. BRUCE HUMBERSTONE. YHDYSVALLAT: 1941) **99**
- SILVESTRE (JOÃO CÉSAR MONTEIRO. PORTUGALI: 1981) **324**
- SIMSON & SALLI (»SAMSON OG SALLY«. OHJAUS JANNIK HASTRUP. TANSKA & RUOTSI: 1984) **346**
- SINBAD MERENKULKIJA (»POHÁDKY TISÍCE A JEDNÉ NOCI«. OHJAUS KAREL ZEMAN. TŠEKKOSLOVAKIA: 1974) **265**
- SINBADIN UUDET SEIKKAILUT (»THE 7TH VOYAGE OF SINBAD«. OHJAUS NATHAN JURAN. ISO-BRITANNIA & YHDYSVALLAT: 1958) **153**
- SINDBAD – SUURI RAKASTAJA (»SZINDBÁD«. OHJAUS ZOLTÁN HUSZÁRIK. UNKARI: 1971) **234**
- SININEN KUU (»THE LOST HORIZON«. OHJAUS FRANK CAPRA. YHDYSVALLAT: 1937) **89**
- SINKING OF LUSITANIA, THE (OHJAUS WINSOR MCCAY. YHDYSVALLAT: 1918) **38**
- SIRENE (OHJAUS RAOUL SERVAIS. BELGIA: 1968) **206**
- SISTER STELLA L. (OHJAUS MIKE DE LEON. FILIPIINIIT: 1984) **346**
- SITA SINGS THE BLUES (OHJAUS NINA PALEY. YHDYSVALLAT: 2008) **507**
- SLAPPY – VALLATON VEIJARI (»SLAPPY AND THE STINKERS«. OHJAUS BARNET KELLMAN. YHDYSVALLAT: 1998) **454**
- SNATCH – HÄVYTTÖMÄT (»SNATCH«. OHJAUS GUY RITCHIE. ISO-BRITANNIA & YHDYSVALLAT: 2000) **467**
- SODOM (OHJAUS LUTHER PRICE. YHDYSVALLAT: 1989) **391**
- SÓDÓMA REYKJAVÍK (OHJAUS ÓSKAR JÓNASSON. ISLANTI: 1992) **409**
- SODOMAN 120 PÄIVÄÄ (»SALÒ O LE 120 GIORNATE DI SODOMA«. OHJAUS PIER PAOLO PASOLINI. ITALIA & RANSKA: 1975) **275**
- SODOMITES (OHJAUS: GASPAR NOÉ. RANSKA: 1998) **454**
- SOMBRE (OHJAUS PHILIPPE GRANDRIEUX. RANSKA: 1998) **455**
- SON OF INGAGI (OHJAUS RICHARD C. KAHN. YHDYSVALLAT: 1940) **96**

- SON OF THE WHITE MARE (»FEHÉRLÓFIA«. OHJAUS MARCELL JANKOVICS. UNKARI: 1981) **324**
- SONG OF LOVE, THE (»UN CHANT D'AMOUR«. OHJAUS JEAN GENET. RANSKA: 1950) **126**
- SONITA (OHJAUS ROKHSAREH GHAEMMAGHAMI. SAKSA & IRAN: 2015) **559**
- SOSIALISMI (OHJAUS PETER VON BAGH. SUOMI: 2014) **552**
- SOUL OF CHIBA (»GEKISATSU! JADŌ KEN. OHJAUS TUNG MAN CHAN & YUKIO NODA. TAIWAN, HONGKONG, THAIMAA & JAPANI: 1977) **292**
- SPACY (OHJAUS TAKASHI ITŌ. JAPANI: 1981) **325**
- SPAWN (OHJAUS MARK A.Z. DIPPÉ. YHDYSVALLAT: 1997) **448**
- SPELL TO WARD OFF THE DARKNESS, A (OHJAUS BEN RIVERS & BEN RUSSELL. RANSKA, VIRO & SAKSA: 2013) **540**
- SPETTERS (OHJAUS PAUL VERHOEVEN. ALANKOMAAT: 1980) **312**
- SPIRIT OF '45, THE (OHJAUS KEN LOACH. ENGLANTI: 2013) **541**
- SSSSKOBRA (»SSSSSS«. OHJAUS BERNARD L. KOWALSKI. YHDYSVALLAT: 1973) **253**
- STABILIZER, THE – KOSTAJA (»THE STABILIZER«. OHJAUS ARIZAL. INDONESIA: 1986) **366**
- STAR OF THE SEA, THE (»L'ETOILE DE MER«. OHJAUS MAN RAY. RANSKA: 1928) **59**
- STAR WARS HOLIDAY SPECIAL (OHJAUS STEVE BINDER. YHDYSVALLAT: 1978) **299**
- STARSHIP TROOPERS (OHJAUS PAUL VERHOEVEN. YHDYSVALLAT: 1997) **448**
- STENDHAL SYNDROME (OHJAUS DARIO ARGENTO. ITALIA: 1996) **440**
- STEPFORDIN NAISSET (»THE STEPFORD WIVES«. OHJAUS BRYAN FORBES. YHDYSVALLAT: 1975) **276**
- STILL LIFE (»TABIATE BIJAN«. OHJAUS SOHRABSHAHID SALESS. IRAN: 1974) **266**
- STORY OF MY DEATH (»HISTÒRIA DE LA MEVA MORTE«. OHJAUS ALBERT SERRA. ESPANJA, RANSKA & ROMANIA: 2013) **542**
- STORYTELLING (OHJAUS TODD SOLONDZ. YHDYSVALLAT: 2001) **471**
- STRANGE LITTLE CAT, THE (»DAS MERKWÜRDIGE KÄTZCHEN«. OHJAUS RAMON ZÜRCHER. SAKSA: 2013) **542**
- STRINGS (»NITI«. OHJAUS IVAN MAXIMOV. VENÄJÄ: 1996) **440**
- STROSZEK – BRUNO S:N TARINA (»STROSZEK«. OHJAUS WERNER HERZOG. LÄNSI-SAKSA: 1977) **292**
- SUDET TULEVAT (»THE COMPANY OF WOLVES«. OHJAUS NEIL JORDAN. ISO-BRITANNIA: 1984) **347**
- SUICIDE CLUB (»JISATSU SĀKURU«. OHJAUS SION SONO. JAPANI: 2001) **472**
- SUKLAAKYTTÄ (»DIE SCHOKOLADENSCHNÜFFLER«. OHJAUS: JIRI MENZEL. LÄNSI-SAKSA: 1986) **366**
- SUOJAVÄRIT (»BARWY OCHRONNE«. OHJAUS KRZYSZTOF ZANUSSI. PUOLA: 1977) **293**
- SUPER INFRAMAN, THE (»ZHONG GUO CHAO REN«. OHJAUS HUA SHAN. HONGKONG: 1975) **276**
- SUPERARGO AND THE FACELESS GIANTS (OHJAUS PAOLO BIANCHINI. ITALIA & ESPANJA: 1968) **206**
- SUPERMAN AND THE MOLE MEN (OHJAUS LEE SHOLEM. YHDYSVALLAT: 1951) **127**
- SURU JA SÄÄLI (»LE CHAGRIN ET LA PITIÉ«. OHJAUS MARCEL OPHÜLS. RANSKA, SVEITSI & LÄNSI-SAKSA: 1969) **215**
- SUSPIRIA (OHJAUS DARIO ARGENTO. ITALIA: 1977) **294**
- SUURI HILJAISUUS (»IL GRANDE SILENZIO«. OHJAUS SERGIO CORBUCCI. ITALIA & RANSKA: 1968) **207**
- SUURI PAMAUS (»LA GRANDE BOUFFE«. OHJAUS MARCO FERRERI. RANSKA, ITALIA: 1973) **254**
- SUURKAUPUNGIN TYTTÖ (»CITY GIRL«. OHJAUS. F. W. MURNAU. YHDYSVALLAT: 1929) **64**
- SWAN, THE (»ŁABĘDŹ«. OHJAUS ALEKSANDRA KOREJWO. PUOLA: 1990) **396**
- SWEPT AWAY (»TRAVOLTI DI UN INSOLITO DESTINO NELL'AZZURRO MARE DI AGOSTO«. OHJAUS LINA WERTMÜLLER. ITALIA: 1974) **268**
- SWORD OF DOOM, THE (»DAI-BOSATSU TŌGE«. OHJAUS KIHACHI OKAMOTO. JAPANI: 1966) **189**
- SYVÄ KURKKU (»DEEP THROAT«. OHJAUS GERARD DAMIANO. YHDYSVALLAT: 1972) **242**
- SZÉL (OHJAUS MARCELL IVÁNYI. UNKARI: 1996) **441**

T

- TAIGA (OHJAUS ULRIKE OTTINGER. SAKSA: 1992) **409**
- TAISTELU TULESTA (»LA GUERRE DU FEU«. OHJAUS JEAN-JACQUES ANNAUD. RANSKA & KANADA: 1981) **325**
- TAISTELUKESKUS (»THE WAR ROOM«. OHJAUS CHRIS HEGEDUS & D.A. PENNEBAKER. YHDYSVALLAT: 1993) **419**
- TAIVAALLISET OLENNOT (»HEAVENLY CREATURES«. OHJAUS PETER JACKSON. UUSI-SEELANTI & SAKSA: 1994) **427**
- TALKING PICTURE (»UM FILME FALADO«. OHJAUS MANOEL DE OLIVEIRA. PORTUGALI, RANSKA & ITALIA: 2003) **481**
- TANGO (OHJAUS ZBIGNIEW RYBCZYŃSKI. PUOLA: 1981) **326**

- TAPA TAI TULE TAPETUKSI (»KILL OR BE KILLED«).
OHJAUS IVAN HALL. ETELÄ-AFRIKKA &
YHDYSVALLAT: 1976) **283**
- TAPAU WILSON (»SECONDS«. OHJAUS JOHN
FRANKENHEIMER. YHDYSVALLAT: 1966) **190**
- TAPPAVA SUUDELMA (»KILLER'S KISS«. OHJAUS
STANLEY KUBRICK. YHDYSVALLAT: 1955) **142**
- TAPPAVA TOTUUS (»THE KILLING OF AMERICA«.
OHJAUS SHELDON RENAN & LEONARD SCHRADER.
YHDYSVALLAT & JAPANI: 1981) **326**
- TAPPORAHJA (»DIO, SEI PROPRIO UN PADRETERNO!«.
OHJAUS MICHELE LUPO. ITALIA & RANSKA: 1973)
255
- TAXI HUNTER (»DI SHI PAN GUAN«. OHJAUS HERMAN
YAU. HONGKONG: 1993) **420**
- TELHETETLEN MÉHECSKE, A (OHJAUS GYULA
MACSKÁSSY. UNKARI: 1958) **154**
- TENEMENT (OHJAUS ROBERTA FINDLAY. YHDYSVALLAT:
1985) **356**
- TERROR OF TINY TOWN, THE (OHJAUS SAM NEWFIELD.
YHDYSVALLAT: 1938) **90**
- TETSUO: THE IRON MAN (OHJAUS SHINYA TSUKAMOTO.
JAPANI: 1989) **391**
- THEY RAIDED THE JOINT (OHJAUS WILLIAM FOREST
CROUCH. YHDYSVALLAT: 1946) **116**
- THEY SHALL NOT GROW OLD (OHJAUS PETER JACKSON.
UUSI-SEELANTI & ISO-BRITANNIA: 2018) **572**
- THIS LIFE OF MINE (»WO ZHE YI BEI ZI«. OHJAUS SHI
HUI. KIINA: 1950) **127**
- THOMAS BERNHARD – DREI TAGE (OHJAUS FERRY
RADAX. LÄNSI-SAKSA: 1970) **224**
- THREE GIANT MEN (»3 DEV ADAM«. OHJAUS T. FIKRET
UÇAK. TURKKI: 1973) **255**
- THUMBELINA (»DÄUMLIENCHEN«. OHJAUS: LOTTE
REINIGER. ISO-BRITANNIA: 1954) **135**
- TIE XI QU (OHJAUS WANG BING. KIINA &
ALANKOMAAT: 2003) **481**
- TIEN LAULU (»PATHER PANCHALI«. OHJAUS SATYAJIT
RAY. INTIA: 1955) **142**
- TIGER ON BEAT (OHJAUS LAU KAR-LEUNG. HONGKONG:
1988) **384**
- TIPU, TIPU, TULEPPAS! (»PRETTY MAIDS ALL IN A
ROW«. OHJAUS ROGER VADIM. YHDYSVALLAT: 1971)
234
- TO CATCH A YETI (OHJAUS BOB KEEN. KANADA: 1995)
433
- TOHTORI MABUSE – IHMISPETO (»DR. MABUSE, DER
SPIELER«. OHJAUS FRITZ LANG. SAKSA: 1922) **46**
- TOMBS OF THE BLIND DEAD (»LA NOCHE DEL TERROR
CIEGO«. OHJAUS AMANDO DE OSSORIO. ESPANJA &
PORTUGALI: 1972) **242**
- TOUKI BOUKI (DJIPRIL DIOP MAMBETY. SENEGAL:
1973) **256**
- TREE IN TANJUNG MALIM, A (OHJAUS TAN CHUI MUI.
MALESIA: 2004) **486**
- TRI CYCLOPSIN SALAISUU (»DR. CYCLOPS«. OHJAUS
ERNEST B. SHOEDSACK. YHDYSVALLAT: 1940) **96**
- TRIP TO JUPITER, A (»LE VOYAGE SUR JUPITER«.
OHJAUS SEGUNDO DE CHOMÓN. RANSKA: 1909) **32**
- TROLL 2 (OHJAUS CLAUDIO FRAGASSO. ITALIA &
YHDYSVALLAT: 1990) **397**
- TROMA'S WAR (OHJAUS LLOYD KAUFMAN & MICHAEL
HERZ. YHDYSVALLAT: 1988) **384**
- TROPICAL MALADY (»SUD PRALAD«. OHJAUS
APICHATPONG WEERASETHAKUL. THAIMAA,
RANSKA, SAKSA & ITALIA: 2004) **487**
- TRUCK TURNER (OHJAUS JONATHAN KAPLAN.
YHDYSVALLAT: 1974) **266**
- TUHAT JA YKSI YÖTÄ (»IL FIORE DELLE MILLE E UNA
NOTTE«. OHJAUS PIER PAOLO PASOLINI. ITALIA &
RANSKA: 1974) **267**
- TUHATKAUNOKIT (»SEDMIKRÁSKY«. OHJAUS VĚRA
CHYTILOVÁ. TŠEKKOSLOVAKIA: 1966) **190**
- TUHLAAJAOIKKA (OHJAUS VEIKKO AALTONEN. SUOMI:
1992) **410**
- TUHON ENKELI (»EL ÁNGEL EXTERMINADOR«. OHJAUS
LUIS BUÑUEL. MEKSIKO: 1962) **170**
- TULE JA KATSO (»IDI I SMOTRI«. OHJAUS ELEM
KLIMOV. NEUVOSTOLIITTO: 1985) **356**
- TULEVIA AIKOJA (»THINGS TO COME«. OHJAUS
WILLIAM CAMERON MENZIES. ISO-BRITANNIA:
1936) **87**
- TUNNEL RATS (OHJAUS UWE BOLL. KANADA & SAKSA:
2008) **507**
- TUNNEL, THE (OHJAUS CARLO LEDESMA. AUSTRALIA:
2011) **526**
- TUNTEMATON SOTILAS (OHJAUS RAUNI MOLLBERG.
SUOMI: 1985) **357**
- TUOKAA ALFREDO GARCIAN PÄÄ (»BRING ME THE HEAD
OF ALFREDO GARCIA«. OHJAUS SAM PECKINPAH.
YHDYSVALLAT & MEKSIKO: 1974) **267**
- TURBULENT (OHJAUS SHIRIN NESHAT. IRAN: 2002) **475**
- TURISTI (»TURIST«. OHJAUS RUBEN ÖSTLUND.
RUOTSI, RANSKA, NORJA & TANSKA: 2014) **552**
- TURNING POINT, THE (OHJAUS STEVE CUTTS. ISO-
BRITANNIA: 2020) **577**
- TUSK (OHJAUS KEVIN SMITH. YHDYSVALLAT: 2014) **553**
- TUTTI FRUTTI (»THE GANG'S ALL HERE«. OHJAUS
BUSBY BERKELEY. YHDYSVALLAT: 1943) **103**
- TUULI NOUSEE (»KAZE TACHINU«. OHJAUS HAYAO
MIYAZAKI. JAPANI: 2013) **543**
- TWENTYNINE PALMS (OHJAUS BRUNO DUMONT.
RANSKA, SAKSA & YHDYSVALLAT: 2003) **482**

TWIN PEAKS – TULI KULJE KANSSANI (»TWIN PEAKS: FIRE WALK WITH ME«. OHJAUS DAVID LYNCH. YHDYSVALLAT & RANSKA: 1992) **410**

TWO-LEGGED HORSE (»ASBE DU-PA«. OHJAUS SAMIRA MAKHMALBAF. IRAN & RANSKA: 2008) **508**

TYHJIÖ (OHJAUS ALEKSI SALMENPERÄ. SUOMI: 2018) **573**

TYTTÖJÄ MURROSIÄSSÄ (»MÄDCHEN IN UNIFORM«. OHJAUS GÉZA VON RADVÁNYI. LÄNSI-SAKSA & RANSKA: 1958) **154**

TYÖNTEKIJÄT POISTUVAT LUMIÈRE-TEHTAALTA (»LA SORTIE DES USINES LUMIÈRE«. OHJAUS LOUIS LUMIÈRE & AUGUSTE LUMIÈRE. RANSKA: 1895) **25**

TÄMÄ MAA ON MINUN (»THIS LAND IS MINE«. OHJAUS JEAN RENOIR. YHDYSVALLAT: 1943) **104**

TÄMÄ ON AASIA (»SHOCKING ASIA«. OHJAUS ROLF OLSEN. LÄNSI-SAKSA & HONGKONG: 1976) **284**

U

UHKAVAATIMUS MAALLE (»THE DAY THE EARTH STOOD STILL«. OHJAUS ROBERT WISE. YHDYSVALLAT: 1951) **128**

UHRIJUHLA (»THE WICKER MAN«. OHJAUS ROBIN HARDY. ISO-BRITANNIA: 1973) **256**

UINU, UINU, LEMMIKINI 2 (»PET SEMATARY II«. OHJAUS MARY LAMBERT. YHDYSVALLAT: 1992) **411**

UMBERTO D – ELÄMÄN VANKI (»UMBERTO D«. OHJAUS VITTORIO DE SICA. ITALIA: 1952) **130**

UNDERGROUND (OHJAUS ANTHONY ASQUITH. ISO-BRITANNIA: 1928) **60**

UNIVERSE OF DERMOT FINN, THE (OHJAUS PHILIP RIDLEY. ISO-BRITANNIA: 1988) **385**

UNOHDETUT KUVAT (»FORGOTTEN SILVER«. OHJAUS PETER JACKSON & COSTA BOTES. UUSI-SEELANTI: 1995) **433**

UNTEN JA HULLUUDEN VALTAKUNTA (»YUME TO KYŌKI NO ŌKOKU«. OHJAUS MAMI SUNADA. JAPANI: 2013) **543**

UP! (OHJAUS RUSS MEYER. YHDYSVALLAT: 1976) **284**

USKOLLISUUS (»LA FIDÉLITÉ«. OHJAUS ANDRZEJ ZULAWSKI. RANSKA & PORTUGALI: 2000) **467**

V

VAALEANPUNAINEN KUKKANEN (»ALENKI TSVETOTSHEK«. OHJAUS IRINA POVOLOTSKAJA. NEUVOSTOLIITTO: 1978) **300**

VAARALLINEN ROMANSSI (»NORTH BY NORTHWEST«. OHJAUS ALFRED HITCHCOCK. YHDYSVALLAT: 1959) **158**

VAHAKABINETIN ARVOITUS (»MYSTERY OF THE WAX MUSEUM«. OHJAUS MICHAEL CURTIZ. YHDYSVALLAT: 1933) **80**

VAILLA AURINKOA (»SANS SOLEIL«. OHJAUS CHRIS MARKER. RANSKA: 1983) **337**

VAIN ENKELEILLÄ ON SIIVET (»ONLY ANGELS HAVE WINGS«. OHJAUS HOWARD HAWKS. YHDYSVALLAT: 1939) **92**

VALERIE AND HER WEEK OF WONDERS (»VALERIE A TÝDEN DIVU«. TŠEKKOSLOVAKIA: 1970) **225**

VALKEA POHJOLA (»WHITE WILDERNESS«. OHJAUS JAMES ALGAR. YHDYSVALLAT & KANADA: 1958) **155**

VALLÉE CLOSE, LA (OHJAUS JEAN-CLAUDE ROUSSEAU. RANSKA: 1995) **434**

VAMPIRE, LE (OHJAUS JEAN PAINLEVÉ. RANSKA: 1945) **112**

VARASTETTU ILMALAIVA (»UKRADENÁ VZDUCHOLOD«. OHJAUS KAREL ZEMAN. TŠEKKOSLOVAKIA: 1966) **191**

VARIETEE (»VARIÉTÉ«. OHJAUS EWALD ANDRÉ DUPONT. SAKSA: 1925) **51**

VARO VAPAAMATKUSTAJA (»THE HITCH-HIKER«. OHJAUS IDA LUPINO. YHDYSVALLAT: 1953) **132**

VAUHTIA, VAUHTIA! (»DEPRISA, DEPRISA«. OHJAUS CARLOS SAURA. ESPANJA, RANSKA: 1981) **327**

VELHO (»VIY«. OHJAUS KONSTANTIN JERSHOV & GEORGI KROPATSEV. NEUVOSTOLIITTO: 1967) **196**

VELHON OPPIPOIKA (»ČARODĚJŮV UČEŇ«. OHJAUS KAREL ZEMAN. TŠEKKOSLOVAKIA & LÄNSI-SAKSA: 1978) **300**

VERENPUNAINEN KAuhu (»PROFONDO ROSSO«. OHJAUS DARIO ARGENTO. ITALIA: 1975) **277**

VERKKO (»LA RED«. OHJAUS EMILIO FERNÁNDEZ. MEKSIKO: 1953) **133**

VERONIKAN KAKSOISELÄMÄ (»LA DOUBLE VIE DE VÉRONIQUE«. OHJAUS KRZYSZTOF KIEŚLŌWSKI. RANSKA, PUOLA & NORJA: 1991) **404**

VERTA, HIKEÄ JA FILMINAUHAA (»AMERICAN MOVIE«. OHJAUS CHRIS SMITH. YHDYSVALLAT: 1999) **460**

VERZIÓ (OHJAUS MIKLÓS ERDÉLY. UNKARI: 1979) **304**

VETEHTIJIJÄT (»I VITELLONI«. OHJAUS FEDERICO FELLINI. ITALIA: 1953) **133**

VICHYN SILMÄ (»L'OEIL DE VICHY«. OHJAUS CLAUDE CHABROL. RANSKA: 1993) **420**

VIDEODROME (OHJAUS DAVID CRONENBERG. KANADA: 1983) **338**

VIERAILIJA (»STRIDULUM«. OHJAUS GIULIO PARADISI. ITALIA & YHDYSVALLAT: 1979) **305**

VIETERIMIES JA SS (»PÉRÁK A SS«. OHJAUS JIŘÍ TRNKA. TŠEKKOSLOVAKIA: 1946) **116**

VIHAN MAA (»SAVIOR». OHJAUS PREDRAG ANTONIJEVIC. YHDYSVALLAT: 1998) **455**

VIHREÄ LESKI (OHJAUS JAAKKO PAKKASVIRTA. SUOMI: 1968) **207**

VIIDAKKO-JIM (»JUNGLE JIM». OHJAUS WILLIAM BERKE. YHDYSVALLAT: 1948) **119**

VIIDAKON POIKA (»THE JUNGLE BOOK». OHJAUS ZOLTAN KORDA. YHDYSVALLAT & ISO-BRITANNIA: 1942) **101**

VIIKKO RAKENNUSMIEHENÄ (»ONE WEEK». OHJAUS BUSTER KEATON & EDWARD F. CLINE. YHDYSVALLAT: 1920) **43**

VIIKSET (»LA MOUSTACHE». OHJAUS EMMANUEL CARRÈRE. RANSKA: 2005) **490**

VIILTÄJÄ (»LO SQUARTATORE DI NEW YORK». OHJAUS LUCIO FULCI. ITALIA: 1982) **332**

VIIMEINEN ISKU (»THE SET-UP». OHJAUS ROBERT WISE. YHDYSVALLAT: 1949) **124**

VIOLENT LIFE (»UNA VITA VIOLENTA». OHJAUS PAOLO HEUSCH & BRUNELLO RONDÌ. ITALIA & RANSKA: 1962) **171**

VIRILE GAMES (»MUZNÉ HRY». OHJAUS JAN ŠVANKMAJER. TŠEKKOSLOVAKIA: 1989) **392**

VIRTA (»PARTIE DE CAMPAGNE». OHJAUS JEAN RENOIR. RANSKA: 1936) **88**

VLAD TEPES (OHJAUS DORU NASTASE. ROMANIA: 1979) **305**

VODKA FACTORY (OHJAUS JERZY SLADKOWSKI. RUOTSI, PUOLA & RANSKA: 2010) **522**

VÄKIVALLAN VIHOLLINEN 3 (»DEATH WISH 3». YHDYSVALLAT, ISRAEL & ISO-BRITANNIA: 1985) **357**

VÄREITÄ (OHJAUS ILMARI SARKI. SUOMI: 1965) **183**

W

WADJDA (OHJAUS HAIFAA AL MANSOUR. SAUDI-ARABIA: 2012) **531**

WAGONER, THE (»BOROM SARRET». OHJAUS OUSMANE SEMBÈNE. SENEGAL: 1963) **174**

WALKABOUT – ERÄMAAN VANGIT (»WALKABOUT». OHJAUS NICOLAS ROEG. ISO-BRITANNIA, AUSTRALIA: 1971) **235**

WANDA (OHJAUS BARBARA LODEN. YHDYSVALLAT: 1970) **225**

WATER MAGICIAN, THE (»TAKI NO SHIRAITO». OHJAUS KENJI MIZOGUCHI. JAPANI: 1933) **80**

WATERMELON PATCH, THE (OHJAUS EDWIN S. PORTER & WALLACE MCCUTCHEON. YHDYSVALLAT: 1905) **30**

WATERWORLD (OHJAUS KEVIN REYNOLDS. YHDYSVALLAT: 1995) **434**

WEIRD SIMPSONS VHS (OHJAUS YOANN HERVO. RANSKA: 2015) **560**

WHAT HAVE YOU DONE TO SOLANGE? (OHJAUS MASSIMO DALLAMANO. ITALIA & LÄNSI-SAKSA: 1972) **243**

WHY, CHARLIE BROWN, WHY? (OHJAUS SAM JAINES. YHDYSVALLAT: 1990) **397**

WINGS OF HONNEAMISE (»ÔRITSU UCHÛGUN ONEAMISU NO TSUBASA». OHJAUS HIROYUKI YAMAGA. JAPANI: 1987) **377**

WINTER'S BONE (OHJAUS DEBRA GRANIK. YHDYSVALLAT: 2008) **508**

WOLFGUY (OHJAUS KAZUHIKO YAMAGUCHI. JAPANI: 1975) **277**

WOLMI ISLAND (»WOLMIDO». OHJAUS CHO GYONG SUN. POHJOIS-KOREA: 1982) **333**

WOMAN WHO POWDERS HERSELF, THE (»LA FEMME QUI SE POUFRE». OHJAUS PATRICK BOKANOWSKI. RANSKA: 1972) **244**

WRESTLER, THE – PAINIJA (»THE WRESTLER». OHJAUS DARREN ARONOFKY. YHDYSVALLAT: 2008) **509**

X

XXX SFW (OHJAUS KEITH SCHOFIELD. YHDYSVALLAT: 2008) **509**

Y

YES, MADAM! (»HUANG JIA SHI JIE». OHJAUS COREY YUEN. HONGKONG: 1985) **358**

YKSIN (»ODNA». OHJAUS GRIGORI KOZINTSEV & LEONID TRAUBERG. NEUVOSTOLIITTO: 1931) **69**

YKSINTEOIN (OHJAUS PEKKA LEHTO. SUOMI: 1990) **398**

YKSISILMÄINEN (»THRILLER - EN GRYM FILM». OHJAUS BO ARNE VIBENIUS. RUOTSI: 1973) **256**

YÖ JOLLOIN TAIVAS PUTOSI (»LES BIJOUTIERS DU DLAIRE DE LUNE». OHJAUS ROGER VADIM. RANSKA & ITALIA: 1958) **155**

YÖN KUNINGAS (»CRUISING». OHJAUS. WILLIAM FRIEDKIN. YHDYSVALLAT: 1980) **313**

YÖPERHONEN (»LA CHIENNE». OHJAUS JEAN RENOIR. RANSKA: 1931) **69**

YÖVARTIO (»NIGHTWATCHING». OHJAUS PETER GREENAWAY. KANADA, RANSKA, SAKSA, PUOLA, HOLLANTI & ISO-BRITANNIA: 2007) **501**

Z

ZABRISKIE POINT (OHJAUS MICHELANGELO
ANTONIONI. YHDYSVALLAT: 1970) **226**

ZAPRUDER FILM (ABRAHAM ZAPRUDER. YHDYSVALLAT:
1963) **175**

ZAROFFIN KOIRAT (»THE MOST DANGEROUS GAME«.
OHJAUS IRVING PICHEL & ERNEST B. SCHOEDSACK.
YHDYSVALLAT: 1932) **75**

ZOMBIE HOLOCAUST (»ZOMBI HOLOCAUST«). OHJAUS
MARINO GIROLAMI. ITALIA: 1980) **313**

ZOMBIE NIGHTS OF TERROR – HAUTAHOLVI
HELVETTIIN (»LE NOTTI DEL TERRORE«). OHJAUS
ANDREA BIANCHI. ITALIA: 1981) **327**

Ä

ÄÄNTÄNOPEAMPI MIES (»SUPERSONIC MAN«). OHJAUS
JUAN PIQUER SIMÓN. ESPANJA: 1979) **306**

—

_GRAU (OHJAUS ROBERT SEIDEL. SAKSA: 2004) **482**

■

...NO LIES (OHJAUS MITCHELL BLOCK. YHDYSVALLAT:
1973) **244**

LAAJAKUVASTA JA TEKIJÖISTÄ

Laajakuva (laajakuva.com) on vuonna 2013 perustettu kulttielokuviin ja videopeleihin keskittyvä nettilehti.

Mikko Lamberg on turkulainen kulttuurijournalisti ja runoilija.

Jouni Heinonen on lahtelainen keräilijä-harrastaja vuodelta 1985. Käsittelee tässä kirjassaan järjestelmällisesti muun muassa eurooppalaista animaatiota, varhaista elokuvaa, lyhytelokuvia, epäkorrekteja asenteita, naisia ja lapsia ympäri maailman ja elokuvateattereiden kankaille kuulumattomia tallenteita. Tykkää toisinaan katsoa vanhoja, räikeän mi-sinformatiivisia dokumentteja ja propagandaa. Ei aina tykkää, kuinka mainitut genret ovat maailmalla edelleen hyvin.

Jaakko Kuitunen harrastaa muun muassa StarCraft II:n katsomista, hyväntahtoisia podcasteja ja Philip K. Dickin romaaneja. Teki tyhmästi ja lupautui taittamaan tämän kirjan.

Joonatan Nikkinen on mies tältä tähdeltä, eksploitaatiosta, surrealismista ja kummitte-lusta kiinnostunut filmihullu, lukutoukka ja elokuvateatterityöntekijä, joka arvostaa valmiiksi räätälöityjä kaanoneita enemmän edesmenneiden videoluolien hävyttömimpiä aar-teita ja omaa huonoa makuaan. Käsitys huumorista ala-arvoinen.

Joonas Nykänen on entinen metsätyöntekijä, nykyisin töissä rakennusalalla. Lukee, kirjoittaa.

Jyri Majuri on kolmenkymppin kriisin selittänyt pääkaupunkiseudulla vaikuttava henkinen lohjalainen, joka unelmoi maailmasta, jossa elokuvaharrastajiksi itseään tituleeraavat ihmiset kiinnostuvat muustakin kuin uutuus-Hollywoodista tai kaanonista. Kaikki yhteiskunnallinen, omituinen, kokeellinen, rosoinen tai törkyinen menee nasaalia vääntävien noiretsivien ja kertojanääninä runoilevien setämiesten edelle. Nauttii suuresti filmijäljestä, mutta välillä silmää miellyttävät myös varastohallissa suoraan videolle kuvattu ysäritoiminta tai ruudulla hiljalleen pyörivä sitruuna.

Miikka Mononen on huhujen mukaan olemassa, vaikkei sitä naamasta uskoisi. Hänen elokuvamakunsa on roskainen mutta ei rasvainen, mikä johtaa usein sleaze-yliannostuksiin ja pitkästy miseen. Hyvinä hetkinä hänen on todettu talvehtivan joko musikaaleista no-

loimpien, kuten Tom Hooperin Catsin, tai ikisuosikkien kuten John Carpenterin Halloweenin parissa.

Tuomas Porttila on mielenterveydelle haitallinen, hyvien tapojen vastainen, turkkilaisten makeisten suurkuluttaja ja haudanvakava elokuvaraakalainen, joka nauttii oudoista kuvista ja muiden kärsimyksestä. Vain isku, ja kallo on täysin riekaleina!